

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ÖZEL BİR
ACI

ANDREW
MILLER

ÖZEL BİR ACI

'Benzersiz derecede
zekice ve zarif...'
The Sunday Times

'Muhteşem bir
ilk roman.'
*The New York Times
Book Review*

Çeviren: Aslı Çingil

ANDREW MILLER

James Tait Black Ödülü – Uluslararası IMPAC Dublin Edebiyat Ödülü

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantev.org>

Andrew Miller

1960 Bristol doğumlu. İspanya’da, Japonya’da, Fransa’da ve İrlanda’da yaşadıktan sonra, İngiltere’nin güneyindeki Somerset’e bağlı Witham Friary’e yerleşti. Middlesex Polytechnic’ten İngilizce mezunu; yaratıcı yazarlık alanında East Anglia Üniversitesi’nde yüksek lisans ve Lancaster Üniversitesi’nde doktora yaptı. 1997’de yayımladığı ilk romanı *Özel Bir Acı* ile James Tait Black anısına verilen ödülü, Uluslararası IMPAC Dublin Edebiyat Ödülü’nü ve İtalya’da Grinzane Cavour Ödülü’nü kazandı. *Kazanova*, *Oksijen*, *The Optimists* ve *One Morning Like A Bird* diğer romanlarıdır. Daha önce Kırmızı Kedi’de yayımlanan son romanı *Saf* ile 2011 yılında Costa Kitap Ödülü’nü kazandı.

Aslı Çingil

Aslı Çingil 1970 yılında Ankara’da doğdu. Boğaziçi Üniversitesi Çeviribilim Bölümü’nden mezun oldu. Çeşitli kuruluş ve yayınevlerinde çevirmen olarak görev yaptı. Doris Lessing’in *Altın Defter*, Alan Aldridge’in *Gnole*, Carol Shields’in *Taş Günceler*, Margaret Drabble’in *Sığ Sularda*, Peter Ackroyd’un *Londra Yanıyor*, Martin Scoot’un *Zaman Yönetimi*, Ian McEwan’ın *Siyah Köpekler* ve Kırmızı Kedi Yayınevi’nden çıkan Necib Mahfuz’un *Düğün Evi* ve Andrew Miller’ın *Oksijen* adlı kitaplarını çevirdi.

Kırmızı Kedi Yayınevi: 635
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 74

Özgün adı: *Ingenious Pain*

Özel Bir Acı

Andrew Miller

Çeviren: Aslı Çingil

© Andrew Miller, 1997

© Kırmızı Kedi Yayınevi, 2012

Yayın Yönetmeni: İlknur Özdemir

Editör: Mehmet Barış Albayrak

Son Okuma: Merve Çay

Kapak Görseli: © iStock

Kapak Uygulama: Yeşim Ercan Aydın

Grafik: Serap Bertay

Bu kitabın Türkçe yayın hakkı AnatoliaTelif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni alınmaksızın, hiçbir şekilde kopyalanamaz, elektronik veya mekanik yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Bu kitabın ilk basımı İletişim Yayınları tarafından 2000 yılında yapılmıştır.

Kırmızı Kedi'de Birinci Basım: Ağustos 2016, İstanbul

ISBN: 978-605-9658-70-6

Kırmızı Kedi Sertifika No: 13252

Baskı: Pasifik Ofset

Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok Kat:2

34310 Haramidere / İSTANBUL

Tel: 0212 412 17 77 Sertifika No: 12027

Kırmızı Kedi Yayınevi

kirmizikedi@kirmizikedikitap.com / www.kirmizikedikitap.com

www.facebook.com/kirmizikedikitap / twitter.com/krmzikedikitap

kirmizikediedebiyat.com

Ömer Avni M. Ercan

Gümüşsuyu 34427 İSTANBUL

T: 0212 244 89 82 1

48

Andrew Miller

ÖZEL BİR ACI

Çeviren: Aslı Çingil

ROMAN

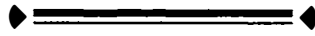

Aileme

Yaşamdan istediğini
elde ettin mi yine de?
Ettim.
İstediğin neydi peki?
Kendimi sevmek ve sevildiğimi
hissetmek şu dünyada.

Raymond Carver

BİRİNCİ BÖLÜM

1772

Ağustos ayında, bulutlarla bezenmiş sıcak bir öğleden sonra, üç adam, Devon'ın Cow Kasabası'nın yakınlarında bulunan çiftliğin ahırına doğru ilerliyor. Grup tuhaf biçimde resmi görünüyor: Kendilerinden yaşça büyük, siyah paltolu, şişman ve kırmızı yüzlü ev sahibinin önünde ağırbaşlı yürüy-en ya da biraz daha hayalperest bir yorumla, adamı görün-mez bir dizginle çeken, haberciye ya da muhafıza benzeyen iki kişi. Ahırın kapısına doğru yürüyen konuklardan biri, deri çanta taşıyor; çantadan tangur tungur sesler geliyor.

Yaşlıca adam, kısa bir duraksamanın ardından kapıyı açıyor, diğerlerinin girmesi için kenara çekiliyor. Adamlar karanlık ahıra ağır adımlarla giriyorlar. Ahır süpürülerek temizlenmiş. İçerisi at, saman, deri ve dışkı kokusuyla karışık, lavanta tütsüsü kokuyor. Mevsim yaz olmasına karşın, cesetten kötü bir koku yükselmiyor. Mary'nin, bedenin çürümesini önleyecek türden sırlar bilip bilmediğini Papaz merak ediyor. Eskiden tanrılar, kahramanların cesetlerini cenaze merasimleri sonuçlanana, ölümler için hazırlanan odun yığınları tutuşturulana kadar taze tutarmış. Kuşkusuz, bunun için hâlâ kullanılan yöntemler var. Merhemler, tılsımlar, belirli dualar. Mary masanın yanında, bir süt sağma taburesinde oturuyor. Onlar içeri girince ayağa kalkıyor: Yüzü gölgeler içinde, zarif, kısa boylu bir kadın. "De-diğim gibi, geldik," diyor Papaz. "Bu beyler," –kendinden genç adamları işaret ediyor– "Dr. Ross ve Dr. Burke. Bu da Mary."

Mary Papaz'ın arkasında duran Burke ve Ross'a değil, Dr. Ross'un elindeki çantaya bakıyor.

“Doktorlar,” diyor Papaz yeniden, alçak sesle. Ona “kızım” demek istiyor, ancak Mary görünüşte ondan daha genç olmasına karşın, hesaplanamayacak kadar yaşlı, bambaşka bir çağa, bambaşka bir düzene aitmiş, kayaların ya da ulu ağaçların akrabasıymış gibi duruyor.

Mary ahırdan yalnız sessizce değil, kulağın işitebileceği herhangi bir ses çıkarmaksızın ayrılıyor. Burke, Ross’a bakıp, “Cadı,” diye fısıldıyor. Doktorlar, yeleklerinin düğmelerini düzeltir gibi yaparak, gizlice istavroz çıkarıyorlar. Burke, “İşe koyulsak iyi olur, yoksa eve dönüşte fırtınaya yakalanacağız,” diyor. “Burada bir lamba var mı, Peder?”

Cesedi buraya taşırken bir lamba getirmişlerdi. Papaz bunu, kavlı çakmak kutusundaki çakmaktaşını çeliğe –tak, tak– vurarak yakıyor ve Ross’a veriyor. Ross ve Burke, üzerine yün gecelik geçirilmiş James’in yattığı masaya yaklaşıyorlar. James’in, Papaz’ın evine ilk geldiğinde neredeyse bembeyaz olan saçları, geçen yıl yeniden koyulaşmaya başlamıştı. Mary onun saçlarını yıkamış, pomatlamış, fırçalamış, siyah kurdeleyle atkuyruğu yapmış. James uyuyor gibi görünmüyor.

“Yakışıklı bir ceset,” diyor Burke. “Evet evet, eli yüzü düzgün.”

James’in kavuşturulmuş ellerinin altında yıpranmış deri ciltli bir kitap var. Burke bunu kapıyor, kitabın sırtına bakıyor, sırtıp kitabı çoktan tanımış Papaz’a veriyor: *Gülliver’in Gezileri*. James bunu bir ya da iki hafta önce çalışma odasındaki kitaplıktan ödünç almıştı. Bunu cesedin üstüne kim koymuş olabilir? Sam mi? Mary mi? Sam isterse kitabı alabilir. Çocuğa James’ten bir şey kalmalı.

Ross cesedin üstündeki geceliği çıkarıyor ve yere atıyor. Çantadan neşter çıkarıyor, Burke’e veriyor; Burke de bunun ağzına bakıp başıyla onaylıyor. Burke bir elini James’in

çenesine koyarak, gövdeyi göğüs kemiğinden cinsel organın kollarına kadar yarıyor. Ardından kaburgaların hemen altına yatay bir kesik atarak cesedin gövdesine, kenarları kanlı, ıslak, ters bir haç çiziyor. Yeleğinin cebinden gözlük kutusunu çıkarmak için işine ara veriyor, gözlerini kırıpıştırarak gözlüğü takıyor. Kendi kendine bir şeyler mırıldanarak deri ve yağ tabakasının ucundan tutup bunu geriye doğru çekiyor. Deriyi iç organların çevresindeki tabakadan ayırmak için neşterini kullanıyor. Elleri tıpkı bir denizcinin elleri gibi kaslı. Ross lambayı kaldırmış, ona ışık tutuyor. Elinde evden buraya yürürlerken yerden aldığı kısa bir dal parçası var. Bunu James'in iç organlarını dürtmek için kullanıyor.

“Gelip iç organlara bakmak ister misiniz, Peder? Oradan pek bir şey göremiyorsunuzdur. ”

Papaz ayaklarını sürüyerek yaklaşıyor. Burke onu tiksindiriyor.

Dr. Ross, “Muhterem Peder evin kendisinden çok, evin görünmeyen sakiniyle ilgileniyor. Değil mi?” diyor.

Papaz Lestrade, “Çok doğru, beyefendi,” diye yanıtlıyor. “Şimdi kalbe geçelim,” diyor Burke.

Önce el teresiyle kaburgaları kesiyor, ardından büyük damarların arasından yol açabilmek için neşteri kullanarak göğsü yarmaya başlıyorlar. Doktorlar gözle görülür bir heyecanla yumurta gibi parlıyorlar. Bu konuda ilgili topluluklara, aydın çevrelerine hitaben rapor yazacaklar: “Merhum Jm Dyer Vakası Üzerine Bazı Düşünceler. Bir İnceleme... Tuhaf ve Olağanüstü Jm Dyer... Yirmili yaşlarının ortasına kadar, acı nedir bilmeyen, herhangi bir acı hissinden, duyusundan, bilgisinden yoksun bir adam. Kanıtlar, çizimler, örnekler, vb. ile.”

Papaz başını çeviriyor ve iki kuşun, kabuk bağlamış hayvan dışkılarındaki tahıl tanelerini didiklediği avluya bakıyor. Avlunun arkasında, hüsnüyusuf çiçeği yetiştirdiği

duvardaki yeşil kapı, bahçeye açılıyor. Bu kapı ona James'i anımsatıyor; James'in kapıdan girip armutları kontrol ettiğini ya da oraya ne yapmaya geldiğini unutmış gibi bahçede kaşlarını çatmış öylece dikilişini görür gibi oluyor.

Çamura batan çizmenin çıkardığı sese benzer bir şey duyunca, düşünceleri yarıda kesiliyor. Ross elinde, James Dyer'in iflas etmiş kalp kasını tutuyor. Papaz, adamın buna yiyecekmiş gibi baktığını, içindeki azıcık utanma duygusu da olmasa, bunu yapabilecek birine benzediğini düşünüyor. Burke ellerini bez parçasına siliyor ve paltosunun cebinden katlanmış bir gazete çıkarıyor. Gazeteyi, James'in kasıklarına koyarak açıyor, kalbi Ross'un elinden alıp gazetenin üstüne koyuyor. "İtirazınız yoksa, Peder..." Kalbi gazeteye sarıyor ve çantaya tikiyor.

"Herhangi bir itirazım yok, beyefendi." Ölmüş kalpler kutsal sayılmıyor. Bırak incelesinler. Sonra birden, sık sık olduğu gibi, Millionaya'daki evin odasında yatan James'in başında dikilmiş ve orada, kapı aralığında, yanındaki hizmetçi kızla birlikte hareket etmeden duran Papaz'ın soluk alışverişini duyunca başını çevirip ona bakan Mary'nin, James'in kalbini nasıl yokladığını anımsıyor. Ardından Papaz'ın onu engellemeyeceğini, engelleyemeyeceğini anlaması üzerine uyuyan –ya da belki de uyuşturulmuş?– James'e yeniden dönüp bakışını, gömleğinin düğmelerini açıp göğsünü ortaya çıkarışını... Oda oldukça karanlıktı, pencerenin önünde tek bir cılız mum yanmaktaydı. Yine de, Mary'nin elini James'in göğsüne, yüzeyi kaymaklanmış bir süt tenceresine daldırır gibi, neredeyse hiç yara izi bırakmaksızın daldırdığını net olarak görmüştü.

"Muhterem Peder?"

"Efendim?"

"Önemli şeyler kaçıırıyorsunuz. Bakın bu safra kesesi."

“Kusuruma bakmayın. Dr. Dyer’ın... Dr. Dyer’la ilgili bir şey anımsadım da. Bir anım geldi aklıma. Birlikte Rusya’daydık.”

“Evet, bundan söz etmiştiniz. Defalarca. Onu düşünmeniz çok doğal, ancak anılar insanı duygusallaştırır ve sizin alanınızda hayranlık uyandırıcı bir nitelik olan duygusallık, bizimkinde lükstür. Bu kalıntıları, eski dostunuzu... bir zamanlar tanıdığınız bir adam değil, meşru bir felsefi araştırmanın hammaddesi olarak görmelisiniz.”

“Etten bir tabut,” diye araya giriyor Ross, “içinde bilmece taşıyan.” Nefesinin, ahır sarmış tüm diğer kokuları bastırabilecek kadar Porto şarabı ve soğan kokusu saçabilmesi hayret verici.

Papaz onlara bakakalıyor. Ceketlerini çıkarmış, kollarını sıvamış ve absürd bir Seneca trajedisindeki karakterler gibi dirseklerine kadar kana bulanmış iki adam. Ross bıçağı Burke’ten alıyor, James’in başına gidip ensesine enlemesine bir kesik atıyor ve Papaz onun ne yapmak istediğini anlayana kadar, kafa derisini çekip kafatasından ayırarak tiksindirici, kanlı bir yığın halinde yüzüne bırakıveriyor. Papaz’ın genzine sıcak, asitli bir sıvı doluyor. Bunu yutuyor, kendini ahırdan dışarı atıyor ve avluyu geçip yeşil kapıdan bahçeye çıkıyor. Kapıyı ardından kapatıyor.

Önündeki arazi, yaşlı ormanın eteklerine kadar yumuşak bir eğimle yükseliyor. Burada koyunlar otluyor ve bir erkek çocuğu, ormanın serin etekleri boyunca yürüyor. Şu anki ruh halinde, bu manzara Papaz’a tatlı bir yalan gibi görünse de, buna minnettarlıkla bakıyor. Bu onun için, İtalyan rahiplerin, yaklaşan darağacını görmesinler diye mahkûmların önünde siper etmek için tuttukları söylenen küçük resimler gibi, bir paravan görevi görüyor. Burke ve Ross’un kendisini kandırıp kandırmadığını düşünüyor; ancak saygın,

okumuş, güvenilir adamlara benziyorlardı. Ayrıca kendisi de, James'in bedeninin, gizemli yaşamına biraz olsun ışık tutacak bir şeyler gizleyip gizlemediğini görmek istemişti. Ancak bunun daha kuru, daha saygılı bir işlem olacağını düşünmüştü. Onun yerine dostunu kasapların, sapıkların eline vermişti. Ya *Mary* neler yaptıklarını görseydi? Evde bir yerlerde şimdi; ne yaptığını Tanrı bilir. *Mary*'nin zamanını nasıl geçirdiğinden zaten hiçbir zaman emin olamamıştı. Diğer hizmetliler kendisinden korktukları için, onun şimdi içlerinden biri olmasıyla gurur duyuyorlar. *Mary* onların acılarını dindiriyor. Sözelimi, elini baş ağrısı çeken kişinin yüzüne yalnızca bastırarak ağrıyı yok edebiliyor.

Kapının menteşeleri gıcırdıyor. Papaz başını çevirip bakıyor. *Mary* hava durumu tahmin taşının altında, elinde tahta bir kutuyla duruyor. Tam o anda, onu düşünürken saldıran bir kokuyu takip etmiş gibi belirivermesi, Papaz'ı huzursuz ediyor. Daha da kötüsü, kendi parmaklarında kan lekeleri olduğunu görüyor ve ellerini arkasında kavuşturarak, "Bir şey mi var? Bir sorun mu var?" diye soruyor.

Mary kutunun mandalını çözüyor ve kapağını açıyor. "Aa, evet, şu aygıt," diyor Papaz. Aslında bunu kendisi almak istiyordu. Ne de olsa bunu, James ortadan kaybaldığında, James'in diğer ıvır zıvırıyla birlikte ta Petersburg'dan buraya getiren kendisiydi. O sıralar James'in öldüğünü düşünüyorlardı.

"Senin olsun, *Mary*."

Mary bir süre ona bakıyor, başını ağır ağır aşağı yukarı sallıyor ve yeniden eve giriyor.

Ahırdan testerenin iç bayıltıcı kesme sesi geliyor. Ses kesildiğinde Papaz, "Ne olur işleri bitmiş olsun," diye dua edip Burke ve Ross'u sonunda gönderebilmeyi umarak ahıra giriyor. Onları eve davet etmeyecek. Yağmur suyu

depolarının birinden su alıp avluda yıkanabilirler. James'i olabildiğince düzgün kapatmalılar – barbarlar! Killick onu tabutuna koyacak. Yarın öğlen gömecekler. Hatta şu anda Clarke mezarı, Makin'in meyve bahçesinin duvarının yanındaki alanı kazıyor olabilir.

"Bir şey buldunuz mu, beyler? Herhangi bir şey?" Aşağılar bir tonda konuşmak istese de, sesi zayıf çıkıyor. Huysuz bir ses bu.

Burke başını kaldırıp ona bakıyor. James'in açılmış kafatasının altında, masanın ucunda yerde duran kovanın ağzında on kadar sinek uçuşuyor.

"Anatomi sanatı hakkında bilgisi olmayan birine anlatacak hiçbir şey bulamadık," diyor Burke.

"Hava sıcak; sinekler, böcekler... Meslektaşınız o sizin. Onu böyle bırakmayacaksınız, değil mi?"

"Boş yere telaşa kapılıyorsunuz, sevgili Peder. Hadi ama. Buranın havasızlığı sizi boğuyor. Sükûnetinizi kaybettiniz. Biraz dinlenin, evet, hafif bir bağırsak gevşetici alın. Ravent, sözelimi."

"Ya da acielma lapası," diyor, durumu eğlenceli bulduğunu saklamaya çalışmayan Ross.

"Acielma iyidir," diyor Burke. "Ya da biraz kök kabuğu – *euonymus atropurpureus*. Evinizde bundan varsa elbette. Sizin fizyonominizdeki bir adamın bağırsaklarını olabildiğince sık boşaltması gerekir. Siz ne dersiniz, Dr. Ross?"

"Son derece artıkcı bir önlem, Dr. Burke. Eminim zavallı Dyer da bunu tavsiye ederdi."

"Sizi bulgularımız konusunda bilgilendireceğiz."

Burke'ün gözlüğünden yansıyan bir ışık zerresi, havada öfkeli bir kıvılcım gibi titreyiyor. Papaz duraksıyor, ardından, "Ben çalışma odamda olacağım," diyor. Büyük bir utanç hissedemeyecek kadar bitkin, ayaklarını sürüyerek dışarı yürüyor.

Avlu fırtınadan kalma su birikintilerinden yansıyan yıldız ışıklarıyla parıldıyor. Papaz ahırın kapısını kapatıyor, avlu-yu geçiyor. Ahırda Mary, James'in başında bekliyor. Burke ve Ross, James'in bedenini olabildiğince düzgün kapattıktan sonra gitmişler, Mr. Killick ve Papaz da, James'in bedenini gün-batımında tabuta yerleştirmiş, kapağını çivilemişlerdi. İyi bir adam olan Killick, masanın bol suyla yıkanmasına, ahırın fırçalanmasına, taze saman ve bir avuç kurutulmuş ot yayılmasına yardım etmişti. Mary ortaya çıktığında, hava nefes alınabilecek düzeye gelmiş, öğleden sonra yaşanan korkunç olayın izleri, masa üstündeki birkaç çay rengi leke dışında tamamen ortadan kaldırılmıştı. Bunları da bir örtüyle gizlemişlerdi.

Bitkin, ancak o gün kendini ilk kez huzurlu hisseden Papaz, bahçesinde oyalanıyor. Bu, basit bir kulübe bahçesi yalnızca, öyle övünülecek şey değil, ancak yaşamında, tüm benliğiyle ve herhangi bir çekincesi olmadan sevdiği şeylerden. Başka bir şey için aynısını söyleyebilir mi? Kız kardeşi Dido için belki; o da, tahta kaplamaların yerine daha modern bir şey yaptırmaları konusunda başının etini yemediği ya da içki dükkânı işleten yoksul bir taşra papazınıninkine benzettiği giyim kuşamı ve alışkanlıkları hakkında ona nutuk çekmediği zamanlar.

Koruyucusu Leydi Hallam? O da yaşlandı. Bağrı da ne kadar genişledi, ona ne büyük ağırlık yapıyor! Ancak hâlâ

tatlı huylu, hâlâ pek zeki. Onun için sayfalara döktüğü her soneyi, uyaklı bir şeyler yazabilmek, tamamen mantıksız olmayacak bir uyak uydurabilmek için mürekkep lekeli kâğıtlara odaklanarak geçirdiği tüm o saatleri hak ediyor. Yazdığı olduğu yüz, iki yüz soneden beş, altı tanesi iyi gibi. Elbette bunları gelecek yıl ya da ondan sonraki yıl, hele sağlığı bozulursa hemen yakıp ortadan kaldırması gerek. Yabancıların eline geçmeleri kabul edilemez – Leydi H. ile evcilik oynamak isteyen şişko Cow papazına bakın hele!

Göletine doğru yürüyor, ellerini çırpınca göletin yüzeyinde on kadar halka oluşuyor ve ışık çemberleri kıyıları doğru genişliyor. Güzel, temiz etli yaratıklar bunlar. Mrs. Cole bunlardan birini sosladı mı, başpiskoposun sarayındaki herhangi bir yemekten daha âlâ olur. Çok yakında Exeter'daki saraya çağrılır. Mary'yi papazlık konutundan atması için nazik bir baskıyla karşılaşır. James hayattayken, Mary'nin burada kalmasına, doktorun hatırı için izin vermişti. Ancak böyle bir kadının, böyle kuraldışı bir kadının, Kilise'nin bekâr hizmetkârının evinde kalması...

Başının suya yansıyan karanlık, yuvarlak gölgesi ilgisini çektiği için parmaklarını suya daldırıyor. Salon penceresinde bir ışık hareket ediyor. Ayağa kalkıp pencereye yaklaşıyor. Perdeler hâlâ açık. Tabitha şamdanlıklardaki mumları yakıyor. İriyari, güçlü, şişman bir kız, güzel değil, erkeksi, yüzü yalnızca genç ve sağlıklı olduğu için çekici görünüyor. Tabitha, buraya gelişini izleyen ilk ay boyunca karabasanlar görmüş, yatağını ıslatmış, en basit talimatları bile yerine getirmekten yoksun, mutsuz, kırmızı gözlerle, bardakları filan düşürerek dolaşmıştı. Bu yüzden evin kâhyası Mrs. Cole ile Papaz arasında sert bir konuşma geçmiş, Mrs. Cole, Tabitha evde kalacaksa, kendisinin Taunton'daki kız kardeşine gideceği tehdidinde bulunmuştu. Sanki Taunton, Boğaziçi'nin

karşı kıyısındaymış gibi, “Taunton, Peder, Taunton,” deyip durmuştu. Ancak karabasanlar sona ermiş, kız işe yarar hale gelmişti, kışları Tabitha ve Mrs. Cole aynı yatağı paylaşır olmuşlardı; kâhya kadın kızın sırtına, sıcak bir taşın üzerine yapışan yosun gibi kıvrılıyordu. Papaz bazen kendisi de bunu yapabilse ne iyi olur, diye düşünüyordu.

Gece havasını son kez içine çekiyor, eve giriyor, kapıyı sürgüleyip salona geçiyor. Papaz’ın, en iyileri olmasa da, ondan bir alt kalitedeki uzun saplı bardaklarını bir tepside taşıyan Tabitha, şeytan görmüş gibi irkiliyor. Ürkeklikten kaynaklanan bu alışkanlığıyla, Papaz’ı her seferinde sinir etmeyi başarıyor. Birbirlerine bir an bakakalıyorlar, ardından Papaz, Tabitha’nın, James ölünce ne kadar içten ağladığını anımsıyor. Cömert bir yüreği var bu kızın.

“Yatmaya mı gidiyorsun Tabitha? Yoruldun mu?” diye soruyor Papaz.

“Şöle böle efendim, ama kestirilmiş sıcak süt isterseniz... Büyükbabam yatmadan önce hep kestirilmiş süt içerdi.”

“Hâlâ hayatta mı?”

“Hayır, efendim.” Mutlu bir biçimde gülümsüyor. “Ateşe düştü bi seferinde ve öldü. Ama neşeli bi adamdı. Ölmeden önce.”

Papaz gözünde canlandırabiliyor: Ateşin içinde, yumurtaların tepesini kesmekte kullanılan metal alet gibi epeğri bacakları alevlerin dışına uzanan bir adam. Bosch¹ resimlerine yakışır bir sahne. “Şimdi bir şey istemem, canım. Biraz daha oturacağım. Belki biraz kitap okurum.”

Tabitha eğilerek selam veriyor; Papaz onun göğüs dekoltesine bakıyor ve yeniden bardaklarının kırılacağından çekiniyor. Tabitha kapıya geldiğinde, “Yarın onu gömmeye ben de gelebilirim, di mi? Mrs. Cole size sormamı söyledi,” diyor.

1 Hieronymus Bosch (1450-1516): Hollandalı ressam. (yay.n.)

“Elbette. Gelmeni ben de isterim. Onu sever miydin?”

“Efendim, şimdiden özledim. Siz özlemiyö musunuz, efendim?”

“Hem de çok.”

“Ben özlüyorum.” Duraksıyor, dudaklarını ıslatıyor.

“Size bişi soracaktım, ama dedi ki Mrs. Cole, sorma.”

“Eh, şimdi sorman şart oldu.”

“Dr. James, yani efendim, Dr. Dyer, şu zenciye... kurtardı ya, bu bi mucize miydi?”

“Korkarım artık mucizeler çağında değiliz, Tabitha.” Kız, olağanüstü önemli, sarsıcı bir şey söylenmiş gibi, ağzı açık bakakalıyor.

“Mucize değilse, neydi peki?”

“Doktorun becerisi.”

“Şimdi bu siyahi adam kendine Lazarus diyo, efendim.”

“Daha önce ne diyordu?”

“John Amazement.”

“Önceki adı daha güzelmış.”

Papaz yalnız kaldığında, peruğunu çıkarıp kafasını deli gibi kaşıyor. Önceki akşam içeri girdiğini hayal meyal hatırladığı bir güve, mumlardan birinin çevresinde uçmaya başlıyor, ardından aynaya konuyor. Bir ağacın damarlarıyla aynı renklere sahip her bir kanadında, yuvarlak bir gözü andıran bir desen var. Doğa ne kadar da kurnaz.

Dolapların birinden bir sürahi ve bardak çıkarıyor, bardağa kaçak brendiden dolduruyor ve bunu tek seferde mideye indiriyor. Bardağı şöminenin rafına bırakıyor, oradaki mumlardan birini alıp elini aleve siper ederek koridora çıkıyor. Evin diğer tarafındaki manzaraya bakan küçük ve eşyalarla tıklım tıklım dolu çalışma odası mürekkep, tatlı tütün ve kitap kokuyor. Mumu yazı masasının ya da Dido’nun deyimiyle “escritoire”inin kenarına koyuyor. Masanın üstü

tamamen kâğıtlarla kaplı. Resmi ya da kişisel mektuplar; faturalar: tekerlek tamircisinden bir sterlin on sekiz şilinlik, Londra'dan alınan gümüş kaşıklar için on sterlinlik bir fatura, bir soygun! Masanın üstünde gelire ilişkin yalnızca, nezarethanedeki bir adamı gebe bıraktığı kadınla evlendirdiği için cemaat memuru tarafından gönderilmiş, bir adet on şilin ve altı sentlik senet var. Bunların arasında ayrıca bir vaaz için aldığı notlar, üç kaz tüyü kalem, bir kum tablası, bıçak ve ağzı tapalı mürekkep şişesi duruyor.

Mumu kaldırıyor, ışığını kitap ciltleri üzerinde gezdiriyor, eski gözdelelerini görünce duraklıyor, bunların sırtlarını nazikçe okşuyor. İlkokuldan kalma, lime lime olmuş Homeros'u, babasından kalma Collier basımı Marcus Aurelius'u. Londra'ya ilk gezisinde Bow Lane'de satın aldığı resimli *Çarmıh Yolcusu*. Ona bir sonraki yıl kendisini asan arkadaşı tarafından üniversitede verilmiş olan ve içinde leziz bir karanlık barındıran Ovidius. Yine bir hediye olan, bu sefer Leydi Hallam tarafından kendisine buraya ilk atandığında verilmiş ve papazın, Milton'a duyduğu düşkünlükten değil, Leydi Hallam'ın o güzel kıvrımlı ithaf yazısı nedeniyle büyük değer verdiği, siyah sert ciltli iki adet Milton. Papaz'ın aklına derhal Mösyö About'nun ufak, esmer ve zeki yüzünü getiren, Voltaire'in *Candide*'i. Fielding, Defoe. Allestree'nin, büyük bir bölümünü okumadan bıraktığı, *İnsanın Tüm Görevi* adlı eseri. Tillotson'ın vaazları.

Raflara arkasını dönüyor, masasının yanındaki sandıktan keten bezi bir çuval çıkarıyor, çuvalı kolunun altına sıkıştırıyor ve saat sarsılarak onu vururken aceleyle salona gidiyor. Çuvalı yere koyuyor, ceketini çıkarıp sandalyeye bırakıyor. Sırtını boş şömineye çevirdiğinde kendini her zamanki gibi, Lancashire'ın Lune kasabasından Papaz John Lestrade'la, yani babasıyla yüz yüze buluyor. Babasının yüzünün

oldukça vasat bir portresi, kahverengi vernik arka planın önünde, tıpkı çamurlu bir gölete yansıyan ay gibi, tek boyutlu, parlak bir oval şeklinde duruyor. Her gece olduğu gibi, sessizce selamlaşıyorlar.

Papaz, James'in babasıyla ilgili bildiklerini anımsamaya çalışıyor. Bir çiftçiydi, bundan emin, ancak küçük mü, yoksa büyük mü bir çiftliği vardı, bilmiyor. Annesi hakkında, garip ama, babası hakkında bildiklerinden azını biliyor. James'in annesinin genç yaşta öldüğüne dair bir şeyler söylediğini anımsıyor yalnızca. James bu kadar az bilgi vererek neyi gizlemeye çalışmıştı acaba? Onunki, kendini baştan yaratmış bir adamın geçmişinden kaçma çabası mıydı? Gerçek babasının kim olduğuna ilişkin bir kuşku ya da ayrıntıya takılıp kalmışlık mı vardı? Ah, ahırdaki o zavallı, çepeçevre kesilmiş başa neler sormak isterdi! Mary çok şey biliyor olmalı. Papaz uzun zamandır, Petersburg'da olanları yazıya dökmeyi düşünüyordu. Böylece gerisi, bir şekilde ortaya çıkardı belki de.

Hafifçe çömeliyor ve şömineye doğru gaz çıkarıyor. Aniden tuvaleti geliyor ve bu haz veren duygunun bir süre tadını çıkardıktan sonra, tuvaletini yapmaya karar veriyor; vaiz kürsüsü kadar sağlam, asil bir mobilya olan kapaklı oturak sandalyesini çekiyor ve bunu, mumlara arkasını dönecek biçimde yerleştiriyor. Gösterişli hareketlerle pantolonunun uçkurunu çözüyor, takviyeli minderi kaldırıyor, tahta oturmağın üstüne yerleşiyor. Keten çuval, elinin uzanacağı bir uzaklıkta duruyor; eğilip bunu ayaklarının dibine çekiyor. Çuvalın ağzı bir parça iple bağlı. Bunu çözüyor ve elini çuvala sokuyor. Eline gelen ilk şey, yine yağlanmış keten bezden, ufak bir kütük gibi görünecek biçimde rulo yapılmış daha küçük bir çanta oluyor. Bunu çekip çıkarıyor ve tüysüz uyluklarına koyuyor.

Ruloyu açtığında, içindeki alet edevat, ışığın yansımasıyla adeta canlanıyor. Bıçaklar, makaslar, bir el testeresi, iğneler, insanın adını ve amacını yalnızca tahmin edebileceği, hastaları özellikle dehşete düşürmek için tasarlanmış gibi duran diğer nesneler. Bıçaklardan, iki ucu da hâlâ bir çuval ustura kadar keskin olan en uzununu çekiyor. Bu, hiç kuşkusuz, James'in talihsiz posta arabası sürücüsü üzerinde kullandığı bıçak; bu bıçak ve onun keskin ucu olmasaydı, adamcağızı manastırda gömerlerdi. Bir çocuk avcu büyüklüğündeki şu çukur ayna da, manastıra vardıkları akşam James'in bir muma bağlayarak kendi başını dikmek için kullandığı ayna olmalı. Bu aletlerin hiçbirisi o zamandan beri kullanılmamıştı; oysa James eve vardığında, akli yeterince yerine gelmiş gibi görünmeye başladığında Papaz bunları ona geri vermeye yeltenmişti. James istememişti.

Papaz çantayı düzgünce rulo haline getirip yere koyuyor. Elini yeniden çuvala sokuyor ve son kez incelediği zaman gönülsüzce yeniden çuvala tıktığı bir deste kâğıdı çekip çıkarıyor. Doğrusunu söylemek gerekirse, çuvalın içeriğini birçok kez incelemişti, ancak şimdi James'in ölümlüyle bu eşyalar yeni ve daha önemli bir nitelik kazanmıştı. Yarın, James'in bedeni mezara indirildiğinde, bunlar, James'in bir zamanlar yaşadığına dair çok az sayıdaki kanıttan biri olacak. Her birini, yüzünden on beş santim uzakta tutarak incelediği bu belgeler –gözlüğü ceketinin cebindeydi ve nazik dışkılama sürecini kesintiye uğratmayı pek istemiyordu– çoğu, belki de hepsi sahte sertifikalardan oluşuyor.

Bunlardan ilki ve en güzeli, Paris'teki Hôtel Dieu'den. Üzerinde üç siyah mühür, elli santim uzunluğunda bir kurdele ve aceleyle atılmış, okunaksız bir imza var. Papaz, James'in Fransa'da asla eğitim görmediğinden adı gibi

emin. Bunun altında, James Dyer'ın anatomi ve ilaç bilimi dersleri aldığını belirten Londra'daki St. George Hastanesi tarafından verilmiş ve daha inandırıcı görünen bir sertifika var. Üçüncü belge, James'in, Kraliyet Donanması'nda cerrah asistanı olarak hizmet verebileceğini belirten Cerrahlar Odası tarafından verilmiş. Üzerindeki tarih 1756. James o tarihte delikanlılığa henüz adım atmamış olmalıydı. Çuvalda bununla bağlantılı bir parça daha var; Papaz bunu el yordamıyla arayıp buluyor. Üstü fildişi kaplı, altında A MUNRO "M.G. Aquilon" yazılı bir enfiye kutusu. Bunu açıp içini kokluyor. Kutu yıllardır boş olmasına karşın, hâlâ Papaz'ın burundan beynine yükselen ve bir anlığına, Munro pencerenin yanındaki gölgelerde kararsız ve transparan bir hayalet şeklinde dikiliyormuş gibi görmesine yol açacak kadar uyaran keskin bir koku taşıyor.

Papaz bunu hızla kapatıp çuvalın içine bırakıyor, emaye çanağın içine madeni bir sesle yelleniyor. Bir başka kâğıt; bu sefer sertifika değil, bir referans mektubu, hem de en etkileyicisi, çünkü bundaki imza gayet okunaklı: John Hunter, yani cerrahların Büyük İskender'i, James'i "*Basit ve bileşik çatlakların tedavisinde, ezik ve amputasyonların idaresinde ve doğru bandajlamada mükemmel*" bulmuş. Bu, York Başpiskoposu'nun benim son derece dini bütün ve örnek biri olduğumu belirtmesi gibi bir şey," diye düşünüyor Papaz.

Sonuncu, son derece yıpranmış ince parşömendeyse Fransızca bir şeyler yazılı. Özenli, süslü F'leri ve Y'leriyle bu düzgün, zarif bir el yazısı, Rus elçiliğindeki bir sekreterin eseri. Büyükelçi tarafından imzalanmış, imparatorluk simgesi kuşları içeren bir mühürle damgalanmış. Bu, James'i, "*Un membre distingué de la fraternité de médecine anglaise*"¹ olarak tanıtan ve ona geçiş izni veren bir mektup.

1 (Fr.) İngiliz tıp topluluğunun seçkin bir üyesi. (ç.n.)

Şimdi sırada küçük defter var. İlk gördüğünde çok şeyler vaat eden, ancak şimdi Papaz'a her zamankinden daha çok meydan okuyan şu defter. Bu bir tür günce olmalı. Ancak defterin tamamı şifreli ya da steno olarak yazıldığından, birkaç deneme yapmasına karşın, Papaz bunun içerdiği mesajı bir türlü çözemiyor. Defterdeki şemalar bile gizemli; bunların harita mı, cerrahi uygulamaya ilişkin görsel notlar mı, yoksa en ufak önemi olmayan, öylesine çiziktirilmiş çizgiler mi olduğunu söylemek olanaksız. En son sayfada ise okunabilen tek bir sözcük var: "Liza" Eski bir sevgili mi bu? James'in eski sevgilileri mi var? Liza. Bu da gizemini korumak zorunda. Papaz uykulu uykulu, öldüğünde kendi hayatı da insanlara böyle, kimsenin anlayamadığı dilde yazılmış bir defter gibi mi gözükecek diye merak ediyor. "Kim benim için ateşin yanında oturup defterimin gizemlerini çözmeye çalışacak acaba?" diye düşünüyor.

Boşaltım işlemi iyi gitmiyor. Geleceğine dair gürültülü bir işaret vermiş olan malzeme, çıkmıyor. Harcadığı çaba Papaz'ı yoruyor, kendini fazla zorlamış olmaktan korkuyor. Sonunun, ağıtlar yakılmaksızın gömülen II. George¹ gibi olmasını istemiyor. Uyku bastırıyor; gözlerini kapatıyor. Burke ve Ross'un yüzleri, bir tütün bulutunun ardındaki yüzler gibi zihninde bir anlığına beliriyor. Diğerlerinin yüzleri onlarınkini izliyor: Mary, Tabitha ve Dido, ancak James'inki değil. Saat vurarak gecenin ne kadar ilerlediğini bildiriyor. Yarın cenazede ne demeliyim, ne demeli, ne demeli...? diye düşünüyor.

James Dyer'ın belgeleri, gevşeyen elinden, kılız ve engibeli uyluklarının üstünden yere kayıp düşüyor. Güve

1 İngiliz Kralı II. George, bir sabah tuvaletten aort anevrizması geçirek yaşamını yitirmiştir. (ç.n.)

kanatlarını yakıyor; Papaz hafifçe horlamaya başlıyor. Dido'nun, gözlerinden yaşlar akarak ayakta durduğu odanın penceresinden içeri, boğuk ve yeknesak, tamamıyla yabancı ve derin yas taşıyan bir sesin ahırda söylediği şarkının melodileri sızıyor.

İKİNCİ BÖLÜM

1771

Papaz Lestrade ve kız kardeşi yılda üç kez kan aldırıyorlar. Bu, ekim ayında çilek yataklarını hazırlatmak ya da mayıs ayında Bath'a gitgide daha sıkıcı hale gelen ziyaretlerden birinde bulunmak gibi bir ritüel olduğundan, yılın belirli zamanlarını vurgulamaya yarıyor ve bu alışkanlıklarını yerine getiremediklerinde canları fena halde sıkılıyor. "Kan aldirmek", Papaz'ın babasının sık sık belirttiği –ve bu yüzden şimdi Papaz'ın kendisinin de, bunun yararına inancından çok, babasının sözlerini yinelemekten zevk almasından dolayı söylediği– gibi, "insanlar ve atlar için yararlı, bilgiçlik taslayan ve sorun çıkaran kadınlar için şart."

Her zamanki doktorları, becerikli Dr. Thorne, ayağı bir tavşan yuvasına girip sendeleyerek atından düştüğü için bu yıl gelemiyor.

"Neden James Dyer'a yaptırmıyoruz o zaman?" diye soruyor Dido, kitabını kapatıp ellerini şöminedeki akşam ateşine uzatarak.

Papaz piposunun sapını dişlerine hafifçe vuruyor. "Yok, kardeşim, bence bu akıllıca olmaz."

"Daha önce kan görmüştür mutlaka."

"Elbette," diyor Papaz, "hem de belki de daha fazla kan görmek istemeyecek kadar."

"Thorne gelemiyorsa ve bizim konukseverliğimizden bolca yararlanan Dr. Dyer'a sormaya çekiniyorsan, damarımı ben kendim keserim. Kendim yapamazsam, Tabitha'dan isterim."

Sahte bir saflık ifadesi takınan Papaz, "Dr. Dyer'ın konukseverliğini suiistimal ettiğini mi düşünüyorsun, kardeşim?" diye soruyor.

“Kesinlikle hayır. Onu kastetmedim. Beni her zamanki gibi yanlış anladın, Julius. Bu çok can sıkıcı bir şey. Sen canımı bu kadar sıktığın için kan aldırمام gerekiyor ya zaten.”

“Canını nasıl sıkıyorum, kardeşim?”

“İstedğim her şeye karşı çıkarak.”

“Kaşık meselesinde olduğu gibi mi?”

“Ay, şimdi bayılacağım. Evet, kaşık meselesinde olduğu gibi. Şimdi de bu.”

“Belki ona kendin sorsan daha iyi olur.”

“Olur, sorarım. Sonra da Caxton’ın barına kadar yürüyüp bir şişe rom içerim.” Dido ayağa kalkınca elbisesi canlıymış gibi hışırdıyor.

“Sana iyi geceler, ağabey.”

“Sana da iyi geceler, kardeşim.”

Dido salondan dimdik yürüyerek çıkıyor. Papaz, Dido’yla girdiğim bir tartışmadan galip çıkamayalı tam yirmi yıl oldu, diye düşünüyor.

Son dördün evresinde olan ay, saat on otuzda yükseliyor. Papaz uyuyor, düşünde bahçesini görüyor, uyanıyor, giyniyor, pencerenin yanında diz çöküp o kasım sabahı gökyüzünde yükselen altın renkli küreye gözlerini dikerek dua ediyor. Kahvaltıda domuz pastırması ve lahana yiyor, sıcak meyve şarabı içiyor, ardından çalışma odasında Virginia tütünuyla piposunu tüttürüp pazar vaazına gidiyor. Köpeklerin havlamasını duyuyor. Bu ses onu, çan sesi gibi heyecanlandırıyor. Çalışma odasının penceresini açıp, sarkıyor. Uşak George Pace orada köpeklerle birlikte duruyor, yanında Totleigh’den sabah sporu için gelen Mr. Astick var; Astick matarasından su yudumluyor ve Pace’le köpekler hakkında sohbet ediyor.

“İyi sabahlar, Astick. Güzel bir sabah, değil mi?”

“Cennette bunun gibi sabahlar olacak mı, Peder?”

“Elbette. Köpekler heyecanlı mı, George?”

“Yerlerinde duramıyorlar, ama sakinleşirler.”

Dans eder gibi sürekli hareket eden parlak tüylü köpekler birbirlerinin boğazını hafifçe dişliyorlar. Papaz son derece keyifli, kendini yirmi yaşındaymış gibi hissediyor. “Doktorla kısa bir şey konuşacağım. Sonra yanınızdayım.”

James’i odasında giyinirken yakalıyor. “Sizi bu saatte rahatsız ettiğim için kusuruma bakmayın.”

“Köpekleri duydum,” diyor James. “Pek sevinçliler.”

“Böyle sabahlar için yaratılmışlar onlar. Sizinle bir konuyu görüşmeye geldim, bir ricam olacaktı. Biliyorsunuz, aşar yemeği gününde genelde Dr. Thorne gelip kanımızı alır; ancak zavalılık atından düşüp başını çarpmış, ondan gelemiyor, yani özet olarak bunu sizden rica edebilir miyiz? Bana kalsa, bir sefer de olmayıversin derim, ama kız kardeşim...”

James pantolonunun bacaklarını iliklerken kısa bir sessizlik oluyor. Pencerenin altında köpekler birden kıyameti koparıyor. Papaz huzursuzca kıvranıyor ve kapıya doğru bir adım geriliyor. “Boş verin, hiç önemli değil.”

James, “Hayır,” diyor. “Kız kardeşinizi düş kırıklığına uğratmamalıyız.” Birbirlerine sırtıyorlar. “Size iyi eğlenceler dilerim.”

“Bize katılmak istemez misiniz?”

“İyi bir sporcu değilim ve her nedense, yabani tavşanlara pek düşkünüm. Üstelik bu bacak” – sağ dizine pat pat vuruyor, “hızınızı keser.”

“Nasıl isterseniz. Akşam yemeğinde görüşürüz.” Papaz hızla uzaklaşıyor, basamakları ikişer ikişer atlıyor. James odasından grubun uzaklaşmasını izliyor, köpeklerin gökyüzünü yırtan ve uzaklaştıkça zayıflayan havlamalarını dinliyor.

Yüzünü, çanaktaki ürpertici soğukluktaki suyla yıkıyor, saçlarını düzeltiyor ve ellerini inceliyor. Sol elinde bulunan ufak yaradan bir sıvı sızıyor. Bunun dışında, her bir elinde bulunan on beş ya da yirmi kadar yara izinden, yol açtıkları sinir bozucu bir kaşıntı dışında şikâyeti yok. Canını sıkmıyorlar.

Usturayı eline alıyor, kaldırıyor ve bıçağını inceliyor. Başta, usturanın ucu gözle görülür bir biçimde titriyor, ancak titremesi duruyor ve ustura olması gerektiği sabitliğe geliyor. Ufak ve kırık aynasının önünde tıraş oluyor. Saçından daha koyu renkli, hafifçe uzamış sakalları, kır saçları ve yüzünün yıpranmış çehresiyle karşılaştırıldığında, otuz iki yaşındaki bedeniyle daha uyumlu, onun daha sağlıklı bir parçasından fışkırıyormuş gibi görünüyor. Aynadaki yansımasına gülümsüyor. “Baharın ilk günü, kış ortasında gelirmiş. Kim bilir, belki bir gün tamamen iyileşirim.”

Ellerini koruyan yumuşak köpek derisinden eldivenleri giyiyor ve yiyecek bir şeyler bulmak için Mrs. Cole, Tabitha, Mary ve Winifred Dade adında kızın, aşar yemeğini hazırladıkları mutfağa gidiyor.

“Konuğumuz var!” diye haykırıyor Mrs. Cole, James’i görünce. Yaptığı turtayı bırakıp et kasasından James için soğuk et çıkarmaya gidiyor. “Yumurta da ister misiniz, Doktor, Winny’nin evden getirdiklerinden?”

“Biraz yalancı kaz eti ve bir dilim ekmek yeter de artar bile, teşekkür ederim, Mrs. Cole. Günaydın Tabitha, Winny, Mary.” Ateşin sıcaklığıyla yüzleri kıpkırmızı olmuş kızlar birbirlerine aptal aptal bakıyor ve dudaklarını ısıyorlar. James bunu görmüyor. Büyük masada oturmuş, soğan doğrayan Mary’yi incelemekle meşgul.

“Soğanlar gözünü yaşırtmıyor mu?” Mary’yle konuşurken, başkalarının yaptığı gibi ne dediğini anlaması için

pantomim yapmıyor. Mary'nin ağzından tek bir İngilizce sözcük bile çıktığını duymamış olsa da, onun kendisini, hem konuştuğunda hem de suskunken çok iyi anladığını biliyor. Mary ona yanıt olarak soğandan iki düzgün, şeffaf halka kesiyor, bıçakla bunları dikkatle taşıyıp James'in tabağına, etinin yanına koyuyor. James ona sessizce teşekkür ediyor.

Mutfakta koşuşturan kadınların arasında halinden hoşnut yemeğini yiyor. Sessizce oturduğunda, onun orada olduğunu unutuyorlar, James de onları kendi dünyalarında, sanki içlerinden biriymiş gibi gözlemleyebiliyor. Bu, zihninde, annesine, kız kardeşlerine ve adı aklından tamamen çıkmış, saçma sapan şarkılar söyleyip duran hizmetçilerine ilişkin silik, ancak kendisinde güçlü duygular uyandıran anıları canlandırıyor. Kadınların becerilerini hayranlıkla izliyor. Bu kadınlardan ne mükemmel cerrahlar çıkar! Acaba kendisi de ortalama bir aşçı olabilir miydi? Onlara katılıp sebze doğrayıp doğrayamayacağını ya da tatlı puding bulamacını karıştırıp karıştıramayacağını sormak isterdi, ancak bunu yaparsa onları rahatsız edeceğini, kızların dikkatinin dağılacığını biliyor.

Yemeğini bitirince, elinde sıcak su dolu küçük bir kapla sessizce bahçeye çıkıyor. Duruyor, tavşan avından gelen seslere kulak kabartıyor ve köpeklerin vahşi havlamalarının yankılarını duyar gibi oluyor. Papaz'ın evinin yanında serası var. Bu ufak, ayakta dimdik durmaya izin vermeyecek kadar alçak, saksılarla, leğenlerle dolu, sardunya kokulu bir yer. Burada, kendi deneyleri için ayırdığı bir köşe var; toprağı samanla örtülmüş hint kenevirlerinin, gece ayazına karşın hayatta kaldığını görünce seviniyor. Suntayla kaplı rafta dizili süngerlerini kontrol ediyor, bir örümceğin yeni örmeye başladığı ağı fırçayla alıyor, küçük süngerlerden birini cebine atıyor. Süngerler onun mutluluk kaynağı, ağrı kesiciler üzerine yaptığı

çalışmalar içinde –Tanrı biliyor, mükemmel olmasa da– en başarılı buluşu. Bu işe altı ay önce, bir zamanlar Bath’daki kliniğinde onunla iş yapmış olan Dover’lı Jack Cazotte’un adının durup dururken aklına gelmesi ve ona bir mektup yazmasıyla girişmişti. Cazotte’a mektubu göndermesinden üç hafta sonra, şifalı otlar, tohumlar ve karışımlarla dolu zarif, hoş kokulu çok sayıda paketten ilki gelmişti. Bunda, Cazotte’un tavsiyeleri ve James’in ulaşamayacağı türden bilimsel kitaplardan Cazotte’un düzgün el yazısıyla kopyalanmış sayfalar vardı. Böylece James, Plinius’dan¹ adamotu kökünün kullanım alanlarını, bunun şarapta nasıl demlendirileceğini, eski dönemlerde işkence edilen mahkûmların acısını, merhamet ya da alay etmek için nasıl hafiflettiğini öğrenmişti. Çarmıha gerilmiş İsa’ya sunulan ve onun tarafından reddedilen iksiri sirke ve Asya mürrüsafıyla karıştırılıp –tuhaf bir biçimde çalkantılı duygularla– hazırlamıştı. Sünger tarifini, “Fatih” V. John zamanından kalma bir el yazmasında bulmuştu: Süngerler, afyon, taze hiyosiyamin, ham böğürtlen, lahana tohumu, baldıran suyu, adamotu ve sarmaşıktan oluşan bir çaya batırılıyordu. Bu değerli karışımı çeken süngerler, güneşte kurutuluyor, gerektiğinde yeniden sulandırılıyordu.

Bu deneylerin niteliğini, Mary’dan başka kimse bilmiyor. Mary sırrını, bir akşam odasına girip havayı koklayarak keşfetmiş ve kaşlarını hafifçe kaldırarak, “Öğrendiklerin bundan mı ibaret yani?” der gibi bakmıştı James’e. Papaz ve kız kardeşi ise bunlarla ne yaptığını deli gibi merak ediyor, ancak soru sormuyorlar. Bu yüzden onlara minnettar.

Seradan, ahıra geçiyor. Ahırın kapıları açık. Urbane Davis bir kütüğe oturmuş, elindeki peynir yumrusunu kemiriyor. Belli ki yulaf harmanlamış, havada hâlâ saman tozları uçuşuyor.

1 MS 23-79 yılları arasında yaşamış Romalı doğabilimci ve tarihçi. (yay.n.)

“Günaydın, Davis.”

“Günaydın, Dr. Dyer.” Davis onu selamlamak için peynirini havaya kaldırıyor.

“Umarım döveninle Sissy’yi korkutmamışsındır.”

“Yok. Az önce baktım. Sakin sakin yatıyordu.”

“Sevindim. Ona bakmaya gidiyorum şimdi.”

“Sissy? Sissy?” Ahırın üst balkonunun arka tarafında, çatı kirişi kalaslarının altında, göz seviyesinde bulunan kuru, korunaklı, gölgeler içindeki bir noktada hareketlenme oluyor, yarı korkulu, yarı yalvaran, zayıf bir miyavlama duyuluyor. Hayvan artık ona alışmış durumda, ayak seslerini duymaktan mutlu, hem zaten ondan kaçamayacak kadar da zayıf.

Sarman bir dişi kedi bu; eylülün ikinci haftasında, Papaz’ın hanımeli çalısının iç kısımlarında kendine açtığı yuvada, kesik kesik nefes alırken bulunmuştu. Onu ilk kez Sam uzaktan görmüş ve James’e söylemişti; James de çalılığın yanındaki çimlere uzanmış, hayvan ona gözünü kırpmadan, merak içinde bakarken, kolu uyuşana kadar onunla mırıl mırıl konuşmuştu. Bu bir çiftlik kedisiydi, okşanmaya alışkın olmayan, sakıngan, yaşlı, kavgacı bir hayvandı. James sabırla, mutfaktan getirdiği yemek artıklarıyla tavlammıştı onu. Üç gün sonra onu kucaklayıp çalılarının arasından çıkarmıştı; kedi, daha büyük bir kedinin postuna bürünmüş daha küçük bir hayvanmış gibi, şaşırtıcı derecede hafifti. Onu ahıra götürmüş, tabanı çaput ve samanla kaplı bir kutuya yerleştirip el lambasının ışığında muayene etmişti. Muayene sonucunda, karaciğeri civarında bir tümör bulmuştu. Kedi yaşlıydı ve acı çekerek ölecekti.

O zaman ne yapmalıydı? Yalnızca üç seçeneği vardı: onu kendi haline bırakmak, öldürmek, tedavi etmek. Bu

seçeneklerden yalnızca son ikisi ona kabul edilebilir görünmüştü. Ne de olsa, hayvanın varlığına müdahale etmişti ve bunu yaparak zavalıcılığı artık öylece terk etmesine izin vermeyecek bir sorumluluk üstlenmişti. Kediye öldürmeye gelince, hızlı bir ölüm, onun acısını dindirecek en kesin çözümdü ve George Pace, karanlık tanrılarla içli dışlı, becerikli bir cellattı. Keskin, isabetli darbeler onun işiydi.

Ancak bir kedinin canı, insanınkiyle karşılaştırıldığında daha mı az tatlıdır sanki? Hastalıkta ve ölüm döşeginde bile tatlı, hatta ölümü beklerken her zamankinden daha tatlı değil midir? Üstelik James, kedinin acısını azaltabilecek, makul ölçüde hafifletebilecek olsa, izlenecek en uygun yöntem bu olmaz mı? James'in bu yolu seçmesi gerekmez mi? Yoksa hayvan yalnızca, James'in deneylerinde kullanıldığından habersiz bir kobay mı? James bu düşünceden hoşlanmıyor. Bunu aklına getirmemeye çalışıyor.

Süngerini cebinden çıkarıyor, bir parçasını koparıp çaydanlığın içindeki sıcak suya batırıyor. "Al bakalım Sissy, bak sevdiğin şeyi getirdim." Acısının kılavuzluğunda, bunun acısını dindirebileceğini anlayan kedi, şimdi James'in kendisine uzattığı süngerini çiğniyor, suyunu burun deliklerinin ve dişetlerinin duyarlı derisine acınası, gülünç hareketlerle sürüyor. Tümör kediye içten içe kemiriyor. James dozu her gün artırıyor. Ahıra her gelişinde onu ölü bulmayı bekliyor. Kedinin, sırf uyuşturucuyu almak için hayata asılıyor olabileceğini düşünmeye başlıyor. Onun mat tüylerini okşuyor, yavaş yavaş uysal bir aptallığa teslim oluşunu izliyor.

Aşağıda Urbane Davis dövenini almış, ritmik bir şekilde sallayarak bir ilahi mırıldanıyor. Hangi ilahi bu? "*Gel Ey Bilinmeyen Gezgini.*" James eşyalarını topluyor, merdivenden aşağı iniyor ve tozu solumamak için eldiveninin tekiyle burnunu kapatıyor.

Papaz, kız kardeşi, Mr. Astick ve James, Papaz'ın o akşam çiftçi beyleri ağırlayacağı salonda öğle yemeği yiyorlar. Diğerleri, her zamanki gibi mutfakta yiyecekler. Kutlamaların niteliğine göre ya gereğinden fazla büyük ya da fazla gösterişli ve bu yüzden Aziz Mikail yortusundan bu yana kullanılmamış ana yemek salonunun iyice ısıtılması için burada iki gün şömine yakılması gerekmişti.

"Şu lezzetli, semiz koyun etinden bir parça daha almaz mısınız, Mr. Astick?" Papaz'ın bu sabahki avı çok başarılı geçmişti. İki kocaman yabani tavşan avlamışlardı. James bunların köpeklerce hırpalanmış cesetlerini mutfakta görmüştü.

"Nell, hani şu gümüş renkli dişi köpek var ya, Doktor, bugün adeta leopar kesildi. Çılgın gibiydi. Eve döndüğünde bitmişti. Dili bir karış sarkmıştı, bacakları tir tir titriyordu."

"Bardağınızı doldurayım, Doktor," diyor James'in yanında oturan Dido.

"Doktoru sarhoş etme sakın, Dido," diyor, kendisi akşam yemeğinden önce içtiği meyve kokteyliyle çoktan çakırkeyif olmuş Papaz. "Bu öğleden sonra bıçağının altına yatacağız."

"Anladığım kadarıyla, Doktor," diyor Mr. Astick, "bir ameliyattan önce cerrahların en az hastaları kadar çok içmesi alışılmış bir şey. Her iki tarafın da eşit ölçüde cesarete gereksinimi oluyor sanırım."

"Evet, öyle yapanları gördüm," diyor James, tabağındaki et parçasını bir o yana bir bu yana iterken.

"Dr. Dyer onlardan biri değildi," diyor Papaz.

“Demek istediğim,” diyor Mr. Astick, “birini ameliyat etmek, ameliyat olmak kadar cesaret istiyor. Öyle değil mi?”

James, “Bir seferinde çok iyi bir hastanede çalışan son derece saygın bir cerrahın, ameliyat odasına girmeden önce kustuğuna şahit olmuştum. Yılda bin sterlin kazanan bir doktorun ise, ameliyatı yarıda bırakıp kaçtığını gördüm,” diye yanıtlıyor.

“Lütfen, beyler,” diyor Dido, çatalıyla masayı tıklatarak. “Henüz pudingimizi yemedik.”

“Çok doğru, canım,” diyor Papaz, “ve ben kahvaltıdan beri Mrs. Cole’un pudinglerinden birini yemek için sabırsızlıkla bekliyorum. Hah hah!”

“Mezarını dişlerinle kazıyorsun, ağabey.”

“Sen yemediğin için kardeşim, ben iki kişilik yemek zorunda kalıyorum. Kanımızı ne zaman almak istersiniz, Doktor?”

“Size ne zaman uygunsa.”

“O zaman önce sizi Loo oyununda¹ yeneyim, siz de karşılığında kanımı alın,” diyor Papaz.

Buna Dido bile gülüyor. Tuhaf, heyecanlı bir kahkaha atıyor.

Tabitha kendisini çağırmak için gönderildiğinde, James salonda kitap okuyor. *Roderick Random*’dan aynı pasajı – Roderick’in çökmüş Miss Sparkle’ın gönlünü almaya çalıştığı

1 17. yüzyılda popüler olan bir iskambil oyunu. (yay.n.)

bölümü– dört ya da beş kez okumuş olmasına karşın sahenin ne gülünçlüğünü ne de zalimliğini kavrayabilmiş durumda. Üst kattaki odada dolanan Papaz'ın gürültülü ayak seslerini dinlemiş ve “nasıl bir mazeret uydursa da bu işten sıyrılrsa,” diye düşünüp durmuştu. İçinde neşterlerin bulunduğu kaplumbağa kabuğundan kutu, şöminenin yanındaki iskambil masasında, kaybettiği son eli gösteren kartların yanında duruyor. Kutu Papaz'a ait, babasından kalma. James kendi takımına ne olduğunu bilmiyor. Şimdi başka birinin cebindedir herhalde.

Tabitha salona giriyor. “Miss Lestrade sizi bekliyo.”

“Miss Lestrade mı?”

“Odasında efendim.” Belli belirsiz bir şekilde üst katı işaret ediyor.

“Elindeki nedir?” diye soruyor James.

Kız ona yaklaşp elindekini veriyor: içi teneke kaplı, seramik bir kâse. “Peder size vermemi söyledi.”

“Teşekkür ederim, Tabitha.”

James kâseyi ve kaplumbağa kabuğundan kutuyu alıyor, basamakları tırmanıyor, sola dönüp sağdaki ilk kapıyı hafifçe tıklatmak üzere eğiliyor.

Dido Lestrade, odasında, pencerenin yanındaki masada oturuyor. Yemekten sonra elbisesini değiştirmiş, şimdi üzerinde soluk çuhaçiçeği renginde bir elbise ve kapitone beyaz bir iç etekliği var. Yüzü, öğleden sonra ışığıyla, ressamların o en sevdiği ışıkla aydınlanmış. James, onunla yaşıt olduklarını düşünüyor. Gözleri güzel, insancıl bakıyor, ancak kaşlarını fazla almış.

James daha önce bu odaya hiç girmemişti. Odanın onun incelemesine açıldığının, buna hayranlığını ifade etmesi gerektiğinin farkında. Çevresine bakınıyor; Chelsea porselenleri, tavus kuşu tüyünden yelpazeler, kanaviçe paravan, lake

komodin, Hint pamuğundan Yaşam Ağacı desenli yatak perdeleri dikkatini çekiyor. Kiliseden daha eski, masif, sade mobilyalara ve evin diğer odalarındaki gibi, geçmişin tüm kokusunu taşıyan kasvetli şeylere daha uygun bir odada sonu gelmeyen onca süs ve ıvır zıvır!.. Dido burada yaşamak zorunda kalışına karşı itirazını, isyanını, Kuzey Devon'ın göbeğinde Bath tarzı bir oda döşeyerek dile getirmiş anlaşılan. Bu James'i anlaşılmaz bir biçimde duygulandırıyor, içinden Dido'yu teselli etmek geliyor. Bu tür şeylere ait sözlüğün bir yerinde, tam da bu duygusunu anlamlandıracak bir ifadenin var olduğunun bilincinde, ancak bunun ne olduğunu bir türlü çıkaramıyor. Amaçladığından daha ters bir sesle, "Kolunuz için bir kumaşınız var mı?" diye soruyor.

Dido bunu hazırlamış bile: koyu renge boyanmış ipek bir eşarp. Elbisesi kısa kollu, ancak James eşarbbı bağlamadan önce elbisenin kolunu biraz daha yukarı çekiyor. Onunla, hiç olmadığı kadar fiziksel yakınlık kurduğunun farkında. Parfümünün, teninin dokusunun farkında. Dirseğinin iç kısmındaki beyazlık ve mor damarlar etkileyici. "Çok mu sıktım?" diye soruyor James.

Dido, diğer yana çevirdiği başını hayır anlamında sallıyor. James kutuyu yelek cebinden çıkarıyor, kapağını açıyor, ufak neşterlerden birini seçiyor, bunu kutudan alırken yere düşürüyor, Türk halısının üstüne düşen neşteri almak için beceriksizce debeleniyor, alıyor, boğazını temizliyor, Dido'nun kolunu tutuyor –teni soğuk– bir damarı tespit ediyor, kâsenin yerini ayarlıyor, damarı deliyor ve kanın, Dido'nun kolundan aşağı süzülerek kâseye akışını izliyor. 150 gram kadar olduğunu tahmin ettiği bir miktari akıttıktan sonra, başparmağını yaranın üstüne bastırıyor, eşarbbı çözüyor, bir nefes alıyor. Bir pamuk topunu tampon olarak kullanıyor. Dido kolunu kıvrıp bir demet çiçek ya da hasta evcil

bir hayvan gibi göğsüne bastırıyor. “Dr. Thorne’un bunun iki katı kadar kan aldığına eminim,” diyor Dido kâseye bakarak.

“Kan, bedenin içindeyken, dışarıda olduğundan daha yararlıdır.”

“Babam kan aldırmanın bilmiş kadınlar için çok yararlı olduğunu düşünürdü.”

“Anneniz öyle biri miydi?”

“Öyle olduğu düşünülürdü. Ben de ona çekmişim.”

“Ben sizin asla öyle biri olduğunuzu düşünmedim,” diyor James, dürüst sayılabilecek bir biçimde.

“Düşünmediğinizden eminim.”

“Nasıl hissediyorsunuz kendinizi?”

“Gayet iyi, teşekkürler.”

“Bana ihtiyacınız olursa, ağabeyinizin yanındayım.”

Papaz, odasındaki camdan dışarı, bahçeye, yükselen çayırlara, ormana bakıyor. James’i başını çevirmeden selamlıyor. Bu sabahki avın verdiği coşkunun yerini aniden çöken bir karamsarlık almış. Köpeklerle açık havada geçirdiği o ilk saat, bedeni zinde, güçlü, kullanılması zevk veren bir araçtı, kendini yeniden genç hissetmişti ve zihni, kovalamacanın heyecanı içinde dahi, başka durumlarda ulaşmak için boş yere çabaladığı muhteşem bir dinginlik ve berraklık içindeydi. Eh, bunun için, o bir saat için minnettar olmalı.

Papaz bir seferinde, beklenmedik bir şekilde James’e şiir yazdığını –Hristiyan âleminin tüm şaraplarını içse bile ne tür şiirler yazdığını, hele hele kime yazdığını açıklamayı asla kabul etmeyecek olsa da– itiraf etmişti. James, Papaz’ın hüzünlü havasından etkilendiği ve bir şeyler söyleme gereksinimi hissettiği için adama, kafasında yeni dizeler olup olmadığını soruyor. Utancından yerin dibine geçen Papaz, aceleyle, “Doğrusu hayır,” diyor. “Şiir filan düşünmüyorum.

İlham perisi beni terk ediyor, tıpkı saçlarım, dişlerim ve nefesim gibi. Aslına bakarsanız... Küçük tarlaya biraz buğday ve turp eksek iyi olur, diye düşünüyordum. Siz ne dersiniz? Bana bir seferinde çiftlikte büyüdüğünüzü söylemiştiniz? Evet, bundan eminim.”

“Bu konuyu hiç incelemedim. Turplar hakkındaki tek bilgim, onları yemeği pek sevmediğim, yersem de közlenmişini yeğlediğim.”

“Bu konuda keşke biraz daha bilgili olsaydım,” diyor Papaz. “Yani neyi ekmem gerektiğini bilebilseydim. Çiftçilerden birine bu konuda haddini bildirmeyi, böylece hepsini susturabilmeyi isterdim. Benimle içten içe eğleniyorlar çünkü. Bu akşam da öyle olacak, görürsünüz. Akşam yemeğini bizimle salonda yer misiniz?”

“Ben mutfakta kralcılık oynarım, diye düşünüyordum. Geçen yıl mutfaktakilerle pek güzel şarkılar söylemiştik.”

“Nasıl isterseniz.”

Elbette, Mary’yle birlikte olabilmek için mutfakta yiyecek; teklif var, ısrar yok. Hafifçe sırtıtmaya başlayan Papaz, James’in, Dido’yla biraz daha fazla ilgilenmemesi ne yazık diye düşünüyor. İlginç bir çift olurlardı, ancak James şu ufak tefek yabancı kadına tutulmuş durumda, belli ki onları birbirine derinden bağlayan sağlam bağlar var. Gerçi birbirlerine dokunduklarını hiç görmedim. Birlikte oluyorlar mı acaba?

James’in elindeki kâseye bakıyor. “Bizimkini halletmişsiniz anlaşılan. Kız kardeşimi.”

Yüzü kızaran James, “Kâseyi boşaltacaktım. Nasıl atlardım, bilemiyorum. Bağışlayın beni,” diyor.

“Rahat olun, Doktor. Ne de olsa ikimize de hayat veren aynı madde, gerçi, benimki onunki kadar sulu değil. Şimdi, kanı şuradaki damardan alırsanız minnettar olurum.” Parmağıyla sağ şakağına hafifçe vuruyor. “Thorne daha önce

oradan almıştı, yine oradan alırsanız rahatlayacağımı hissediyorum. Hem de çok.”

James gözlerini ona dikip ciddi olup olmadığını anlamaya çalışıyor. “İnsanın kanı tüm bedenini dolaşır,” diyor. “Bir yerden kan almakla, başka yerden kan almak arasında fark yoktur.”

“Teoride haklı olabilirsiniz, ancak ben başımdan kan aldırdığımda bunun yararını daha yoğun, daha fazla hissediyorum.”

“Tehlikeli olur. Gereksiz yere.”

“Yoo dostum, sizin başarılarınızın yanında bu iş solda sıfır kalır.”

“Beni... Önceki halimle karıştırıyorsunuz.”

“Hadi ama. Böyle taş gibi kımıldamadan dururum.” Sözlerini kanıtlamak için, taburede, sanki tablosu yapılmış gibi kaskatı ve hareketsiz oturmaya başlıyor. James, bu isteği kabul edemem diye düşünüyor. Sonra kendi kendine düşünüyor: Neden olmasın? Eskiden bunu gözlerim kapalı yapabiliirdim. İkimizin de canı cehenneme. Yapalım, bakalım.

Papaz’ın omzuna geniş bir mendil seriyor, bir neşter seçiyor ve Papaz’ın şakağına doğru eğilip onun kısacık, gri-sarı saçlarının altındaki deriyi inceliyor. Bir an her tür tereddütten arınarak, neşterin ucunu yerleştiriyor, Papaz’ın istemsizce başını çektiğini hissediyor, bunu dikkate alıyor, neşterin ucunu biraz daha batırıyor. Papaz’ın soluk soluğa kaldığını duyabiliyor, ancak bu sesin aslında kendisinden geldiğini fark ediyor. Papaz’ın kulağının yanından aşağı ağır ağır kan akmaya başlıyor. Papaz dişlerini sıkılı konuşuyor: “Daha derin, Doktor, daha derin.”

Tıpkı uyurken, düşüünüzde sakın sakın akan imgelerin, irkilerek uykudan uyanmanıza neden olacak, daha ilkel ve korkunç bir şeye dönüşüvermesi gibi, işler birden ters

gitmeye başlıyor. James'in eli, çıplak olarak elektriğe değmiş gibi kasılıyor; kasları her nedense bir spazmı geriliyor. Papaz'ın yüzünün yarısı bir anda kan içinde kalıyor. Neşter ve kâse James'in elinden düşüyor, Papaz'ın gömleğine kan sıçrıyor. Papaz inliyor, kayalıklara oturmuş bir gemi gibi yan yatıyor ve eliyle başını tutuyor. Oldukça sakın bir sesle, "Bana yardım et, James," diyor. James koşarak odadan çıkıyor. Papaz'ın odasından kendi odasına kaçıyor. Papaz'ın odasına dönme cesaretini bulana kadar saniyeler geçiyor, belki de dakikalar; kapının arkasında bir çiviye asılı paltosuna gözlerini dikmiş, duruyor. Ardından görebildiği her tür kumaşı kapıyor –bir gömlek, bir gece takkesi, yüzünü kuruladığı kare havlu– ve bir kaba komedideki âşık figürü gibi, koşarak Papaz'ın odasına dönüyor.

Papaz, elini yarasına bastırılmış, yatağında yatıyor. James yatağın yanında dizlerinin üstüne çöküyor, Papaz'ın elini yavaşça kaldırıyor. Kanama öyle yoğun ki, ilk başta yaranın yerini bulamıyor. Kanı siliyor, kare havluyla kompres yapıyor ve bunu gece takkesiyle sabitliyor. Aceleyle merdivenin başına gidiyor ve sesleniyor: "Tabitha!"

Tabitha unlanmış yüzüyle merdiven boşluğunda beliyor. James ondan sıcak su getirmesini istiyor, sıcak su ve bordo şarabı. Göğsü, patikadan son hız koşarak gelmiş gibi inip kalkıyor. Dido, kıvırdığı kolu hâlâ koynunda, sahanlığa çıkıyor ve James'e şaşkınlıkla bakıyor. "Ne oldu?" diye soruyor. "Yaralandınız mı?"

James ona ağzı açık bakakalıyor, yanıt veremiyor ve odaya geri koşup Papaz'ın üzerine, onu yağmurdan korumak ister gibi kapanıyor. Dido onun arkasından odaya giriyor, telaşla hafif çığlıklar atmaya başlıyor ve ağabeyine öfkeyle bakıyor. "Aman Tanrım, ağabey... kendini mi vurmuş?" Papaz'ın boğazından ilk başta kulağa uğursuz gelen, ıslak

bir hırıltı yükseliyor. “Ne oluyor, ölüyor mu?” diye soruyor Dido, yüzü kireç gibi olsa da, o anda hayranlık verecek ölçüde sakın kalmayı başarak.

“Ölmüyor,” diyor James. Bu sesi, çoğu kişiden daha iyi tanıyor. “Sanırım gülüyor,” diyor.

Yatakta kıvrılmış yatan adamdan, son derece eğlendiğini belli eden tiz bir ses yükseliyor: “‘Kendini mi vurmuş’ ha!.. Ah, çok güzel, çok güzel kardeşim...”

Bir dakika sonra Tabitha elinde tepsi, şarap ve suyla çıkageliyor. Arkasında, doktorun merdivenin başında kollarını çıldırmış gibi salladığını Tabitha’dan duyan Mrs. Cole duruyor. Gördükleri manzara şu oluyor: Başında kanlı bir gece takkesiyle Papaz, yatağının kenarında oturmuş, yüzü bembeyaz olmasına karşın sırtıyor, Dido ise onun yanında, dudaklarını bir midye gibi sımsıkı birbirine bastırmış oturuyor; hakkında duydukları tüm o hikâyelerin gerçek olabileceğine inanmaya başladıkları Doktor da, Papaz’ın diğer yanında oturmuş, bir çocuk gibi hıçkırığa hıçkırığa ağlıyor.

“Akşam yemeği hazırlıkları ne durumda, Mrs. Cole?” diye soruyor Papaz. Ne büyük kahramanlık! Evet, bu öğleden sonranın gerçekten beklenmedik biçimde başarılı geçtiği söylenebilir.

Bir adam ve bir çocuk, kasım ayında, ay ışığının aydınlattığı bir gecede evden, odun almak üzere ayrılıyorlar. Hafifçe kamburu çıkmış olan adam, sağ bacağındaki bir sakatlık

nedeniyle aksayarak, başı bir yüzücününki gibi alçalıp yükselerek yürüyor. Ellerini soğuktan korumak için koltuk altlarına sokan çocuk, onun iki adım gerisinden geliyor. Don başlamış; donmuş kar, evin ışıklarının vurduğu yerde parlıyor.

Odun yığınınına ulaşıyorlar. James, çocuk odunları yığsın diye kollarını uzatıyor. Kütüklerden toprak, yosun ve çürüyen ağaç kabuğu kokusu yükseliyor.

“Şu arkadakilerden al, Sam. Oradakiler daha mı kuru?”

“Hepsi biraz ıslak.”

“Şu yanlardakilerden al biraz – kayınlardan.”

Yaz çok sıcak, sonbahar ılıman ve ıslak, hasat zayıf geçmişti. Buğdayın fiyatı yıl içinde üç şilin artıp elli şilin sekiz sent olmuştu.

“Elimizdekilerle idare edeceğiz, Sam ve bunları ateşte kurutacağız.”

Yeniden evin ışıklarına doğru yürüyorlar. Zincirle bağlı tez canlı bir yavru köpek havlamaya başlıyor. James, “Sus bakayım!” deyince, çevresindeki hareketlere, arkalarında uzanan kırsalın alçak sesli çağrılarına karşı kulaklarını dikmiş, kendi gölgesine siniyor.

James mandalı dirseğiyle iterek mutfak kapısını açıyor. Birden masada oturan adamlardan soğukla ilgili şakayla karışık şikâyetler yükseliyor, Sam kapıyı topuğuyla iterek kapatınca şikâyetler kesiliyor. Kütükleri yere koyuyor ve paltolarından toprağı silkeliyorlar. Masada on iki kadar irili ufaklı adam, aşarla¹ kaybetmiş olduklarını yiyerek geri kazanmak için ellerinden geleni yapıyor. Gülünç denebilecek bir kararlılıkla yiyip içerek, kaybettiklerini yerine koymaya çalışıyorlar. James çoğunu tanıyor, çoğu da onu tanıyor – ancak James’i tam olarak kafalarında bir yere oturtamıyorlar.

1 Aşar ya da öşür, Hristiyan çiftçilerin, gelirlerinin yüzde onunu kiliseye vermesinden oluşan vergi. (yay.n.)

Tabitha büyük testilerden birini düşürüyor. Testi ayaklarının dibinde etkileyici bir biçimde patlayınca, çorapları elma şarabına bulanıyor. Kızcağız, salonda servis yapan Mrs. Cole'un kızacağından korktuğundan ya da şok geçirdiğinden değil de, daha çok yorgunluktan ağlamaya başlıyor. Çiftçiler keyifle tezahürat yapıyorlar. James onun yanına gidip, "Hadi sen git yat, Tabitha. Sam ve ben onlara servis yaparız," diyor.

Hiç kimse için tam anlamıyla memnuniyet verici bir etkinlik olmayan aşar yemeği sona ermek üzere. Masanın üstü kupalar, bardaklar, yüzeyi çiziklerle dolu kalaylı tabaklar; ördek, tavuk ve tavşanların emilmiş ve kırılmış kemikleri, kahverengileşmiş yumru yumru dana kemikleri, sivri koyun kemikleriyle dolu.

"Sence, Sam," diyor James, "bu hayvanlar parçalarını Mahşer Günü'nde nasıl bulacaklar?"

"Yani o gün dirilen yalnızca insanlar olmayacak mı?"

"Elbette hayır. Tavuklar, kediler, Yunus'un balinası." Eğilip, on bir yaşında çevik, cılız ve son derece çirkin bir oğlan çocuğu olan Sam'e bakıyor. On beş yaşına geldiğinde, pazar kurulan herhangi bir kasabada böğüren, kırmızı yüzlü, boynunda kirli mendil ve üstünde deri pantolon bulunan çiftçi delikanlılardan ayırt edilemez olacak. Otuz yaşına geldiğinde masadakilerden birine dönüşecek ve bedeni hâlâ dinç olmasına karşın, iş yükü ve kaygılar nedeniyle çökmeye başlamış, unutmak için içen bir adama dönüşecek.

Birlikte ateşin yanındaki banka oturuyorlar. James ateşin sıcaklığını yüzünde hissediyor.

Sam, "Bana bir hikâye anlatacağınızı söylemişsiniz, Dr. James," diyor. Dr. James; yalnızca Sam tarafından açıkça, diğerlerininse gizlice kullandığı bir hitap biçimi.

"Hangi hikâyeydi o, Sam?" Hangi hikâye olduğunu çok iyi biliyordu.

“Yarış hakkında.”

“Aa, evet.”

“Bi de kraliçe filan.”

“İmparatoriçe, Sam. Kraliçeden üstün.”

“Ve Mary hakkında.”

“Bu kıyamette beni duyabiliyor musun?”

Sam başını sallıyor.

James için bu bir deney: Yaşamını, bir çocuğun anlayabileceği kısa hikâyelere dönüştürmek. Bir anda patlayarak bir yabancıya ya da –daha kötüsü– kendini tanıyan birine korku dolu ve hazmedilmemiş bir sürü şeyi ifşa etmesini önleyen, bir dizi küçük, güvenli infilak... Sam de hikâyelerdeki değişiklikleri hoşgörüyü karşılayan, bir yandan tarladaki pulluğu izlerken, diğer yandan hikâyeye kulak verebilen iyi bir dinleyici.

“Nerede kalmıştık?”

“Arkadaşınız Mr. Gummer’da,” diyor Sam.

James’in zihninde, Gummer’ın yüzü, daha doğrusu gözleri beliriyor. Onu şu anda, yüzünün büyük kısmını soğuşa karşı atkıyla sardığı haliyle anımsıyor çünkü. Gummer’ı gerçekten de bir arkadaş diye mi tanımlamış?

Kupasından bir yudum alıyor, eldivenlerinden birini çıkarıp dudaklarını elinin tersiyle silince, elindeki pütürlü yara izlerini dudaklarında hissediyor.

“O zaman, ben küçük bir çocukken Mr. Gummer’la ilk kez nasıl karşılaştığımı, düğün günü tarihi toprak surların üstündeki çimlerde yüzükoyun yatarken fark ettirmeden yanıma nasıl geldiğini ve ben kiraz ağacından düşüp...”

“Bacağınızı kırdığınızda...”

“Doğru...”

“Bacağınızı yerine oturtanın da...”

“Demirci ustası Amos Gate olduğunu biliyorsun. Pekâlâ. Bacağım iyileştikten sonra –sakatlığım sonradan nüksetti–

evde bir... hastalık baş gösterdi. Çok ağır bir hastalıktı, anemi, erkek kardeşlerimi ve kız kardeşlerimi aldı, götürdü..."

"Hepsini mi?"

"Evet, hepsini," diyor yalanını onaylayarak. "Her neyse, bir başıma kalmıştım ve benimle bir şekilde ilgilendiğini belli eden Mr. Gummer'ın beni yanına alabileceğini düşünerek, onu bulmak için Bristol'a doğru yürümeye başladım. O zamanlar senden küçüktüm, Sam, yine de yolun, anımsayabildiğim kadarıyla büyük bölümünü yağmur altında yürümüştüm. Daha önce bir kente gittin mi, Sam, herhangi büyük bir kente?"

Sam başını iki yana sallıyor.

"Ben de daha önce gitmemiştim. O kadar insanı bir arada görünce şaşırmıştım! Askerler, denizciler ve şişko tüccarlar; çamura değmesin diye elbiselerinin eteklerini kaldıran nazik hanımlar – kent, kırsaldan çok daha kirlidir. Bir siyahi adamı ya da Çinliyi ilk kez orada gördüm. Sonra, dünyanın dört bir köşesinden gelmiş gemiler... Yan yana, bir ağıla kapatılmış hayvanlar gibi duruyorlardı. Sonra dükkânlar, Sam, Noel zamanındaki gibi ıslıl ıslıl süslenmişlerdi. Herkes oradan oraya koşturuyor, insanlardan ve hayvanlardan olağanüstü bir gürültü yükseliyordu. Mr. Gummer'ı bu, nasıl desem, karmaşa içinde bulmak, tahmin edebileceğin gibi, pek de kolay bir iş değildi, ancak burnumu kullanarak onu bulmayı başardım; beni gördüğüne çok şaşırdı ve sevindi diyebilirim, ancak sana şunu söylemeliyim ki, pek de iyi yürekli bir adam değildi. Ancak ben de pek iyi yürekli bir çocuk sayılmazdım, bu yüzden tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuştu diyebiliriz. İşte bu..."

"Huhuuu, bakar mısınız? Biz burada susuzluktan ölüyoruz!" Gruptaki birçok kişi bunu doğrular gibi kupalarını sallarken, diğerleri yumruklarıyla masaya vurmaya başlıyor.

Tempo hızlanıyor ve yumrukların sesi, uygun adım yürüy-en askerlerin ayak seslerine benzemeye başlıyor.

“Gel, Sam.” James ayağa kalkıyor, gülümsüyor ve başını hafifçe eğerek çiftçilerden özür diliyor. İki eline birer testi alıyor ve mutfağın arka kapısından, Papaz’ın her üç ayda bir ev birasının mayalanmasını denetlediği, Mrs. Cole’un meyve şaraplarını hazırladığı ve şişelerin iki duvar boyunca istiflendiği soğuk, penceresiz, içinde bakır bir tencere, may-şeleme kazanları ve fıçılar bulunan odaya giriyor. Soğuğa karşın, Mary orada, hasır tabanlı bir sandalyede son dere-ce hareketsiz, öylece oturuyor. Kedi gibi düzgünce birbirine yapıştırdığı ayaklarının dibinde bir mum yanıyor. James bi-rayı fıçıdan çekiyor. İşini bitirdiğinde, “İçeri gelsene,” diyor. “Burası senin için bile soğuk.”

Mary, ağızda emilerek ıslatılmış iki kara çakıl taşı gibi du-ran gözleriyle onu izliyor.

“Yalnızca yoksul birkaç çiftçi var içeride. Kuru gürültü. Önemsiz yani. Tek önemli olan bu.” Testilerden birini kaldır-ıyor. “Gel de, Sam ve benimle ateşin karşısında otur.”

James birayı mutfağa taşıyor, masaya koyuyor. Mary mutlu mu, en azından halinden hoşnut mu, emin olabilmeyi ne çok istiyor.

“Aah! Yaşam iksiri, Doktor. Bizi kuruyarak ölmekten kur-tardınız.”

“Sizlere uzun ömürler dilerim, beyler. Sağlığa ve mutlu-luğa.”

“Bizimle içmeyecek misiniz?”

“Siz dostlarımı mutlu edecekse, elbette.”

“İyi dediniz!”

Testi elden ele dolaşıyor, her serviste masaya biraz bira dökülüyor.

“Şeref, beyler!”

“Krala!”

“Çiftçi George’a ve yaşlı Snuffy’ye.”

“Hıristiyan âlemindeki en katıksız şerefsiz!”

“Yoo, çocuklar.” Konuşan Ween Tull. “Dr. Dyer’ımıza. Adı çok neşeli olmasa da...”¹ –ince esprisini alkışlıyorlar– “...sanatını kimseye öğretmediği, bıçağını yalnızca ekmek kesmekte kullandığı için, krallıktaki herhangi bir adamdan daha fazla hayat kurtarıyor.”

Kupalar kaldırılıyor. James, “Cömertliğiniz için teşekkür ederim, beyler. Çok teşekkürler,” diyor.

Bir ses haykırıyor: “Will Caggershot nerede? Bize şarkı söylesene, Will. Bize ‘Sally Salisbury’yi söyle!”

Caggershot kıvrılıp bükülerek banktan kalkıyor. “‘Zavallı Sally Salisbury’nin Kitabesi’.”

Topluluk mutlu okullu çocuklar gibi gözlerini ona dikmiş, bekliyor. Caggershot boğazını temizliyor.

“Burada yine sırtüstü, ancak sonunda hareketsiz
Yatıyor zavallı Sally kasvetli ölümün altında;
Şehvetli maceralarının birinden diğerine geçerken,
Şaşmamalı nefessiz kalmasına.

Çok çabaladı zevkli amacına ulaşmak için,
Ancak sendeledi koşarken yarı yolda.
Herkes onun yaşamına özenirken için için...”

Duruyor ve ağzı açık, oradakilerin başları üzerinden mayalama odasının kapısına bakmaya başlıyor. Diğerleri onun nereye baktığını görmek için oturdukları yerde dönüyorlar. James, ateşin yanındaki banktan, topluluğu yeniden bir

1 Dyer, İngilizce’de ölmek anlamına gelen “die” sözcüğüyle sesteş “dye” sözcüğünü içeriyor. (ç.n.)

araya getirmeyi umar gibi kollarını açarak kalkıyor. “Gelen yalnızca Mary, beyler. Şarkı söylemeyi bırakmanıza gerek yok.”

“Kim olduğunu biliyoruz, Doktor.” Caggershot yerine oturuyor. Çiftçiler gözlerini masanın ortasına dikeyyorlar. James omuzlarını silkiyor, Mary’nin yanına gidip onu banka, Sam’in yanına oturtuyor. Sohbet, geçici olarak tıkanmış eski bir pompa gibi yavaş yavaş eski düzeyine ulaşıyor. Çiftçiler içiyor; içkileri tazeleniyor. Mary unutuluyor. Caggershot, her biri, bir öncekinden daha açık saçık şarkılarını söylüyor. Ardından, Ween’in kardeşi ve topluluğun en zavallı üyesi Een Tull, kendinden beklenmeyeni yapıyor, durmadan salladığı parmağıyla Mary’yi göstererek sesleniyor: “Doktor, şu kadın dişlerini gösterse ya bize.”

Bu isteğe diğerleri de bir koro halinde katılıyor; bu o kadar hızlı gerçekleşiyor ki, Een’in yalnızca diğerlerinin aklından geçenleri dile getirdiği çok açık. James olayların bu yönde gelişebileceğinden çekinmiş olsa da, çiftçilerin kendisine “Doktor”, Papaz’ın arkadaşı ve Mary’nin koruyucusu olarak duydukları saygıdan dolayı kendilerini tutacaklarını umuyordu. Bu açık ihanet canını yakıyor. Üstelik suç kendisinde: Mary’yi bu adamların yanına çağıran kendisi. Boğulacakmış gibi hissederek ayağa kalkıyor.

“UCUBE GÖSTERİSİ YOK, BEYLER!”

Odada, Mary dahil kimse, James Dyer’ın, 1767 yılının sonbaharında Rusya’ya giderkenki o kusursuz halini bilmiyor. Kimse onu şık giysileri, balo kıyafetleri içinde, imparatorluk büyükelçisinin elini, sanki bu tanışmayla onurlandırılan kişi büyükelçiymiş gibi sıkıldığını görmemiş. Kimse, belki bu tarihi anları zihninde acayip kuklalarla sahneye koyan Sam dışında, böyle bir şeyi hayal dahi etmemiş. Çiftçiler bir anlığına tamamen bozguna uğramış gibi kalakalıyorlar.

Sessizlik, yağmur başlangıcına benzer bir sesle bozuluyor. Mary, ellerini şarkı söylemek ister gibi belinde kavuşturarak masanın başına yürüyor. Bekliyor –insanları nasıl etkileyeceğini çok iyi biliyor doğrusu– ardından dudaklarını hırlar gibi geri çekerek, törpülenerek sivriltilmiş dişlerinin, diş etlerine kadar görünmesini sağlıyor. Masadan hafif bir şaşkınlık mırıltısı yükseliyor. Bu, kasaba panayırında sergilenen iki başlı bir koyundan ya da pis kokulu bir çadırda matematik problemleri çözen bir balıktan çok daha etkileyici. Bazıları istemsizce Mary’nin mimiklerini taklit ederken, yüzlerinde öyle gülünç bir ifade belirliyor ki, James’in öfkesi, yüksek sesli, arındırıcı bir kahkahaya dönüşüyor; öyle ki, tam da o anda çok kan kaybetmesine karşın beş saat boyunca yiyip içip iskambil oyunu oynamış ve yüzü tehlikeli bir şekilde kıpkırmızı kesilmiş Papaz mutfağa girmemiş olsa, masadakilerden kızgın yorumlar yükselmesi olası... Papaz, James’i merakla süzüyor, ardından çiftçilere dönüp konuşuyor.

“Beyler, korkarım artık sizi daha fazla alıkoymamalıyım. Ben de çiftlik işleriyle uğraştığımdan, yeniden evlerinize kavuşmak isteyeceğinizi bilecek kadar deneyimliyim.”

Bir kasaba papazı gibi şatafattan yoksun biri bile olsa, bir üstün ortaya çıkması, hiç de hoş olmayan ayıltıcı bir etki yaratıyor. Pipolar boşaltılıyor, kupalarda kalan son biralar yudumlanıyor. Yüzlerindeki ifadeye bakılırsa, çiftçiler şimdiden bir sonraki gün doğumunun getireceği soğuğu, itaat-siz hayvanlarla nasıl cebelleşeceklerini, cansız, kara topraklı tarlalarda dünyadaki ilk ya da son insan gibi güçbela yürüyüşlerini düşünmeye başlamışlar bile.

James içeriden şapkaları, kalın paltoları, atkıları ve uzun eldivenleri getiriyor; şimdi güldüğüne pişman. Avlu, manevra yapan, ayaklarını sürüyen, sertçe yere vuran insanlar ve atlarla dolu. Onların çıkışıyla çılgınca havlamaya başlayan

köpek, Papaz’ dan burnuna sert bir tokat yediği için, kendini tutma çabasıyla kendinden geçerek karın üstü oturuyor. Yolun taşlarına çarpan toynakların sesi, bir çakmaktaşı yağmurunu andırıyor. Çiftçiler yola koyuluyor, atları yola bağlanan patikayı tırmanıyor, sonunda Papaz’ın el lambasının çevresinde, ışık ve gölge akımına uygun bir tablo gibi, yalnızca James, Papaz ve Sam kalıyor.

Çocuk ürperiyor. Papaz dönüp onu orada gördüğüne şaşırılmış gibi bakıyor.

“Biraz aklın olsaydı, konuklarımızdan birinden seni eve bırakmasını isteyebilirdin, Sam.”

James, “Ben onu yürüyerek evine bırakırım,” diyor. “Onu eski hikâyelerimle bu saate kadar ben tuttum.”

“Ah, hikâyeler...” Papaz, bu sözcük onun için özel bir anlam taşıyormuş gibi başını sallıyor. “Anlatacak çok hikâyeniz var elbette.”

“Bazıları da ortak hikâyelerimiz.”

Papaz’ın yüzünden bir gülümseme geçiyor. “Evet, öyle.” Havayı kokluyor. “Buzda yürürken dikkatli olun, Doktor. El fenerini alacak mısınız?”

“Yok. Sam ve ben yıldızları öğreniyoruz. Onları fenersiz daha iyi görürüz.”

Sam, paltolarını ve James’in eşyalarını getirmek için içeri koşuyor. Avluda bekleyen James, Papaz’ın peruğunun altından görünen sargının ucuna bakıyor. Papaza nasıl olduğunu sormak istese de, bu olay canını sıkmaya devam ettiğinden susuyor. Papaz, hâlâ yanan birkaç fenerin aydınlığında Mary’nin yanında duran ve ona veda eden Sam’in bulunduğu açık kapıya doğru başını sallayınca rahatlıyor.

“Mary’ye çok düşkün,” diyor Papaz.

“Evet. Aralarında özel bir bağ var.”

“Mary onunla hiç konuşuyor mu?”

James omuzlarını silkiyor. "Sam, Mary'nin ona ne demek istediğini anlıyor."

Sam paltosunu getiriyor; bu, cepleri kitap, elma ve çizim yapmak için kâğıt koyacak kadar büyük, ağır bir üstlük.

"Eh, hadi bakalım."

"Yolunuz açık olsun."

"İyi geceler."

"İyi geceler, Sam."

Birbirlerinden uzaklaşıyorlar. Papaz eve doğru yollanıyor, köpeğin kulağının arkasını kaşıyor ve sanki bedeni, bilincine işlemesi zaman alacak gizli bir bilgiye sahipmiş gibi, öyle derin bir iç geçiriyor ki, buna kendi bile şaşıyor. Şakağı zonk-luyor; yaraya iki parmağıyla hafifçe dokunuyor. James'in kan alırken cesaretini yitirivermesi ne tuhaftı. Bir insanın bu kadar değişmesi ne tuhaf. James'in artık doktorluk yapamayacağı çok açık. Oysa ne yetenekliydi! Önceleri duygusuz ve sevimsiz bir adam olduğu doğrudu. Ancak Tanrı biliyor ya, çok yararlıydı. Dünyanın en çok hangisine ihtiyacı var: İyi yürekli, sıradan birine mi, yoksa yüreği buzdan, taştan yapılmış, olağanüstü bir insana mı? İşte bu, içinden çıkılması güç bir ikilem. Bu köpek aşırı zayıf. Ona kurt ilacı vermek gerek. Yatma zamanı. Güzel bir düş görse keşke.

Evden köprüye ulaşan, oradan köye tırmanan yola çıkmak için, çukurlarla dolu bir buçuk kilometrelik patikayı

yürümek gerekiyor. Ağaçların ve sıra sıra yüksek çalılarının gölgeleri altında uzanan yol, evin çevresinden daha karanlık; ancak ay ışığı onlara yol göstermeye devam ediyor, don nedeniyle kenarları pul pul parlayan derin tekerlek izlerini ve ağaçların ışığı kesen yılankavi dallarını görünmezlikten çıkararak gözler önüne seriyor. Gökyüzünü net olarak görebildikleri noktada duruyorlar; Sam, yıldızların adlarını sayan James'in elinin çizdiği kavisini izliyor ve birlikte, toprak ayaklarının altından çekiliyormuş, yere bakmazlarsa düşeceklermiş gibi hissedene kadar gökyüzünün derinliklerine bakıyorlar. Yollarına devam ederlerken bir hayvanı ürkütüyorlar; gölgede bir çift göz, çalılıklar arasına hafif bir hışırtıyla kaçiverişi kadar gerçeküstü bir yaratık. Sam bunun tilki olduğunu iddia ediyor, bundan George Pace'e söz edeceğini ve ondan bir peni kapacağını söylüyor.

James çok geçmeden, Sam'i ona şarkı söylemesi için ikna ediyor. Sam bir süre sessizce yürüyor ve repertuarını gözden geçiriyor, ardından "Yaşlı John Barleycorn"¹ ile başlıyor. Sesi başlarda oldukça hafif; ardından havaya girmesiyle, tiz notalarda kısık, hafif bir sopranoya dönüşüyor.

"Batıdan gelen üç adam,
Yazgılarının peşinde. Bu üç adam
Yemin ettiler John Barleycorn'u öldürmeye..."

Bu şarkı, yaklaşık üç, dört dakika kadar James'e, yaşamın kendine özgü hüznünü, herhangi bir katedralde, konser salonunda ya da tımarhanede duyduğu şeylerden çok daha iyi ifade ediyor gibi geliyor.

1 Arpanın biraya dönüştürülmesini kişileştirme yoluyla anlatan eski bir İngiliz halk şarkısı. (ç.n.)

“Onu tarlalarda çevirip durdular.
Getirdiler bir ahıra
Orada biçip kestiler
Zavallı John Barleycorn’u...”

Alçak taş korkuluklu, kambur bir taş köprüye varınca, Cow kasabasına doğru tırmanan yola sapıyorlar. Tepenin üstündeki bir evde –Caxton’ın yerinde– güçsüz tek bir fener yanıyor. Buradan geçerlerken, yarısı perdeyle örtülü pencereden içeri bakınca, içkilerini içen adamların sırtlarını görüyorlar. Ardından, uyuyan kulübelerin kesme taş girişleri, karanlık bahçeler, hayvanların nefes alışverişleri ve kımıldanış sesleri arasında uzanan yolda, gölgelerin arasından yürümeye devam ediyorlar. Uzaktaki baykuşun ötüşünü son derece net duyuyorlar; ona uzaklardan aynı şekilde net bir yanıt geliyor.

Mezarcının evi, alt kattaki bir pencereden yayılan ışıkla belli ediyor kendini. Yaklaşırken çıkarttıkları sesler evden duyulunca, ışık değişiyor ve kapı, onlar çalmadan açılıyor. Çocuğun annesi girişte, elinde mumla duruyor.

“Umarım size yük olmamıştır, Doktor.” Ardından çocuğa: “Bunca yolu gecenin bir yarısında yürüyerek Doktor’a niye zahmet veriyorsun bakayım?” Sesinde kızgınlıktan çok, rahatlama var.

James, “Lütfen ona fazla kızmayın,” diyor. “Suç bende. Böyle bir gecede yürümek de zahmet sayılmaz. Hem Sam yolda bana şarkı söyledi. Çok güzel bir sesi var. Bence koroğa girse iyi olur. Koroda iyi şarkı söyleyen pek yok... Yetenekli eşiniz kayda değer bir istisna elbette.”

“Nezaketinizden öyle söylüyorsunuz, eminim.” Kadın çok hafifçe reverans yapıyor, öyle hafif ki, yalnızca mumun alevinin hareketine yansıdığı için fark ediliyor. Doktor şu anki konumuna –esas itibarıyla Papaz’ın sırtından geçiniyor

olmasına– karşın, belli belirsiz bir ün, onu en azından kadının gözünde, önemli kişilerden biri yapan bir asalet sahibi. Ayrıca onun oğluyla arkadaşlık etmesi, kadını duygulandırıyor. Onun iyi yürekli, sıcak ışığı çocuk için iyi.

“İçeri buyurmaz mısınız, size bir şeyler ikram edeyim? Gecenin ayazına karşı?”

“Size bu saatte zahmet vermek istemem Mrs. Clarke...” Ancak bunları söylerken bile, çoktan içeri girmiş, kadını ve onun mum ışığını evin içinde izliyor. Uyuyan ve horultuları onlara kadar ulaşan mezarcının, gölgesi uzamış şapkasının yanından geçerek hep birlikte mutfağa giriyorlar. Burada ateşte üst üste yığılmış közler, odaya sabit bir ısı yayıyor.

Ev, James’in küçükken Blind Yeo’da yaşadığı evden biraz daha küçük ve burada ona kendi yüzü kadar tanıdık birçok şey var: ovalanarak temizlenmiş sıradan eşyalar, iç içe geçmiş kokular, ışığın cilalanmış yüzeylerden yansıyışı...

Mrs. Clarke kocasının kupasına bira koyup bunu konuğunun önüne koyuyor. Kendisi de küçük bir bardak zencefilli şarap alıyor. James’in uşağı gibi omzunun başında diki-len Sam de, ahşap bir kupadan süt içiyor.

“Eşiniz iyi mi?”

“Teşekkürler efendim, iyi. Ancak uykusunu alması gerekiyor. Sonsuz uykusuna yatmış onca insanın arasında çalıştığı için, onun da canı çekiyormuş.”

“Neyi canı çekiyormuş, anlamadım, hanımefendi?” Soğuk havadan gelip aniden ısınmak James’i uyuşturmuş. Mrs. Clarke kızarıyor.

“Uyumayı, Doktor. Yalnızca uyumayı.” Oğluna bir bakış fırlatıyor, ardından beklenmedik bir kahkaha atıyor. “Bu onun kendi esprisi, Doktor.”

James, “Dünyada kendine özgü esprileri olmayan hiçbir meslek yoktur,” diyor. “Ne yazık ki, tıp insanların esprileri,

hepsinin içinde en iğrençleridir. Başkalarının acısına bu kadar yakın durmak, gerçekten komik olmaktan çok, acımasız bir mizah anlayışı geliştirmenize neden oluyor. Gördüğünüz dehşet verici şeylere karşı bir savunma diye başlıyor, çok geçmeden bir parçanız haline geliyor.”

“Eminim sizin için böyle olmamıştır,” diyor Mrs. Clarke. Doktor ne zaman konuşsa, ortamda her an bir itirafta bulunacakmış gibi tatmin edici bir hava oluşuyor.

“Hayır, hanımefendi, olmadı, çünkü başkalarının acısı bana en ufak bir rahatsızlık vermezdi. Bu konudan tek anladığım, acının keskinliğiyle, bunun giderilmesi için ödenecek bedel arasında doğrudan bir bağlantı olduğuydu.” Konuşurken gözlerini masaya diken James, şimdi itiraflarının yarattığı etkiyi görmek için bakışlarını kaldırıyor. Kadının bakışlarından, aklının bir anlığına karıştığı anlaşıyor, ancak bu çabucak geçiyor. Kadın, ona nazik davranmaya kararlı.

“İşinizi en iyi biçimde yaptığınıza eminim, Doktor.”

“Bundan emin olabilirsiniz, hanımefendi. Bildiğim kadarıyla, saygınlığı tamamen uydurma olmayan tek cerrah bendim, bunu övünmek amacıyla söylemiyorum. Çoğu doktorun dili ve hayal gücü, bir taverna dalaşını Truva kuşatmasına dönüştürebilir, ancak tedaviye gelince, bir kaz bile onlardan daha iyi doktorluk yapardı. Kılıçları altından, yürekleri en ucuz pirinçten insanlardı bunlar.” Duruyor ve sesinde belirmeye başlayan öfkeyi yumuşatmak için gülümüyor. “Eski mesleğimi ne kadar insafsızca yargıladığımı görüyorsunuz. Aralarında birkaç iyi adam ve evet, kadın da vardı elbette. Ortada umut verecek bir şey kalmadığında, umutla işkence etmeden de insanı ferahlatmayı bilenler. Aslını isterseniz, Mrs. Clarke, elimizden gelen çok az şey var, çok az. Bizler, eski dünyanın gizemli sanatlarıyla, gelecek çağın buluşları arasındaki bir zamanda, hem çok geç hem de

çok erken doğmuşuz. Özel bir dehaya sahip olduğumu söyleyebilirim, hanımefendi, özellikle de kesip biçme konusunda. Ancak bir insana bakışında asla..." Birasının üstündeki havaya doğru elini sallıyor, "...gerçek bir şifacıda bulunması gereken, bir insanın acısına özenle yaklaşabilme yeteneğine sahip olamadım."

"Bence kendinize fazla yükleniyorsunuz, Doktor."

James başını iki yana sallıyor. "Hayır, hanımefendi, yalnızca adil bir değerlendirme yapıyorum. İyiydim, ancak sözcüğün ifade ettiği en dar anlamda. Ellerim olağanüstü becerikliydi, ancak bana kimse sevecen olduğum için gelmezdi."

Sözlerinde öyle bir ağırlık, ses tonunda öyle bir sertlik var ki, yanıt vermek olanaksız. Uzun bir yaşıyor oluyor, ardından Mrs. Clarke, "Bir kız kardeşiniz var sanırım?" diyor.

"İki kız kardeşim vardı."

"Yoksa?.."

"Evet, güzel olan, Sarah. Çocukken, erkek kardeşimle birlikte öldü. Öteki kız kardeşim sanırım hâlâ hayatta, Liza'm. Daha doğrusu, öldüğüne dair bir şey duymadım. Onu çocukluğumdan beri görmedim."

"Bana hepsinin öldüğünü söylemişsiniz," diyor Sam. "Yapayalnız olduğunuzu."

"Sen sus bakayım," diyor annesi, bu son derece hassas ortamın bozulmasından çekinerek.

"Öyle mi dedim, Sam? Eh, aslında yalan sayılmaz." Susuyor.

Mrs. Clarke bekliyor, sonra, "Belki onu yeniden görürsünüz," diyor.

"Sanırım bundan pek memnun kalmayacaktır. Beni sevmesi için hiçbir neden yok."

"Kardeşlerin birbirlerini sevmesi için bir nedene gerek yoktur, Doktor. Bu onların görevidir."

“Onun bana karşı görevi diye bir şey söz konusu olamaz. Ben ona büyük haksızlık ettim.”

“Küçükken. Üstelik oğlanlar kız kardeşlerine genellikle haksızlık yaparlar. Tanrım, kendi erkek kardeşlerimi düşünüyorum da. Oysa şimdi aramız hiç fena değil.”

James başını iki yana sallıyor. “Onun yüzüne bile bakamam.”

“Belki o sizin yüzünüze bakar, aynı kandan, aynı candansınız.”

“Olanaksız.”

“Bağışlayıcılık olağanüstü bir şeydir,” diyor kadın, “yüreği bunu yapacak kadar güçlü olanlar için.”

James, elini Sam’in omzuna koyarak masadan yavaşça kalkıyor. Son derece alçak bir sesle konuşuyor: “Kardeşim kör. Kördü. Suçiçeği.”

Sam yatağa gönderiliyor. Eline mumunu yeniden alan Mrs. Clarke, James’i kapıya kadar geçiriyor. Eşikten dışarı adımını atan James, “Tuhaf mı konuştum?” diyor.

“Kapımız size her zaman açık, Doktor.”

“Teşekkürler. Bunun farkındayım. Eşinize selamlar.” Kadının yeniden tuhaf bir biçimde reverans yaptığını görüyor. Kapı kapanıyor, sürgü yuvasına itiliyor ve kadının ayak sesleri, evin içinde uzaklaşarak kayboluyor. James, mumun alevinin gözlerinde yarattığı geçici körlüğü gidermek için gözlerini kırıpıştırarak patikayı izlemeye başlıyor. Hava şimdi daha soğuk gibi; taşlar, ayakkabılarının altında cam gibi gıcırıyor. Yola ulaştığında, evden gelen yumuşak bir “Hişşşt!” sesiyle durduruluyor.

“Hikâyeleri anlatmaya devam edeceksiniz, değil mi Dr. James?” Ses, çatı saçağının altındaki küçük, kanatlı pencereden geliyor. Sam’in kendisi görünmüyor.

“Anlatacağım.”

“İmparatoriçeyi de mi?”

“Evet, Sam.”

“Mary’nin dişlerinin neden sivri olduğunu da mı?”

“Hadi yat, Sam.” Kolunu kaldırıyor ve elini sallıyor.

Mezarcının birası berrak ve besleyici olmasına karşın, şu anda parmaklarını, James’in paltosunun katlarının arasından sızan ayaza karşı yeteri kadar koruyamıyor. Üstelik Mrs. Clarke’la yaptığı konuşmadan sonra doğrudan eve gitmek istemiyor –ev!– yani Papaz’ın evine, soğuk ve büyük olasılıkla boş yatağına. Yarım saat kadar insanların arasında olmak, bir bardak rom ve su içmek, biraz havadan sudan konuşmak iyi gelecektir. Neden Mrs. Clarke’a tüm bunları anlattı sanki?

Caxton’ın yerine ulaştığında, eğilerek alçak kapıdan içeri girip titreşen ışığın altında duruyor ve içlerinin iğrenç havasını soluyor. Küçük bir şöminenin yandığı küçük bir salon, sayısız işçi pantolonunun sürtünmesiyle oltutaşı gibi parlamış banklar, dört masa ve bunların üstünde, odaya kalın bir tutam halinde is yayan birer mum. Caxton şöminenin yanında, elleri belinde, Papaz’ın ağırladığı, yorgunluktan ve içmekten neredeyse embesilleşmiş, domino oynayan konuklarından beş, altısının omuzlarının üzerinden onları seyrederek dikiliyor. James’i gören Caxton’ın yüzünde, selama benzer bir ifade beliriyor ve iki adam merhabalaşıyor. Buraya aylardır adım atmamış olan James, Caxton’ı hiç sevmediğini unuttuğunu fark ediyor; onu sevmeyişinin nedeni, tavernacının yerli kaçak avcılarla –kaçak avcılar genellikle onurlu adamlardır– ilişkisi ya da pek de temelsiz olmayan söylenilere bakılırsa, polise sattığı kanıtlarla, bir beyefendinin cep saatini çalma suçu yüzünden bir çocuğun işten çıkarılmasına neden olması değil. Tedirginliği kız yüzünden; Caxton’ın,

babasının biraz uzağında durmuş, tırnak etlerini didikleleyen, karnı burnunda kızı. James'in bakışlarını üzerinde hisseden kız, gülümsemeye çalışıyor, ancak tek yapabildiği, derin bir utanç ifadesi takınmak oluyor. Caxton sesleniyor: "Ne istersiniz Doktor? Kız size ne getirsin?"

James rom söylüyor, domino oyununa katılması için yapılan daveti geri çeviriyor ve masalardan birine tek başına oturuyor. On dört, on beş yaşındaki çocuk –gebe olmasına karşın ondan başka türlü söz etmek güç– ona bir bardak getiriyor, bira silmekten nemlenmiş bir bezle masayı siliyor ve bardağı önüne koyuyor. James onun, neredeyse tüm bedenini kaplamak üzereymiş gibi görünen kocaman karnına bakarak, kendisini nasıl hissettiğini soruyor. Kız, bakışlarını James'ten kaçırarak, "İyi sayılır," diyor.

"Doğumun yakın, Sally. Korkmuyorsun, değil mi?"

"Bundan kurtulacağıma seviniyorum, efendim."

"Kim gelecek doğumuna?"

"Grayley Ana."

"Oldukça deneyimlidir," diyor James, deli gibi içtiği bilinen ve arkasında bir alay ölü bebek bırakmış bu kadını, şeytandan başka birinin çağırması olmasına için için hayret ederek. Bu, Caxton'ın isteği herhalde.

"Basit yol en iyisidir, Sally. Gençsin. Kocakarı ilaçlarına filan gerek yok."

Kız fısıldayarak teşekkür ediyor ve aceleyle uzaklaşıyor. James bardağını alıp içiyor. Sally'yle yaptığı bu kısa konuşma, kızın hilekâr ve kaba babasının görüntüsü, masanın ortasında kirli madeni paralardan oluşan yığın çevresinde küçük dikdörtgen masaya kamburlarını çıkararak eğilmiş çiftçiler moralini bozuyor. Burada gerçek bir mutluluk olmadığı gibi, bunu umut eden dahi yok. Kızın kırılganlığında ve erkeklerin sertliğinde eşdeğer ölçüde kararlı bir çilekeşlik var;

her ne kadar bazı dertler hak edilmişse, bazı acılar hataların sonucuysa da, bir insan böyle düşünerek nasıl avunabilir, bununla nasıl tatmin olabilir? Her tür acı, bunu çeken için yeterince ağırdır; tüm acı çekenler merhamete eşit derecede gereksinim duyarlar. Buna kendisinin ne kadar gereksinim duyduğunu Tanrı biliyor.

Kapı açılıyor; James başını kaldırıyor. İçeri iki insanlık malzemedan yapılmış gibi duran, son derece iri bir adam giriyor; siyah derili bu adam –yoksa kahverengi mi demeli ya da yağmış karın üstünde uzanan gece gibi gri mi?– küçük salona, çocuklarla dolu bir odaya giren yetişkin gibi adım atıyor. Kirişlerin altından eğilerek ve yıpranmış kırmızı terliklerini sürüyerek Caxton’a doğru yürüyor. Elinde küçük bir testi var, krem rengi bir testi bu; kömürlerin tırmıkla toplanırken çıkardığı yumuşak sese benzer bir sesle tek bir sözcük söylüyor:

“Cin.”

“Cin mi?”

Siyahi adam başını sallıyor ve nazikçe testiye işaret ediyor. Caxton testiye alıp kızına veriyor, o da bunu doldurmak üzere arka odaya geçiyor. Siyahi adam elini kısa ceketinin cebine sokuyor, kesesini çıkarıyor ve bunu salladığında açık avcuna keseden altı peni düşüyor.

James, bu avcun içinde bir kriket topu saklayabilirsin, diye düşünüyor. Parmakları nasıl da kaskatı, tıpkı yaşlı bir adaminki gibi. Yine de güçlü.

Zenci testisini Sally’den alıyor, ona teşekkür ediyor ve Caxton’dan parasının üstünü bekliyor; sonra ondan para alamayacağını anlayınca başıyla bıkkın bir selam veriyor ve yeniden ayaklarını sürüyerek kapıya yöneliyor. Kapı arkasından kapanıyor. İki, üç saniye kadar salonda ateşin düzensiz ritminden başka bir şey duyulmuyor, ardından çiftçiler

heyecanla bir ağızdan konuşmaya, sanki bu olağanüstü karşılaşmayı gören yalnızca kendileriymiş gibi yanındakilere adamı anlatmaya başlıyorlar. Caxton'ı, yabancıya kazık attığı için kutluyorlar. Çiftçilerden biri, siyahi adamın, Caxton'ı tenceresinde pişireceği konusunda onu uyarıyor. Kahkahalar yükseliyor. James'e dönen biri, bir Zenci'nin beden yapısı, beyaz bir adamınkiyle aynı mı, yoksa kemikleri de de derisi gibi kara mı, diye soruyor. "Hayır," diyor James, oradan çıkıp gitmek için şimdi dayanılmaz bir istek duyarak, "bizimkiyle aynı."

"Tohumları karaymış diye duydum, kusura bakma Sally."

"Onu bilemiyorum."

"Ya kalpleri," diye soruyor Caxton. "O da kara mı?"

James, "Sizinkinden ya da benimkinden daha kara değil."

Bu yorumu espri sanılınca James sinirleniyor ve neşeli vedalar arasında oradan ayrılmak zorunda kalıyor. Hor gördüğümü belli etmekte bile başarısızım, diye düşünüyor, buzlu yolda dikkatle yürürken.

Zihnini, soğuk havayı on-on iki kez derin derin ciğerlerine çekerek boşaltıyor; yarını düşünüyor, yarının da bugün gibi açık, parlak, şampanya gibi bir havaya sahip olmasını umuyor. Papaz'ın sabahki ani coşkusunu anımsayarak gülümsüyor. İnsan bu gibi sabahları sessizce bir kenarda depolamalı, daha umutsuz zamanlar için bir köşede biriktirmeli. Eğer yarın hava açık olursa, belki mürekkebimle kâğıdımı alıp Leydi Hallam'ın bahçesine gider, suyun kıyısındaki küçük tapınağın resmini yaparım, diye düşünüyor.

Tam kafasında bunun taslağını oluşturmaya başlıyor ki, arkasında, yolda sıçrayan demir kaplamalı tekerleklerin sesini duyuyor ve yolun kenarına, otların üstüne geçiyor. Birkaç

dakika boyunca at arabası yalnızca bazı seslerin birleşiminden oluşuyor: Dingiller inliyor, birbirine çarpan tencere ve tavalar çılginca tangırdıyor; tiz sesli, sarhoş bir ses şarkı söylüyor. Sonunda aracın dış hatları da seçilmeye başlıyor: Cow'dan aşağı iki yana sallanarak inen üstü kapalı, tek atlı bir araba. Araba James'in yakınına geldiğinde, şarkı söyleyen ses duruyor ve sesleniyor: "Sen de kimsin? İn misin, cin misin?"

James, "Benden korkmanıza gerek yok," diyor.

Şimdi, yıldızların yumuşak halesi altında, arabada iki kişi olduğunu görebiliyor: biri çocuk kadar ufak tefek bir kadın; ancak sesinin tonundan ve sözlerini sarmalayan cin bulutlarından çocuk olmadığı anlaşılıyor. Diğer, Caxton'ın yerinde gördüğü Zenci.

"Gecenin bu vaktinde çalılıkların arasında dolaşmak yakışık alır bir davranış değil," diyor kadın, sonra sesi bir anda bal gibi tatlanıyor. "Gidecek yerin yok mu yoksa? Zavallı şey. Molamızda bize katılsın mı, John? Yatacak yeri yokmuş."

"Şşşt," diyor Zenci.

James, "Nazik teklifiniz için teşekkürler, ancak buraya yürüyüş mesafesinde başımı sokacak bir evim ve yatacak bir yatağım var.

"E, iyi o zaman. Hadi gidelim, John."

John dilini şaklatıyor, at yükü sırtlanıyor, araba ileri doğru hareket ediyor ve arkasında ince bir şarkı kurdelesi bırakarak uzaklaşıyor.

"Ayyükselirkenhavayın... koklasanaçardaktaaa... akçakavakdallarııı... sarıpkorusunseniııı..."

James, Mary'yle birlikte uyuyor; mum ışığı olmadan, el yordamıyla odasına vardığında, Mary'yi örtülerin altında buluyor. Onun arkasına uzanıyor, göğsünü sırtına dayıyor. Bacağı deli gibi ağrıyor, ancak bu onu kaygılandırmıyor.

Mary'nin teninin kokusunu, narkotik süngerlerinden birinin suyuymuş gibi içine çekerek güzel bir uyku uyuyacağını biliyor. Mary'nin omzunu hem merhaba hem de hoşça kal demek için öpüyor, çünkü Mary'nin, o uyurken, evdekilerden herhangi biri ayaklanmadan uzun süre önce kendi küçük odasına döneceğini biliyor.

Yan odada Papaz, Leydi Hallam'la, çıplak ve samimi bir şekilde oturmuş, iskambil oynadığını düşünüyor. Dido düşünde, kolundan nazikçe kan emen bir adamı görüyor, James ise, ev büyüklüğünde bir kiraz ağacını; o ağacın pul pul yeşil yaprakları arasından aşağı, kiraz rengi ipeklere ve satenlere bürünmüş, onu yakalamak için kollarını yukarı kaldıran Zenci'ye bakıyor.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1739 kışı, o dönemde yaşayanların belleklerinde, o zamana kadarki en berbat kış olarak yerini alıyor: Ülkeyi, İncil’de geçen intikam hikâyeleri gibi pençesine alan, güzel, öldürücü, şiddetli ve dondurucu bir mevsim. York’taki Ouse Irmağı’nda, donmuş Thames’de, sanki yeni bir krallık gelip aniden ve mucizevi bir biçimde eski krallığın üstünü kaplamış gibi, kar sıkıştırma makineleri buz dünyasının haberlerini buzdan kalıplarla yayımlamak üzere ırmakların üstüne gönderiliyor. Mahzenlerde şaraplar ve biralar fıçılarını zorluyor; sığırlar, şafakta ahırlarında kaskatı bulunuyor; tuhaf ışıklar görülüyor. Karanlık çatırdıyor. Kargalar ve diğer kuşlar, gökyüzünden, biblo gibi kaskatı düşüyor.

Sert, kemiklere işleyen soğuk yoksulları, bebekleri, yaşlıları ve hastaları önüne katıp götürüyor. Küçük çocuklar, sırtları bükülmüş büyükannelerin ve Blenheim gazilerinin yanına gömülüyor. Mezar kazıcının kalp şekilli küreği, demire çarpan balta gibi ses çıkarıyor; mezarlar o kadar sık kazılıyor ki, bir köpek sürüsüne Kenn’daki mezarlıkta yoksul bir adamın tabutunun tahtalarını parçalamaya çalışırken bekçi tarafından ateş açılana kadar, batıdaki köylerde mezar soyguncularının mezarlara dadandığına dair söylentiler doluşup duruyor.

Bir ortaçağ manastırının gri duvarlarından ağır ağır taşarak büyümüş, şimdiyse Kral II. George’un hükümdarlığının on üçüncü yılında, Bristol’dan Covertan’a uzanan yolun iki yanında, bir kayışı ısırılmış çarpık çurpuk dişler gibi uzanan Blind Yeo’da, saz ya da arduvaz kaplı çatılardan yükselen mavi dumanlar ve üstlerinde uzun paltolarla dışarı çıkmış,

tekerlek izlerinin üzerinde sendeleyeyen, her adımı cam gibi havada net olarak duyulan, her bir soluğu görünür birkaç kişi dışında hareket eden hiçbir şey yok.

İkinci sağım saatinden sonra alacakaranlık aniden çöküyor ve ışık, çiftlik ve kulübe pencerelerince emilip kayboluyor.

Köyün arkasında, toprak surun çevrelediği tepe, bozkırın üzerinde bir ada gibi yükseliyor. Burada duran bir gözlemci, ısınmak için çizmelerini yere vurarak çevresine bakındığında, günün sona erdiğini, köyün, bir kızaktan karanlık sulara gömülen bir gemi gibi, uzun geceye kayıp gömülmekte olduğunu düşünebilir. Ancak ırmağın kıyısında bir, daha sonra iki, ardından on kadar ışık beliriyor ve "Yoldan çekilin!" bağırıışlarıyla patenlerin o kendine özgü sürtünme ve kayma sesleri duyulmaya başlıyor.

Patenciler, fenerlerini ağaçların alçak dallarına asıyorlar. Simsiyah görünen ve parıldayan ağaçlar, donmuş ırmağın üzerine eğilmiş. On beş ya da yirmi kişilik bir grup, lambaların aydınlattığı buzun üstünde kayıyor. Bazıları elleri arkalarında kavuşturulmuş, bedenleri, kendi ilerleyişlerinin yarattığı buz gibi tünele doğru eğilmiş bir biçimde zarifçe, kayan patenin küçük vuruşlarıyla kendilerini ileri itiyor. Diğerleri, kocaman bir topu tutmak üzereymiş gibi kamburlarını çıkartmış ya da rüzgârlı bir sabahta çarşaf katlamaya çalışan kadınlar gibi kollarını sallayarak ilerliyor. Bazı başlar, sık sık gözden kayboluyor. Gruptan, samimi ve dostça bağırıışlar, "NaaptinyaJohn!" ve "SıkıtutunAlice" gibi nidalar, yüksek sesli ve sarhoş kahkahalar yükseliyor.

Sıkılmış bir yumruk gibi görünen ay, batıda, ırmak ağzının üzerinde yükselmiş, duruyor. Bozkırda, çamurun elmas gibi parladığı çiftliklerdeki tüm köpekler bunun ışığına karşı uluyor. Coverton Hall'un kadifeden bir yumak gibi

birbirlerine sokulmuş av köpekleri bile kulübelerinde karanlıkta uluyorlar. Patenciler de aydan etkilenmiş durumda: Kış dönümü çılgınlığı, yılın baştan çıkarıcı sıfır noktası herkesi etkisi altına almış.

Buzun üstünde bir şişe patlıyor. Bir patenci ırmak kıyısına yanaşıyor. "Sen misin Joshua?" Adam sırtını bir gürgene veriyor, başını sallıyor ve dizlerinin arasına sıcak elma şarabı kusuyor. Omuzlarına sıkıca şal sarmış genç bir kadın, buzun üzerinde onun yanına geliyor. "Seni eve taşıyacağımı sanıyorsan, yanılıyorsun. İşe yaramaz adam!"

Adam kadına aldırış etmiyor. Kadın azarlar gibi konuşsa da, sesinde bir neşe kabarcığı var; ikinci bir kadının gelerek kolundan tutup kendisini çekmesine, uzaklaştırmasına izin veriyor.

Bir kemandan yükselen tek bir tiz nota havada çınlıyor. Grup sevinçle haykırıyor ve başına yün atkı sarmış yaşlı kemancı, onlara kendi sesleri kadar tanıdık gelen dans ezgilerinden oluşan bir karışım çalmaya başlıyor: "Yakala Onu Bo", "Sıçrayan John", "Neşeli Günler Geliyor" Buz gibi havaya karşın terleyen patenciler, yenilenmiş bir enerjiyle dans ediyor, düşüyor ve birbirlerine tutunuyorlar. Diğerleri de geliyor, kendilerini kıyıdaki tümsekten aşağı bırakarak ırmağa iniyorlar. Kimse buz kırılır diye korkmuyor. Buz, kemik kadar sert.

Keman susuyor. Dans edenler duruyor, solukları tülbentten maskeler gibi yükseliyor. Başlarını kaldırıp gökyüzüne bakıyorlar. Kayan yıldızlar! Pigs' Green'de, Ladyfield'in üzerinde birkaç yıldız kayıyor, ardından birkaç yıldız daha. On kadar kol yukarı kalkıp göğü işaret ediyor. Aniden ortalığın sessizleşmesinden kuşkulanan köpekler susuyor.

Elizabeth Dyer, ırmak kıyısında, lambanın ışığının aydınlatığı alandan on metre kadar geride, karanlığın içinde

patenlerini takmış, duruyor. Yirmi dokuz yaşında, üç çocuk annesi, çiftçi Joshua Dyer'ın karısı. Ayağındaki patenleri on dört yaşından beri kullanıyor. Son zamanlarda tarifsiz bir hüznün pençesinde. Bu gece gökyüzü, kanını bedeninden yukarı öyle bir güçle çekiyor ki, havada yükselip köyün çatıları üzerinde kaybolup gitmekten korkuyor.

Arkasında yumuşak, karı kıtırdatan bir ayak sesi duyuyor; bunun kim olduğunu görmek için arkasına bakmıyor, aniden bir el –kocasının eli ya da başka bir çiftçinin eli olamayacak kadar uzun, hafif ve yumuşak bir el– şalının altından göğsünü kavradığında, yıldızlar sönmüş, gökyüzü her zamanki sakinliğine kavuşmuş olmasına karşın, yukarı bakmaya devam ediyor. Yabancı aceleden dengesini kaybediyor; ayağı kayıyor ve birlikte düşüyorlar; adam tüm ağırlığıyla onun üstüne düşünce soluğu kesiliyor. Bir külçe halinde, acıyla kıvranırlar, ancak ikisi de ayağa kalkmaya çalışmıyor. Elizabeth'in eteği sıyrılmış. Adamla boğuşacak, onu üzerinden atacak kadar güçlü olduğunu biliyor. Oysa mücadele etmek yerine, ırmak kıyısına uzanıyor ve pirinç kadar soğuk bir ağaç kökünü yakalayana kadar arıyor, ardından bunu iki eliyle tutup kendini ve yabancıyı, karanlık bir kıyıdan beceriksizce çalkalanarak uzaklaşan bir tekne gibi oraya demirliyor. Adam kalçalarının kemiklerine tutunuyor, içine girmeyi başarana kadar birkaç kez kendini ona doğru itiyor. Her şey birkaç saniye içinde olup bitiyor: Adam tırnaklarını batırarak, soluğu dişlerinin arasında tıslayarak altı kez gidip geliyor. Ardından ondan uzaklaşıyor; Elizabeth'in iç gömleği, iç eteği ve elbisesi, perde katmanları gibi bacaklarına geri düşüyor.

Orada, parmak eklemleri ağacın kökünü tutmaktan uyumuş, adamın uzaklaştığından emin olana kadar bekliyor. Bedeni hafifçe titriyor; bir adamın ince, dantel gibi çalılıkların arasından, boş ama sert tarlaların üzerinden geçerek kaçışını

zihninde net olarak görüyor. Nasıl bu kadar sakin kalabil-
diğine hayret ediyor. Aldığı çok büyük ve anlamsız bir risk.
Nedenini açıklayamıyor. Ağır ağır ayağa kalkıyor, elbisesi-
nin arkasını kontrol ediyor, şalını omuzlarına sıkı sıkı sarıyor
ve yeniden ışıklara doğru kayıyor. Kemancı yeniden çalma-
ya başlamış, ırmak kıyısında sakarca dans ediyor. Bir kadın
Elizabeth'in koluna giriyor ve bir an onunla birlikte kayıyor.

"Soğuk insanın cildini acıtıyor, değil mi?"

"Evet, Martha, haklısın."

"Bu gece Joshua seni rahatsız etmez."

"Evet, Martha, bence de," diyor ve ondan ayrılıp paten
kaymaya devam ederken, adamın, uyluklarında şimdiden
soğumuş tohumunun ıslaklığını hissediyor.

Çocuk, şöminenin ateşiyle ve kadınların nefesiyle ısınmış
bir odada, eylül ayında doğuyor. Kadınlar yatağın çevresin-
de toplanmış. Mrs. Llewellyn, Mrs. Phillips, Mrs. Rivers,
Mrs. Martha Bell. Yatton'dan Mrs. Collins, Failand'den Mrs.
Gwyny Jones ve Joshua'nın, ebenin omzunun üzerinden ba-
karak burun deliklerine Virginia enfiyesi çeken annesi, Dul
Dyer Ana. Ebenin içtiği cin, terle birlikte gözeneklerinden
fışkırıyor. Neredeyse bir yıldır elinde ölen bir anne olmamış,
ancak bu seferki için garanti veremiyor. Çocuk dışarı çıkmı-
yor. Bebeğin başını, ırmaktaki yosunlara benzeyen ıslak saç
tutamlarını hissetse de, durum saatlerdir değişmiyor.

Elizabeth Dyer gitgide güçten düşüyor. Dudakları solgun, gözlerinin çevresi kül gibi. Ebe bunu, kadınların kendisinin ulaşamayacağı bir noktaya nasıl geçtiklerini, çığlık atmadan yüzlerini duvara nasıl çevirdiklerini daha önce de sıkça görmüştü. Bir ya da iki saat sonra, kader böyleyse anne ve bebek ölmüş olacak; artık kendisinden hiçbir şey beklenmeyecek. Belki de çocuk çoktan ölmüştür.

Dokuz yaşındaki Liza Dyer, olan biteni kadınların elbise-lerinin kıvrımları arasından seyrediyor. Bir elinin parmaklarını, diğer elinin parmaklarıyla tutuyor. Yüzünde, doğal olarak, bir dehşet ifadesi var. Diğerleri bunun farkında, kendilerinin ilk kez bir doğuma ve ölüm döşegindeki son dakikalara tanık oluşlarını anımsıyorlar.

Mrs. Gwyny Jones fısıldıyor: "Mr. Viney'yi çağırsak mı?"

Dul Dyer Ana, "Burada bir erkeğe gerek yok," diyor.

Ne bitkinlik! Elizabeth bunun nasıl bir şey olduğu üzerinde düşünce dahi üretemiyor, bunu ifade edecek sözcük bulamıyor. Karnı donmuş gibi. Buzdan bir tıkaç olan bebek, onu öldürüyor. Soğuk bir ter gözlerini yakıyor, gergin teninden akıp şilteyi ıslatıyor. Joshua onsuz nasıl yaşayacak? Çocuklarını anneleri kadar kim sevecek? Kim iyi tereyağı yapacak? Ölen koyunların kuzularını kim büyütecek ya da gömlekleri, gözleri ve parmakları ağrıyana kadar kim onaracak? Aklına tek bir dua dahi gelmiyor. Zihni bomboş. Bir ses başının etini yiyor, "İt, tüm gücünle it," diyor. Ona böyle acı çektirmeleri zalimlik! Bir çığlık atıyor; muazzam bir ses, aralarında en sağlam duran Dul Ana dışındaki tüm kadınları titretiyor, sarsıyor. Liza sesin şiddetiyle, alnının ortasına bir ocak demiri yemiş gibi yere düşüyor. Mrs. Collins onu çekerek kaldırıyor. Kimse çocuğa çıkabileceğini söylemiyor.

Ebe haykırıyor: "Geliyor!"

“Şükürler olsun,” diyor Gwyny Jones. Kalbini okşuyor; bir sevinç refleksi bu.

Ebe bebeği dışarı çekip kaygan ayak bileklerinden tutarak kaldırıyor. Bebek baştan aşağı kanla kaplı ve kadının elinde gevşekçe sallanıyor.

Dul Dyer Ana, “Yaşıyor mu?” diye soruyor.

Ebe bebeği silkeliyor; bebek kollarını ve bacaklarını kör bir yüzücü, kapıyı arayan yaşlı ve kör bir adam gibi oynatıyor. Ağlamıyor. Sessiz. Kadınlar başlarını yana yatırıp dinliyorlar. Sessizlik. Liza bebeğe uzanıyor. Ebe göbek bağını kocaman paslı bir makasla kesiyor.

Bebek üç gün sonra vaftiz ediliyor. Kilisedeki törene Joshua, Dul Ana, Liza ve çocuğun vaftiz babası olacak Çiftçi Moody katılıyor. Elizabeth yatağından kalkamayacak kadar zayıf. Emzirmediği için sütü memelerinden sızıyor. Bebeği bir sütanne, teni köpekbalığı derisine benzeyen bir kadın emziriyor.

Öğleni yalnızca birkaç saat geçmesine karşın, kilise o kadar karanlık ki, birbirilerini güçbela görebiliyorlar. Çocuğun yaşayabileceğini sanmıyorlar. Bebeğin vaftiz edilmesi için bastıran kişi, Dul Dyer Ana. Sağlıklı hiçbir bebek, bunun gibi üç gündür tek ses etmeden duramaz. Çocuk uyuyor, uyanıyor, süt içiyor; ağlamıyor, bir kere bile. Kafasında ipek yumuşaklığında on kadar siyah lüle var. Gözleri süt

mavisi. Dul Dyer Ana, en hayırlısının, bebeğın ölmesi olduğunu söylüyor.

Rahip öğle yemeğinden geç geliyor, midesindeki gazı olabildiğince sessizce çıkarıyor, bebeğı eline alıyor, Moody'ye, şeytanın eylemlerini yemin ederek reddedip reddetmediğini soruyor ve çocuğaa ismini veriyor: James Dyer. Böylesine hastalıklı bir şeye tek ad vermek yeterli, hem bu, taş ustasının da işini azaltır.

Vaftiz kurnasında su yok. Rahip eline tükürüyor, çocuğın alnında bir istavroz çiziyor, debelendiğini hissediyor ve onu kıza veriyor. Joshua Dyer kesesini karıştırıyor, parayı rahibin avcuna koyuyor, resmi ve tuhaf bir biçimde başını sallıyor. Kazınmış tarlalar arasından ayaklarını sürüyerek geçiyorlar; Liza bebeğı, kaburgalarına sımsıkı bastırarak tutuyor.

Evin içinden, babalarının atının patikadan yaklaştığını duyuyorlar. Liza pencereye koşuyor. Dul Dyer Ana, yama işinden başını kaldırıyor, kocaman bedenini koltuktan kaldırıp telaşla şömineye gidiyor. Ateşin ortasına gömülmüş bir ocak demiri var. Elizabeth, "Dur, Willa, bırak ben yapayım," dese de, yaşlı kadın onu duymazdan geliyor, elini yanmış bir bezle koruyarak demiri çekiyor. Ateşin yanında, önceden hazırlanmış bir kâse meyve şarabı var. Dul Dyer Ana demirin ucunu içindeki sıvıya batırınca, şiddetli bir tıslama

duyuluyor. Bu ses bebeği uyandırıyor. Bebek, hamur teknesinin içine serilmiş yorganın üzerinde uyumaktaydı. Ateşin yanında duran şişman kadına bakıyor, onun parmağını meyve şarabına batırışını, ardından kelle şekerinden bir parça koparıp buna karıştırışını izliyor. Dul Dyer Ana, "Bizimki hep tatlı sevmiştir," diyor. "Yemeği hazır mı? Tüm gün pazarda olduğu için şimdi kurt gibi açtır."

Yaşca James'ten büyük çocuklar, babalarının patikadan eve gelişini izlemek için evin ön tarafına koşmuşlardı. Şimdi yeniden mutfağa, onun atını ahıra koyduktan sonra gireceği arka kapıya koşuyorlar. Bir dakika sonra çizmelerinin sesini duyuyorlar ve kapıya en yakın duracak kişi olmak için birbirlerini dirsekliyorlar. Kapının demir mandalının sesi duyuluyor, ardından mutfak kapısı açılıyor ve kış havası içeri doluyor.

Babaları bir an duruyor, çocukların çevresini sarmasına izin veriyor, ardından kapıyı kapatıp güçlükle odanın içine ilerliyor. Dul Dyer Ana bir kupaya kepçeyle meyve şarabı koyuyor ve ona veriyor. "Ateşin yanına otur, oğlum," diyor ve titizlenerek onu ateşin yanına çekiyor. Kolunun altındaki paketin ne olduğunu sormuyor. Joshua bunu abartılı bir özenle mutfak masasının üstüne koyuyor ve sıcak meyve şarabını olabildiğince hızlı içiyor. Diğerleri onun çevresinde yarım çember halinde dizilmiş, izliyorlar. O, dış dünyadan aralarına girmiş bir kıymık. Ceketinin yarı donmuş alt katmanlarından odaya at, deri ve tütün kokusu yayılıyor. Hatta gecenin karlı, heyecan verici havasının kokusu.

Bebek doğduğundan beri artık en küçükleri olmayan Sarah, parmaklarının ucunda yükseliyor ve bir elini merakla paketin üstüne koyuyor. Liza onun elini çekiyor ve kızı azarlıyor. Joshua büyük kızına sırtıyor. Muzip bir tonda, "Paketin içine bakmak istemiyor musun, kızım?" diye soruyor.

“Kazı sattın demek baba,” diyor Liza.

Babası bir kahkaha atıyor ve kupasını uzatıyor. “Kafan hep ciddi meselelerde, Liza. O zaman bunu benim için doldurver. Merhaba karıcığım.” Elizabeth ona başıyla selam veriyor. Yattığı yerden aldığı bebek kucağında. Joshua başını çevirip annesine bakıyor. “Kuşları iyi bir fiyata sattım.”

Elizabeth, Joshua’nın pazarda fazla içip içmediğini merak ediyor. Altı ay kadar önce, Joshua’nın eve dönerken, attan düşüp bir yanını mosmor ettiği geceyi anımsıyor. Onun masanın üstünde yatarken nasıl inlediğini, Viney kompres yapılacak ve içilecek bitkisel çözeltilerle gelene kadar acılar içinde kıvrandığı için nasıl bir dakika bile huzur bulamadıklarını da...

Joshua bu yıl biraz daha kendine gelmiş gibi, ancak paket –ağır ve pahalı görünüyor– Elizabeth’i kaygılandırıyor. Joshua gibi adamların kafasının nasıl çalıştığını biliyor. Kendi babası da böyleydi; bir koyunun ya da bir kilo elmanın fiyatında anlaşmak için tüm gece tartışmaktan zevk alırlar, ancak onlara yeni, alışılmamış bir şey göster, parayı, kendisine bir dukalık miras kalacakmış gibi kolayca harcayıverirler. Sahte doktorların ve gösteri yaparak geçinenlerin rahat bir yaşam sürmesine şaşmamalı. İyi atlara binmelerine, iyi giysiler giymelerine de...

“Bir şey almışsın,” diyor. “İşe yarar bir şey herhalde.”

Gözucuyla Dul Dyer Ana’nın kendisine kaşlarını çatarak baktığını görüyor. Kocasının kızardığını görünce, “Anlaşıldı,” diyor. Joshua karısına, evliliklerinin ilk dönemlerinde kendilerini yatakta bulmalarıyla son bulan atışmaları başlatan türde yarı alingan, yarı kızgın bir bakış fırlatıyor. O zamanlar karısının iğneli sözleri iştahlarını kabartırdı; oysa şimdi işler, hastalıklar, çocuklar, hava koşulları ve ölmekten başka bir şey bilmeyen hayvanlarla sürekli boğuşmaktan

içlerindeki yaşam sevinci tamamen tükendiğinden, yaşamı yalnızca kasılmalar halinde yaşıyorlar. Bir an gözlerini dikip birbirlerine bakıyorlar, sonra Joshua ona sırtını dönüyor ve ellerini ateşe uzatıyor.

“Yemek,” diyor.

Çocuklar onun yanından sessizce uzaklaşıyorlar.

Yemeğini yiyor. Yemek, öfkesini yatıştırıyor. Tabağını silip süpürdükten sonra, yüzündeki yağı elleriyle siliyor ve ince bir mum kullanarak piposunu yakıyor. Masaya uzanıyor ve paketi, masanın üstünde kendisiyle Liza’nın arasında duracak biçimde kendisine doğru çekiyor. Kaba bir keten beze sarılı paketten, hafif, ancak belirgin bir yağlı tahta kokusu yükseliyor. Paketin bağınyı yemekte kullandığı bıçakla kesiyor ve bunu kıza doğru itiyor. “Bunu hepiniz için aldım,” diyor, “ama Liza hepinizden büyük ve akıllı olduğu için bu onda duracak ve size bunu istediğinde gösterecek,” diyor. Oğlana: “Mumu getir Charlie. Şuraya, Liza’nın yanına koy.”

Liza, çuval bezinin katlarını, yabancı bir ülkenin hediyesini inceleyen bir çocuk kraliçenin ciddiyetiyle, aile boyu İncil büyüklüğünde cilalı bir ahşap kutuyu ortaya çıkarana kadar açıyor. Kutunun ön tarafından pirinç bir kanca var. Babasına bakıyor. Babası, “Hadi aç, kızım,” diyor. “Kutu kendi kendine açılacak değil ya.”

Kancayı açmak için uğraşıyor, başarıyor, kapağı açıyor, içindekilere bakıyor, ardından kafasını kaldırıp diğerlerini süzüyor. Babası dışında herkesin yüzünde aynı heyecanlı, ancak akli karışmış ifade var. Kutunun içinde, uçlarında farklı ebatlarda ve renklerde küreler bulunan incecik tellerin bağlandığı beyaz, ahşap bir disk var; kırmızı, mavi renkli küreler, bir küre siyah-beyaz, biriye diğerlerinden büyük ve altın renginde. Beyaz diskin kenarı boyunca ay adları ve

burçların resimleri dizili. Kutunun yan tarafında, küçük bir kahve öğütücünün koluna benzer bir kol var.

Liza parmağını altın kürenin yüzeyinde gezdiriyor. Joshua, "Sıcak, değil mi?" diyor. Yüzünde son derece hoşnut bir ifade var.

"Hiç değil," diyor Liza.

"Yazın sıcak, kışın soğuk. Onu tüm gün görüyorsun, ama akşam kayboluyor." Bu bilmeceyi eve dönüş yolunda kafasında tasarlamış ve pek beğenmişti.

"Buldum!" Elizabeth, o an için bunun ne kadar pahalı olabileceğini unutmuş görünüyor. Ellerini çırpıyor. "Güneş bu, bu da dünyamız... bu da Ay mı?"

Joshua, "Bu Merkür, şu Venüs. Venüs aşkın sembolü, Merkür de başka bir şeyin. Şu kolu çevir, Liza. Evet, şöyle," diyor. Elini kızın elinin üstüne koyuyor. "Gördün mü?"

Makinenin gizli mekanizması olan dişliler birbirine tutunuyor ve dönmeye başlıyor. Küreler hareket ediyor, her biri kendine özgü, menüet dansı yapan piskoposlar gibi ağır ağır ve gösterişe dönüyor. Çocuklar oturdukları yerde, büyülenmiş gibi soluklarını tutmuş, bunu izliyorlar.

Joshua fısıldar gibi, "Buna Güneş Sistemi deniyor," diyor. "Yunancada bu, 'her şey' anlamına gelirmiş."

Dul Dyer Ana başını bilgece sallıyor; Sarah ve Charlie kolu kendileri çevirmek için bağrıışmaya başlıyorlar, bebeğin gözlerinin sıvısında, oyuncak evren dönüyor –yengeç, aslan, başak– ve aylar ayları, yıllar yılları izliyor.

Bu, James Dyer'ın hatırlayabildiği ilk anısı.

İlk dünyası mutfak oluyor. Ateşin demirlere saldırdığı, ışığın bakır tencerelerin sırtında titreştiği bir dünya. Uçan, yürüyen ve ırmakta yüzen yaratıkların kesildiği, iç organlarının çıkarıldığı ve alevler için hazırlandığı konforlu bir mezbaha. Hizmetçileri Jenny Scurl, bir tavşanın cesedini ya da bir kazın kar beyazı leşini başka bir şeye dönüştüren, şişe boynu kadar kalın parmaklarıyla iç organları yırtan, koparan, kesen ve bunların köklerini kazıyan, bunlardan geriye kalan yumuşak boşluklara soğan, haşlanmış yumurta, adaçayı, maydanoz, biberiye, elma dilimleri ve kestane dolduran bir sihyacı gibi. Çocukları eğlendirmek için yılanbalıklarının derisini canlı canlı soyuyor.

James yaşamını, mutfağın zemininde geçiriyor; gölgele-
rin adsız, bir deri bir kemik, azimli kedilerce avlandığı mut-
fak masasının altında, taş zeminde emekliyor, onlarla birlik-
te tüylerin uçuşmasını, unun yere yağmasını izliyor, artıklar
için savaşıyor. Kediler onun, öncekilerden çok daha çetin bir
rakip olduğunu keşfediyor. Günlerinin hemen hemen yarı-
sını, gözlerden uzak, hiç durmadan bir o yana bir bu yana
hareket eden kadınların, deniz gibi dalgalanan uzun iç etek-
lerinin altındaki tahta topuklarını ve yün çoraplı bileklerini
izleyerek geçiriyor.

Ardından, arkasından ağlamadığı çok sayıda düşüşün
sonunda, mutfak sandalyelerine tırmanmayı öğreniyor ve
sandalyenin uçlarına güçbela erişen ayaklarını uzatarak
oturuyor, kafasına inen darbeleri ve okşamaları, ekmek ya
da kurabiye parçalarını sessizce kabul ediyor. Suskunluğu,

yetişkinlerin dünyasında gitgide daha fazla ilgi çekmeye başlıyor. Bazıları onun doğuştan zekâ özür-lü, aptal bir çocuk olduğunu düşünüyor, onu dizlerinde hoplatıyor ve onunla evin köpeğiyle konuşur gibi konuşuyorlar. Kadınlar, bakışlarındaki gülünç ciddiyet ve mavi gözleri nedeniyle onu şımartıyorlar. Liza onunla baş başa kaldığında, yüzünü öpücüklere boğarak yapış yapış bırakıyor. James onun kucağında, bir örümcek ya da bir yıldız kadar uzak, hareketsiz oturuyor.

Elizabeth, "Zamanla değişecek. Çocuğa zaman verin," diyor. "Sarah da başlarda geç öğrenen, sesi güç duyulan bir bebek değil miydi? Bakın şimdi ne kadar normal ve geveze bir çocuk." James'i, sanki çocuğun ağzından çıkacak ilk sözcükler onu ele verecekmiş gibi dikkatle izliyor. Karın sana boynuzu takmış, Joshua Dyer! Köyde bir kargaşa duyulsa, bunun, aldatan kadınların pencereleri altında sergilenen türde bir nefret şöleni, tavalı, tencereli bir protesto gösterisi olmasından korkuyor. Tanrı affetsin, bebeği karnındayken en az on kez düşürmeye çalışmıştı; üstelik daha önce hiç düşük yapmamış değildi. James'ten önceki ikisi, dördüncü aydan öteye geçememişlerdi. Ancak bu sonuncu çok dirençli çıkmıştı, kendisini annesinin karnında sıkı sıkı korumaya almıştı. Şimdi, mavi gözleriyle, bir avcı düdüğü kadar yüksek sesli suskunluğuyla onu utandırmaya gelmişti. Duygusuz kırmızı yüzü, bir yaban gelinciğinininkine benzeyen gözleri ve havadan istihbarat toplayan zihniyle yaşlı Dul Dyer Ana, onu açıkça suçlamaya cesaret edemiyor. Oğlanı izliyor, ardından Elizabeth'e gözlerini, hiçbir açıklamaya gerek kalmayacak bir şekilde diyor.

Çocuk büyüdükçe, Elizabeth'in zihnindeki düşünceler kararıyor. Yaşamlarına girmiş karanlığı hissediyor; bir koçun

gözlerindeki hain bakış, bir dalın yüzüne çarpışı, bir sineğin beyaz bileğinde yürümesi, hepsi bunun birer yansıması... Yabancınn uzun ve hafif elini, genç bir kızken söylediğı bir şarkının dizelerini anımsıyor: “Şeytan bir centilmendir, dansı oldukça zariftir...”

Çocuk üç yaşındayken bir öğleden sonra onunla yalnızken, çocuğun sessiz, boş bakışlarla her şeyi anlarmış ya da hiçbir şeyi anlamazmış gibi çevresine bakışını izlerken, birden çocuğun kolunun omzuna yakın bir noktasını sertçe çimdikliyor, tırnaklarını, neredeyse kolunu kanatana kadar çocuğun etine batırıyor. Çocuk ona yalnızca akli karışmış bir halde bakıp bakışlarını sakince kolundaki derisi soyulmuş, ince kırmızılığa çevirince birden kadının midesi bulanıyor, ondan korkmaya başlıyor. Ancak korkusu derhal geçiyor, yüreğı şefkatle doluyor. “Tanrım, ne güzel bir çocuk! Kendi suskunluğuna hapsolmuş, ne tuhaf bir hüzn içinde.” Onu kucağına alıyor ve yarayı emiyor, ancak bunu yok edemiyor; yara izi, utancının, dehşetinin ve sevgisinin bir anısı olarak çocuğun kolunda uzun süre kalıyor.

Bazen Dul Ana’nın, Joshua’ya bir şeyler söyleyeceğinden korkuyor, ancak her ikisi de, Joshua’nın yalnızca ne isterse, bir şeyin en huzur verici yorumu neyse, ona inandığını biliyor: karısının ona sadık olduğuna ve onun kendisini, tıpkı kendisinin karısını sevdiği kadar sevdiğine. Joshua günde bir kez, görev duygusuyla, “Oğlan ne âlemde?” diye soruyor, ancak yanıtı duymak için beklemiyor ve akşamları diğer çocuklarına yaptığı gibi onun için tahta bebekler ve fırıldaklar oymuyor.

Dilsiz James’in dünyası, yetişkinlerin korkularından oluşan bu örtünün altında genişliyor. Şömine ateşi, kediler ve resmedilmiş güneşlerle döşenmiş bir oda olan zihni, şimdi

çiftlik yaşamıyla doluyor. Ağabeyinden kalma tavşan derisi pantolonuyla, çamurlu bahçeye çıkarılıyor ve tavukların didişmesini; örümceklerin, sıkışıp kalmış, kapatılamayan kapıların menteşelerine ağlarını örüşünü izliyor. Tarlalardaki kireç kokusunu öğreniyor, yaban tavşanlarının kar üstündeki izlerini görüyor, sesleri toz içinde boğuklaşmış, ahırda birer gölge gibi görünen ve dam döşemelik sazı kırmamak için ayaklarına eski şapkalar geçiren harmanıcıları dinliyor.

Boynundaki pembe deri lekesi yüzünden “çilek adam” olarak anılan Tom Purely’yle tanışıyor. Tom çocuğu domuzu görmeye götürüyor ve kocaman kulakları olan, nefesi elma, lahana ve yediği sütlü lapalar nedeniyle ekşimiş süt kokan iri beyaz domuzu, meyve bahçesinde buluyorlar. Daha sonra domuzun kesilişini, adamların ellerinin nasıl gerildiğini, hayvanın kollarını saman meşaleleriyle alazlayışlarını izliyor.

Jenny Scurl onu meyve bahçesinde dolaşmaya çıkarıyor. Arkadaki çalılıkların orada, Bob Ketch’i ya da Dan Miller’ı ya da Dick Shutter’ı öpüyor. Bob Ketch kızın memelerini sıkıyor, o da sanki buna hüzünlenmiş gibi içini çekiyor. Jenny Mayıs ayında hem kendi saçına, hem çocuğunkine çiçekler takıyor. James’in saçları şimdi biraz daha açık renk; güneş, saçına altın renkli parıltılar katmış. Herkesin, diğer çocukları gibi kahverengiye dönmesini umduğu gözleri, mavi kalıyor. Bir gün yoldan geçerken uğrayan Mr. Viney, Joshua’ya, birçok çocuk arasında tek bir mavi gözlü çocuğun hiç de duyulmamış bir şey olmadığını söylüyor.

Yeterince büyüdüğünü düşündüklerinde onu, ebeveynlerinin odasından, yandaki odaya taşıyorlar. Küçük bir oda bu. Pencerenin her iki yanında iki yün şilte ve eşyalarını koymaları için iki ahşap sandık duruyor. Köşede küçük bir şömine var ve Sarah’nın yatağının yanındaki duvarda,

Sarah'nın çizdiği, mavi bir gökyüzünün önünde duran düz ve kırmızı bir inek resmi asılı.

Çocukken her gün, dışarıdaki dünyada gündüzden çok hâlâ gece hüküm sürmekteyken şöyle uyanıyor: Bir at nalının tıkırtısı ve sürtünme sesi, saban süren bir gencin ya da atlının, süt sağdıktan sonra süthanenin kapısından çıkan Jenny'ye tıslayarak söylediği sözler. Daha sonra ebeveynlerini duyuyor. Babasının çizmelerinin evi sarsan gümlmesi, annesinin fısıltıları. Ardından kapının altından mum ışığı sızıyor, kapı yavaşça açılıyor ve yaşça daha büyük olan Charles ve Liza, yataktan buruşuk gecelikleri içinde doğrulup ayaklarını sarkıtıyorlar, giysilerini hızla üstlerine geçirip tek kelime etmeksizin mumu izleyerek alt kata iniyorlar.

Daha sonra ellerine krema, is ve hayvanların misk ve dışkı karışımı kokusu sinmiş Liza geliyor. Onları –James ve Sarah'yı– kuyudan taşıdığı su ve bezle siliyor, küçük yüzlerinin girintilerini yarı sevecen, yarı sert hareketlerle yokluyor. Ardından güne başlıyorlar. Bahçelerden ve tarlalardan onlarca tanıdık ses yükseliyor; köylüler köpeklerini çağırıyor, hayvanlarını güdüyor, komşularını selamlıyorlar. Testerele, çekiçler ve baltalar işbaşı yapıyor; Covertton Hall'daki kümeden çıkan güvercinler gökyüzünde çemberler çiziyor, onlarca dul, yetim ve çalışamayacak kadar hasta adam saman yataklarından sürünerek kalkıyor ve çiftlik kâhyasının evine ayaklarını sürüyerek gidiyor ya da bir komşunun kapısında, boyunları bükük, biraz sıcak süt, acımasız bir söz, önceki günden kalma ekmekten bir lokma bekliyorlar.

Kraliçe Ann döneminde, Leydi Denbeigh, Yeo köyüne ufak bir okul binası yaptırıyor. Öğretmenler genellikle ya çok genç, ya çok yaşlı ya da bir yönden hayatın darbesini yemiş kişiler. Mevcut görevli, Septimus Kite, okulun arkasındaki iki küçük odada yaşıyor. Burada küçük bir yatakla, küçük bir masa arasında uyuyor, yemek yiyor ve afyon ruhu içiyor. Bir yardımcısı var, köyün dışında oturan ve topal bir kız kurusu olan Miss Lucket. Miss Lucket'ın okuldan kazandığı ve reçellerinin satışından elde ettiği para, onu şimdilik kilise mahallesine taşınmaktan koruyor.

Dyer ailesinin tüm çocukları, çiftlikten zaman ayırabildikçe okula devam etmişlerdi. Okulun ilk gününde James'i okula, okulu bitirmesinin üstünden çok zaman geçmesine karşın, Liza götürüyor. Patikada, ilkbaharda çocukların filizlerini kemirdiği sıra sıra akdikenin altında yürüyorlar. Kiremitleri, gri manastırın yıpranmış duvarlarının yanında hâlâ yeni görünen okul binası, patikanın hemen yanında. Liza oğlanı Mr. Kite'a tanıtıyor. Kite gözlerini oğlana indirip homurdanıyor ve, "Konuşmayan bu mu?" diye soruyor.

Liza, "Henüz konuşmuyor efendim, ancak söyleneni gayet iyi anlıyor."

"Onu şuraya oturt," diye emrediyor Kite. "Keşke onun gibi daha fazla öğrencim olsa."

James pencerenin yanındaki sıraya oturuyor. Liza cebine vücut sıcaklığında, fırınlanmış patates koyuyor. "Sana ne derlerse yap, Jem," diyor. James onun gidişini izlemek için başını çevirmiyor.

Bir bacağı diğerinden sekiz santim daha kısa olan, gülünç biçimde yuvarlanır gibi yürüyen ve patikada arkasından gelen çocukların taklidini yaptığı Miss Lucke, sevecen ve işini seven bir öğretmen. Genç erkekler ve kadınlar, kollarında bebeklerle, onunla utana utana konuşmak için durup önce kendilerini hatırlatıyorlar; oysa o hiçbirini unutmuyor.

James, yazı tahtasında tebeşirle harfleri çizmeyi ondan öğreniyor. Kendince zeki ve yetenekli bir öğrenci, ancak bir özelliği Miss Lucke'i huzursuz ediyor. Mrs. Lucke hep, ona verilen bir çocuğu bir ay içinde kafasında bir yere oturtacağıyla ve diğerleriyle nasıl anlaşacağını, ne tür bir öğrenci olacağını görebilmekle övünüyor. Oysa James öğrencisi olalı altı ay geçmesine karşın, onun gerçekte nasıl biri olduğu hakkında, ilk günkü kadar bilgisiz. James pek sevilmiyor, bunu biliyor, ancak çocuklar ona sataşmıyorlar da. Yaşça daha büyük oğlanlar onunla dalaşmadan önce iki kere düşünüyorlar. Bu oğlanda, altı yaşında bir çocuktan beklenmeyecek bir bağımsızlık, bir kibir var; kaprisli, düşünmeden hareket eden, sıradan çocuklar olan kız kardeşlerinde ve erkek kardeşlerinde böyle bir şey görmemişti. Elbette Miss Lucke'in, çocuğun doğduğu günden bu yana Elizabeth Dyer'in üzerinde dolaşan dedikodu bulutundan haberi var.

Çocuğun mutsuz olup olmadığını merak ediyor ve kendisi mutsuzluk konusunda uzman sayıldığı için, onu anlayışlı bakışlarla ve ufak sevecen hareketlerle kabuğundan çıkarmaya çalışsa da, çocuk bunların hiçbirini anlıyor gibi gözüküyor. El becerisi mükemmel. Kızlardan daha düzgün dikiş diyor, küçücük ilmekler atıyor. Güzel resim yapıyor; daha doğrusu, gördüğünü iyi kopyalıyor, ancak gözünün önünde bulunmayan hiçbir şeyi çizmiyor. Hikâyeler onu sıkıyor ki bunu daha önce hiçbir çocukta görmemişti. Hikâyeler kafasını karıştırıyor sanki; öyle ki, bozkırın

üzerinde engin mavi ya da gri göller gibi uzanan öğleden sonralarda, onlara *Gülliver'in Gezileri*'ni okurken, Ay Tırmıkçıları ya da Tom Thumb hikâyelerini anlattığında, sınıfta onu dikkatle dinlemeyen, neredeyse geri zekâlı gibi bakan tek yüz James'inki oluyor.

Okulda, James'ten bir yaş büyük, tüm çocukların eziyet etmekten zevk aldığı bir çocuk var: Peter Poundsett. Çocuk, dışarıdan bakıldığında diğer çocuklardan farklı görünmüyor. Ne çok şişman, ne çok zayıf; yüz hatları normal. Yaşından beklenen güçte, diğer çocuklar gibi top atabiliyor ya da bir hendekten atlayabiliyor. Babası marangoz, annesi de mükemmel pastalar yapıyor, evleri köydeki en yoksul hanelerden biri değil. Ancak çocuklar, belirli çiçeklerde işaretler gören arılar gibi, onda yetişkin gözlerin göremediği bir işaret görüyormuşçasına, adından saçma, yakışsız ve çocukça sözcükler türetiyorlar. Öğle yemeğini çalıyorlar ya da ırmağa savuruyorlar. Sırtına hayvan dışkısı atıyorlar. Onu, çiftlik hayvanlarıyla çiftleşmekle, diğer çocuklardan bilye ve bozuk para çalmakla, sinir eden küfürler etmekle suçluyorlar. Onu en acımasızca tahrik edenler, aynı zamanda ona en şiddetli suçlamaları getirenler oluyor. Adı hırsıza çıkmışlar onu hırsızlıkla, onu tekmeleyip duranlar, onu kendilerini tekmelemekle suçluyorlar; onu köşeye sıkıştırıp pantolonunu zorla indirenler –ki, bu her kış en az iki kez oluyor– onu bunu yapmakla suçlayan kişilerin ta kendisi oluyor. Bu çocuklar Miss Lucke'tın, hatta daha da ileri giderek Mr. Kite'in dizlerine kapanarak, kurbanlarının cezalandırılması umuyla tatlı diller döküyorlar. Genellikle istediklerini elde ediyorlar da; Peter Poundsett sınıfın önünde bir sandalyeye yatırılıyor ve Mr. Kite onu, Leydi Denbeigh'in portresinin yanındaki bir çiviye asılı duran, elli santim uzunluğundaki kurutulmuş deriden kayışla dövüyor.

James bu oyunlarda yer almıyor ve bunları, yüzünde hafifçe sorgulayan bir ifadeyle uzaktan izliyor; Miss Lucket bunu, James'in yüreğinin, gösterdiğinden daha yumuşak olmasının bir işareti olarak algılıyor. Peter Poundsett'in kendisi de öyle... Umutsuzca bir müttefik arayışında olduğundan, James'e kaş göz ediyor ve daha önce açgözlülükten ya da korkudan hiç yapmadığı bir şeyi sevgi için yapıyor: Ebeveynlerinin yatağının altındaki kutudan bozuk para, yiyeceklerin en iyi kısmından parçalar alıyor. James bunları, tamamen isteyip istememesine bağlı olarak kabul ediyor ya da reddediyor. Peter Poundsett umutla ürperiyor. Ona eziyet edenler geri çekiliyor.

Bir ay geçiyor. Çocuklar izliyor. İkinci bir ay daha geçiyor, hâlâ tereddüt ediyorlar. James sanki çocuğun çevresine bir çember çizmiş gibi, buna ayak parmaklarının uçları değecek kadar yaklaşmalarına karşın, hiçbir çocuk çemberin içine adım atmaya cesaret edemiyor.

Sonunda biri bu sınırı deliyor. Bir cuma günü, sabah teneffüsünde, okulun saman hasadı için kapanmasından bir hafta önce. Demirci ustasının kızı, on yaşındaki irikıyım Kitty Gate, manastır duvarının dibinde, James'in yanında çömelmiş bilye oynayan Peter Poundsett'in bacağına bir taş atıyor. James sesi duyuyor, Peter'ın hızla içini çektiğini de. Önce Peter'a bakıyor, ardından Kitty'ye. Kitty, gözlerini James'ten ayırmaksızın, yavaşça eğilip ikinci bir taş alıyor. James başını çeviriyor. Bilye atma sırası onda. Peter fısıldıyor: "Jem?" Ardından daha yüksek sesle: "Jem!" diyor. James'ten ses çıkmıyor. Kitty olan biteni tam olarak anlamasa da, gördükleri ona yetiyor. Sevinçle bir çığlık atıyor, ardından taşı bu sefer çekinmeksizin, tüm gücüyle fırlatıyor ve kurbanını yüzünden vuruyor; Peter'ın alt dudağı patlıyor ve anında kandan bir gül gibi açıyor, bunun kadifemsi taç yaprakları çocuğun gömleğine sıçrayarak dökülüyor.

Bu sahneyi sınıfın penceresinden başından sonuna kadar seyreden Miss Lucket topal bir gazap gibi okulun kapısından fırlıyor; kayış arkasından sürükleniyor. Çocukların, onlara ulaşmadan dağılacaklarından korkuyor, ancak Kitty, Peter Poundsett'in yüzünün görüntüsüne büyülenmiş gibi baktığından Miss Lucket'in yaklaştığını ancak sırtında şaklayan kayışın yakıcı darbesiyle fark ediyor; darbenin şiddetiyle ayakları yerden kesiliyor. Ancak Miss Lucket'in asıl hedefi Kitty değil. Sağlam bacağından destek alarak bir pergel gibi açılıp kapanarak hızla, Peter Poundsett'in ayakta durduğu ve ona ihanet eden James'in sakince gelişini izlediği duvara yaklaşıyor. Kayışı James'in yüzünün ortasında şaklatmayı her şeyden çok istiyor; bu, daha önce yaptığı, hatta aklından bile geçirdiği bir şey değil. Onun önünde nefes nefese duruyor, kayışı kaldırıyor, ancak James'le göz göze geldiklerinde içindeki öfke sönüyor. James'in, arkalarında uzanan kırlardaki mavikantaron çiçekleri gibi masmavi gözlerinde fenalık yok. Daha önce James'te gördüğü şeyin aslında iyilik olmadığını, az önce yaptığının da iyiliğin tam tersi olmadığını fark ediyor. Birkaç saniye boyunca bakışıyorlar. Ardından Miss Lucket başını çeviriyor, beceriksizce boğazlanmaya çalışılmış bir hayvan gibi kan döken ve uluyarak ağlayan çocuğu yakasından çekerek okul binasına götürüyor.

Hasat zamanı. Köy, sefere hazırlanan bir ordu gibi, hasada hazırlanıyor. Joshua Dyer, parasının yettiği kadar çok yardımcı tutuyor; erkekler için günde dokuz pens artı günlük ihtiyaçlar, erkek çocuklar ve kadınlar için bir peni ödüyor. Çoğu yıl, bölgedeki çiftlik işçileri, ortak çayırdaki kalınlardan kendi paylarını düşeni topladıktan sonra, onun işçi gereksinimini karşılıyor. Arada sırada köye yabancıların da yolu düşüyor: Dettingham, Fontenoy, Culloden'dan sonra paraları ödenip kovulmuş, sakatlanmış, firar etmiş askerler, hatta denizciler.

1749 hasadı sırasında, işçilere ekmek ve elma şarabı taşıyan Dul Dyer Ana'ya inme iniyor ve onu yola çamaşır yığını gibi serilmiş olarak bulan, yiyecek ve içeceklerin nerede kaldığını öğrenmesi için gönderilen James oluyor. İlgi çekici bir görüntü bu. James, kadının çevresinde iki kez dolaşarak, onun şişman baldırlarına, keten bonesinin altından fırlamış saçlarına ve kan hücum etmiş kocaman bir tepsiye benzeyen yüzüne bakıyor. Elmacıkkemiğinde bir kurt sineği geziniyor.

Kadının bir şey yapıp yapmayacağını, sözgelimi ölüp ölmeyeceğini görmek için bekliyor. Kadının ağzı oynuyor, dudaklarından sessiz yakarışlar dökülüyor. James, yere düşmüş kulplu sürahilerden birinden elma şarabı içiyor, ardından içeceğin bir kısmını, kadının çene bölgesine döküyor. Sonra annesini bulmaya gidiyor.

Dul Ana'yı yeniden çiftlik evine taşımak için sekiz adam gerekiyor; kadını, botlarını sürüyerek, soluk soluğa

taşıyorlar. Onu salondaki tekerlekli karyolaya yatırıyorlar, ardından diyakozu¹ çağırıyorlar; diyakoz, papazı çağırıyor, o da tarlalardan kan ter içinde gelip ölüm döşeğindeki için okunan duayı okuyor. Aile üyeleri yatağın çevresine diziliyor, yaşlı kadının aralarından ayrılmasını bekliyorlar. Yaşlı kadın, taş zeminde sürüklenen kömür çuvalı gibi sesler çıkararak nefes alıyor, ancak akşama doğru biraz rahatlıyor. Charlie, Mr. Viney'yi getirmesi için Madder ditch'e gönderiliyor.

Viney, karanlıkta süt gibi parlayan gri kırsağı üzerinde geliyor. Joshua, mumu annesinin yüzünün yanında tutarken, Viney de Dul Ana'yı muayene ediyor. Viney kadından kan alıyor, ardından, "Burada bırakın yatsın. Sabaha çıkarsa, beni yeniden çağırın. Şimdi onun en iyi ilacı dua," diyor. Joshua'yla birlikte bir bardak elma şarabı içiyor, ardından atına binip karanlık patikada uzaklaşıyor.

Joshua ile Elizabeth salonda oturuyor. Elizabeth dikiş dikiyor. Ev sakinleşiyor, yalnızca hafif iniltiler; dul kadın hırıldıyor ve horluyor. Şafak söktüğünde kadının hâlâ hayatta olduğu anlaşılıyor. Charlie'nin tarladaki işlere yardım etmesi gerek. Bu nedenle, eczacıyı getirmesi için James yollanıyor.

Madder ditch, zorlu olmayan bir yürüyüşle bir saatlik uzaklıkta. Viney'nin sarmaşıklarla kaplı evi, kasabanın eteklerinde yer alıyor. Ön kapı, Viney'nin, Dul Ana'nın dedikodu arkadaşlarından biri olan teyzesi tarafından açılıyor; kadın, Liza'nın yazıya döktüğü notu okuyor ve James'i içeri alıyor. Eczacıyı çağırması için bir uşağı gönderiyor, ardından öylece dikilip çocuğu ilgiyle süzmeye başlıyor. Demek Elizabeth Dyer'ın piçi, utancı bu. Dilsiz olduğunu söylüyorlar. Çocuğun tipinden hiç hoşlanmıyor. Bir piç, Tanrı'nın yarattığı

1 Papaz yardımcısı. (ç.n.)

yeryüzündeki en alçakgönüllü yaratık olmalı. Bu ise, kendisini sanki aşçıya bakıyormuş gibi süzüyor. “Kim olduğunu biliyor musun sen?” diyor. “Annenin ne olduğunu biliyor musun? Söyleyeyim mi sana çocuk? Ha, söyleyeyim mi?”

O sırada Viney içeri giriyor; zeki, kaygılı, nazik ifadeli yüzü sıcaktan ter içinde. Teyzesi notu ona veriyor ve odadan çıkıyor. Viney notu, katlanan gözlüklerini takıp okuyor ve başını sallıyor. “Şu durumda, onu kurtarma şansımız var demektir. Onu iyileştirelim mi çocuk, ne dersin?”

Çocuğa başıyla onu izlemesini işaret ediyor. Bir hole çıkıyorlar, ardından bir kapının önünde duruyorlar. İçerideki oda, aralık panjurlardan içeri parça parça süzülen güneş ışığı yüzünden oldukça sıcak. Geniş bir oda bu, ancak eczacının mesleki ıvır zıvırı altında neredeyse batmış durumda. James havayı kokluyor. Burada, daha önce hiç karşılaşmadığı türde kokular var. Acı ve metalik, ancak aynı zamanda tatlı; sanki eczacı, çiçeklerden, örs, barut ve çürümüş yumurtalardan benzersiz ve pis kokulu bir parfüm yaratmış gibi.

Odanın ortasında, üstü havanlarla, ufak kavanozlarla, isten kararmış bıçaklarla dolu bir tezgâh var. Tezgâhın üstünde ayrıca hap yapmak için bir hamur açma tahtası, küçük bir yengeç kısıkaçı yığını, bir insan kafatası ve bir zamanlar su altında durmaktan buruşmuş ve sararmış gibi görünen sayfalarıyla çok sayıda kitap duruyor. Tavandan demet demet kurutulmuş bitki sarkıyor.

Viney, “Şimdi çocuk, Dul Ana’yı iyileştirecek bir şey bulacağız. Hadon çayı belki,” diyor. Uzanıp, bir avuç mavi, yıldız biçimli çiçek koparıyor. “Bir de bağırsaklarını boşaltacak bir şey. Bedende kötücül bir işleyiş varsa, bunun dışarı atılması gerek.” Sinameki yaprakları ve zencefil alıyor. “Benim zanaatımın amacı –dokunma ona!– insanla doğa arasında arabuluculuk yapmak. Bu zanaat atalarımıza Tanrı tarafından

bahşedilmiş –bana şu demliğı uzatıver– bu nedenle şifacılık her yönüyle kutsaldır –ocağın üstüne koy– bunu kendi marifeti saymak günümüz doktorlarının küstahlığı. Alçakgönüllü olmadıkça –o bir tilki akciğeri– ne tedavi edebilir, ne de tedavi olabiliriz. Şimdi su, bitkilerin iyileştirici unsurlarını kendine çekecek. Yetenekli bir asistansın, James. Bundan babana söz edeceğim.”

At üstünde Blind Yeo’ya dönerlerken, James eczacının önünde, parmakları kısırağın sert kıllı yelesine dolanmış oturuyor. Köylüler, onlar geçerlerken sesleniyorlar: “Yolunuz açık olsun Mr. Viney”, “İyi sabahlar efendim!”, “Sizinle atabinen şu kurumlu çocuk, Dyer’ların oğlan mı?”

İlaç almak için Madderditch’e gidip gelmek James’in işi oluyor. Eczacının atölyesinde gitgide daha uzun kalmaya, önceleri onu yalnızca seyrederken daha sonra karışımların, merhemlerin ve gargaraların hazırlanmasına yardım etmeye başlıyor. Hapların merdaneyle nasıl şekillendirildiğini, yumurta sarısından nasıl merhem yapılacağını, lavanta, karanfil ve zencefilden nasıl yağ hazırlanacağını öğreniyor. Viney daha çok metalleriyle, potası ve ocağıyla, sayı piramitleriyle ilgileniyor. Birden fazla kez, zehirli duman bulutlarından bahçeye kaçmak ve Viney’nin teyzesi yelpazesini bıkkınlıkla onlara sallarken derin derin temiz hava solumak zorunda kalıyorlar.

Dul Ana yeniden ayaklanıyor, ancak sesini o yaz tarlada sonsuza kadar bıraktığından, artık oğlan gibi o da dilsiz. Noel’de, sırtı yatmaktan yara içinde, yüzünün derisi kafatasına yapışmış bir halde yataktan kalkıyor. Madderditch’e yapılan ziyaretler sona eriyor. Çocuk şimdi eskisinden çok kendi kendine takılıyor, sessizce gidip geliyor. Sessizliği, suskun aldırmağı, başkaldırı ve küstahlık olarak

algılanıyor. Joshua zaman zaman katıksız bir öfkeyle parlıyor ve onu dövüyor. Elizabeth bile, James kendisine, dolaşısıyla ona ve geçmişine bunca ilgi çektiği için hiddetleniyor ve ona soğuk davranıyor. Bir sabah onun, toprak sura, ufacık ve ciddi bir kabile üyesi gibi tırmanışını seyrederken aklına düşen şey, “Keşke hiç durmasa,” oluyor. “Keşke tırmanmaya devam etse. Keşke bu onun vedası olsa.”

Ancak bu düşünce yüreğini dağlıyor.

1750 yazı. Londra depremlerinin yaşandığı yıl. Çocuğun gördüğü en sıcak yaz, çekirgelerin geldiği '48 yazından bile sıcak. Yüzükoyun tepenin yamacına yatmış, aşağıdaki meyve bahçesinde yapılan düğün hazırlıklarını izliyor. Güçbela tanıdığı ufacık insanlar evden bir şeyler getiriyor ve taşıyorlar. Otlar sesleri boğduğu için, yaklaşan yabancıyı duymuyor; birden bir el onu ensesinden yakalayıp ayağa kaldırıyor.

Yabancı onu inceliyor, elini gevşetiyor ve “İşte, çantaya atmalık güzel bir keklik,” diyor. “Saklanıyor musun çocuk, yoksa casusluk mu yapıyorsun? Buralı mısın?”

James adamın elinden kurtuluyor, ensesini ovuşturuyor ve başını sallıyor.

“O zaman, ben Robin Goodfellow, işe alındın. Dyer’ların çiftliği hangisi?”

James tepeden aşağıyı işaret ediyor. Yabancı gözlerini kısıyor, şapkasıyla kendini yelpazeliyor ve bir arıya

tükürüyor. Tepeden aşağı inmenin akıllıca olup olmayacağını tartıyor gibi duruyor. Sonunda: "Bana yolu göster, oğlum," diyor ve yola açılan çit kapısının yanındaki karaağacın gölgesinde duran bir grup koyuna doğru, yengeç gibi yan yan yürüyerek inmeye başlıyorlar. Yürürlerken James adama gizli bakışlar fırlatıyor: Gözlerinin soluk mavisine, çiçek bozuğu tenine, ceketinin omuzlarına pudra döken keçi kılından peruğuna... Yabancıнын ceketine kurdeleler takılı, onun Joshua'nın, hele hele Jenny Scurl'ün ya da Bob Ketch'in bir tanıdığı olduğunu düşünmek güç. Çiftçi olmadığı kesin; seyyar satıcı da, çünkü seyyar satıcıların taşıdığı türden bir bavulu yok. Soylu biri de değil. James'e daha çok, iki yaz önce Moody'nin çiftliğinde gösteri yapan oyuncularını anımsatıyor; Moody'nin kasvetli ahırında, onların kostümlerini değiştirişlerini, dans edişlerini ve birbirlerine bağırışlarını bir budak deliğinden izlemişti.

Yola çıktıklarında, yabancı sanki çevresine güven duymuyormuş, yine de tetikte görünmek istemiyormuş gibi, daha yüksek sesle konuşmaya başlıyor.

"...Düğün mü dedin çocuk, bak bu hayatta tanık olabileceğin en güzel şeylerden biri; olağanüstü bir şey, elbette gelinle damattan birinin akrabası değilsen. Daha önce hiç düğüne katılmış mıydın? Annenle babaninkine belki?"

James başını iki yana sallıyor.

"Ancak cenazeler daha iyidir. İyi bir takım elbisesi olan biri, ölülerin kendisine sağladığı gösteriştense daha fazlasına gereksinim duymaksızın yaşamını rahatça sürdürebilir. Bir seferinde Bath'ta bir cenazeye katılmıştım. Kötü nam salmış bir kumarbazın cenazesi idi, kendisi..."

Yabancı, çiftliğe giden yola bağlanan patikanın ortasında duruyor. Eğiliyor. Çocuğu inceliyor.

"Buralılar gibi kerpiçten yapılmışa benzemiyorsun,

çocuğum. Aslına bakarsan, bana birini anımsatıyorsun. Hiç Newgate’te bulundun mu? Fleet’te? Bridewell’de? Hayır mı... Eh, bana öyle geldi demek ki. Baksana, cebinde para var mı? Bir peni belki?”

James başını iki yana sallıyor. Yabancı omuzlarını silkiyor.

“Hiçbir şeyin olmaması da bir şeydir, çünkü bu bizim ortak noktamız oluyor. Okula burada mı gidiyorsun?”

James başını evet anlamında sallıyor.

“Okuman var mı?”

James yine başını sallıyor.

“Eh, be çocuğum, şapkamla bile senden daha iyi sohbet ederdim. Sen hiç konuşmaz mısın?.. Ah, bizimki başıyla hayır diyor. Peki bizim çocuk dilsiz olmaktan mutlu mu?.. Bilmiyor. Peki bizimki nerede yaşıyor?.. Bak sen! Bir yeri işaret ediyor... Burada mı? Burada ha! Dyer baban mı yoksa?”

James herhangi bir yanıt vermek için başını sallayamadan yabancı, çocuğun yüzünü ellerinin arasına alıyor ve bunu bir portre gibi inceliyor. Elleri tütün suyu kokuyor. Ardından adam, kahkahadan çok, havlamaya benzer bir sesle gülüyor, sonra, “Vay canına... vay canına...,” diye fısıldıyor.

Yoldan aniden sesler yükseliyor. Bu, şarkı söylemekte, bağırıp çağırmakta ve bir şişeyi elden ele dolaştıran Jenny Scurl, Bob Ketch ve altı kadar davetliyi taşıyan, Kilise Yolu’ndan bulundukları yola dönmüş ve üstüne yeni bir kat sarı boya sürülmüş düğün arabası.

Yabancı, çocuğa bir an daha bakıyor, ardından, ayakkabısının sökülmüş tabanını savura savura aceleyle meyve bahçesine doğru seğirtiyor.

James eve koşuyor. Kadınlar mutfakta ter döküyorlar. James kimsenin dikkatini çekmeden yukarı çıkıyor. Sarah, Liza

ve Charles giysilerini değiştireli çok olmuş. Gündelik giysileri yataklara serilmiş, duruyor. Artık büyüdüklerinden, oda bir perdeyle ikiye bölünmüş. James, kız kardeşlerinin yün elbiselerine ve Sarah'nın ışığı yansıtan kıızıl-altın renkli saç tellerinin bulunduğu ahşap taraklara dokunuyor. Kızlardan güzel olanı o. Köyün yarısı ona âşık, adı on kadar ağaca kazınmış durumda ve Joshua yüksek sesle karabinasından ve bunun attığı paslı çivilerden söz etse de, genç, yaşlı birçok erkek, şehvetten zihinleri bulanmışcasına onun çevresinde pervane olmaya devam ediyor.

Liza'nın da hayranları var, ancak onlara öyle sert davranıyor ki, çoğu daha kolay fetihler ve daha yumuşak kalpler bulmak için uzaklaşıyor. Aslına bakılırsa, Liza'nın sevgisi, bir su arama çubuğunun dalları gibi, babasıyla, küçük erkek kardeşi arasında eşit olarak paylaşılmış durumda.

James soyunuyor, üstüne deri bir pantolon ve keten bir gömlek geçiriyor. Kendisini aynada inceliyor. Yaşına göre uzun boylu, ince kemikli, teni güneşten hafifçe bronzlaşmış. Esrarengiz bir görüntüsü, suskun, her şeyi biliyor gibi görünen bir yüzü var. Yüzünün kendisine bir şeyler söyleyeceğini, olağanüstü sırlar anlatacağını düşündüğü anlar oluyor. Başı dönene kadar yansımalarına bakıyor.

Merdivende, ahşap ayakkabı tabanlarının tıkırtı ve patırtısını, Jenny Scurl ile annesinin gülüşerek birbirlerini paylaşışını duyuyor. Daracık sahanlığa çıkıyor. Jenny Scurl'ün yüzü, bir elma dilimi kadar yuvarlak ve solgun. İçkiyi şimdiden fazla kaçırmış, oğlanın görüntüsü yüreğinin kabarmasına neden oluyor. Eğiliyor ve çocuğu şap diye yanağından öpüyor. Elizabeth, "Hadi dışarı çık artık, Jem," diyor.

Meyve bahçesinde, kutlama yapanlar, olağandışı bir patırtı çıkarmaya başlamışlar bile. Konuklar uzun, beyaz

örtülü bir masada oturmuş, midelerini Joshua Dyer'ın yiyecek ve içecekleriyle dolduruyorlar. Kendi düğününde giydiği ceketin içinde sıkışıp kalmış Joshua: başındaki geniş ve çirkin şapkası, kendisiyle konuşmak için kafasını her çevirişinde papazın burnuna çarpan ve gergin bir kadın olan bir deri bir kemik Dul Scurl'ün yanında oturuyor. Papaz kadını fark etmiyor bile. Bir yandan terliyor, diğer yandan kimsenin dinlemediği bir hikâye anlatıyor. Arkasındaki çimlerde, boş bir porto şarabı şişesi parlıyor. Papazın yanında, Dul Dyer Ana tıkız ve tasvip etmeyen bir bulut gibi oturuyor. Onun yanında Bob Ketch ve Bob'un kız kardeşi Amelda var; kız, avcunun içindeki şeyi ona gösteren yabancıнын eline bakıyor ve yabancıyı dinlerken çekici, güzel başını sallıyor. Masanın altında, sırayla herkesin ayağının dibindeki artıkları kemiren kalın enseli, siyah bir köpek var.

Hasat yine iyi olacağı benziyor. Jenny'nin denizde vefat etmiş babasının vekili görevini memnuniyetle üstlenmiş olan Joshua, masayı çeşit çeşit yiyeceklerle donatmış. James'i görünce, yanına çağırıyor ve tuhaf bir hareketle kucağına çekip oturtuyor. Gelin yalpalayarak geliyor ve otuz iki dişini birden gösteren bir sırtışıyla yerine oturuyor. Dul Scurl, diş etlerini göstererek tavuğun beyaz etinden bir parça koparıyor ve bunu çocuğun dudaklarından içeri tikiyor. James bunu, Joshua tavuğu kesip dağıtmak için bir bıçak alana kadar dilinin üstünde tutuyor. Ardından çiftçinin kucağından aşağı kayıyor, yan yan yürüyerek en yakındaki ağaçların arkasına geçiyor ve eti otların içine tükürüyor.

Meyve ağaçlarının arasındaki yollarda zikzaklar çizerek dolaşılıyor ve çok geçmeden meyve bahçesindeki en yüksek ağaç olan yaşlı kiraz ağacına rast geliyor; ceketini çıkartarak ağacın gövdesinin çevresinde, ayak basacak bir budak bulana kadar dolaşılıyor. Ağaca tırmanmaya başlıyor ve en

alt dala uzanırken gömleğinin önünü liken lekesi yapıyor, ardından, bacaklarını sallayarak bedenini döndürüyor; sonunda dalın üstüne, uyuşuk bir kedi gibi yapışarak uzanmayı başarıyor. Doğruluyor, uzanabileceği yükseklikte bir dal daha buluyor ve sarmal bir merdivene tırmanır gibi bir daldan ötekine nasıl geçebileceğini görüyor. Kirazları çalan kuşlar, onlara doğru tırmandıkça küçük patlamalar halinde havalanıp kaçıyorlar. Arada sıcak bir gölgede durup meyvelerden birkaçını ağzına atıyor, tükürdüğü çekirdekler aşağıdaki dallardan sekiyor. Bunların düşüşünü izlerken, ağacın dibinde hareket eden bir karaltı görüyor. Hayvan onu aynı anda görüyor, burnunu kaldırıp ona özenerek bakıyor. James tırmanmaya devam ediyor; şimdi biraz daha dikkatli, çünkü ayağının altındaki dalların esnediğini hissedebiliyor. Ağacın yaprakları seyrekleşiyor; James, ince dallardan oluşan bir ağdan kendini kurtardığında, başı yeşil bir yumurtadan çıkar gibi gökyüzüne çıkıyor, keskin kokulu rüzgârı soluyor, gözlerini güneş ışığına karşı kısıyor.

Dalların arasında kendine yer açarak kendi çevresinde dönüyor, yönünü saptamaya çalışıyor. Toprak sur, Moody'nin çiftliği, kilise kulesi, bozkır. Döne döne sonunda, konuklarının çoğunun yemek yediği, beyaz leke halindeki masayı görüyor; küçük bir grup, şalı gevşetilmiş ve Elizabeth tarafından yelpazelenen Amelda Ketch'in çevresinde toplanmış. Joshua ve papaz, tutucu parti sloganlarıyla kupalarını tokuşturuyorlar. Sarah ve Charlie köpeği kızdırıyorlar, köpek arkalarından kararlılıkla ağaçların arasına girip çıkarak onları kovalıyor. Biri herkesi dansa davet ediyor ve büyük don zamanında ırmağın kıyısında keman çalmış, şimdi bir ağaç kökü gibi eğilmiş yaşlı adam, kemanından uzun, titrek bir nota çıkarıyor. Damat, gürültücü gelini kollarına alarak dansı başlatıyor. Çok geçmeden diğerleri de ona katılıyor,

dönüyor, eğiliyor, zıplıyor ve çemberler çiziyorlar. Otların üzerinde gizemli bir mekanizma tarafından hareket ettirilen bir divana benzeyen Dul Scurl bile...

Müzik sona eriyor ve tam nefes nefese kalmış dansçılar kendilerini alkışlayıp bir sonraki dansa hazırlanırlarken, elini gözlerine siper eden Liza, James'i işaret ediyor ve Elizabeth'e sesleniyor, Elizabeth de Joshua'ya. Joshua, James'i görmekte ilk başta güçlük çekse de sesleniyor: "İn oradan aşağı, James. Aklını mı kaçırdın!"

Olağanüstü yüksek, olağanüstü uzak bir noktada bulunduğu düşünen James, onların kendisini işaret etmekte ve aşağı inmesi için ellerini hızla aşağı yukarı sallamakta olduklarına inanamıyor. Biraz daha yüksekteki bir noktaya, kırılğan iki dalın V şeklinde birleştiği yere basıyor. Onu izleyenler ellerini şimdi daha ısrarlı sallıyorlar. Joshua'nın sesi, uzaktan gelen bir top gürlemesi gibi patlıyor. James ağaçtan eğiliyor. Herkes suspus oluyor. Hatta elleri havada donakalıyor. James, öne bir adım atarsa, hiç zorlanmadan uçabileceğini düşünüyor. Kollarını uzatıyor, öğleden sonra göğünden ufka bakıyor. Ağırılığı belirli bir noktayı, saç teli kadar ince bir noktayı geçiyor ve uçmaya başlıyor, yeşil gökyüzünün içinde inanılmaz bir hızla uçuyor, bundan zihninde kalan yalnızca, havada uçuşu, hissettiği baygınlık, gözlerinin kararması ve ağzındaki kanın demirimsi kokusu oluyor.

“Nassın, Jem?”

Herkes, Dul Dyer’ın hastalığı boyunca yattığı, salonun yanındaki küçük odada toplanmış. Odada hâlâ James tarafından Madderditch’ten taşınan ilaçların ve Dul Dyer’ın kokusu var. Bir bulut kadar kocaman olan Amos Gate, yaralı çocuğun üstüne eğilmiş, bacağına kaşlarını çatarak bakıyor. Ayak baktıktan, gevşek bir çorap gibi sarkıyor; bunu çıplak elle çekip koparmak bile olası. Amos dönüyor ve kalabalığa, “Burada işi olmayanlar iyisi mi çıksın. Birazdan burası köpek dövüşü sahasına dönecek,” diyor.

Yüzlerinde, çok hızlı ayılmak zorunda kalan insanların sarsılmış ifadesini taşıyan topluluk üyeleri, arkalarına baka baka çıkıyorlar.

Joshua, Elizabeth, Amos ve yabancı odada kalıyorlar. “Ben, Marley Gummer,” diyor yabancı, “hizmetinizdeyim hanımefendi. “Cerrahi uygulamalarda deneyimliyim.”

Amos bir elini Joshua’nın omzuna koyuyor. “Sen hanımınla çık. Mr. Gumley’yle ben bu işi daha hızlı ve kolay hallederiz.”

“Gummer, beyefendi. Marley Gummer.”

Joshua karısına bakıyor. Elizabeth yatağın kenarında oturuyor. Birkaç dakika boyunca çocuğun yüzüne bakıyor, ardından onu alnından öpüyor. “Ah, ne kadar da cesur,” diyor annesi. “Çok cesur, değil mi?”

Joshua’yla Elizabeth çıkınca, iki adam ceketlerini çıkarıyorlar; Amos son iyi gömleğiyle, Gummer da deniz

renklerinde kaliteli, ancak solmuş yeleğiyle kalıyor. Yatağın iki yanında durup çocuğu aceleyle muayene ediyorlar. Demirci ustası, çocuğa sürekli rahat durmasını söylüyor. Gummer ise çocuğun zaten hayret uyandıracak kadar rahat durduğunu gözlemliyor.

Amos küt parmaklarıyla kırığı muayene ediyor. Zamanında belki yirmi kadar kırığı yerine oturtmuştu. Ancak bir kemiğin bu şekilde un ufak olduğunu hiç görmemişti. İşi ne kadar uzatırsa, bacağı kurtarma şansları o kadar azalır, bunu biliyor. Hatta gecikmiş bile olabilirler.

“Ağaçlara tırmanmak akıllıca değilmiş, ha Jem?”

“Aslında,” diyor Gummer, “aptallık tırmanmaktan çok, düşmekte.”

“Onun için tırmanmamak gerek... Lanet olsun, birazcık çığlık atsa, kendimi daha rahat hissedeceğim. Böyle bir şey yapmadan yatması doğal değil.”

“Hiç konuşmaz mı?”

“Hiç.”

“Ancak anlıyor gibi gözüküyor. James Dyer, bacağına kırığının farkında mısın?”

James aşağı, bacağına, ardından Gummer’a bakıyor. Başını sallıyor. Gummer çocukla birkaç saniye bakışıyor, ardından dönüp demirci ustasına bakıyor. Gate, “Yapalım şu işi en iyisi,” diyor.

Gummer elini kaldırıyor. “Bir dakika, beyefendi. Bir şeyi merak etmeye başladım. James, burada bir şey hissediyor musun? Bir tür yanma?” Gummer, James’in şişmiş ayağına, parmaklarını sertçe vuruyor. Çocuğun yüzünde, sanki bir taşın kuyunun dibine düşme sesini bekler gibi, düşünceli bir ifade belirliyor. Ardından başını hayır anlamında sallıyor.

Adamlar birbirlerine bakıyorlar. Gummer yataktan sıçırıyor, odada hızla bir şeyler arıyor ve pencerenin yanında

duran mumu ve kavlı çakmak kutusunu alıyor. Mumu yakıyor ve yatağın yanına getiriyor.

“Gözlerini kapat çocuğum ve elini bana ver.” Sesindeki babacan ton, çocuğun ondan ilk kez ürkmesine neden oluyor. James bir an duraksadıktan sonra gözlerini kapatıyor. Gummer’ın elini sıkı sıkı tuttuğunu, ardından parmaklarını tüyle okşuyormuş gibi bir şeyler yaptığını hissediyor. Bir koku geliyor burnuna, yanık et kokusu. Demirci ustası, “Bu kadar yeter, Gumly,” diyor.

James gözlerini açtığında, parmak uçlarında kırmızı, isli bir berelenme görüyor. Gummer mumu üfleyerek söndürüyor.

“Çok anlamlı, değil mi Mr. Gate?”

Amos parmaklarını boynundaki kirli sakalda gezdiriyor. “Düştüğünde duyuları mı ezildi acaba, ne dersiniz?”

“Tuhaf olan, acı hissetmemesi değil, *acı hissetmeyi beklemiyor gibi görünmesi*. Bu neden sizce?”

“İnanılmaz.”

“Pek sayılmaz, beyefendi, pek sayılmaz. Gerçekten inanılmaz olan şeyler beş para etmez, ancak ben bunun Godalming’li tavşan kadından çok daha fazla para getireceğine eminim, doğru olarak ele alınırsa, elbette. Bunun doğru kişi tarafından ele alınması gerek...”

“Neyin?”

“Sevgili Mr. Gate, yapmayın, aklınız karışmış gibisin. Görmüyor musunuz? Tahminim doğruysa, oldukça güç fark edilebilecek bir tuhaflıkla karşı karşıyayız. Değil mi, çocuğum? Bir hilkat garibesi. Gerçekten ender rastlanır bir tür. Bir...” –sesini alçaltıyor– “... bir ticari ürün.” Başını aniden, tuhaf bir şekilde arkaya atarak gülüyor. “Vay canına, bugün sürprizlerle dolu. Hayat, Mr. Gate, insana nasıl da haz veriyor, değil mi?”

Demirci ustasının yüzünde ciddi bir ifade var; atların nallarını düzeltirken takındığı ifade bu. "Josh Dyer'in oğlu satılık değil, asla da olmayacak. Size bu kadarını söyleyebilirim. Ayrıca yerine oturtmamız gereken bir kemik var. O yüzden işe koyulalım. Şimdi çocuğu sıkıca tutun."

Yatağın ayakucunda ayakta duran Amos, çocuğun ayağını tutuyor. Gummer omuzlarını silkiyor, peruğunu çıkarınca, beceriksizce kesilmiş saçları görünüyor. "Nasıl isterseniz, Mr. Gate. Ancak bana kalırsa çocuğu boşuna tutuyoruz."

Çocuğu kollarıyla sarıyor. "Çek! Haydi!"

James iki hafta boyunca, tekerlekli karyolada yatıyor, beyaz badanalı duvarlarda ışığın git-gelini seyrediyor. Arılar, sinekler, kelebekler açık pencereden içeri dalıyor. Bacağı, inekler için yapılan ahırın inşaatından kalma iki kalasla sabitlenmiş. Tavuklar, her şeyin üstüne olduğu gibi, belli bir noktada bunların üstüne de pislemişler. James bu kurumuş siyah-beyaz maddeyi koparıyor ve karşıdaki duvarda duran hedeflere fiskeleyerek atıyor. Üç gün süren yüksek ateşi düşüyor. Belleğinde, gece ve gündüz düşlerinde yerini alan ağaçtan düşüşü, çevresinde ağır ağır döndüğü eksen oluyor. Mum yanarken odada yalnız kaldığı iki akşam, Marley Gummer'ın deneyini tekrarlıyor. Bir seferinde de bunu Liza odadayken yapıyor. Liza dehşet içinde kalarak elini mumdan çekiyor. James böylelikle gerekli kanıtları topluyor.

Bacağı, kendisi dışında herkesi şaşırtan bir hızla iyileşiyor. Viney uğruyor, çocuğun yanında yarım saat kalıyor ve daha önce hiç böyle bir şey görmediğini söylüyor. Miss Lucket, bahçesinden topladığı bir sepet çilekle geliyor. Elizabeth ona yemeğini getiriyor, yemesini izliyor, onu, suçüstü yakalamak ister gibi inceliyor. Bir sabah Dul Dyer Ana içeri hantal bir yürüyüşle giriyor, parmağını James'in

sürgüsündeki idrara batırıyor, bunu kokluyor, ardından ona kaşlarını çatarak bakıyor. Gummer gelmiyor. James, Gummer'ın gelmesini diliyor.

En sık ziyaretçisi Liza. Liza ona yerel gazetelerden kopyaladığı paragraflar getiriyor. Bunları, yatağın kenarına oturup elinden geldiğince dedikoducu ya da heyecan verici bir tonda okumaya, gemilerin ve lordların geliş gidiş haberlerine can vermeye çalışıyor. Sığır vebası yeniden görüldü; bir Quaker¹, St. Phillips Green'de silah zoruyla soyuldu; perdelerin yanında mum unutan yaşlı bir kadın yanarak öldü. Ekselansları St. Albans Dükü ve Düşesi, Bristol'daki ılıcaya vardılar. Bir keresinde tek oturuşta iki litre viski içip eve yürüyerek gitme başarısı gösterdiği için dikkate değer biri olarak kabul edilen İrlandalı John Falls'un öldüğü duyuruldu.

Liza, James'in kendisini dinlediğini, bu bilgi çatlaklarından dış dünyaya bakabildiğini hissedebiliyor. Okuyacak bir şey kalmayınca, gevezelik etmeye başlıyor, ona gün içinde gördüklerini, kim kime ne demiş, anlatıyor. James'e sorular soruyor, bunları kendisi yanıtlıyor. Bu, yıllar içinde geliştirilmiş bir yöntem; herkes James'le böyle konuşuyor. Liza bunu rahatlatıcı buluyor; ailenin bireyleri James'in konuşmasını ummayı bırakalı çok oluyor. Bu yüzden, bir akşam –Liza yatağın ayakucunda oturmuş, James'in bacağına masaj yaparken– Liza'ya yanıt verdiğinde, Liza içeri kimin girdiğini görmek için kapıya bakıyor. Yanıtının “Evet” mi “Hayır” mı olduğunu ikisi de sonradan anımsamıyor, ancak bu yeterli oluyor. Devasa bir cam duvara benzeyen suskunluğu paramparça oluyor. Bir dakika içinde herkes yatağın çevresinde toplanıyor. Liza, “Hadi ona bir şey sorun!” diyor.

Kimse soracak bir şey bulamıyor.

Elizabeth, “Bugün bacağın nasıl oğlum?” diyor.

1 1650'lerde George Fox tarafından kurulmuş bir Hristiyan mezhebi. (ç.n.)

James uzun süre yanıt vermiyor. Ardından, "Artık uyu-
mak istiyorum," diyor.

Joshua şapkasını çıkarıyor ve başını şaşkınlıkla sallıyor. Sanki bir lanet kalkmış gibi. Karısına deli gibi sırtıyor. "Bakalım sırada ne var?" diyor. "Sırada ne var acaba?"

Hafif bir rüzgâr odaya kıvrılarak doluyor. Liza pencereye gidip, havayı kokluyor. "Yağmur yağacak gibi," diyor, ağlamaklı bir sesle. Pencerenin kanadını çekip kapatıyor, perdeyi çekiyor.

Düğünden dört gün sonra bir akşam, Amelda Ketch alnında kırmızı bir döküntü görüyor, ertesi sabah döküntü tüm vücudunu kaplamış oluyor. Mr. Viney çağırılıyor, o da kızamık teşhisi koyuyor, ancak tam emin olamadığını belirtiyor. Altı saat sonra yeniden çağırılıyor, bu sefer Silas Ketch ön kapıyı deli gibi yumrukluyor. Viney kızı yeniden muayene ettiğinde, sivilcelerin nasıl yoğun öbekler halinde belirdiğini görüyor ve onları en kötü olasılığa hazırlanmaları için uyarıyor. Evine dönerken, yolda yüksek bir noktada duruyor ve ölümün hızla ilerlediği sessiz kırlara tepeden bakıyor. Eyerinin üstünde otururken dua ediyor ve ilerleyen haftalarda bir yatak yanından diğerine koşacağını bildiği için, atını eve sürüp doğrudan yatağa gidiyor ve yatıyor.

Ertesi gün kabarcıkların şimdiden, kızın yüzünü kısa zamanda tanınmaz hale gelene kadar tahrip edecek sulu

keseciklere dönüştüğünü görüyor. Kızı rahatlatmak, hem bedensel acısını hem de onu pençesine alan ölümcül dehşeti dindirmek için elinden geleni yapıyor, ancak yapabilecekleri sınırlı ve kızın da bunu hissettiğini biliyor. Aileye, şömineyi sürekli yanık tutmalarını ve kızın bünyesini güçlendirmek için ona biraz şarapla birlikte ne isterlerse vermelerini söylüyor. Daha da önemlisi, kızın yanına yalnızca aileden ve hizmetlilerden suççeği geçirmiş olanların girmesi gerektiğini belirtiyor. Çocukların ziyaret etmesini kesinlikle yasaklıyor. Odasındaki tüm aynalar da kaldırılmalı. Evet, çok daha kötü vakaların sağlığına kavuştuğunu görmüşlüğü var. Umut-suzluğa kapılmak için herhangi bir neden yok.

O gece çibanlar oluşuyor; geceyarısı olduğunda Amelda sayıklamaya başlıyor ve ona bakanların kanını donduran iki günün sonunda, gün doğumundan bir saat önce ölümleri onları bir yükten kurtarıyor.

Öldüğünde Viney yanında değil. Viney'nin elinde şimdiden beş hasta daha var, bunlardan üçü çocuk. Çocuklar bu ateşin çırası; yangının nasıl kül edip geçeceğini, nasıl yayılacağını az da olsa tahmin edebiliyor. Yemeklerini, bir hasta evinden diğerine giderken at üstünde ya da ateşteki etten bir dilim keserek veren bir kadının hıçkırıkları eşliğinde, mutfağa ayakta yiyor. Duygusuz bir adam olsa, hastalık karşısındaki çaresizliği artmasına karşın, insanların, sanki gri kısırağın üzerinde beliren gölgesi bile felaketi savuşturmaya yetecekmiş gibi, ona daha fazla inanç duymasını eğlenceli bulabilirdi. Oysa şimdi, yaşamı boyunca hiç olmadığı kadar yalnız.

Hastalık, ilk kurbanını alıyor. Haber birkaç saat içinde her yere yayılıyor. Elizabeth bunu Dan Miller'ın karısı Ruth'tan, o Biddy Bidewell'den, o da bir başkasından duyuyor. Hâlâ küçük odada yatan James dışında, Dyer ailesinin tüm

çocukları mutfak masasının çevresine oturtuluyor. Anneleri bir şey söylemiyor, ancak yüzündeki ifade onu ele veriyor. Liza ona kaygılı, sorgulayan bir bakışla bakıyor. "Kapıya gelen kimdi, Anne?"

"Ruth Miller, dedikodu yapmaya gelmiş." Çok yakında gerçeği zaten keşfedeceklerini biliyor. Ailede yalnızca Joshua ve Dul Dyer Ana daha önce çiçek geçirmiş.

Elizabeth bir sepetle süthaneye gidiyor, bunu peynir, tereyağı ve kremayla doldurup ertesi sabah Ketch ailesine götürüyor, ardından üst kata, odasına çıkıyor. Joshua içeri girdiğinde, ikisi eski karyolanın kenarında el ele, solgun yüzlerle ve tek söz etmeksizin, kendi nefes alışverişlerinin ötesinde herhangi bir ses çıkarmaksızın oturuyorlar.

Amelda'nın öldüğünü duyan Sarah ve Liza bir saat kadar ağlıyorlar; ardından süthanedeki işlerini hallediyor, tavukları besliyor, bir gömleği yamıyorlar. Kendilerini pek tehlikede hissetmiyorlar; güçlüler, gencecikler ve suççuğunun izlerini büyüklerinin yüzlerinde görmüş olsalar bile, hastalığın nasıl seyrettiğine tanık olmuş değiller. Yaşam devam ediyor. Coverton'da altı kadar vaka olduğu bildiriliyor. Leydi Denbeigh'in mutfak hizmetçilerinden birinin yaşamla ölüm arasında gidip geldiği söyleniyor. Elizabeth, kendini rahatlatmak her şeye dört elle sarılıyor ve kendi kendine, hastalığın korktukları kadar hızlı yayılmadığını, ölü sayısının yüksek olmadığını söylüyor. Belki bu, hastalığın zayıf bir türüdür ve belki Amelda'yı öldüren hastalık değil, bünyesinin zayıflığıdır. Hem, yakın komşularından hiçbiri etkilenmiş değil. En kötü vakalar Kenn tarafında, denize doğru görülüyor. Elizabeth bir gün, iki gün gevşiyor. Ardından, sanki hastalık bir anlık dikkatsizliğini bekliyormuş gibi, çıkageliyor.

Sarah hiç geçmeyen bir baş ağrısından şikâyet ediyor. Eklemleri ağrıyor. Ateşi varmış gibi hissediyor. Kabarcıklar belirdiğinde, Elizabeth acı gerçeği kabulleniyor ve kimi kurtarabilirse, kurtarmak için çabalamaya karar veriyor. Sarah'yı Liza izliyor. Onları da Charles. Elizabeth çocuklarına ağlamadan, sızlanmadan bakıyor. Hastalığın gücüne karşı savaş veriyor, sevgisini aralıksız olarak eyleme dökerek, onun saldırısına direnmeye çalışıyor. James hastalığa yakalanmıyor. Elizabeth onu hem kendinden hem de diğer çocuklardan uzak tutuyor. Ev iki kampa bölünüyor. Elizabeth, Sarah, Liza ve Charles. Joshua, Dul Dyer Ana ve James. Bir kamptan tuhaf, acınası haykırırlar, ateşli bir hava yükseliyor. Diğer kamptan gergin ve bitap bir sessizlik.

Elizabeth yastığını, yorganını çocukların odasına taşıyor ve orada onlarla birlikte yaşıyor, onlara kaşıkla ballı su içiriyor, terden sıırıslık olmuş giysilerini değiştiriyor, birinden ötekine giderken dualar mırıldanıyor. Donmuş ırmağtaki o gecede olduğu gibi tuhaf bir sakinlik içinde, ancak bu sefer ayaklarının altındaki buz oldukça ince ve çatırdıyor; çocukların ağızlarının şişmiş dokuları arasından sızan sesleri, buzun altında akan karanlık, soğuk ırmağın sesi gibi.

Joshua, daha sonra bir daha James'in odasına girmemek kaydıyla hasta odasını ziyaret ederek, çocuklarının üzerinde etkisiz bir gezegen gibi asılı duruyor, onları çaresiz bir sevgiyle okşuyor. Onu en derinden sarsan, güzelliğiyle içten içe büyük gurur duyduğu Sarah'nın durumu oluyor. Hastalık kızının yüzünü mosmor kabarcıklarla kaplı bir maskeye dönüştürmüş, öyle ki, Sarah'nın ölümünü izleyen bir saat boyunca kendisini bir delilik peleriniyle sarmalanmış gibi hissetse de, Sarah öldüğü için şükrediyor. Viney geliyor ve kızı dışarı çıkarıp kefenlemesine yardım ediyor. Elizabeth'in ne kadar azimli olduğunu, iradesini hastalığa karşı nasıl

kaskatı siper ettiğini görüyor. Onun, en azından fırtına dinene kadar hayatta kalacağını biliyor. Joshua'ya işini ihmal etmemesini söylüyor, yas tutan başka aileler de olduğunu belirtiyor. Joshua onu duymuyor bile.

Viney evden ayrılmadan önce, eski asistanıyla odanın kapısının dışından konuşuyor. "Kardeşin Sarah şimdi Tanrı'nın yanında Jem, ancak annen çok iyi bir hemşire. Diğerlerinin iyileşeceğinden umutluyum."

Çocuğun sesi tahta kapıdan boğuk boğuk duyuluyor: "Ben de ölecek miyim?" Bunu son derece sakın, kaygısızca soruyor.

"Hepimiz bir gün öleceğiz, Jem."

"Evet, ama şimdi ölecek miyim? Sarah gibi?"

"Sanmıyorum çocuğum."

"Ben de," diyor ses.

Ertesi sabah, tekerlekleri ses çıkarmasın diye çuval beziyle sarılmış bir kağıt geliyor. Joshua kızını toprağa vermek için onlarla birlikte gidiyor. Elizabeth, Liza ve Charlie'nin yanında kalıyor. Sayıklayan çocukların titrek sesleri yükselip alçalıyor. Charlie, kardeşinin gömülmesini izleyen gün ölüyor. Son hareketi, bir elmayı dalından koparmak ister gibi yukarı uzanmak oluyor. Liza, bir eli annesinde, diğer eli ölümde yatıyor. Koridordaki saat kurulmamış. Akrep ve yelkovan üç buçuğu gösteriyor. Mutfakta ateş yanmıyor. Kediler bile evi terk etmiş.

James sesleri okumayı, cenaze kaldıracısı Pegg'in, Viney'nin ve papaz yardımcısının mırıltılarını birbirinden ayırmayı öğreniyor. Arada sırada, duyguları mantığına galip gelen bir komşu ziyaretlerine geliyor. James sık sık, Joshua'nın aniden ciğerlerini hırıldatarak haykırmaya, lanetler yağdırmaya başlayan sesini duyuyor. James'e yemeğini Dul Dyer

Ana getiriyor; soğuk, basit yiyecekler bunlar, ancak James bunları büyük bir iştahla yiyor, tabağını silip süpürüyor.

Liza'nın da diğerleri gibi hastalığa yenilmesini bekliyor, ancak Liza'nın yüzündeki çibanlar kuruyor ve kabuklanıyor. Elizabeth, kabukları kopartmasını engellemek için kızın ellerini tutuyor. On ikinci günün sabahında Liza yataкта doğruluyor ve güçsüz bir sesle annesine sesleniyor. Sarah'nın giysilerini tekrar tekrar katlayan Elizabeth, kızın kör bakışlarını, yapış yapış görünen gözlerini fark ediyor, yanına gidip gücünün son damlasını da kızın kaburgalarına geçirmek ister gibi ona sımsıkı sarılıyor. İçlerinden bir tane-sini kurtarabildi, bu olağanüstü bir zafer; aynı anda kendi ellerinde beliren kırmızı kabarcıkları görüyor ve bunları neredeyse kayıtsızca karşılıyor.

Hastalığa son yakalanan Kitty Gate, bundan son ölen de Slight adında bir çocuk. Köylüler ölülerini gömüyorlar, birçok yeri kazılan mezarlıkta, çok sayıda taze topraklı tümsek görülüyor. Taş ustasının şimdi yeni bir çırağı var. Teselli-yi bazıları kilisede, bazıları içki şişesinde arıyor. Viney atını ahıra bağlıyor, gündüzleri uyuyor, geceleri brendi içiyor ve sakar ellerinden, tıpkı bir oyundaki çocuklar gibi kaçarak sonsuzluğa koşanların ardından mırıldanıyor.

Artık çoğu çocuk, çok sayıda insan yüzünde hastalığın izlerini taşıyor. Bu kişiler köyde birbirlerinin yanından

geçerken ürkekçe selamlaşıyor ve sanki hastalıktan önceki yaşamlarını arıyorlarmış gibi çevrelerine bakınıyorlar. Ancak eski ritimler yeniden ortaya çıkıyor: İlk kahkaha, topaçlarını yassı bir taş üzerinde çeviren ilk unutkan çocuklar; annelerinin ve büyükannelerinin yürüdüğü yollarda yürüyen ilk âşık. Meyveler olgunlaşıyor ve toplanmaları gerekiyor. Bu sefer, toplayan kolların, hızlı ellerin sayısı daha az. Bu eksiklik, diğerlerini düşünemeyecek kadar yorgun, yas tutamayacak kadar bitkin hale getirip, uyuşturuyor. Elmanın kilesi 7,60 sent; kış, onların yas tutmasını beklemeyecek. Dolayısıyla zaman ve günlerin yükü onları, bir su değirmeni- nin suyu döndürdüğü gibi önüne katıyor.

Çiftçi Dyer'a, kör kızına ve aksak oğluna herkes acıyor. Acı aristokrasisinde, Çiftçi Dyer bir lord sayılır. Çok yüksek bir lord olmasa da, kaçınılması, ciddi bir sesle konuşulması gerekecek kadar önemli biri. Öyle görünüyor ki, Joshua aklını kaybediyor, yavaş yavaş çıldırıyor. Kelly'nin karısı, Coles'un karısına Madderditch yolu üzerinde rastladığında, Dyer'ın, Paskalya gelmeden kilisenin mezarlığında yerini alacağını söylüyor. Diğer başlarını sallayarak ona hak veriyor. Aslına bakılırsa, Josh Dyer toprağa sandıklarından önce girecek, ondan sonrası da çocukları ve yaşlı annesi için hiç kolay olmayacak. Şimdi onları, hizmetli olarak bile kim çatısı altına alır? Başlarının üstünde bir sözcük asılı duruyor: Düşkünler evi.

Bir zamanlar çiftliğin rengârenk, hiç kapanmayan gözü olan bahçesi darmadağın, bakımsız, işlevsiz bir yere dönüşüyor. Domuz satılıyor, koyunlar da öyle, meyve bahçesindeki otlar adam boyu uzuyor. Denbeigh'lerin arazi müdürü Christian Vogue, atına binip çiftliğe geliyor ve Joshua'yla

atından inmeden konuşuyor. Liza, Vogue'un ne istediğini sorduğunda, Joshua konuşamayacak kadar büyük bir utanç içinde olduğundan ona yanıt vermeksizin öylece bakıyor. Joshua, James'i artık görmüyor bile.

Sarhoş olduğunda, Liza'dan ona ninniler söylemesini istiyor. Bir gece, Liza'nın sesinde teselli bulamayınca, yalpalayarak bahçeye çıkıyor ve yorgunluktan bitap düşüp içeri girmek zorunda kalana kadar gökyüzüne lanetler yağıdırıyor.

Yılbaşı günü Joshua, James'in, ağaçtan düşmesinden bu yana yattığı odaya geliyor. Çocuğu, sarsarak, yataktan çekerek uyandırıyor. "Onu gördüm!" diyor. "Tahıl ambarında! O şimdi melek olmuş, Charlie."

Omzuna bir pelerin atmış olan Liza, arka kapının yanında duruyor. Kardeşinin kolunu tutmak için uzanıyor. Üçü, don yemiş bahçeyi, Joshua'nın elinde sallanan lambanın ışığında geçiyorlar. Ambara giriyorlar. Duvarda aletler ve hoş kokulu bitkilerle dolu çuvallar asılı; tahıl tohumları ayaklarının altında kıtırdıyor. Joshua lambayı kaldırıyor.

"Şurada!"

Liza, "Nedir o, Jem?" diyor. James'in kolunu çekiştiriyor.

James gözlerini kısarak, ışığın, ambarın karşı duvarının karanlığına dalgalanarak hafifçe vurduğu noktaya bakıyor. Orada bir şey hareket ediyor, beyaz ve belli belirsiz ışık saçan bir şey. Bunun ne olduğunu anlaması, yaratığın yumuşak bir S çizen boynunu, narin kafasında bir elmas gibi duran başını ayırt etmesi birkaç saniyesini alıyor.

"Bu bir kuğu," diyor James.

"Kuğu mu? Baba, Jem bunun bir kuğu olduğunu söylüyor."

"Tanrıya şükür," diyor çiftçi. "Geri geldi."

Kuş birkaç gece kalıyor, ardından Joshua'nın sık ziyaretlerinden rahatsız olunca, geldiği gibi aniden gidiyor. Joshua kuşun gitmesine üzölmüş görünmüyor. Kuşun gelişiyile birlikte durumundaki kötüye gidişin olağanüstü bir şekilde sona ermesinin ardından Joshua'nın yaşadığı değişim devam ediyor. Artık içmiyor, tıraş oluyor ve kiliseye giderken giydiği giysileri giyiyor. Zamanının çoğunu odasında, dua ederek ya da tefekkürle geçiriyor. Çiftlikle hiç ilgilenmiyor. Daha yüksek şeylere odaklanmış durumda. Liza onu yumuşak yumuşak azarladığında, gülömsüyor, onun yüzünü okşuyor ve, "Yakında, kızım," diyor. "Çok yakında."

James bunun, asla anlamına geldiğini biliyor. İşlerin nasıl sonuçlanacağını merakla, biraz da sabırsızlıkla bekliyor. Joshua'nın bir gün ortadan kaybolacağını, haber vermeksizin, nereye gideceğine dair en ufak bilgi vermeksizin ortadan kaybolacağını tahmin ediyor.

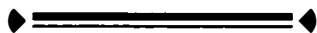
O gün, ilkbaharın karları eritmeye başladığı dönemde geliyor. Yolun kenarında menekşeler açıyor ve sıra sıra çalıların üzerinde ilk kükürt renkli kelekler uçmaya başlıyor. Joshua bir önceki geceden beri kayıp. Karanlık bastığında, sesi Joshua'ya seslenmekten kısılan Liza, James'i, Tom Purely'yi çağırması için gönderiyor. Tom, James'le birlikte geliyor. Dyer Ana, gözleri şimdiden kıpkırmızı, sessiz ağıtlar yakıyor. Tom lambayı alıyor ve çiftliğin çevresini dolaşmak üzere çıkıyor. James onunla gidiyor, ancak Tom ona eski günlerdeki gibi dostça davranmıyor. Ailenin yaşadığı felaketlerin temelinde, her nasılsa James'in yattığını düşönen tek kişi o değil.

Uzun uzun aramalarına gerek kalmıyor. Joshua ambarın arka tarafında, kuğunun tüylerinin dökölüp kaldığı yerde. Önce onu görmüyorlar, ancak çizmelerindeki çivi başları lambanın ışığında parlayınca fark ediyorlar. Koyu renkli

takım elbisesini giymiş, sağ elinde sıkı sıkı tuttuğu bıçağıyla yerde yüzükoyun yatıyor. Başının çevresinde kapkara bir kan gölü var. Tom biraz daha yaklaşıyor, elindeki fener titriyor. Uzanıyor ve Joshua'nın omzunu tutup onu ağır ağır sırtüstü çeviriyor. Joshua'nın kesik boğazının üzerinde, dudakları hâlâ gülümsüyor ve açık gözleri yukarı bakıyor; Joshua Dyer can çekişirken, başının üstündeki havada uçan olağanüstü bir şey görmüş gibi. Tom haykırarak ambardan kaçıyor. James orada karanlıkta bir dakika daha kalıyor, çiftçinin öldüğünden emin olmak için cesedi ayağıyla dürtüyor; ardından dönüyor, el yordamıyla bahçeye çıkıyor, duruyor, buranın yıldız ışığıyla aydınlanan karmaşasına son bir kez bakıyor, ardından kendi odasından, ölmüş Charlie'nin kışlık paltosunu alıyor.

Gün doğduğunda, kolunun altında bir paketle hâlâ Bristol yolu üzerinde yürüyor. Blind Yeo'da, cansız bir evde ise, bir kız sürekli onun adını haykırıyor. Onun seslenişine gelen olmuyor.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

“Acı, dostlarım, şeytanın işidir. Onun dokunuşu, onun okşamasıdır. Zehirli sarılışıdır! Burada acı çeken ve o sırada Tanrı’ya sövüp sayan bir insanla karşılaşmamış olunuz var mı?.. Ya da doğum yaparken, henüz doğmamış çocuğunun kulaklarını inlemeler ve çığlıklarla doldurmamış bir kadınla... O sevgi dolu anne, bir gulyabaniye dönüşür. Çocuk dualardan, iyi adam da iyiliğinden acılar nedeniyle ayrı düşer. Dünyada cehennemi yaşamak işte budur! Alevlerin içinde kıvranır, ancak yaşamaya devam ederiz. Doktorlara gelince! Onların elinden ne kadarının geldiğini hepimiz biliyoruz! Tedavilerinin acılarımızı nasıl ikiye katlayabildiğini biliyoruz. Onları evimizin merdiveninden bir tekmeye aşağı gönderemeyecek kadar zayıf olduğumuz ve aklımızı yitirdiğimiz bir zamanda gelirler, bir de elimizde avcumuzda ne varsa alırlar. Ölüm, tatlı bir kurtuluş olur. Şimdi sizden, çektiğiniz en büyük acıyı, dışınızda ya da bağırsaklarınızda, kafanızda, bacağınızda hissettiğiniz acıyla kıvrandığınız bir günü, bir geceyi anımsamanızı istiyorum. Ateşte bir yerinizi yaktığınız, attan düştüğünüz ya da bizi içten kemiren binlerce ölümcül hastalıktan birine yakalandığınız bir zamanı... Her biriniz, o işkence içindeyken, acınızın bir dakika, hatta bir saniye dinmesi için krallıktaki en sefil adamla yer değiştirmeye nasıl da hazırdınız.

“Size şunu söyleyeyim: Bu acı sizi yine bulacak, hem de daha önce yaşadığınızdan çok daha keskin bir biçimde, belki on katı olarak. Siz bir mumsunuz, acınız da alev. Acı sizden beslenir! Öyle bir durumda insan, elini uzatıp içebileceği ucuz bir ilaca sahip olmak için neler vermez?

Düşünün dostlarım. Böyle bir nimet için neler vermezsiniz, düşünün..." Gummer, sözlerinin gereken etkiyi göstermesi için bekliyor. Bugün formunda ve onu dinlemek için çok sayıda insan toplanmış; havasız, çim ve içki kokulu çadırda onu dinlemek için buraya sıkışmış belki elli kişi var. Hafif, ancak Gummer'ın kulaklarının net bir şekilde algıladığı para şingirtiları duyuluyor.

Bu konuşmayı defalarca dinlemiş olan James, az sonra gösteri yapacağı insanları daha iyi görebilmek için oturduğu yerde dönüyor. Sıcakta, ince pamuklular içinde sığır gibi tüten çiftçiler; pazenler içinde, kendilerini oyalayacak herhangi bir şey, anılarına katacak ve sıkıcı hafta boyunca kemirip duracakları herhangi bir deneyime aç, bekleyen çıraklar. Birkaçı, o bölgede yaşayan deri yelekli sevgilileriyle el ele tutuşmuş, keten boneler ve elbiseler içindeki pazarıcı kadınlar. İzleyicilerden en az ikisini diğer panayırlardan anımsıyor; gösteri yaparak para kazanan adamlar bunlar. Birisi yükseğe gerilen bir tel üzerinde yürüyor, diğeri silah yaralarına, belsoğukluğuna ya da diş ağrısına karşı koruyan tılsımlar satıyor. Onlar James'i tanıyacaklar elbette, ama sorun değil. Gösteri yapanlar arasında resmi olmayan bir birlik var. İyi, yeni bir gösteri, tehditten çok, kazanç olarak görülüyor. Daha çok müşteri, daha çok heyecan demek. Keselerin ağzının gevşemesi demek.

James'in yanındaki kadın James'in böğrüne gizlice bir dirsek atıyor. Bu, "Rahat dur," anlamına geliyor, "Dikkatleri üzerine çekme." Kadının adı Grace Boylan, eski bir fahişe; diğerlerinden daha iri, daha anaç görünen bir fahişeyi yeğleyenlerin hâlâ hizmetinde. Gummer onun iyi bir yüzü olduğunu söylüyor; bu da gerçek kişiliğini ele vermeyen bir yüzü olduğu anlamına geliyor. Devizes'ta kullandıkları,

kollarını sallayıp durarak, köylü bir Thisbe¹ gibi feryat eden o sürtüğün tersine, abartılı rol yapmıyor. O kadın, kalabalığı güldürmüş, ondan sonra işler tehlikeli hale gelecek kadar sarpa sarmıştı. Grace elini kolunu nereye koyacağını biliyor; rolünü inanılır oynuyor. En güzeli de, yüzünün tuhaf bir şekilde sıradan olması.

Gummer, giysisinin kolundan bir mendil çekiyor ve alnını siliyor. Biraz papaza, biraz doktora benzemesini sağlayan kaliteli siyah bir ceket var sırtında. Ancak teri gerçek; içlerinin sıcaklığı ve ona bakan yüzlerce gözlü, ağzı açık yaratığın nefesi de öyle. Kandırmaca tamamen fiziksel; sahtekârlık pazarının zahmetli, ancak sık bir kolu. Gurur duyulacak bir şey; Gummer da bununla gurur duyuyor. Bir İngiliz kentinin tekinsiz bir mahallesinde başlayan yaşamında, küçüklüğünden bu yana tek tutkusu Marley Gummer olmaktı; yılmadan çabalamış olması ve başkalarının zayıf tarafını tespit etmekteki şaşmaz becerisi sayesinde de buna ulaşmıştı. Ona göre, başarısı onu dokunulmaz olduğu bir noktaya taşımıştı. Yalnız arada sırada, sinirinin tepesinde olduğu karanlık ve fırtınalı günlerde arkasına bakıp ona yaklaşan genç kurtları görüyor ve ürperiyor.

“Dostlarım! Ben bir Hristiyanım. Bugün aranızda bu sıfatla bulunuyorum. Kişisel çıkar peşinde değilim.” Alaylı kahkahalar bekliyor; beş-altı kişi gülüyor; adaletsizliğe uzun zaman önce alışmış bir insan gibi gözlerini kapatıyor, “Haçlı seferime devam etmemi sağlayacak miktarın ötesinde herhangi bir kişisel kâr beklentisinde değilim. Çünkü eğer acı şeytanın işiyse, o zaman acıyla mücadele etmek, meleklerin safında mücadele etmektir!”

Gummer’ın arkasında, demir kilitli bir kutu var. Gummer bunu açıyor ve içinde koyu kahverengi bir sıvı bulunan

1 Pyramos ve Thisbe tragedyasında, Thisbe’nin ölen Pyramos’un ardından yaktığı ağıda yapılan bir gönderme. (ç.n.)

şışeyi kaldırıyor. Göz boyama amaçlı gösterisinin devamında, şışeyi iki eliyle kalbinin üstünde tutuyor.

“Gençken, inanılmaz derecede tatlı bir kızla evliydim. Hem güzel hem de iyi ahlaklı bir kız...”

Bir ses yükseliyor: “Ya güzeldir ya da iyi ahlaklı. İkisi bir arada olmaz!”

“...O kadar iyi ahlaklı bir Hıristiyandı ki, bir daha onun gibisini bulmak olanaksız. Bu dünyada değil. Kısacık bir yıl boyunca evli kaldık, ardından en üstün zihinleri bile şaşkına çeviren bir hastalığa tutuldu. Onu acı çekerken görmek,” yutkunuyor, kadınların birkaçından acıma dolu iniltiler yükseliyor, “beni deliliğin sınırına getirmişti. Onun yerine ben acı çekeyim, ben öleyim, o yaşasın diye dualar ettim. Ancak kader değilmiş.” Gözleri doluyor; yanağından aşağı iri bir yaş süzülüyor. Bir an devam edemeyecekmiş gibi görünüyor. İnliyor.

“Neden, diye sordum, neden ben de ölmemiştim? Amaç neydi? Dünyada karım olmadan bana mutluluk yoktu. Bunun nedeni daha sonra bana bir düşümde açıklandı; ben, Marley Gummer, insanlığın çektiği acıların hafifletilmesi için bir aracı olarak seçilmiştim. Ağır bir görevdi bu! Yıllarca antik dünyanın bilgeliği içinde bu bilgiyi aradım. Kütüphaneleri yalayıp yuttum. Galen’in eserlerini inceledim. Muhteşem Boerhaave ile yazıştım. Nafile. İtiraf ediyorum, araştırmalarım son vermek üzereydim, tam o sırada İskenderiye’nin büyük kitaplığında, eski zamanlardan kalmış gibi görünen bir adam bana yüzyılların tozunu üzerinde taşıyan bir cilt getirdi ve dedi ki...”

“Sizinle hangi dilde konuştu peki?”

Sözünü kesen adam, Gummer’ın telaşlanmasına neden olacak kadar görgülü bir tonda konuşuyor. Gummer’ın yüzü bir anlığına, hissettiği rahatsızlığı, dengesinin bozulduğunu

ele veriyor. Kimin seslendiğini göremiyor. Yanıtını, sesin geldiği yöne doğru dönerek veriyor.

“O benimle kendi dilinde, ben de onunla kendi dilimde konuştum, beyefendi. Tek bir cümle geçti aramızda. ‘Aradığın,’ dedi kutsal kişi, ‘işte bu.’ O koca cildi açtım ve okumaya başladım, sabah horoz öttüğünde ve güneş gökyüzünde yükseldiğinde hâlâ okuyordum. Bu kitap, dostlarım, okçu Philoktetes’i yılan sokmasından kurtaran doktorun ta kendisi tarafından yazılmıştı.

“Siğilleri tedavi ediyor mu peki?”

“Ne kadar?”

“Sabredin, sabredin... Bu kitabın sayfalarında, size bu öğleden sonra sunduğum ilaç tarifine rastladım ve bunun üzerinde Hristiyanların da içebilmesini sağlayacak bazı değişiklikler yaptım.” Gummer şişeyi, komünyon ayininde kullanılan bir kupa gibi kaldırıyor. “Ancak sizden sözüme güvenmenizi istemiyorum. Aslına bakarsanız, etkisi hiç kuşku bırakmayacak biçimde kanıtlanana kadar tek bir şişe bile satın almanızı yasaklıyorum.”

“Nasıl kanıtlayacaksın peki?”

Grace, dirseğini yeniden James’in kaburgalarına gömüyor. Bu seferki, hazırlan, anlamına geliyor.

“Size, bu kürsüde,” –üstüne çamurlu bir keten bez serilmiş on iki kadar çay sandığı– “gözlerinizin önünde, bu içeceğin mucizevi gücünü, aklınıza gelebilecek en açık biçimde sergilemeyi amaçlıyorum. Yanımda, bunu kullananların tanıklıklarının yazılı olduğu kâğıtlar taşıyorum, ancak taşımaya kalksaydım buradan İskoçya’ya kadar uzanan yolu bunlarla kaplayabilirdim. Ben, bunu gözlerinizin önünde kanıtlamayı yeğliyorum. Ne de olsa Thomas, parmaklarını Mesih’in yaralarına değdirmek istediği için azizliğinden bir şey kaybetmedi.”

“Kutsal değerlere küfrediyorsunuz, beyefendi!” Yine o ses.

Gummer, “Bu İncil’de geçiyor, dostum, isterseniz okuyun.” Şişeyi, kısılmış bir mumun ve ışığı yansıtan bir şeyin, bir aletin olduğu küçük bir masanın üstüne koyuyor.

“Gerçeği ararken,” –sesi yükseliyor– “elbette üzerinde deney yapacağım kişiyi rahatlatmadan önce ona acı vermem gerekecek. Acı uzun sürmeyecek, ancak acının dişleri ne kadar keskinse, onu izleyen ferahlama o kadar tatlıdır. Aranızda buraya çıkmak isteyen var mı? Diğer insanlar için biraz kendi kanından feda etmeyi göze alan? Emin olun, risk, göz ardı edilebilecek kadar küçük.”

Aleti masadan alıyor. Bu, ucu iyice sivriltildiği belli olan çelik bir iğne. “Hadi ama biri çıksın...” Kalabalığın içinde kabul etmesi en olanaksız kişilere kürsüye çıkmalarını teklif ediyor, onların acele acele, “Yok, ben yapamam,” diyerek verdikleri itirazları derliyor. Gözleri James’in üstünde duraklıyor, ardından Grace’e odaklanıyor.

“Hanımefendi, bu yakışıklı çocuğun annesi misiniz?”

“Evet, efendim. Babası Fransız savaşlarında öldüğünden beri tek ebeveyniyim.” Onay ve ilgi mırıltıları.

Gummer, “Eşiniz yaşamını vatanı için feda etti demek. Ne asilce. Peki, hanımefendi, oğlunuz babasının şehit kanından bir damlayı, uluslardan daha üstün bir şey için vermez mi? Gerçeğin ortaya çıkması için!”

“Benim Billy’m mi! Olmaz! Baksanıza teni ipek gibi. Düşüp dizini sıyırsa, yumurta akı gibi bembeyaz olur o.”

“Demek hassas bir çocuk?”

“Ah çok, kusura bakmayın, beyefendi.”

“Oğlunuzun tam da aradığım gibi bir denek olduğunu görmüyor musunuz? Hanımefendi, onu bana verirsiniz” –kalabalıktan birkaç kişi, “Ver ver!” diye bağırıyor–

“Billy’nizin şu” –koluyla geniş bir yay çizerek gösteriyor– “hoş insanlara bir bilgi ve umut ışığı, rahatlatıcı bir merhem sağlamış olması hayatınızın en gurur verici ânı olacak, sizi temenni ederim. Hadi izin verin hanımefendi, acısı bir andan uzun sürmeyecek. Göz açıp kapayıncaya kadar geçecek. Babasının anısı için.”

James, “Bırak gideyim, anne,” diyor. “İzin ver, babam gibi cesaretimi kanıtlayayım.”

Gummer’ın deneyimlerine göre, insan bu gibi konularda mesajı ne kadar vurgulasa azdı. Metodist rahibi gibi coşkuyula ellerini kalabalıktakilerin başları üzerine uzatıyor. “Çocuğu buraya gönderin! Bana gönderin,” diyor.

James’i elden ele, ona doğru geçiriyorlar. Tırnaklarının altında siyah, kurumuş kan birikintileri olan yerli bir kasap, çocuğu sahneye kaldırıyor. “Gel,” diyor Gummer, “gel bakalım. Bugün senin için büyük bir gün, Billy. Büyük bir gün.”

James kalabalığa dönüyor. Şu güne kadar bir an bile sahne korkusu yaşamamıştı. Gummer’ın eli omzunda. James, aşağıdaki aptal, dürüst yüzlere bakıyor. Çadırın arkasına yakın bir yerlerde, girişin yanında, kocaman bir peruk, bir yüzün yarısı, zeki bir göz, kaliteli kumaştan bir yaka ve omuz dikkatini çekiyor. Bu göz bir an için ona bakıyor ve onu tartıyor, ardından Gummer onu kendine çeviriyor ve oyuna başlıyorlar.

Gummer, çocuğu tutsun diye kasabı sahneye davet ediyor. Kasap, durumdan hoşnut ancak utangaç utangaç sırtıyor. Gummer çelik iğneyi abartılı hareketlerle kaldırıp kalabalığın bunu iyice görmesini sağlıyor. Kasaptan, bunun ucuna dokunmasını istiyor. Kasap, iğnenin ucuna parmağıyla dokunuyor. Parmağında inci gibi bir kan damlası belirliyor. Kasap parmağına kaşlarını çatarak bakıyor, ardından yeniden sırtıp görsünler diye parmağını kalabalığa doğru

kaldırıyor. Gummer, James'in parmaklarını tutuyor ve elini, avcu yukarı bakacak şekilde çeviriyor. Birkaç saniye kadar, sanki vicdanıyla savaşıyormuş gibi, iğneyi çocuğun avcunun gergin derisi üzerinde tutuyor. Ardından iğneyi hafifçe batırarak deriyi deliyor. James çığlık atıyor ve kasabın kollarında bayılıyor. Herkes heyecanla bir ağızdan konuşmaya başlıyor. Gummer kollarını sallayarak onları susturuyor. İğneyi masaya koyuyor ve mumu yakıyor. Çocuğa tuz koklatıyor. James ayılıyor. Kasap, James'in omzuna kaygılı bir amca gibi yumuşakça vuruyor, ardından Gummer'ın isteği üzerine çocuğu kollarıyla hareketsiz hale getiriyor. Bu sefer çocuğun bileğini tutan Gummer, mumun alevini narin derinin üstünde hızlıca gezdiriyor. James, kendisini sıkıca tutan kasabın kollarında kıvranıyor; çığlık atıyor, uluyor, yalvarıyor, gülüyor. Yeniden bayılıyor; yeniden ayıltılıyor. Mum masaya konuyor.

Şimdi iksirin bulunduğu şişenin tıpası açılıyor ve çocuğun dudaklarına götürülüyor. James olabildiğince az yutuyor. Bunun tadını çok iyi biliyor: sirke, afyon ruhu, bal. Şişenin tıpası yeniden takılıyor. Kalabalık her hareketi dikkatle inceliyor. Birkaç saniye geçmeden çocuğun gücü yerine gelmiş gibi gözüküyor. Dinç bir halde yeniden ayağa kalkıyor. Bu kadar korkusuz görünmesi inanılmaz bir şey. Gummer iğneyi bir kez daha alıyor. Kasap çocuğu tutmak için hazırlanıyor, ancak Gummer başını hayır anlamında sallıyor. İğnenin ucu yeniden çocuğun ayasının derisi üzerinde bekletiliyor, ardından Gummer iğneyi ağır ağır, çeliğin ucu, James'in elinin tersinden bir buçuk santimetre çıkana kadar batırıyor. Kasabın ağzı bir karış açılıyor. Bu, Gummer'ın en sevdiği an. Şu anda buradaki zihinlerin hepsi avcunun içinde. İğneyi geri çekiyor, beyaz bir mendile siliyor ve mendili, bir gelinin gerdek gecesi çarşafı gibi kalabalığa gösteriyor. Mumu alıyor, çocuğun derisini yakıyor. Çocuk içini bile çekmiyor.

Gummer henüz mumu söndürmemişken, iksir için bağ-
rışmalar başlıyor. James, Grace Boylan'ın yanına gitmek
üzere sahneden atlıyor. Kalabalıktan bazıları, sanki uğur ge-
tirecekmiş gibi, ona dokunuyorlar. Gummer işe koyuluyor,
aynı anda birkaç müşteriyle birden ilgileniyor, ondan para-
yı alıyor, şuna para üstü veriyor, bir üçüncünün siparişini
alıyor, dördüncüsünü yürekletdirmek için gülümsüyor. Bu,
bir saat kadar sürüyor. Gösteriyi izlememiş, ancak çadırdan
ellerinde şişelerle sürekli birilerinin çıktığını görenler de, ik-
siri almak için içeri giriyorlar. Bu kadar popüler olan bir şey
mutlaka iyi olmalı. Gummer, geriye yirmi şişe kalınca fiyatı
iki katına çıkarıyor. Bu bir kumar, ancak kimse şikâyet etmi-
yor. Son şişeyi, yeşil gözlü bir bey alıyor.

James ve Grace panayırdan çoktan ayrılmışlar. Bir ağacın
altında oturmuş, ekmek ve soğuk domuz pastırması yiyorlar.
Fazla göz önünde olmaları iyi olmaz. Hava karardığında, ye-
niden çadıra dönecekler. Çadırın girişi, en alttaki kısım dışın-
da iplerle tutturulmuş, James ve Grace buradan emekleyerek
çadırın içine sessizce giriyorlar. Uşak Adam Later bir çuval
bezine sarınmış, uyuyor. Gummer kutuların üstünde oturu-
yor. Sağında bir mum yanıyor ve çadır bezinde suya benzer
gölgeler yaratıyor. Mumun yanında süslü, uzun namlulu bir
tabanca, horozu kaldırılmış bir halde duruyor.

“Aha!” Onları görünce gözlerinin içi gülüyor, şimdiden
biraz kafayı bulmuş. “Ucube çocuk ve fahişe! Buraya gel, ev-
lat. Ödülünü vereyim.”

James yaklaşıyor. Yediği darbeyle fazla çiğnendiğinden
düzleşmiş toprağa sırtüstü düşüyor.

Gummer, “Bu sana, herkesin önünde eğlenemeyeceğini
hatırlatsın. Gülmek de neyin nesi! Sana çığlık atmayı öğret-
mek başlı başına bir dertti zaten.”

James ayağa kalkıyor, ceketine yapışan otları silkeliyor. Gummer başını sallıyor. “Ne yazık ki, ona vurmanın da neredeyse hiç anlamı yok. Ne olağanüstü şey! Ne tehlikeli bir çocuk. Gel, bir daha vurmayacağım.” Elini James’in omzuna koyuyor. Birkaç saniye bakışıyorlar. “Hadi uyu,” diyor Gummer. “Boylan Hanım’la ben şişeyi bitireceğiz.” Cebinden bir saat çıkarıyor. “Siz ikiniz güneş doğmadan iki saat önce yola çıkıyorsunuz. Lavington’da buluşuruz.”

“Önce hesaplaşalım, lütfen,” diyor Grace.

Gummer başını sallıyor. “Sana altınla ödeme yapacağım, sevgili Grace. Altın ve gümüşle.”

“Ya ben?” James, mum ışığının yarattığı çemberin hemen dışında, karanlıkta duruyor.

“Bu çocuk tüylerimi ürpertiyor,” diyor Grace, şişeye uzanırken. Gummer omuzlarını silkeliyor. “Onu sevmen şart değil. Ne de olsa onun seni sevebilme kapasitesi, şundan fazla değil.” Silahın namlusuna parmağıyla vuruyor.

“Evet,” diyor Grace. “Bunun büyüdüğünü düşünemiyorum bile.”

James, paltosunun altında bir saat kadar, onların mırıltısını dinleyerek uyanık yatıyor. Çadırın yanından insanlar geçiyor, bazıları sarhoş sesleriyle şarkılardan parçalar söyleyerek, bazıları tartışarak... Bir köpek havlamaya başlıyor. İnsan ormanının bu sesleri ona ne kadar tanıdık gelmeye

başladı. Başlangıçta bu sesleri dinlemekten, her bir haykırışın anlamını çözmeye çalışmaktan uyuyamıyordu. Hep tetikteydi ve asla korku hissetmese de, her an çıkabilecek bir kavgaya hazırlıklı olmaya çalışıyordu. Gummer'ın onu koruyabileceği aklının ucundan bile geçmemiştir.

Gummer'ı Bristol'da, Denmark Sokağı'nda, kargaşa içindeki rihtimin hemen yanındaki bir evde bulmuştu. Onu bulmak pek de güç olmamıştı; görünüş olarak Gummer'a benzeyenlere sormak yeterli olmuştu. Böylece, iskambil hilebazlarının, gösteri sanatçılarının, taklitçilerin ve pezevenklerin izini sürerek, evin kapısına kadar ulaşmıştı. Onu içeri orta yaşlı bir kadın almış ve daha genç bir kadına devretmişti; o da James'i, yere ve karyolaya atılmış giysiler, üstünde bir yemeğin artıklarının ve tutacağı kırık bir bardağın durduğu bir masası olan neredeyse eşyasız bir odaya götürmüştü. Gummer, bir duvarın yanında çömelmişti, dua ediyor gibi görünüyordu. Kapının açıldığını duyunca dönmüştü. Çocuğu gördüğüne şaşırmışa benzemiyordu. Ona şöyle bir bakmış, yeniden duvara dönmüş, ardından oğlana yanına gelmesini işaret etmişti. Duvarda küçük bir budak deliği vardı. Gummer kenara çekilmişti. James gözünü deliğe yerleştirmiş ve gözüne çarpan havanın serinliğini fark etmişti. Delikten baktığında, Gummer'inkinden daha geniş, duvarında tablolar asılı bir oda görmüştü; içeride sayvanlı bir karyola, yatağın üstünde bir kedi, altında bir sürgü vardı. Yaşlı bir adam yerde emekliyor, sırtına binmiş kadınsa bir kamçıyla onun gevşek poposuna vuruyor, adamın hırıltıya nefes almasına ve bacaklarından terler damlıyor olmasına aldırmaksızın, onu odanın içinde sırtında taşımasını istiyordu. Kadın ona vurduğunda, adamın yüzü zevkle buruşuyordu. Kadın duvardaki deliğe bakmış ve dilini çıkarıp sırtmıştı.

“İnsanlar,” diye fısıldamıştı Gummer, “zevki çeşit çeşit yerlerde bulur.”

Kurdukları yeni birliğin ilk haftalarında James, Gummer’ın peşinden kentin çeşitli yerlerine girip çıkmıştı: tavernalar, genelevler, kumarhaneler, horoz dövüşü alanları. Erkekler çocuğu, bir başka adamın atını, bir başka adamın şansını tartar gibi süzmüşlerdi. Çocuğun yüzünün güzelliğine kapılan kadınlarsa ona koruyucu ve temkinli bir sevecenlikle yaklaşmışlardı.

Haziran ayının sonunda, Denmark Sokağı’ndaki odada, güneşin, siyah döşeme tahtalarına bir bayrak gibi serildiği, bir sineğin uyuşuk uyuşuk elmas desenli camlara vurduğu bir saatte Gummer, onun –hayır, ikisinin– bir servet kazanabileceğine dair imalarda bulunmuştu. Blind Yeo’daki odada tanık olduğu şeyin tesadüf olmadığından çeşitli şekillerde emin olmuştu. İğneler, mumlar, tokatlar... Ancak, bir masaya işkence etseydi alacağı karşılıktan fazla bir karşılık bulmamıştı. Emin olmak için bir inşaat ustasından bir alet ödünç almış ve bununla James’in dişlerinden birini çekmişti. Sonuç öyle ikna edici, öyle eziciydi ki eğilmiş ve çocuğu kucaklamış, sonucunda çocuğun kanıyla gömleğini lekelemişti. Çocuk acı çekemiyordu! Yaşamı boyunca hiç acı çekmemişti! Onun da ötesinde, vücudunda açılan herhangi bir yara o kadar hızlı iyileşiyordu ki, neredeyse derinin birleşmesi, dokunun kendini onarması, renginin solması ve izin kaybolması izlenebiliyordu. Bir yanık, üçüncü günde neredeyse iz bırakmadan kayboluyordu ve çocuğun elleri en az on kez delinmesine karşın, teni pürüzsüz ve kusursuzdu.

Plan basitti. Bu planı cesaretle uygulayabilirlerse, Gummer’ın uçkâğıtçılıktan ve dolandırıcılıktan on yıl içinde güçbela kazandığı parayı bir yaz içinde kazanabileceklerdi.

Doğal olarak bu, beraberinde bazı riskleri getirecekti. İnsanlar aldatılmayı, aptal yerine konmayı pek hoş karşılamazlardı. En büyük tehlike, birinin James'i tanımasıydı. Bundan kaçınmak için birbirinden uzak panayırlara gidecekler, ülkenin bir kısmından diğerine hızla yer değiştireceklerdi. Ancak çocuğun inandırıcı olması büyük önem taşıyordu. Acı çekiyormuş gibi yapabilmeyi öğrenmesi, acı çekmenin nasıl bir şey olduğunu ve etkilerini incelemesi gerekiyordu. Bunu yabancı bir dil gibi öğrenmeye, dolayısıyla bir öğretmene gereksinimi vardı.

Bunun için Gummer'ın aklında biri vardı ve uzun aramalardan sonra onu kamburlaşmış sırtlar, bilinçsiz bir uğultu ve pis kokular arasında Christmas Steps'teki bir barda bulmuştu; işsiz bir aktör olan Cato Leigh, onu bulduklarında ödemden şişmiş bacakları ve birbirinin üzerine geçirilmiş onlarca yüzden oluşan kırmızı yüzüyle, gecelerinin her zamanki cehenneminden geçmekteydi.

Tam bir içki parasına yüksek sesle Faust'tan dizeler sıralıyordu ki, kocaman gözlerinden birinin ucuyla, bir gözyaşı prizmasının içinden, bin yedi yüz bilmem kaçta, şeri tüccarlarını dolandırmak için planlanmış karmaşık bir entrikada İspanyol asilzadesi rolü yaparak yardım ettiği ve arka bacakları üzerinde yürüyen bir tazı olan Marley Gummer'ın ince uzun endamını görmüştü. Gummer'ın yanında da, gözleri mavi yıldızlar gibi parlayan bir çocuk vardı.

Leigh'i sert bir içki sözüyle Denmark Sokağı'na çeken Gummer, "İşte bu adam, James, öğretmenin olacak," demişti.

Leigh bakışlarını oğlana indirmişti. Çocukların yanında kendini rahat hissetmiyordu. Bir zamanlar kendisinin de bir çocuk olduğuna inanmakta güçlük çekiyordu. "İyi de Mr. Gummer, çocuğa ne öğreteceğim?"

"Ona acı çekmeyi öğreteceksiniz."

“Hayatın kendisi” –Leigh’in kolu havada bir yay çizmişti– “bunu ona çok geçmeden öğretecektir zaten beyefendi.”

“Ama siz daha hızlı öğreteceksiniz, Mr. Leigh. Bu gece başlayın. Nasıl çılgılık atması, nasıl kıvranması gerektiğini, her tür dehşeti bilmeli. Çok iyi olmalı. İkna etmeli. Bir haftanız var.”

“Nasıl bir çocuk keşfettiniz böyle, Mr. Gummer?”

“Köyden çekip çıkardığım bir çocuk bu, Mr. Leigh. Pek hoş, pek soğukkanlı bir canavar. Şimdi, nereden başlayacaksınız bakalım?”

Başlangıçta, James kendisinden bekleneni anlayamamıştı. Adamın tuhaf hareketleri son derece gizemliydi, ancak Leigh sebat etmiş ve çocuk sonunda öğretilenleri kapmıştı. Çok geçmeden, evi yöneten genelev patroniçesi, müşterileri kaçırdığından şikâyetçi olmuştu. Kapıyı demir başlıklı sığıyla çalan bir polis memuru, içeride cinayet işlenmediğinden, cadı ayini yapılmadığından emin olmak için tüm odaları gezmişti.

Gündelik acılardan, daha çarpıcı felaketleri canlandırmaya geçmişlerdi: zehirlenme sonucu meydana gelen kıvranmalara ve bıçakla, silahla, kılıçla her tür yaralanmaya... O haftanın sonunda Gummer çocuğu test etmişti; sokakta düşüp dizine yapışmasını, tokat yedikten sonra korkuyla ağlamasını ya da sıcak suyla haşlandıktan sonra sıçrayıp böğürmesini görmek istemişti. Çocuk ilk denemelerde ya çok abartılı ya da çok zayıf tepkiler vermişti. İnsanların akli karışmış, olan biteni işkillenerek izlemişlerdi. Ancak James gayretli bir öğrenciydi. Cato Leigh’den öğrenemediklerini, başkalarından öğrenmişti; bir adamın sokakta kırbaçlanarak yürütülüşünü izlemişti, bir çığırtkanın, bacağı at arabasının tekerleği altında kırıldıktan sonra çektiği azabı, yere

çömelerek gözlemlemişti. Güneşli bir öğleden sonra, Gummer'ın omuzlarına oturup insanların başlarının üzerinden, bir suçlunun Bristol hapisanesinin kapılarının önünde asılmasını izlemişti. Acı denen şey her yerdeydi. Hem de türlü türlüşünden! İnsanlar bunun korkusuyla, nerede acı olasılığı varsa oradan uzaklaşıyorlardı, korunmak için tanrılarına dua ediyorlardı, ancak görünüşe göre kimse dokunulmaz değildi; James'ten başka kimse. Gummer'ın bile buna karşı bağışıklığı yoktu; diğerleri gibi çürümüş bir dişin, gevşek bir kiremidin, bozuk bir istiridyenin insafına kalmıştı.

Temmuz ayında bir gün, yeşillikler içindeki bir kır yolunun içinden geçiyorlardı. Kent aniden sona ermişti; bir ev, bir tuğla yığını, duman, çirkin çocuklar sınırı oluşturuyordu. Ardından yalnızca tarlalar ve birbirine sarılmış ağaçtan kubbeler, yaşlı köpeklerin kısık gözlerle güneşten sersemlemiş bir halde oturduğu çiftlik evleri ve açık bir kapının önünde, ayaklarında demir nalınlarla durup gözlerini ellerine siper ederek onların geçişini izleyen bir kadın... Marley Gummer, Adam Later, James Dyer ve Molly Wright –"annelerin" ilki– kutuların, direklerin ve keten rulolarının üst üste yığılı olduğu yüksek kenarlıklı bir at arabasında omuz omuza, sarsılarak yol alıyorlardı.

İlk panayırları, Gloucester'da pazar kurulan bir kasabaydı. Gösteri, mutlak bir başarıyla sonuçlanmıştı; o kadar kolay olmuştu ki, böyle bir ucizenin bir daha tekrarlanmayacağını düşünen Gummer'ın canı sıkılmıştı. Üç gün sonra Somerset'te, mucize tekrarlanmıştı, bir hafta sonra Galler'de sınırı geçtikten sonra yine. Bunun ardından arabayı doğuya, düz arazide bir çan kulesinden diğerine sürerek hasat edilen tarlalar içinden Oxford'a, ardından Norwich'e ulaşmışlardı; Norwich'i daha görmeden rüzgâr, kentin katedralinin çan seslerini onlara kadar taşımıştı.

“Annelerin” biri gitmiş, diğeri gelmişti. İksir ender olarak aynı içeriğe sahip oluyordu; içerdiği malzemeleri, me- raklarını dizginlemeleri için bolca para ödedikleri yerli ecza- cılardan satın alıyorlardı. Yalnız kalabalık ve gösteri değış- miyordu; Gummer zaman zaman doğaçlama yapıyor, gizli formüller, sakallı büyücüler, büyülü bileşenlerle hikâyesini dallandırıp budaklandırıyordu.

Gummer, çocuğa, kendi standartlarına göre iyi davranıyor- du; ona yeni giysiler ve ayakkabılar, şekerlemeler, Cromer’da kıyısında yürüdükleri deniz kadar yeşil ve koyu renkli bir atkı almıştı. James’e yeraltı dünyasının sırlarını öğretiyordu: bir keseye nasıl kesik atabileceğini, iskambil oyunlarında na- sıl hile yapabileceğini, bir bıçağı, gerektiğinde düzgünce ele düşmesi için nasıl saklayacağını... Kadınlar hakkında, neyi, nasıl sevdiklerine dair rasgele, nedensiz tavsiyelerde bulun- yordu. Lincoln dışındaki bir kırılık alanda, şişte tavşandan olu- şan öğle yemeğinden sonra Gummer, James’e, Londra Paltosu olarak adlandırdığı, kuzu bağırsağından bir parça göstermişti. Sinyor Belsoğukluğu’ndan korunma amaçlı demişti, ardından gözünü kırpıp bağırsağı havada gülerek sallamıştı. Çocuğu yalnızca bir kez cezalandırma gereksinimi duymuştu. James bunu gerektirecek hiçbir şey yapmamış ya da söylememişti. Cezanın sebebi bir bakıştı; Gummer’ın bir kez Dorchester’da uzun bir jüri mahkemesinin sonunda idam yargıcının gözlerin- de gördüğüne benzer, oldukça sarsıcı bir bakıştı bu. İtaatsizlik gösterdiği için James’i at arabasının tekerleklerinden birine sı- kıkca bağlamış ve onu tüm gece orada bırakmıştı. James’in şim- diki “annesi” Grace Boylan, geçmişte edindiği deneyimlere ve yeteneklerine dayanarak, James’in canını acıtacak bir yöntem bulabileceğine yemin edince, Gummer onun, yöntemlerini bir ya da iki dakika kadar denemesine izin vermişti. Ardından kadını kenara itmiş, çocuğu çözmüş ve bacaklarına yeniden

can gelinceye kadar onu sevecen bir biçimde yürütmüştü. “James,” diye içini çekmişti, “birbirimize sırtımızı dayamazsak, ne hale düşeriz, hı?” Sonra, ağaçların gölgeleri arasında arabaya dönerlerken bir şarkı mırıldanmıştı:

“Yazın ağaçlar parıldarken
Yapraklar geniş ve uzunken,
O güzel orman ne canlıdır
Kuşların şarkılarıyla dolu...”

Grace onu, çizmesinin burnuyla dürterek uyandırıyor. Gitme zamanı. James üstündeki uyuşukluğu çabucak atıyor, omuzlarını silkerek düşlerinden sıyrılıyor ve gün doğumundan önceki havayı içine çekiyor. Bohçasını alıyor, uyurken üstüne örttüğü paltosunu giyiyor ve çadır girişinin yanında bekliyor. Grace yüzünü, elinin ayalarıyla ovuşturarak, tir tir titreyerek geliyor. Bu saatler, Grace’in en huysuz olduğu saatler; karanlığa, soğuğa ve önlerinde uzanan uzun yola karşı dile getirmediği bir öfke içinde. Öfkesi aynı zamanda yazgıya, sırtına binmiş onlarca uzun yıla ve yolda yanı başında yürüyen bu tuhaf, dokunulmaz çocuğa... Çocuk ya çok olgun bir ruha sahip ya da ruhsuz. İnsan ondan ılık çalmasını ya da gidecekleri yerin ne kadar uzakta olduğunu, ne zaman yemek yiyeceklerini sormasını bekliyor. Ama yok, çocuk bunların hiçbirini yapmıyor.

Siyah; siyah ve altın rengi. Gece dağılıyor. Işığ, ağağlardan paçavralar gibi sarkıyor. Bir köy genişliğindeki bulutlar rüzgârla batıya sürükleniyor. Mısır sapları, vuran güneş ışığıyla beş dakika boyunca sanki kıvılcımlar saçıyor. Ekin saplarını toplayanlar şimdiden çalışmaya başlamış; kadınlar geride kalanları, ikinci hasadı topluyorlar. Bir grup sapı derliyor, bağlayıp çocuklardan birine veriyor, o da bunu alıp bir erkek çocuğunun nöbet tuttuğu tarla kapısına kadar koşarak götürüyor.

Grace ve James bir çayırın kıyısında kahvaltılarını yapıyorlar. Kahvaltıları bitince Grace otlara uzanıyor, geçiriyor ve gözkapaklarını kapatıyor. Nefesi burnundan bir ısığ halinde çıkıyor; karnına bir at sineği konuyor. James bohçasını açıyor. Güneş Sistemi modeli, eski bir cekete sarılmış, duruyor. Kutuyu ceketin üstüne koyuyor, çengeli açıyor. Gezegenler sabah ışığını yansıtıyor. Kolu çeviriyor. Dişliler azıcık da olsa paslanmış, bu yüzden kolu çevirmek için biraz daha fazla güç kullanması gerekiyor. Teller zangırdıyor, gezegenler titreşiyor. Grace uyandığında, James'in bununla, Liza'nın eski oyuncağıyla oynadığını görüyor. Bunu daha önce görmemiş olan Grace çocuğun yanına gidiyor, otlara tüm ağırlığıyla çöküyor ve onu izliyor. Yüzünde bir gülümseme belirliyor; pirinç güneşe dokunuyor. James kulpu bırakıyor, kutuyu kapatıyor, cekete sarıyor. Yürüyorlar. Uzun, ıssız bir yol bu.

“Acı, dostlarım, şeytanın işidir. Onun dokunuşu, onun okşamasıdır ...”

Salisbury, 10 Ekim 1752.

Çadırın yan kısımları, rüzgârın yumuşak, devasa yumrukları tarafından dövülüyor. Gummer rüzgârın sesini bastırabilmek için bağırmak zorunda kalıyor. Rüzgâr, kalabalığı huzursuz ediyor. Dikkatlerini dağıtıyor. Akılları çatılarında, uçup giden çamaşırlarında, eve dönüş yolunda. Ancak Gummer, Grace Boylan’la konuşmaya başladığında sessizleşiyorlar; hafifçe kadına ve onun yanında mavi ceketle oturan solgun, yakışıklı çocuğa doğru eğiliyorlar.

“Bırak gideyim, anne. İzin ver, babam gibi cesaretimi kanıtlayayım.”

“Çok isabetli konuştun, oğlum! Çocuğu buraya gönderin! Buraya gönderin!”

James yeniden sahnede. Bu sefer işkenceye yardım edecek kişi, kolları birer domuz jambonu kalınlığında, sol gözü şaşı genç bir adam. İğne, alev, iksir, yeniden iğne. İğnenin daha önce batırıldığı yerde kırmızı çiller gibi görünen birkaç iz var, ancak kuşku uyandıracak bir şey değil. James’in etinin belleği yok gibi.

Gummer mumu getirirken, James çadırın arkasında, daha önceki dört gösteride gördüğü yeşil gözleri görüyor. Bundan Gummer’a söz etmemişti. Adamın ne yapacağını görmek için bekliyor. Alevler elini yalıyor. Yeşil gözler James’i inceliyor. Kalabalığın soluğu kesiliyor, bir ses,

“Ben iki tane istiyorum!” diye bağıyor. Bir kargaşa, bir hareketlenme oluyor, rüzgâr çadır bezine iki, üç kez vuruyor, yeşil gözlü adam kayboluyor. Gummer ellerini ovuşturuyor ve işe koyuluyor.

Dışarıda rüzgâr, kuşları bacaların çevresinde savuruyor. Bir adam ırmağa doğru uçan peruğunu yakalamaya çalışıyor. Bir avukatın elinden kopup uçan gazete, bir dilencinin yüzüne yapışıyor. Grace ve James katedrale gidiyorlar. Rüzgârın sesi içeride görkemli bir şekilde yankılanıyor. Grace kendini bir kilise sırasına atıyor, eğilip bükülerek eteklerinin altından bir şişe çıkarıyor, bunu bir dikişte boşaltıyor ve bankın altına itiyor.

“Tanrım, şimdi çok daha iyiyim.”

Çevresine bakınıp çocuğu arıyor, göremiyor. Gözlerini kapatıyor. İçinde, kemiklerinde, artık hiçbir uykunun gide remeyeceği bir bitkinlik, kara bir su var. Korodaki on iki kadar ses, *Te Deum*’un ilk dizelerini söylüyor. Yarasalar, eğilmiş başların epey üstünde, kemerlerin arasında yüzüyor, gölgelerin içinde kayboluyor.

James mihraba doğru yürüyor, korodaki erkek çocuklara bakıyor. Çoğu, kendisiyle aynı yaşta, yüzleri mum gibi solgun, gözleri koro şefinin ellerini izliyor. Korodaki çocuklardan biri aynı Charlie’ye benziyor. James ölmüş ağabeyini, sonra annesini düşünüyor; annesinin kendisini kucağına alışını anımsıyor, hem de tüm netliğiyle! Annesinin kokusunu anımsıyor. Tenini, sütünü, sıcak ve hafiften elma kokulu nefesini. Kanı kulaklarında uğuldamaya başlıyor. Bir elini göğsüne, ardından ateş basmış yüzüne götürüyor. Eline bir şey bulaşıyor. Bunu yalıyor. Tuzlu su. Çocuklar ilahiye devam ediyor; sesleri bir fıskiye gibi yükseliyor, yağmur gibi alçalıyor. James yan kapılardan birine doğru yürüyor. Kapının yanında, şapkasını elinde tutan bir adam duruyor. James’e

başıyla selam veriyor, kapının önündeki perdeyi yana çekiyor. James durup çevresine bakınıyor ve Grace Boylan'ı arıyor. Uzakta onunkine benzeyen, dua eder ya da uyur gibi öne eğilmiş bir beden görüyor. Yeniden önüne döndüğünde, adamın kaybolduğunu fark ediyor. Katedralin çeşitli noktalarından, alçak ve anlaşılmaz mırıltılar yükseliyor. James öne doğru bir adım atıyor. Perdenin arkasında biri onu bekliyor. Kilisenin öteki ucunda bir ışık parlıyor; Gummer içeri adım atıyor, sütunların, devasa lahitlerin, gri taş uçurumlarının arasında ufacık görünüyor. James'i görüyor ve ona el sallıyor. James yan kapıya doğru ilerliyor ve eşikten dışarı bir adım atıyor. Adamı görmese de, onun kolunu tuttuğunu hissedebiliyor. Bir ses, "Acele et!" diyor ve metrelerce süren bir karışıklık içinden onu iterek geçiriyor. Dışarıda dört atlı bir araba bekliyor. James ve adam şimdi bir arkasokaktan aşağı, bir köprü'nün üzerinden koşarak geçiyorlar. Irmak görünüyor, boş bir kayık ırmağın yüzeyinde çılgınca sürükleniyor. At arabasına ulaştıklarında bir adam arabadan dışarı eğiliyor, James'i içeri çekiyor ve kapıyı hızla kapatıyor. Araba önce öne, sonra arkaya doğru sarsılıyor. Aniden pencerede Gummer'ın yüzü beliriyor, sonra boynuna bir kol dolanıyor ve onu geri çekiyor. James, Gummer'ı seyrediyor ve yolun kenarında iki adamın Gummer'ı yere yıktığını görüyor. Birinin elinde bir sopa var. Gummer'ı dövmeye başlıyorlar. Rüzgârın sesinden başka bir şey duyulmuyor. Yeşil gözlü adam, James'i nazikçe yeniden koltuğa doğru itiyor, güneşliği indiriyor ve mandalı çengeline takıyor. Karanlıkta, "Artık güvendesin, çocuğum," diyor. Bir el uzanıyor ve çocuğun dizine yumuşakça vuruyor. "Oldukça güvendesin."

Bir şişenin camı kadar engebesiz bir arazi. Budanmış altın renkli korular, yeşil renkli çelik bir yılan gibi kıvrılarak akan bir ırmak. Su altında kalmış bir kilise kulesinin ucunun görüldüğü, ufak bir göl. Genç ağaçların serpiştirildiği bir araba yolu; İtalyan bahçeleri; iki yanı ağaçlıklı yollar; geniş manzaralar, kilometrelerce uzanan kırmızı kiremit bir duvar, sivri uçlu demirler.

James gözlerini açıyor. Onu uyandıranın ne olduğunu bilmiyor. Bir çalılığa tünemiş bir kuş, başını bir o yana bir bu yana yatırarak onu izliyor. James, ne kadar uyuduğunu anlamak için gölgelere bakıyor. En az iki saat. Güneş ışığı onu şaşırtıyor. Düşünde kar görüyordu, karla kaplı bir dünya ve bir ses, ona seslenen, yaklaşan bir ses.

Ayağa kalkıyor. Artık o kadar çok ve o kadar derin uyuyor ki; sanki bedeni başka bir hayata hazırlanıyormuş gibi. Ellerini çırpıyor; kuş uçuyor ve düşü beraberinde götürüyor.

Akşam havasında ev, olağanüstü görünüyor. Soluk taş, ışığın pembe ve bal rengi tonlarını emiyor; her bir pencerede ayrı bir güneş görülüyor. Evin ana binasının iki yanında kocaman Palladyen kanatlar uzanıyor. Eve yaklaşırken tırmıklanmış mıcır ayaklarının altında gıcırıyor. Birkaç alçak basamağı tırmanarak çift kanatlı bir kapıya ulaşıyor. Kapıyı çalmasına gerek yok. Görünmeyen gözler onu hep izliyor. Sıkı eldivenler geçirilmiş eller onu içeri buyur ediyor. Sarı ceketli hizmetliler.

Bu, ilk geldiğinde, onu yüreklendirmek ister gibi zaman zaman omzuna dokunan yeşil gözlü adamla birlikte eve girdiği kapı. Soylu adam James'i bir hizmetliye emanet etmiş,

James de hizmetliyi, helezonlar yaparak yükselen tırabzanlı merdiveni tırmanarak, gözün alabildiği kadar kapının sıralandığı, araba yolu kadar geniş koridorlardan geçerek izlemişti. Havada, daha önce hiç duymadığı vurgulu bir dilde, dostça sohbet eden sesler duyuluyordu; başını kaldırıp baktığında, iş iskeleleri üzerinde, ellerinde uzun fırçalar bulunan, koyu saçlı, zarif yüzlü adamlar görmüştü. Devasa pencerelerden birine ait bir şayak üzerinde çalışıyorlardı. Çalışmaya ara vermişler, aşağıdan geçen James'e bakıp başlarını iki yana sallayarak sırtmışlardı. "Ah, povero ragazzo!"¹

Sayvanlı yatağın ve şöminede sessizce yanan ateşin bulunduğu bir odaya yerleştirilmişti. Uşak çocuğa ancak o zaman bakmış, yüzündeki saygılı ifade, rolünden sıyrılan bir aktörünki gibi birden kayboluvermişti.

"Acıktığında bu teli çek."

James, "Adam gelecek mi? Buraya benimle gelen adam?" diye sormuştu.

"Mr. Canning mi?" Uşak başını iki yana sallamıştı. "Seni görmek istediğinde seni çağtıracaktır. Mr. Canning meşgul bir adam. Sen tek değilsin." James, "Ben tek değilim de ne demek?" diye sormayı akıl ettiğinde kapı çoktan kapanmıştı.

James'i görmeye uşaklar dışında kimse gelmiyor. Ancak bunlardan hiçbiri ona ilk gün eşlik eden uşak değil ya da onun gibi senli benli, kurnaz ya da öğretici değil. Odayı topluyorlar ve tepsiler dolusu yiyecek getiriyorlar, o kadar. Grace ve Gummer'ın yanındayken ot, domuz ve avuç içi kadar ekmekten oluşan diyetinden sonra, buradaki menü bol etli ve çok tatlı. Bu besleyici menü James'i tedirgin ediyor. Burada tutsak mı, yoksa konuk mu olduğu konusunda kararsız. Ancak kapılardan hiçbiri kilitli değil ve kimse koridorlarda gardiyanlık

1 (İt.) Zavallı çocuk (ç.n.)

yapmıyor, orası kesin. Ev sessizliğe büründüğünde, eline bir mum alıp çevreyi keşfetmeye koyuluyor. Ayak sesleri, halının kalın tüyleri tarafından emiliyor; krem renkli bir ışık huzmesinden başka onu ele verebilecek hiçbir şey yok.

İlk seferinde kimseyle karşılaşmıyor; ev etkileyici derecede boş. Bir saat sonra, evin simetrisi onu yanılttığı için kayboluyor ve odasını ancak sabaha karşı bulabiliyor; mumu çoktan erimiş bir halde dolanır ve hâlâ yanlışı katta, yanlışı koridorda olduğunu düşünürken, odasının kapısı birden önünde beliriveriyor.

Bir sonraki gece odasından biraz daha fazla uzaklaşıyor. Mumlarının ışığı sarı ceketlerine serilmiş gibi duran iki uşak, azametli, devasa bir alanda önünden geçiyor ve James'in parmak şeklindeki alevine bir an baktıktan sonra, ortadan kayboluyorlar. Bu insanlar, yılanbalıkları kadar gizli yaşamlar sürüyorlar. James onları gittikleri yere kadar takip etmek istediğinde, ne onlardan bir iz ne de hangi yöne gittiklerini ele verecek bir ışık görebiliyor.

Konuşabileceği biriyle ancak üçüncü ya da dördüncü gece karşılaşmıyor; o gece ay ışığı ortalığı öyle bir aydınlatıyor ki, penceresiz koridorlara bile, kapıların altından, yeni basılmış boş kâğıtlar gibi uzanıyor. Neredeyse bir saat kadar yürüdükten sonra, yüzlerce odada bulunan saatler geceyarısını vurduğunda, yumuşak ancak yakınan bir ses duyuyor ve bunun izini sürerek geçmesine izin verecek kadar aralık kocaman bir kapının önüne geliyor. İçeri giriyor ve ay ışığında, bir kitap rafının yanında, kürsüye benzeyen bir şeyin içinde duran bir adamın parıldayan hatlarını görüyor. Bir kitabı yerine koymak üzere uzanmış adam dönüyor ve James'i süzüyor.

"Sen de neyin nesisin? Ne arıyorsun bakayım burada? Burası bir kütüphane. Bildiğim kadarıyla, erkek çocukları kütüphaneleri pek sevmez. Yoksa mutfağı mı arıyordun?"

Gösterdiği çabayla inleyerek kitabı yerine yerleştiriyor ve aşağı iniyor. James'e ilk başta çok uzun görünse de, şimdi James'ten daha uzun olmadığı anlaşılıyor.

"Madem buradasın, gel bakalım. Sana çevreyi gezdireyim. Benim adım Collins, Mr. Canning'in kütüphanecisiyim. İspanya ve İtalya'da onunla birlikteydim. Ah, aslına bakarsan uzun yıllar İtalya'da yaşadık. İtalyancayı ana dili gibi konuşur. Saat başı Dante'den alıntı yapabilir. Bu raflar tarih kitaplarına ait. Herodot, Pliny, Tacitus, Homeros. Şurası felsefe. Aristoteles, Bacon, Newton, Erasmus... Hobbes, Locke... Anahtarı yalnızca bende ve Mr. Canning'de bulunan şu alandaysa belirli nadir ve... özel ciltler bulunur. Kaç yaşındasın oğlum sen?"

"On üç."

"Şehvetli düşünceler geçiyor mu kafandan?"

"Şehvetli mi?"

"Evet. Ateşli. Açık saçık. Anahtar deliğinden birilerini gözetlemeyi sever misin? Bir memenin kabartısı seni ateşlendirir mi?"

James bir an durup şimdiye kadar görmediği memeleri değerlendiriyor. Bir keresinde Liza'nınkini, bir yaz gecesi geceliğini kaldırdığında görmüştü; beyaz, yeni baş vermiş memelerdi bunlar. Çiftçi Moody'nin çiftliğinde gördüğü aktrislerin memeleri. Grace Boylan'ın, Gummer'a sıkıştırsın diye verdiği memeleri. Başını hayır anlamında sallıyor. Kütüphaneci omuzlarını silkiyor.

"O zaman anahtarı vermem için beni sıkıştırmayacaksın demektir. Nerede kalmıştık? Felsefe miydi? Bu raflarda şiir kitapları durur, Mr. Canning'in en sevdiği türdür."

Duruyor. Elini kaldırıyor. Kulaklarını kabartmış, James'in omzunun üzerinden kapıya doğru bakıyor. "Duydun mu seslerini?" diyor.

James, kütüphanecinin parmaklarını sayıyor. Bir, iki, üç, dört, beş, altı.

“İkizler,” diyor Collins ve yüzünde bir anlığına çok tuhaf bir gülümseme beliriyor. James dönüyor. Kapının kenarında belirmiş iki baş görüyor. Dört adet göz onu inceliyor, ardından başlar geri çekiliyor ve koşarak uzaklaşırlarken terliklerinin hışırdadığı duyuluyor.

“Peşlerinden git!” Kütüphaneci, James’in kürekkemiklerinin arasını dürtüyor. “Acele et, yoksa onları kaçıracaksın!”

James onların peşinden koşmaya başlıyor, arada durup dinliyor, ardından yeniden koşuyor. Onları önce merdivende, ardından bir salonun karşı ucunda, kapı aralığından bir başka koridorun loşluğuna geçerken görüyor. Yarım dakika kadar izlerini tamamen kaybediyor; ardından boğuk bir kırılma sesi ve “Lanet olsun!” diye bağırın bir ses duyuyor. “Lanet olsun!” Sesin geldiği yöne doğru gidiyor, kırık porcelen parçalarını buluyor, ancak kızlardan herhangi bir iz göremiyor, terliklerinin hışırtısı da artık duyulmuyor.

Kızlar, James’in daha sonra, “Heykel Salonu” dendiğini öğrendiği salondalar. Ay, pencerenin dışındaki iki servinin arasına sıkışmış; heykellerin gölgesi, mermer zemine uzun, keskin bir biçimde düşüyor. Lüle lüle saçlı adamlar, esnek kaslara sahip çıplak bedenleriyle mızraklarına dayanmış ya da olmayan kollarıyla bir hareketin ortasında bıkkın donakalmış, duruyorlar. Elleriyle göğüslerini kapatmış burunsuz kadınlar, tanrıçalar, boş bakışlarını kendi içlerine çevirmişler.

Kızlar, pencerenin yakınındaki bir kanepede uyuyorlar. Onlara bakmak için yaklaşıyor. Birbirlerine sokulmuşlar; geniş, beyaz alınlı başları birbirine dayanmış. Kanı çekilmiş gözkapakları altındaki gözleri alışılmışın dışında büyük görünüyor. Ağızları küçük; dudakları bir bebeğinki gibi büzülmüş.

Kızlardan biri, sanki uyuma numarası yapmaktaymış

gibi gözlerini açıveriyor. James'e gülümsüyor. "Düşümde seni görüyordum," diyor. "Şimdi buradasın."

"Beni nereden tanıyorsun ki?"

"Mr. Canning buraya geleceğini söylemişti. Sonra seni pencereden gördüm. Mr. Canning senin diğer çocuklar gibi görüldüğünü, ancak hiç de onlar gibi olmadığını söyledi. Sıradan olsaydın seni getirmezdi zaten."

"Mr. Canning'i görmedim. Geldiğimden beri yani."

"Ah, onu görmeyi beklememelisin. En azından sık görmeyi. O gerektiğinde seni çağıracaktır. Benim adım Ann. Bu da kız kardeşim Anna. Mr. Canning bizi bulmadan önce bir sirkte yaşıyorduk. Orada hiç mutlu değildik. Sen de bir sirkteymişsin."

James başını iki yana sallıyor. "Ben bir gösterideydim. İlaç satma amaçlı."

"İlaç iyi miydi bari?"

"Etkisiz bir şeydi. Şifalı bir yönü yoktu."

"Mr. Canning bize iyi ilaçlar veriyor. Bunları kendi hazırlıyor."

"Neyiniz var ki?"

"Önemli bir şey değil, yalnız bazen başımız ağrıyor ve o kadar yorgun oluyoruz ki, cümlemizin ortasında uyuyakalıyoruz."

"Hep kız kardeşinle birlikte misin?"

Kız, James komik, ancak yakışksız bir şey söylemiş gibi burnundan gülüyor. "Elbette; üstelik genelde pek de iyi bir arkadaş sayılmaz. Ancak yakında bizi ayıracaklar, o zaman onu koca bir hafta, hatta bir ay kadar görmeyeceğim, bu yüzden yeniden buluştuğumuzda sıradan insanlar gibi sohbet edebileceğiz."

James o anda anlıyor. Kızların kanepede, bir mürekkep lekesinin iki yarısı gibi birbirlerine sokuluşlarında bir tuhafılık göze çarpıyor zaten. "Sizi ne zaman ayıracaklar?"

“On altı yaşımıza geldiğimizde. Mr. Canning bize söz verdi.”

“Şimdi kaç yaşındasınız?”

Kıza bakınca, onun uyuyakaldığını görüyor. Diğer kız kardeş, James’e bakıyor. “Bizi çok konuşarak yoruyorsun. Neden yatakta değilsin?”

“Madem bu kadar yorgunsunuz, siz niye yatakta değilsiniz?”

“Burayı seviyoruz. Heykellere bakıyoruz. Özellikle şunu çok beğeniyoruz.” Odanın köşesini işaret ediyor. Kocaman sertleşmiş penisi göğе kalkık, bodur bir figür bu. “Mr. Canning onun bahçe tanrısı olduğunu söylüyor. Priapus. Bizim ona verdiğimiz adsa şu: ...” James’in duyamadığı bir ad fıslıyor, ardından tiz, isterik bir sesle kıkırdıyor. Diğer kız kardeş uyanmıyor. Koca kafası göğsüne düşmüş, uyuyor.

James, “Ne kadar zamandır buradasınız?” diyor.

Kız tek omzunu silkiyor. “Mr. Canning bizi bulduğundan beri... Portremizi yaptırıyoruz. Mr. Molina’ya. Belki sen gelersen, seninkini de yapar.”

“Nerede yapıyor tablonuzu?”

Kız, heykellerinki kadar ağır bir zarafetle üst katı işaret ediyor. Ardından o da uykuya dalıyor.

James uzun süre ayakta onları izliyor, içlerinden biri uyanır mı diye bekliyor. Onlara, benzerlikten kaynaklanan bir yakınlık duyuyor; ancak hissettiği şey sıcak bir duygu ya da arkadaşlık değil. Demek Mr. Canning bir koleksiyoncu ve James Dyer da, yani kendisi de, ikizler ve Mr. Collins gibi koleksiyonunun bir parçası. Kendisi için, çalınmış bir parça olduğunu söylemek daha doğru olur aslında. Bu durum canını hiç sıkmıyor. Canning de, Gummer gibi bir amaca hizmet edecek. Üstelik bu evde, hakkında daha fazla bilgi edinmek istediği şeyler var. Altı parmaklı bir kütüphaneci;

yapışık iki kız. Gummer bir keresinde kendisi için ne demişti? Ender rastlanan bir tür. Burada, Mr. Canning'in altın kafesinde kendisi gibi kaç kişi var acaba?

On altıncı yaş günlerini bekleyen Ann ve Anna'yı birkaç kez ikiz beyaz şemsiyelerle parkta yürürken görse de, onlarla yeniden, ancak günler sonra konuşabiliyor. Onları iki kez, uşaklardan biriyle birlikte gölün yakınındaki bir tepeliğin üstünde bulunan küçük eve giderken görüyor. Uşak her zaman bir kova taşıyor oluyor, kovanın sapın ucunda sallanışından tahmin ettiği kadarıyla, kova giderken dolu, dönerken boş oluyor. Molina'nın stüdyosuna gelince, bunun yerini bir türlü keşfedemiyor. Ressamın yalnızca ikizlerin zihninde yaşadığını düşünmeye başlıyor.

Sıkıldığı ya da birileriyle konuşmak istediği zaman kütüphaneye gidiyor. Mr. Collins –daha önce Viney'nin de yaptığı gibi– çocuğun bilgi emme kapasitesinin çabucak farkına vardığından, onu, deri ciltli kitapları raftan indirip okumaya teşvik ediyor. Şiir ya da hikâye kitapları değil bunlar elbette, çocuk bunlara karşı adeta kör. Anatomi kitapları, resimlerle dolu deney kitapları; karmaşık baştan çıkarıcı şemalar içeren kitaplar; astronomi, geometri kitapları... Mr. Collins omzunun üzerinde dururken, aralık yağmurları pencerelere vurur, mumlar uzun öğleden sonra alacakaranlığında titreyişirken, James, Harvey'nin *De Motu Cordis*'inden bazı Latince sayfaları

bocalayarak okuyor. Ancak onu asıl çeken çizimler oluyor: derinin altındaki dünya; çöreklenmiş duran bağırsaklar ve büyükçe organların yuvarlakları ve yumruları; kemik kafese sarılmış kas katmanları; kalbin girift yuvası, yayılan, kıvrılan ve küçük kollara ayrılan damarlar ve atardamarlar.

Mevsim değişirken Mr. Collins çocuğu kitaplarla beslemeye davem ediyor: Borelli ve Malphigi ("*Neredeyse kurbağa ırkının tamamını kurban ettim...*"); Padua'lı Fabricius ve kütüphanecinin, tekerlekli kürsüsünde parmak uçlarına yükselerek üst raftan indirdiği, giriş sayfasında yazarın, o büyük insanın, Padua'da halka açık anatomi amfisinde bir kadın kadavranın karnına parmaklarını daldırmış olarak resmedildiği bir çizimin olduğu Vesalius'un anatomi kitabı *De Humanis Corporis Fabrica*. James on kadar Yunanca sözcük dahi öğreniyor.

James, Molina'nın stüdyosunu, evde her şeyi keşfettiği gibi, daha önce denemediği bir kapının kolunu tesadüfen çevirerek buluyor; stüdyo, hizmetlilerin odalarının yoğunlukta olduğu bölümde, neredeyse ekin kargalarının çemberler çizerek uçtuğu seviyede. İçerisi, ressamın yaşantısının döküntüleriyle dolu: boya lekeli gömlekler, bardaklar ve ibrikler, boş şarap şişeleri, kocaman kırık bir saat, sıvıyla dolu kavanozlarda duran fırçalar. James içeri girdiğinde, balık kafalarıyla dolu bir tabağın yanına çömelmiş duran gri kedi çocuktan hiç rahatsız olmuyor. Sırtı kendisine dönük olan Molina, tuvalden arkasına dönmüyor, ancak bir elini arkasına sallayarak çocuğa, kızların oturduğu yere yakın bir yerde duran, döşemesi patlamış bir doğu tarzı divana oturmasını işaret ediyor. Elbiseleri on kadar şamdanın ışığı altında parlayan, yüzleri kızarmış ikizler, verdikleri pozun sabitliği içinde kaskatı görünüyorlar.

Molina, “*Ya està*¹... Hadi biraz dinlenin şimdi,” diyor.

Tuvalin arkasına geçiyor, fırçayı bir şampanya bardağına bırakıyor, derin derin geriniyor.

“Demek bana söz ettikleri çocuk bu,” diyor. Birbirlerine gözlerini dikip bakıyorlar, ressam başını aşağı yukarı sallıyor: kalın kaşlı, gür kahverengi saçları siyah bir kurdeleyle bağlanmış, uzun boylu, zayıf bir adam. “Sen de mi portre için geldin, dostum?”

İkizler, “Önce bizi bitir!” diyorlar.

“Korkmayın,” diyor Molina. “Ölümsüzlüğe neredeyse ulaşmak üzeresiniz.”

İkizler oturdukları koltuktan yere atlıyorlar, tuvalin önüne geçip ellerini memnuniyetle çırpıyorlar.

“*Büyük günden sonra* da tablomuzu yapar mısın? Lütfen? James, neler olduğunu asla tahmin edemezsin! Mr. Canning bizi saraya tanıtacağını söylüyor! Düşünsene!”

Molina gülüyor. “Belki James de gelir ve baloda sizinle dans eder. Önce birinizle, sonra diğerinizle. Onlara şimdi teklif etmelisin, James. Sonradan çok popüler olacaklar. Güzellerim, yine oturmanız gerek, birazcık daha...”

“Çok sıkıldık ama! James’le sohbet etmek istiyoruz.”

“James burada bizimle oturacak ve gevezeliklerinizi dinleyecek. Şimdi, önceki gibi, evet... Elin Anna, biraz daha... Mükemmel. Şimdi çalışmaya başlıyorum.”

Molina çalışıyor. İkizler susup pozlarının transına yeniden girince, Molina, James’e, “Bir sanatçının ne kadar iyi olduğunun ölçüsü, gösterdiği özendir,” diyor. “Anlıyor musun? Üzerinde çalıştığı şeye bakış şeklidir. Belki bu, bir insanın ne kadar iyi olduğunun da ölçüsüdür, değil mi? Söyle bakalım James, yeni evini sevdin mi?”

“Halimden memnunum.”

1 (İsp.) Tamam, bitti. (ç.n.)

“Pekâlâ. Çok özel bir, eee, yeteneğin olduğunu duydum. Hiçbir şey hissetmiyormuşsun... duymuyormuşsun. Doğrusu böyle bir şeyi hayal bile edemiyorum.”

James, “Sizin ‘yeteneğiniz’ ne?” diye soruyor.

“Bu, dostum. Boyalarla yaptığım bu acınası iş. Baksana, uyuyakaldılar. Yapışık oldukları için. Aynı kanı paylaşmak zorundalar. Bu da yeterli değil. Sence güzeller mi? Dur, sana bir şey göstereceğim. Böyle uyuduklarında, top patlatsan uyanmazlar.”

Molina kızlara doğru yürüyor, eğiliyor ve eteklerinin ucunu tutuyor. “Gel, James.”

Kat kat etekleri kaldırıyor. Dizlerinin üstünde kurdeleyle bağlanmış kırmızı çoraplı dört şişman bacak. Dört beyaz, çırlıçıplak baldır ve bakır rengi, sıkı lülelerden oluşan iki küçük tüy yumağı. Kalçadan yapışıklar. Molina, James’in elini alıyor ve ikisinin etinin birbirine yapıştığı yere koyuyor; kemiğin ve kanın birleştiği yere. Gözlerinde yaşlar var.

“Çok yumuşak, değil mi? Çok... *No sé cómo se dice*¹... Sanki elini biraz itsen, etin içine dalacakmış gibi. Bir seferinde böyle bir şeye tanık olmuştum, James. Granada’da, memleketimde... Bir adam, bir Faslı, bir şifacı... Elini bir çocuğun etine daldırıp hastalıklı kısmı çıkarmıştı. Ne bir bıçak, ne bir damla kan. Kendi gözlerimle gördüm. Çocuğun canı yandı, ama çok az. Annesi çocuğu tutuyordu. Faslı elini soktu... Ve bunu bir havuzdan balık çeker gibi çekti. Kızları çıplak çizmek istiyorum, ama çekiniyorlar. Onlara biraz şarap versem, belki o zaman kabul ederler.”

James eti nazıkçe muayene ediyor. İkizlerin ana organlardan hangilerini paylaştığını merak ediyor: ince bağırsak, kolon, dalak, böbrekler, pankreas... Ya yeterli sayıda organ yoksa, yani ya tek karaciğeri paylaşıyorlarsa? Bunu önceden

1 (İsp.) Nasıl desem. (ç.n.)

bilmenin bir yolu var mı, yoksa ancak masaya yattıklarında mı anlaşılacak? Mr. Canning biliyor mu?

Molina çocuğun elini çekiyor, kızların eteklerini yeniden indiriyor.

“Hiç resim yaptın mı, James?”

“Okulda bir şeyler çizerdim. Kolaydı bana göre.”

“Eminim. Sende ressam elleri var. Sanatçı elleri.” Çocuğa bakıyor, gülümsüyor. Sevecen, acıyan bir gülümseme. “Gerçekten hiçbir şey hissetmiyor musun, dostum?”

James başını iki yana sallıyor. Kendisine acınmasından hoşlanmıyor.

“Hiç acı hissetmedin mi?”

“Asla.”

“Ya haz? Haz duyuyor musun?”

Bunu ona daha önce soran olmamıştı. James, tabaktaki son balık kafasını da zarifçe kemiren kediye bakıyor.

“Haz mı?”

Hoşuna giden şeyler var elbette: Mr. Collins’in kitaplarındaki bilgiler, bazı yiyecekler, Güneş Sistemi modeli, Canning’in zenginliği. Bunlar haz mı? Yoksa Molina başka bir şeyden, fiziksel bir şeyden, bir duyudan mı söz ediyor? Derinlerde bulunan bakir bir parçası, bu sorunun yanıtını biliyor. Acı ve haz. Bunların kıyılarına, derin uçurumlarına göz atmışlığı; düşlerinde kokularla yüklü meltemlerini içine çekmişliği var. Ancak hâlâ durgun, duyarsız bir denizle çepeçevre sarılı; kocaman gri flamaları rüzgârda dalgalanan, bordası yüksek gemisine hiçbir şey işlemiyor. Bunun tersi nasıl bir şey? Bu, üzerinde pek düşünmediği bir konu.

Molina yeniden tuvalinin başına geçiyor ve palet olarak kullandığı eski yemek tabağındaki mavi boyaya, biraz beyaz karıştırıyor.

James, "Gölün yanındaki evde ne var?" diye soruyor. "Bir uşağın oraya gittiğini görüyorum. İkizler de gidiyor."

Molina dikkatle renkleri karıştırmaya devam ederken, başını sallıyor. "Orada Mr. Canning'in en harika... şeylerinden biri var. Elbette, onun varlığını dünyaya duyurmuyor. Oradaki şeyden yalnızca arkadaşlarının, eğitilmiş beylerin haberi var."

"Ne olduğunu söylemedin."

"Çünkü bunu..." Molina kendini ifade edecek sözcüğü bulabilmek için havaya bakıyor, "... kirlenmemiş bir zihinle görmelisin."

"Beni oraya götürür müsün?"

"Olur."

"Ne zaman?"

"Bu akşam."

"Mr. Canning'in başka neleri var?"

"Birçok şeyi. Birçok. Aydan gelen bir çocuk var, sözgeli-mi."

"Bak, buna inanmam."

"Hiç acı hissetmeyen bir çocuğun varlığına inanmayacak insanlar da var, James."

"Peki, neye benziyor bu çocuk?"

"Çok tuhaf biri, ama aslına bakarsan hiç de tuhaf değil. Çok iri ya da çok ufak sayılmaz. Boynuzları yok. Onu sen de göreceksin. Bir gün."

James, Molina'nın yüzünü yandan inceliyor, ancak orada öğrenecek bir şey yok. Ressam tamamen işine dalmış durumda. Kızların gözlerinin mavisini boyamakla ve mavi rengi başka yerlerde bulmakla meşgul.

Kedi sonunda yemeğini bitiriyor. Şimdi patilerini, son derece düşünceli düşünceli yalıyor.

* * *

Alacakaranlıkta hava bir saat kadar aydınlanıyor; dünya aniden parlıyor. Her şey renkleniyor, kuşlar cıvıldıyor, otlar gümüşle kaplanıyor. Bir saat sonra bulutlar yeniden üşüşüyor, tepelerin, köyün ve gölün üzerinde hızla yol alarak geceyi getiriyor. Işık, incecik, altından bir kuleye çekiliyor. Evin içinde uşaklar aceleyle odadan odaya geçip mumları yakıyorlar. Ateşler canlandırılıyor, panjurlar demirleniyor.

James, Molina'yla arkadaki merdivende buluşuyor. Ressam elindeki anahtarı sallayarak göz kırpmıyor.

"Hazır mısın?"

Evin yan tarafındaki alçak bir kapıdan çıkıyorlar. Molina uşaklardan birinden fener almış; cılız bir ışık veriyor, ancak iki, üç adım ilerisini görmelerine yetiyor. Gölün yanındaki eve varana kadar konuşmuyorlar. Ev, küçük bir tapınağa benzeyecek biçimde inşa edilmiş. Yanında duran göbekli, hazımsızlık çeker gibi görünen Neptün heykeli çatık kaşlarla göle bakıyor. Molina anahtarı kilide sürüyor.

"Az sonra göreceğin şeyi, James, Mr. Canning Capri Adası'nın yakınlarında bulmuş. İmparator Tiberius'un da bunun bir benzerine sahip olduğu söylenir. Bunu kendi zevki için kullandığı..."

Kilit açılıyor. Molina kapıyı, sanki kapının diğer tarafındaki şey ürkebilirmiş gibi, dikkatle açıyor. James peşinden içeri giriyor. Havada ağır bir balık kokusu var. Fenerin ışığı, bir havuzun yüzeyinde, mermerin damarları gibi ışık damarları yaratıyor. Molina bunun kenarında çömeliyor.

"Gel, dostum. Sana zararı dokunmaz."

Ancak James korku değil, kuşku içinde. İşe yaramaz bir sıvıyla dolu şişeyi, gözleri kocaman açılmış insanlardan oluşan kalabalığa doğru kaldıran Gummer'ı düşünüyor. Molina onu kandırmaya mı çalışıyor yoksa?

Havuzun dibinde bir hareket, kıvrılan bir gölge görülüyor. James, ressamın yanına diz çöküyor, gözlerini suya dikeyiyor.

Molina, "Gördün mü?" diyor.

James, "Hiçbir şey görmedim," diyor.

Su temiz değil. Işığın suyu delip geçtiği noktalarda parlak yeşil pislik parçaları görülüyor. Molina elini suya daldırıyor.

Bir âşık gibi mırıldanıyor: "*Venga, carina, venga.*"¹ Su dalgalanıyor, ışık, suyun yüzeyine çılgın zikzaklar halinde yansıyor. Bir şey onlara doğru yükseliyor, suyun gevşek kaslarını yarıyor ve giderek belirgin hale geliyor. Bir şey –bir kafa mı o?– suyun yüzeyinin hemen altından geçiyor. Ani bronz renkli bir parlama oluyor, martı çığlığına benzer bir çığlık duyuluyor, kederli, korkunç bir ses bu. James onu bir anlığına, hareketinin yarattığı köpükler içinde genel hatlarıyla görüyor: Bir göz, kesinlikle bir insan gözü, ancak normal gözden farklı; güçlü, ipeğimsi bir omuz, uzun kavisli bir sırt, peşinde kara yosunlar taşıyan ve deniz kabuklarıyla kaplı bir kuyruk; geniş, bir tarağa benzeyen pürtüklü bir yüzgeç. Yaratık yeniden haykırıyor, sırtüstü dönerek memelerinin beyazını ve gül rengini gösterdikten sonra kuyruğunu aşağı yukarı oynatarak dalıyor ve fenerlerinin yarattığı sığ ışık ağının ulaşamayacağı bir noktaya yüzüyor. Havuzun taş kenarına şapırtıyla vuran su, ağır ağır duruluyor.

Molina ayağa kalkıyor. Çocuğa, önüne geçerek odadan çıkmasını işaret ediyor, ardından kapıyı çekip kilitliyor, anahtarı cebine koyuyor. Yağmur başlamış. Yağmur, göl yüzeyinin, küçük beyaz çiçeklerle dolu bir çayır gibi görünmesine neden oluyor. Eve koşuyorlar. Koşarlarken, Canning'in biçimsiz mucizesi, çocuğun düşlerini karıştırmak, düşlerinde huzursuzluk akıntıları yaratmak üzere beyninin derinliklerine yüzüyor ve orada dönüp durmaya başlıyor.

1 (İsp.) Gel, tatlım, gel. (ç.n.)

Ocak ayı donduruyor. Şubat ayı ise ani bir çözülme getiriyor. Irmağın suyu kıyılara çarpmaya başlıyor, yollar çamurlanıyor. Sevgililer gününde James armağan olarak, bir parça iple bağlanmış bir tutam saç alıyor. Bunun yanında da, yazım kurallarını çılgınca çiğneyen bir bilmece. İkizlerle bir daha buluştuğunda, hangisinin saçından bir tutam kesildiğini anlamaya çalışıyor, ancak onca kıvırcık ve lüle arasında bunu anlamak olanaksız. Belki saç ikisinden birden gelmiştir. Aynı düşünceleri paylaşıyorlarsa, neden aynı duyguları paylaşmasınlar? Saç tutamını bir hafta kadar kitap ayracı olarak kullanıyor, sonra belki *De Revolutionibus*'un baskısının içinde ya da Mr. Canning'e ait, Newton'ın *Opticks*'inin ilk baskısının sayfaları arasında kaybediyor. Kızların önemli günü yaklaşıyor. Bazen bunun düşüncesi bile bayılmalarına yetiyor.

Eve, tekerlekleri çamurla kaplı bir düzine at arabasıyla ziyaretçiler geliyor. Uşaklar kapıda, bir kovanın girişindeki arılar gibiler, Mr. Canning ise, kalın yeşil kadife ceketi içinde sakın bir ev sahibi. Beyler eğiliyor, birbirlerinin elini sıkıyor, hoşbeş ediyorlar, ancak sanki kafalarının içinde, özenle taşınması gereken hassas düşünce piramitleri varmış gibi ciddi ve dalgın görünüyorlar. Bastonlarına sarılıyor, aceleyle mermer salona geçiyorlar. Sonuncusu, atı gemine kadar çamur içinde kalmış bir arabayla geliyor; şişman bir adam

bu ve su birikintilerinin üzerinden taş basamaklara, yüzleri ağırlığı altında kasılmış hizmetlilerce taşınıyor.

“Sevgili Bentley.”

“Merhaba Canning. Hava berbat.”

James onları, salonun üstündeki tırabzanların arasından gizlice izliyor. Canning başını kaldırıyor, James’i görüyor ve başını sallıyor; bu kısacık anda, aralarında bir bilgi alışverişi oluyor: James, daha sonra Canning’in yanına gidecek, Canning onu bekleyecek. Mesaj son derece açık ve yerine ulaşıyor.

Adamlar, gruplar halinde baş başa vermiş konuşuyorlar, sonra Canning’in peşi sıra batı kanadına gidiyorlar. Ev onları yutuyor. Bir uşak ayak izlerini siliyor.

James, Molina’nın stüdyosunda bekliyor. İkizlerin tablosu tamamlanmış, gelişigüzel, ressamın yatağına yaslanmış.

Molina, “İkizlerin bunu gördüklerinde nasıl tepki vereceklerinden çekiniyordum,” diyor. “Resim, nazik bir sanat dalı değildir. Sanat sevecen, nazik değildir. Gelip tabloya baktılar, uzun uzun hem de. Çok beğendiler. O kadar beğendiler ki, ağladılar. Sonra ben de ağlamaya başladım, çünkü tablonun gerçeği yansıttığını biliyorum. Aklıma sen geldin dostum, senin portreni yapma fikri geldi. Zor olacak bence, ancak denemek isterim. Deneyelim mi, ne dersin?”

Deniyorlar. James eski püskü kahverengi bir kumaşın önünde duruyor. Molina, yanındaki masaya, Mr. Collins’in doğal ihtiyacını gidermek için ayrıldığı bir anda kütüphaneden aşırıldığı kitabı açık olarak koyuyor. Bu, Bartolomeo Eustachio’nun *Tabulae Anatomicae Clarissimi Viri* adlı eserinin ender bir baskısı; açık sayfada bir erkek figürü, ayaklarını sayfanın alt köşelerine sağlam bir şekilde basmış, elleriyle gökyüzünü itiyor. Kızgın bir Ay olarak resmedilmiş başını

yan çevirmiş. Derisi yok, damarları gözüküyor. Çizimde bunlar, karmaşık bir kök sistemi gibi görünüyor. Resim, bir anatomi çizimi için tuhaf bir şekilde dokunaklı. Adam sanki rezil ve açıklanamaz bir cerrahi müdahalenin kurbanıymış da, bundan dolayı acı ve tiksinti duyuyormuş gibi, durumundan fazlasıyla etkilenmiş görünüyor. Açıkta olan kalbi, acemice paketlenmiş bir bohça. Penisinin ufacık damarları bile açıkta. Yüzülmüş kasıklarının kasları arasından küçük, koyu renkli bir çubuk gibi sarkıyor. Her şeyin ötesinde adam, işkencecisinin dönmesini bekler gibi dehşetle kasılmış. Molina bunun portreye uygun olduğunu düşünüyor. Neden olduğunu söylemiyor. James bunun, böyle şeylere duyduğu ilgisini yansıtmak için olduğunu varsayıyor.

Molina ilk önce gün ışığında, ardından mumların yardımıyla çiziyor, çiziyor. İlk eskizleri bir kenara atıyor; daha sonrakileri başıyla temkinli temkinli onaylıyor. James kırık saate bakıyor ve, "Artık gitmem gerek," diyor.

Molina başını sallıyor. "Beyler seni bekliyorlardır."

Odasında bir uşak onu bekliyor. Yatağına daha önce görmediği giysiler serilmiş: kırmızı saten bir takım, ipek çoraplar, gümüş tokalı ayakkabılar. Daha önce hiç bu kadar kaliteli giysiler giymemişti. Aynaya bakıyor. Uşak, aynadaki yansımada görünmemeye özen göstererek bekliyor. James ona döndüğünde uşak onu, adamların toplandığı, zemin katta bulunan, pipo dumanı ve kimyasal kokan bir odaya götürüyor. Masanın üzerinde tek bir güçlü lamba yanıyor. Bunun yanında, tabanı dar, tepesi parlayan bir cam küreden oluşan, odanın odak noktası olan karmaşık bir aygıt duruyor. Kürenin içinde, bazen hareketsiz duran, bazen kanatlarını çırpıp cama vuran bir güvercin var. Camın tabanı, kuşun pisliğiyle lekelenmiş. Adamlar masanın çevresinde toplanmışlar.

Birkaçının gözünde gözlük var; içlerinden biri, parşömene notlar alıyor. Mr. Canning makinenin yanında durmuş, bunun tabanındaki bir çift deri kılıflı pistonun kulpunu tutuyor. Bu pistonlar aracılığıyla, camın içindeki hava boşaltılacak. Mr. Canning cam küreye "alıcı" diyor. Işığın saçaklarının ulaşamadığı yerlerde oda kapkaranlık. Karanlıkta başkaları olabilir de, olmayabilir de. James öne doğru bir adım atıyor. Yüzler kimin içeri girdiğini görmek için dönüyor, bir an ona bakıyorlar, ardından yeniden deneye dönüyorlar. Bu deneyi daha önce en az on kez izlemişlerdi, ancak Canning'in kendi elleriyle yaptığı bu makine, alışılmışın dışında lüks bir model.

"Başlıyoruz beyler," diyor Canning. Kolu çevirmeye başlıyor. Kuş, atmosferindeki değişikliğe anında tepki veriyor. Kaçmak, camı kırmak için son bir çılgınca çaba gösteriyor. Hırslı bir enerji topu gibi. Ardından görünmez bir el sırtından onu alıcının tabanına bastırmaya başlıyor. Adamlardan bazıları başlarını aşağı yukarı sallıyor. Not alan adam, gözlerini kaldırıp gözlükleriyle sahneye bakıyor ve "Ah, evet, evet," diyor. Bir diğeri başını çevirip karanlığa bakıyor. Mr. Canning kolu çeviriyor; kuş kıvranıyor, hafifçe açtığı kanatları cama yapışmış. Bedeni bükülmeye başlıyor. Gitgide daha belirgin kasılmaya başlıyor. Ardından kasılmalar zayıflayarak, güçsüz bir titremeye dönüşüyor. Odadaki tek ses, pistonların çark mandallarından yükselen düzenli tıkırtı. Kuş şimdi hareketsiz. Mr. Canning kolu bırakıyor. Sessizlik, ardından bir hıçkırık sesi. Karanlıktaki birinden geliyor. Mr. Canning gülümsüyor. Yüzü, bilge bir meleğin yüzüne benziyor. Uzanıyor ve alıcının tepesindeki bir mekanizmayla oynuyor. Havanın tıslaması duyuluyor ve kuş, sarhoş hareketlerle de olsa, canlanıveriyor. Mr. Canning elini kürenin içine sokuyor, kuşu küreden çıkarıyor ve avcunda sevecenlikle tutuyor. Gözyaşlarını kurulayan, ancak yeniden moral

bulmuş ikizler gölgelerden sıyrılıyorlar. Mr. Canning, kuşu Ann'e veriyor. Kuş, acısını çoktan unutmuş gibi, oldukça sakin görünüyor. Adamlar alkışlıyor, odaya daha fazla ışık getiriliyor ve ışıkların arkasından, porto şarabı, kırmızı şarap ve brendi sürahileri taşıyan uşaklar geliyor. Ziyaretçiler kadehlerini kaldırıyorlar:

"Geleceğe!"

"Bilgiye!"

"Newton'a!"

Mr. Canning masanın çevresinden dolanıp James'in yanına geliyor. "Yeni giysilerin içinde çok iyi görünüyorsun, sevgili evladım." Anaç bir hareketle James'in ceketinin kenarını düzeltiyor.

"Beyler! Bir dakikanızı rica edebilir miyim lütfen?.. Size bu genç adamı tanıtmak istiyorum –Mr. James Dyer– kendisi bir süredir benim evimde yaşamakta. Bahar aylarında onu Londra'ya getirip düzenli aralıklarla gerçekleştirdiğimiz toplantılardan birinde size daha resmi bir biçimde tanıtmak isterim."

Adamlar çocuğu süzüyorlar; bazıları başlarıyla hafif, nazik bir selam veriyor. İkizler gelip onun yanında duruyorlar. Canning, bir eli James'in, bir eli Ann'in omzunda, arkalarında duruyor.

"Bunlar benim ailem," diyor. "Onları, kendi çocuklarıymış gibi seviyorum. Bence bizimle bir bardak kırmızı şarap içecek yaştalar."

İkizler hayranlıkla inceleniyor. Kırmızı şarap yanaklarını pembeleştiriyor, gözleri tüm mumların ışıklarını yansıtıyor, burunları titriyor. İçki su gibi akıyor, beyler giderek daha çapkın bir ruh haline bürünüyorlar. İkizlerin kendilerine özgü cazibesinin tadını çıkarıyor gibiler. Oysa kızların ilgisi James'te odaklanıyor. James'in tavırları onu olduğundan

daha yaşı, daha kendine hâkim gösteriyor. Ceketi bu kadar zengin işi olmasa, kolaylıkla bir Quaker çocuğu sanılabilir. Adamlardan bazıları James'le ilgileniyorlar, ağzını arıyorlar, ancak onun ağzı sıkılığından çok geçmeden sıkılıyorlar. Dikkatlerini şarap sürahilerine, ikizlere ya da birbirlerine yönettiriyorlar. Geride bir tek, başı, gerdanının katmanları üzerinde bir kurbağanın gibi duran, şişman Bentley kalıyor. Çocuğun diyeti, uyku alışkanlıkları, genel sağlık durumu hakkında gelişigüzel sorular soruyor. Bu süre boyunca tırnaklarını çocuğun bileğinden ayırmıyor ve James'in derisi açılıp kan damlaları yeni gömleğini lekeleyinceye kadar tırnaklarını batırmaya devam ediyor.

"Canning'in seni keşfetmesi pek akıllıca olmuş," diyor Bentley. "Sen ve ben, arada baş başa zaman geçireceğiz."

Cebinden büyükçe bir mendil çıkarıyor ve çocuğun, parmaklarına bulaşan kanı siliyor.

Önceden herhangi bir bilgi verilmiyor.

James'i bir sabah erkenden uyandırıyor, kalın giyinmesini söylüyor ve kahvaltı olarak ona bir tabak yumurta ve çikolatalı süt veriyorlar. Mr. Canning girişte bekliyor, bir hizmetli, yolculuklarda giydiği paltosunun omuzlarını düzeltiyor.

Canning, "Daha önce Londra'yı görmemiştin sanıyorum," diyor. Bazıları, Londra'nın, imparatorluk Roma'sından

bu yana en büyük kent olduğunu söylüyor. Diğerleriyse, şeytanın kabul salonu olduğunu. Her iki tanım da doğru bence. İkizleri görmeye gittin mi?"

"Hayır, efendim."

İkizler, hava pompasının kullanıldığı geceden bu yana yatakta ateşler içinde yatıyorlar: Dumanla, ateşle dolu düşler görüyorlar.

"Boş ver," diyor Canning. "Londra'dan dönerken onlara bir şey getiririz. Bir yelpaze ya da bir tarak. Moda bir şeyler. Onlara sürpriz yapmayı çok severim."

Dışarı çıkıyorlar, mart güneşinin koridor halinde aydınlattığı bir alandan geçip deri koltuklu, serin arabaya biniyorlar. "Haydi!" diye bir haykırış duyuluyor. "Kalkıyoruz!" Tekerlekler mıcırı çatırdatarak dönüyor ve ağaçların gölgeleri arasından, yol boyunca ilerleyip demir kapılardan geçiyorlar. Canning cebinden *Felsefi İnceleme* adlı bir kitap çıkarıyor, arada sırada kabul ettiği ya da tartışmalı bulduğu noktalarda, başını evet ya da hayır anlamında sallayarak okumaya koyuluyor. James pencereye dayanıyor. Bu pencere, Gummer'ı en son, Salisbury'de kaldırım taşlarına serilmiş, dayak yerken gördüğü pencerenin ta kendisi. Gummer'ı, onun şimdi ne halde olduğunu görebilmeyi istiyor. Kendilerince iyi bir çifttiler, onca insanı kandırmak eğlenceliydi. Belki Canning'in adamları onu öldürmüştür, öldürmedilerse büyük olasılıkla bedeni bir yol ağzında zincirlere asılmış, sallanıyor, kargalara yem oluyordur. Öyle beş para etmez, açkgöz bir adamın yasını kim tutar?

Alacakaranlık indiğinde, Kensington Gardens'ı geçiyorlar. Canning, soğuğa karşın, çocuk dışarıyı daha iyi görebilsin ve duyabilsin diye camı indiriyor, çünkü kent, lambalarla aydınlatılmış zarif meydanları, süvarileri, el arabaları,

çekçekleri ve işportacılarıyla son derece tatmin edici bir cümbüş içinde.

Birçok noktada gezinti arabaları ve tahtirevanlar çarpışıyor. Bunun üzerine saldırgan arabacılar ve tahtirevan taşıyıcıları, zincirleme küfürleri bile tuhaf bir biçimde resmi olduğundan, birbirlerine gülünç gülünç bağrışıyorlar. Koca gözlü, zayıf kol ve bacaklı çocuklar trafiğin içinde mekik dokuyorlar. Dilenciler ellerini pencereye uzatıyor, arabacının kırbacıyla geri çekiliyorlar. Yanık kokusu, kanalizasyon kokusu, hatta sosyetik bir hanımın arabası onunkilere yakın geçtiğinde, arkasında bıraktığı parfümün kokusu birbirine karışıyor.

Piccadilly'den yukarı, St. James Park'ının önünden, Süvari Geçidi, Strand, Fleet Sokağı derken araba duruyor, ayakçı kapıyı açıyor, James ve Canning arabadan iniyorlar. Sollarında kalan dar iç bahçeye sapıyorlar. Bahçenin bitiminde, dışında lamba yanan bir bina var. Yaklaşırlarken, önlüklü ve bastonlu yaşlı bir adam, onları karşılamak üzere dışarı çıkıyor.

"Hoş geldiniz, Mr. Canning. Beylerin çoğu burada."

"Pekâlâ, Lute." Canning adamın eline madeni bir para sıkıştırıyor. "Düş bakalım önümüze."

Binaya giriyorlar, topluluğun başkanlarının ve eski üyelerinin portrelerinin önünden geçerek bir merdivenden aşağı iniyorlar.

"Bunun kim olduğunu biliyor musun, James?" Canning, portrelerin içinde en etkileyici olanının önünde duruyor. İnce yüzlü, keyifsiz, oldukça sinirli görünen bir adamın portresi bu.

"Sir Isaac Newton, James. Gençken onunla tanışma onuruna ermiştim."

Lute onları, evin arka kısmındaki bir kapıya getiriyor. Kapının üzerinde, süslü altın harflerle "*Nullius in Verba*"¹

1 1660'ta kurulmuş bilim topluluğu Kraliyet Cemiyeti'nin, "Başkasının sözüyle hareket etme" anlamına gelen mottosu. (ç.n.)

yazıyor. Lute kapıyı açtığında, Canning'in içeri girdiğinin fark edilmesiyle bıçak gibi kesilen bir uğultu duyuluyor. James, –Bentley dahil– birçoğunu, eve yaptıkları ziyaretten hatırlıyor. Lute bastonunun alt ucuyla yere vuruyor ve adlarını anons ediyor. Canning, James'in kolunu tutuyor ve onunla birlikte yüksek bir platforma çıkıyor. Orada, üzerinde bardak ve şişe bulunan bir masa var.

Canning, "İstediğim şeyleri buldun mu, Lute?" diye soruyor.

"Burada, efendim."

Canning'e küçük, deri bir çanta veriyor. Çanta oldukça yeni gözüküyor. Canning bunu çabucak açıp içine bakıyor ve başını sallıyor. Saat sekizi vuruyor. Dışarıda, kentin saatleri de vurmaya başlıyor. James, Canning'in yanında duruyor ve adamların başının üzerinden bahçeye bakıyor. Yağmur başlamış.

"Beyler! Sevgili üyeler... Bu gece –söz verdiğim gibi– en son harikamı size sunmak için buradayım. Bu, seyyar bir dolandırıcının çadırında –son derece masumca– gösteri yaparken keşfettiğim bir çocuk. Namussuz adam, çocuğu bir ağırlı kesicinin etkisini ispat etmek için kullanıyordu. Gösteri dikkat çekecek derecede ikna ediciydi, ancak söz konusu kocakarı ilacını incelediğimde, bunun tamamen düzmece olduğunu keşfettim. Oysa burada duran çocuğun, acı veren uygulamalardan etkilenmediğini kendi gözlerimle görmüştüm. Bu, ilacın sayesinde değilse –açıkça görülüyordu ki değilse– o zaman nasıl açıklanabilirdi? Bu 'gösterilerden' bazılarına kendim, bazılarına da ajanlarım katıldı. Doğal olarak bir hileden, iskambil numaralarında görülen ve hokkabazların becerikli olduğu türden bir el çabukluğundan kuşulanıyordum. Bunun böyle olmadığına ikna olduktan sonra, çocuğu içinde bulunduğu mutsuz ortamdan kurtardım ve

kendi evimin güvenli ortamına getirdim. Şimdi, sizlerin de onayıyla, içimizdeki en kuşkucu zihinleri dahi, bu konunun topluluğun dikkatine değer olduğuna ikna edecek küçük bir deney gerçekleştirmek isterim.

Canning çantadan on sekiz santimlik bir iğne çıkartıyor. Gummer'ın yeğlediğinden daha tıbbi bir görünümü olsa da, iğne, önemli tüm açılardan diğeriyle aynı. Canning, iğnenin sivri olduğunu kanıtlamak için bununla kendi başparmağını deliyor. James'e dönüyor. James elini, avcu yukarı bakacak şekilde uzatıyor. Canning onun parmaklarını tutuyor, iğnenin ucunu elinin üstüne getirip iğneyi çocuğun elinin diğer tarafından çıkacak şekilde batırıyor. James çığlık atmaya başlıyor. Canning gözlerini ona dikip bakıyor. Herkes susmuş durumda; biri kıkırdıyor.

Canning alçak sesle, "Burası gösteri çadın değil, çocuğum. Sattığımız bir şey yok." Gözleri şimdi hiç de dostça, bir ebeveyn gibi bakmıyor. Topluluğa sesleniyor. Onun arkasında duran James, açıkça sırttan şişman adama bakıyor.

"Size şunu açıklamalıyım ki beyler, gösteri gereği bu çocuğun, izleyicileri, duyuları normal bir insan, içlerinden biri olduğuna ikna etmek için, ilk seferinde acı çekme numarası yapması gerekiyordu. Sabrınızı biraz daha zorlamama izin verirseniz, deneyi tekrarlayacağım."

Deneyi tekrarlıyor. Bu sefer çocuk gözünü bile kırpmıyor. Topluluktan bir şaşkınlık homurtusu yükseliyor. Bu, çocuğun çok iyi bildiği bir ses.

Canning çantaya elini daldırıyor, bunu biraz karıştırdıktan sonra bir pense çıkarıp topluluk görsün diye sevimlice havaya kaldırıyor, ardından bunu, çocuğun sol el başparmağının tırnağını çekmek için kullanıyor. Bunun için epey güç sarf etmesi gerekiyor ve dudaklarının üstüne boncuk boncuk ter birikiyor. Ardından penseyi, çelik dişleri arasındaki

tırnağı gösterecek biçimde havaya kaldırıyor. Alkış sesleri. Adamlardan bazıları ayağa kalkıyor. Canning başparmağı sarıyor, James'in başını okşuyor.

"Keşke beyler, diğer açılardan yaşıtı erkek çocuklardan hiç de farklı olmayan bu çocuğun neden acı hissetmediğini keşfettiğimi söyleyebilseydim. Ne yazık ki, bunu başaramadım. Sizin de tanık olduğunuz gibi, sanki acı çekme yetisi donmuş gibi; gerçekten de bir acıya soğuk uygulamanın, genellikle acıyı hafiflettiğini biliyoruz. Bu durumda ise, 'soğukkanlı' deyiminin yalnızca mecazi bir şey olmaması mümkün. Durum buysa –yani duyuları bir şekilde donmuşsa– bu buzun nasıl çözülebileceğini ve çocuğun hayatında ilk kez acı çekmesi durumunda bundan nasıl etkileneceğini değerlendirmek faydalı olabilir..."

Bir sonraki konuşmacı, Papaz Joseph Seeper. Stroud'daki bahçesinden tuhaf bir tarla faresi getirmiş. İkisi de pek rahat görünmüyor. Topluluk yavaş yavaş dağılıyor.

Araba, Mr. Canning'in ufak, ancak lüks bir ev kiraladığı Grosvenor Meydanı'na, Charles Sokağı'nı izleyerek çıktığında saat geceyarısını geçiyor. Fleet Sokağı'ndaki Mitre'de onları yemek ve şarapla ağırlayan topluluk üyelerinden oluşan hayran kitlesi, onları bir türlü bırakmıyor. Birçoğu Mr. Canning'in deneylerini yenilemesi için ısrar ediyor, ancak bunun, topluluğun saygınlığına gölge düşüreceğini ileri süren Mr. Canning buna yanaşmıyor. Bu arada James, büyük çoğunluğun dikkatini çekmeden bir şişe şarabı mideye indiriyor. Şarabı içmesinin nedeni, bunun kendisini nasıl etkileyeceğini, diğerleri gibi şamatacı birine dönüştürüp dönüştürmeyeceğini görmek istemesi; ancak hafif bir sıcak basmasından, beynine daha fazla düşünce üşüşmesinden başka bir şey hissetmiyor. O kadar da matah bir şey değilmiş bu şarap denilen meret.

Eve çıkan basamakları tırmanırlarken, Canning'in keyfi yerinde. İtalyanca bir şarkı mırıldanıyor, uşaklarına adlarıyla sesleniyor, bir piskopos gibi, onların elini öpmesine izin veriyor. Kristal kürelerle dolu bir odada, çocuğun başparmağını sarıyor. İğne yarası şimdiden iyileşme belirtileri gösteriyor.

Bir uşak James'i, birinci kattaki odaya götürüyor. Uşak odadan çıktığında James, meydanın bahçesine bakan pence-
renin önünde oturuyor. Saat geç olmasına karşın, meydanda hâlâ insanlar var, at arabaları bir o yana, bir bu yana gidiyor. Saat duyurusu yapılıyor: "Saat biri geçti. Her şey yolunda!" Eski püskü paltolu bir adam, meydanı bir hamamböceği gibi hızla geçiyor. James lazımlığını kullanıyor, ardından yatağa giriyor.

Uyandığında hava hâlâ karanlık, sabah yakın gibi görünmüyor. Ağzı ve boğazı, bir kumaş kadar kuru. Ne kadar uyuduğunu bilmiyor. Yataktan çıkıyor. Başucunda bir mum var, ancak bunu yakacak bir şey yok. El yordamıyla odasından çıkıyor. Aralık bir kapıdan gelen tek bir ışık huzmesi dışında, koridor kapkaranlık. James sessizce buna doğru yürüyor, içeride birinin bir şarkı mırıldandığını duyuyor. İçeri-
yi gözetliyor; manzarayı tüm netliğiyle görebiliyor. Mr. Canning, odasında şöminenin önünde çırlıçıplak oturmuş, *St. James Chronicle* gazetesini okuyor. Gazete hışırıyor, Canning sayfayı çeviriyor ve ardından, sanki gazeteden sıkılıvermiş gibi, bunu ikiye katlıyor ve yanına, yere atıyor. James, ilk başta gördüğünün bir ışık yanılısaması olduğunu düşünüyor. Canning'in, kasıkları arasında kıvrılmış duran penisine karşın, memeleri var. Büyük ya da dolgun değiller, ancak meme oldukları inkâr edilemez. Çocuğun bir hareketi, varlığını ele veriyor, Canning'in gözleri, taş gibi donuk ifadeli yüzünde hareket edip dışarı bakıyor; Canning orada kimin

durduğunu görüyor ve "Tahmin etmemiş miydin? Eminim etmiştin," der gibi gülümsüyor.

Temmuz ayının ortasında bir dolu fırtınası yaşanıyor; güvercin yumurtası büyüklüğünde dolu taneleri, koyunları sersemletiyor, öldürüyor. Bir hafta boyunca bunun uğursuz bir alamet olduğu konuşuluyor, ardından hasat koşturmacası içinde unutulup gidiyor. Yazlık ceketini giymiş olan Mr. Collins, kütüphanenin pencerelerini açınca kurt sinekleri içeri dalıp kitap kokan havayı karıştırıyor. James ya kitap okuyor ya da uyukluyor. Mr. Canning'le birlikte iki kez daha Londra'ya gitmiş ve iki tırnağını daha kaybetmiş. Artık ondan hiçbir şey beklenmiyor. İkizler hastalıklı bir yaşam sürmeye devam ediyorlar: Mayıs ayında kusuyorlar, haziran ayında lekeli humma geçiriyorlar. Ağustos ayında, haftalardır ilk kez Molina'nın koluna dayanarak hava almaya çıktıklarında, kütüphane penceresinden, en sevdikleri yeğenleriyle gezintiye çıkmış iki yaşlı kadın gibi görünüyorlar.

Yaz onları iyileştiriyor; kırılgan da olsalar, azıcık canlanıyorlar. Çok geçmeden, kır çiçekleri toplamak için yapılan gezintilere James de davet ediliyor. Molina onlara katıldığında, hepsinin bir arada eskizini çiziyor; bu eskizlerden bazılarını yağlıboya bile aktarıyor: Ağaçların altında, delik deşik güneş ışığının yarattığı puslu ortamda oturan iki kız ve bir oğlan çocuğu. James Dyer'ın tüm tabloları arasında

–ucube çocuk, şık doktor– Molina tarafından son derece serbest bir teknikle, fazla ayrıntı verilmeksizin, yalnızca boyayla çizilmiş eskizlerden ibaret bu tablolar en güzelleri. Kızlar, trajedileri tamamen gözler önüne serilmiş; oğlan, bir ağaca sırtını dimdik yaslamış, Mr. Canning’in heykellerinden biri gibi yüzünde korkusuz bir ifadeyle oturur biçimde. Bu, çocuk yaştaki bir suikastçının, budala bir kralın yüzü. Dikkatle bakmayan birini bile tedirgin eden bir ifadesi var. Bir bilinmezle karşı karşıya olmanın verdiği bir tedirginlik bu.

James’i sonunda Canning’in evinden ayrılmaya iten şey ne, belli değil. Neden o gün de, bir başkası değil? Kendisini artık bir şeye, devasa bir makinenin nemli dişlilerine takılmış gibi hissediyor. Bunu nasıl adlandıracağını bilemiyor. Hormon salgılayan bezleri, ışık ve saman tozu içinde. Düşleri köpeklerle dolu. Önceki hafta, anatomi kitabında bir kadının parçalara ayrılmış cinsel organını bir saat kadar, çok yakında seyahat edeceği ülkenin haritası gibi incelemiş. O sabah uyanıyor, sabahlığını sırtına geçiriyor ve sanki onların odasından kendisinininkine havadan gizli bir davet, bir mesaj ulaşmış gibi dosdoğru kızların odasına gidiyor.

Odaya girdiğinde kızlar yatakta oturmuş, haşlanmış yumurta soyuyorlar. Doğum günlerine bir hafta, James’inkine on beş gün var. Boyunlarında, Mr. Canning’in önceden vermiş olduğu hediye inci kolyeleri takılı. Gülümseyiyorlar, gülümsemeleri, James’in bulunduğu yerde kesişiyor. Kızlar yarıya kadar soymuş oldukları yumurtalarını kenara koyuyorlar. Ann örtüleri açıyor. James yatağa giriyor, sırtüstü yatıyor ve sayvana bakıyor.

Daha sonra kızların ne çok kıkırdadığını, ne çok şey biliyor olduklarını anımsıyor. Yıllar sonra, Bath yolunda, açık bir at arabasının içinde, karşı koltukta birbirine sokulmuş

evli iki genç kadınla birlikte otururken, ikizlerin bilgisinin aslında deneyimden kaynaklanmış olması gerektiğini fark ediyor. Peki kimle yapmış olabilirlerdi? Canning'le mi? Molina'yla mı? Kızlar, Molina'nın metresleri miydi?

Kıkırdamaların arasında, dikkatlerin yoğunlaştığı tuhaf sessizlik anları oluyor. Yoğun fiziksel çabayla dolu dakikalar. Yapışık ikizler, diğerinin aldığı zevki hissediyor. Birinin göğsünü okşadığında, her iki kardeş de içini çekiyor. Peki bu ne kadar sürüyor? James'i sıkacak kadar uzun. Kızlar hastalıklı gibi nefes nefeseler, ona tatlı sözler mırıldanıyor, ardından azarlıyor, azgınlık anları yaşıyorlar. James, bu deneyimin biraz daha derli toplu sürmesini, doğru düzgün bir sonu olmasını dileyerek onlara eşlik ediyor. Yarım saat sonra Anna'nın inci kolyesi kopuyor; sıcak inciler, ikizlerin bedenleri arasından cıva gibi kayarak, örtülerin kıvrımları arasına doluyor. Kızlar ciyaklıyor, dizlerinin üstünde doğrulup bunları topluyorlar ve buldukça ağızlarına dolduruyorlar. James ağızları incilerle dolu olarak örtüleri tırmıklayışlarını bir süre seyrediyor. Ardından sabahlığını yeniden sırtına geçirip odasına dönüyor.

Bir başka gün. Hava hâlâ karanlık. Şişman adam, James'in yatağının yanına oturmuş. Elinde bir mum var. Yağmur ve brendi kokuyor.

"Benim harika çocuğum nasıl bakalım?" diyor.

Soğuk elini uzatıp delikanlının yanağına dokunuyor.

James, "Bugün mü?" diye soruyor. "İkizlerin işi bugün mü?"

"Evet, bugün."

"Ben de izleyebilir miyim?"

"Elbette izleyeceksin."

"Ölecekler mi?"

“Ölseler bile, bundan sana ne? Benim asıl içini açmak istediğim sensin. Bedeninde birçok sır barındırdığına bahse girerim. Ne dersin oğlum, asıl seni mi açsak? Hareketsiz kalacağından eminim. Çeneni kapalı tutacağından.”

Kapı açılıyor, Mr. Canning başını uzatıyor. “Bentley?”

“Tamam, Canning. Geliyorum.”

Odadan çıkıyorlar.

James uyanık, yatmaya devam ediyor.

Mr. Canning'in özel ameliyathanesine, ameliyat masasına yukarıdan bakan sıraların bulunduğu alana doğrudan açılan, odanın arka tarafında bulunan yüksek bir kapıdan giriyor. Yanında, kolunun altına çizim malzemelerini sıkıştırmış Molina var. Canning ondan bu olayı kaydetmesini istemiş. Molina hasta görünüyor; güçlükle nefes alıyor. Kömürü eline aldığı anda, parmaklarının titrediği görülüyor.

Canning, sanki bugün düğün günüymüş gibi gümüş gül nakışlı, beyaz saten bir önlük giymiş. Canning dışında, topluluktan çok sayıda adam koltuklarda yerlerini almış. Heyecanla, yüksek sesle gevezelik ediyorlar. Gün ışığı, tepe penceresinden içeri giriyor ve ameliyat masasının çevresini aydınlatıyor. Ameliyat masası, mutfaklarda görülen cinsten çıplak, ahşap bir masa ve bunun üstünde kızların kafalarını koymaları için tahta bloklar duruyor. Masanın çevresinde üç uzun şamdan ve mumların fitillerini kırpma için elinde

kırpma makasıyla bekleyen bir uşak var. Talaş dolu kutular masanın yanına düzenlice dizilmiş.

Aşağıdaki kapılar açılıyor. İçeri bir müzik dörtlüsü giriyor. Oturuyorlar ve sanki müzik aletlerini yeni keşfetmiş gibi bunları inceliyor ve melodi denemeleri yapıyorlar. Deneme niteliğinde birkaç nota çaldıktan sonra sessizce oturmaya başlıyorlar. Bunun ardından odaya, asistanıyla Mr. Bentley, Mr. Hampton'ın asistanı, elinde üstü bez kaplı kocaman bir tepsi taşıyan kapı görevlisi Lute giriyor. Banklardaki beyler alkışlıyorlar. Operatörler aynı anda başlarını zarifçe eğiyorlar. Mr. Bentley aralarından ayrılıyor, kapıya gidiyor, bunu açıyor ve ikizleri içeri alıyor. Daha çok alkış. İkizler, ortadan kesilmiş ve kurdelelerle bağlanmış bir tür kombinezon giymişler. Alkışlar daha da yükseliyor. Mr. Canning ayağa kalkıyor; diğerleri onu izliyor. Molina hızla bir şeyler çiziktirmeye başlıyor, kömür parçası kâğıt üzerinde hışırtılı sesler çıkarıyor. Eskiz, bir şeyleri saklama çabası gibi görünüyor.

İkizler bakışlarını yukarıdaki balkona, kibarca gülümseyen, perukları yeni pudralanmış, sırtlarına temiz gömlekler, kaliteli ceketler geçirmiş, her biri Canning'in berberinin usturasıyla tıraş olmuş adamlara çeviriyorlar. Sersemlemiş gibiler, gözlerini kısarak bakıyorlar. Uyuşturulmuşlar, belki de sarhoşlar. Bakışları James'e ulaştığında, onu pek tanımış gibi görünmüyorlar. Bentley, Anna'nın dirseğini tutuyor. Lute, kızların kaçmasını engellemek ister gibi kapıyla onların arasında bekliyor. Adamlar yerlerine oturuyorlar. Canning eliyle bir işaret yapıyor. Bentley başını sallıyor, kızları masaya götürüyor, uzanmalarına, başlarını tahta blokların üstüne yerleştirmelerine yardımcı oluyor. Lute, bir hokkabaz gibi yumruğunun içinden iki mendil çekiyor ve bunları kızların yüzüne örtüyor. Mendiller, kızların ağızlarının üstünde hızla kalkıp iniyor. Tepsinin örtüsü kaldırılıyor; altındaki

neşterler pırıl pırıl parlıyor. Bentley ve Hampton, bunlardan birini satın almayı düşünüyormuş gibi yoklayarak birer neşter seçiyorlar. Lute, müzisyenlerden birinin kulağına bir şeyler mırıldanıyor. Kemancı ayağını yere vuruyor ve ameliyathane, o sıralar kentte popüler olan zarif bir parçanın giriş melodileriyle doluyor. Cerrahlar aletlerini ellerine alıyorlar, ikizlerin kombinezon kurdeleleri çekilerek açılıyor. Bentley, kızların kalçalarını yokluyor, başlayacağı yeri buluyor ve bıçağı batırıyor. Kızların bedenleri masada sıcıyor. Lute ve Hampton onları bastırıyorlar. Oda aniden ısınmaya başlıyor. Kızlar, dördüncü keşiğe kadar çığlık atmıyorlar. Molina inleyerek arkasına yaslanıyor; James öne eğiliyor. Çığlık yaklaşık bir dakika kadar sürüyor, sonra birden kıpkırmızı bir kan seli masayı basıyor. Lute akan kanı yakalamak için kutulardan birini tekmeliyor, ancak çok sert tekmelediği için, kan, kutunun yan tarafından yere sıcıyor. Hampton, Bentley'nin kestiği damarları toplamaya çalışıyor. Bir tane-sini görüyor, klamlıyor, bunu bağlamaya çalışıyor, ancak kan akışı bir türlü yavaşlamıyor. Müzisyenler birbirleriyle uyumu tamamen yitirmiş durumdalar, her biri kafasında nerede kaldıysa, oradan devam ediyor. Bentley'nin neşteri elinden kayıyor, tangırdayarak yere düşüyor. Küfrediyor ve tepside bir başkasını alıyor. Önlüğü sıırıslıklam. James, başını çevirdiğinde, yüzü kireç gibi olmuş Molina'nın, öne doğru yığılmış, ayakkabılarına kustuğunu görüyor.

Kızların yüzünü örten mendiller artık neredeyse hareketsiz. Hampton deli gibi çabalıyor; peruğu sağ gözünün üstüne kaymış durumda, bunu geri itince, perukta kırmızı bir el izi bırakıyor. Bentley masadan uzaklaşıyor, uşağı, kendisine içki vermesi için eliyle çağırıyor. Uşak brendiyi bardağa son derece dikkatle koymaya çalışsa da, bunu döküyor. Bardağı küçük bir tepside getiriyor. Bentley bunu bir dikişte içip

yeniden işine dönüyor. İkizler şimdi birbirlerine yalnızca omuzlarındaki bir et parçasıyla bağlı. Bentley koca omuzlarıyla asılıyor ve onları birbirinden ayırıyor. Hampton onun hızına yetişemiyor. Lute'a tamamen anlaşılmas bir şeyler haykırıyor. Bir kan seli daha; bu seferki tam isabetle kutuya akıyor. Bentley, Hampton'a kanamaya yol açan damarı göstererek, "Dik şunu! Dik," diye bağıyor.

Obuacı odayı terk etmiş. Kemancı ve flütçü, şimdi birbirlerinden tamamen farklı melodileri, sersemlemiş bir şekilde çalıyorlar. Mendiller artık kalkıp inmiyor. Bentley neşterini koyuyor, ellerini silmek için bir bez bakınıyor, bulamayınca, Anna'nın yüzündeki mendili alıyor. Kızın yüzü kardeşine dönük, ağzı açık, gözleri fal taşı gibi açılmış. Yüzünde en ufak bir yaşam belirtisi yok. Molina dışarı çıkmış. James kâğıdı ve kömürü alıyor ve çizmeye başlıyor. Hampton, hâlâ bir şeylerle, bir damarla uğraşüyor ve ağlıyor. Kızlarla konuşmuş gibi, ağzı çarpılmış, "Tok hıtlı! Lanet olatı tok hıtlı!" diyor. Canning ayağa kalkıyor, alçak sesle, "Teşekkür ederim, Bentley. Elinden geleni yaptığına eminim," diyor. Nedimleri arkasında, Fransa kralı edasıyla dışarı çıkıyor. Bentley bir elini aldırmas bir biçimde sallıyor. Yukarıdaki sıralara yeniden baktığında, orada kalmış tek kişinin, çizimini bitirmekte olan James olduğunu görüyor.

O gece, beline kadar soyunup yıkanan James, tenine yapışmış olağanüstü küçüklükte yumurta kabuğu parçaları keşfediyor. Bunları ayıklamak şaşırtıcı derecede güç.

Tanık oldukları olayla değişen müzisyenler, ikizlerin küçük kilisede yapılacak cenazesinde bir ağıt çalmak üzere kalıyorlar. Mr. Canning on dakika kadar bolca gözyaşı döküyor, kilise bankında acılar içinde oturuyor, ardından kendini

topluyor ve cenazeyi izleyen toplantıda eski haline dönüyor, büyük salonu bir uçtan diğerine Mr. Bentley'le kol kola yürüyor.

Kızlar, malikânenin özel mezarlığına ayrı tabutlarda gömülüyorlar. James, kazılan mezarın kenarına gelince, tabutların üst üste konduğunu görüyor. Bir anlığına, hangi tabutta kimin yattığını, tepede olanın Ann mi, yoksa Anna mı olduğunu merak ediyor. Bunu bilmenin yolu yok. Eylül ayı için hava soğuk, yas tutanlar, ilk çamur parçasının atılmasından sonra mezarlıktan ayrılıyorlar.

James, bir hafta kadar sonra, Mr. Canning'in amforalarından birinin içine işerken rast gelene kadar Molina'yı görmüyor. Ressam içkili, ancak çok sarhoş sayılmaz.

"Eee, dostum. Her şeyin bir sonu vardır. Senin, benim, Canning'in. Bu ev bile bir gün toza dönüşecek. Bana sorarsan, ben kemiklerimi uygar bir ülkede bırakmayı yeğliyorum. İngiliz acımasızlığı, tıpkı İngiliz oyunları gibi. Anlayamıyorum. Eve dönüyorum. Hoşça kal, James. Sen de buradan uzaklaş."

James, "Bir seferinde, bana aydan gelen çocuğu göstereceğini söylemiştin," diyor.

Molina çevresine bakınıyor, James'in ne dediğini anlamaya çalışırken kaşlarını çatıyor, ardından anımsayarak bir kahkaha atıyor. "Onu görmek mi istiyorsun?"

James başını sallıyor.

"*Bueno, vamos...*"¹

Kocaman salonlardan, varaklı aynaların, duvar halılarının, yağmalanmış idollerin; devasa tabloların, zarif mobilyaların önünden geçiyorlar. Ardından merdivenden yukarı çıkıyorlar: koridorlar, aniden beliriveren pencereler, bir uşağın ortadan kaybolan sırtı, uzakta kapanan bir kapının sesi...

1 (İsp.) Tamam, gidelim. (ç.n.)

“Burada,” diyor Molina. “Bu odada.”

James bir an anlamayarak, koridora, geldikleri yöne bakıyor. Kendi odasının önünde olduklarını sanmıştı. Şimdi gerçekten de kendi odasına geldiklerini fark ediyor. Molina kapıyı açıyor.

“Gel, James. Çekinme.”

Çocuğun elini, pek de nazikçe sayılmayacak biçimde tutuyor ve onu odanın içine, aynanın karşısına çekiyor.

“Daha önce tanışmış mıydınız?”

Molina kapıya doğru geri geri yürüyor. “Adiós, dostum. Burası tehlikeli bir yer. Peligroso.¹ Senin için bile.”

James gözlerini dikmiş, aynaya bakıyor. Aydan gelen çocuk da ona. Dışarıda, inceden mavi bir yağmur yağıyor. Bir uşak, elinde kovayla, sert adımlarla gölün yanındaki eve doğru yürüyor.

On iki ay sonra biraz daha uzamış olan delikanlı, kollarındaki kurtmantarını sanki öldürdüğü bir canavar gibi taşıyor. Onu üç bacaklı, gri bir melez köpek takip ediyor. Birbirlerine bir tür yoldaşlık ediyorlar; köpek ona körü körüne bağlı, delikanlı ise onun tuhaf bir gölge gibi kendisini izlemesinden hoşnut. Arada sırada köpeğin getirmesi için bir dal parçası fırlatıyor; onun hevesle, gülünç bir biçimde koşmasını izleyerek eğleniyor. Köpek ona başka şekillerde de hizmet

1 (İsp.) Tehlikeli, riskli. (yay.n.)

ediyor. Köpek eve geçen ilkbaharda geldiğinde, sol kulağı, mor bir et parçasının ucunda sallanıyordu. Mr. Collins'in de köpeği tutarak yardım etmesi sayesinde James, köpeğin kulağını iğne ve iplikle, dümdüz olmasa da, düzgünce yerine dikmişti. Bu James'in ilk hastasıydı ve köpek bir daha başka şekilde kendini yaralamayınca James bu yaraları bir bıçakla ya da dal parçasıyla kendi açmıştı; öyle ki, şu anda İtalyan bahçesinde çeşitli şekiller verilerek budanmış ağaçlara doğru koşan köpekte, bazıları solmuş, bazılarıysa hâlâ kırmızı, ancak her biri bir öncekinden daha kurnazca dikilmiş on kadar yara izi var.

James onun ardından bahçeye giriyor, budanmış yeşil duvarların arkasında köpeği kaybediyor ve onun tedirgin tedirgin, giderek daha yüksek sesle havlarken birden susuverdiğini duyuyor. James köpeğe sesleniyor, köpek gelmiyor. Bahçeye giriyor, bahçıvanın el arabasının, budanmış dallarla yarıısına kadar dolu olduğunu görüyor, ancak ne bahçıvan-dan ne de üç çatallı ayak izi çimenlerin üstünde belli olan köpekten eser var. Çit şeklinde kesilmiş çalılar parlıyor. Bir kuş ailesi aniden havalanıyor ve ormana doğru bir yay çiziyor. Bir ses, belki bir uşak, alçak, boğuk bir sesle yasak aş-kına şarkı söylüyor. Daha sonra bu ses ona küre biçiminde budanmış bir ağacın dallarının arasından, adıyla sesleniyor.

"James! Buradayım."

Kürenin içine, güney tarafına yakın bir yerden sürüne-rek girmek olası. James içeri emekleyerek giriyor. Gummer, köpeğin bedeninin yanında, kendinden gayet hoşnut, otu-ruyor.

James bir an için bir şey demiyor. Gummer'a, sanki ko-ruyucu sıvıyla dolu bir kavanozda yüzerken karşılaşmışlar gibi bakıyor. Gummer, burnundaki gri kıllara, dişlerinin bi-raz daha kahverengileşmiş olmasına, boyun derisinin biraz

daha gevşemiş görünmesine karşın, gerçekten de hiç yaşlanmamış gibi duruyor. James, bahçenin yeşil şıprıtlı karanlığındaki bu karşılaşmayı, hatta Gummer'ın midesine doğru tuttuğu geniş ve kısa namlulu tabancası gibi ayrıntıları bile daha önce düşünmüş gibi hissediyor.

"Ne zaman gidiyoruz?"

"İyi dedin, evlat! Olabildiğince çabuk. Sana güvenip evden eşyalarını almaya gönderebilir miyim seni, ne dersin? Bence güvenebilirim. Ayrıca, Mr. Canning'in gümüşlerinden birazını da paketlersen, tazminatım olacak kadarını, o düzenbazı polise ispiyonlamaya zorlamayacak kadarını, iyi olur; çünkü sen benim malımdın oğlum ve o piç herif seni benden çaldı. Elin değmişken biraz peynir, et ve bir şişe iyi şarap da getir. Ben gidiş gelişini rahatça görebileceğim biçimde, yolun üzerinde bir yere saklanacağım. Herhangi bir sürprize kalkışırsan burada yatan zavallı Kerberos'un¹ yanına gidersin." Köpeğin ölüsünü nazikçe pıt pıt seviyor. "Komprendi vu?² Vay be, seni gördüğüme sevindim be oğlum."

James eve giriyor, hizmetlileri, Gummer'ın varlığından haberdar etme fikrini kafasında bir anlığına tartıyor, ardından gardırobunun yarısından fazlasını çantasına dolduruyor. Kütüphaneye gidiyor ve sevdiği kitaplardan, eline o anda geçen ne varsa, alıyor. Salonlardan birinden dört adet gümüş enfiye kutusu topluyor, aşçının sandalyesinde ayaklarını ateşe uzatarak horladığı mutfaktan bir çift soğuk kırmış güvercin ve aşçının yarım şişe cinini aşıyor.

Buradan ayrılmak güç değil. Gummer'ın atına biniyor, Gummer'la aralarına çantasını koyarak onun arkasına oturuyor, güneye doğru yola koyuluyorlar. Yollardan ve kasabalardan olabildiğince uzak duruyorlar. Arada sırada,

1 Yunan mitolojisinde, Hades'in yeraltı dünyasının bekçisi üç başlı köpeği. (ç.n.)

2 Bozuk bir Fransızcayla, "Anladın mı?" (ç.n.)

omzuna çapa atmış bir köylü ya da yemiş toplamaya çıkmış bir kız onları merakla izliyor, ancak çoğunlukla yalnızlar; onları tek gören sığırlar, koyunlar ve gece yaktıkları ateşin ışığının cazibesine kapılan hayvanlar oluyor.

Üçüncü günlerinde, yemişlerle masmavi olmuş sıra sıra çalıların arasından kıvrılarak uzanan bir patikadan aşağı iniyorlar. Tepeye tırmandıklarında, deniz kuşlarının başlarının üzerinde havada dengede durduğunu, yaklaşık yüz metre aşağıda dünyanın sona erdiğini görüyorlar; tuzlu bir rüzgâr Gummer'ın şapkasına bir fiske vuruyor ve şapka tembel tembel aşağı, denize uçuyor.

Southampton Water'ı feribotla geçiyorlar ve günün son, gecenin ilk ışıklarıyla Portsmouth'u uzaktan görüyorlar. Su, aydınlığını karadan daha uzun süre koruyor. James Bristol'da bile bu kadar çok gemiyi bir arada görmemişti; Pool'da, Spithead'e doğru yayılan ve bir bakışta sayılamayacak kadar çok sayıda gemi bir arada. Kocaman gemiler arasında her tür ufak deniz aracı –hafif mavnalar, filikalar, küçük tekneler– bir ileri bir geri kürek çekiyor; denizcilerin sesleri, deniz kuşlarının bağırması kadar net duyuluyor. Atı, aşağıda görünen kente doğru sürüyorlar. Her yer, kısa ceketler giymiş, denizcilere özgü sallana sallana yürüyen, karaya çıkma izni almış, yüksek sesle konuşan denizcilerle, onların kolunda dolaşan, erkekleri kadar gürültücü, hırpani fahişelerle dolu. James ve Gummer, denizcilerin gemilere kaydolduğu hanlardan birinin ışığı altında yollarına devam ediyor. Üst kat pencerelerinden birinden, üzerinde kıvılcık bir haç bulunan, yelken büyüklüğünde beyaz bir bayrak sarkıyor. Üniformalı, karanlık yüzlü adamlar, tartan parlak gözleriyle onların geçişini izliyorlar. Biri, “Hey, beyler...” diye seslenince, Gummer topuklarını atının böğrüne vuruyor ve dilini hafifçe şaklatarak hızlanmasını sağlıyor.

Ev, arka sokaklardan birinde. At, çöplerin arasından kendine yol bularak ilerliyor. İnsanlar karanlıkta yanlarından hışırdayarak geçiyorlar.

“İşte burası evimiz evlat, şimdilik. Gel, üvey annene merhaba de.”

Ev, gölgeler içindeki belli belirsiz hatlarıyla, bir çiftliğin ek yapılarından birine benziyor; kent tarafından yutulmadan önce büyük olasılıkla da bu amaçla kullanılmış. Ancak içerisi, kısmen düzenli ve temiz. Şöminede bir ateş gürlüyor, duvarda resimler, büfede porselenler dizili, perdeli pencerenin önünde iki sardunya bile var ve bunların üzerinde, tüneğinde sinirli sinirli iki yana sallanan, hırçın görünümlü, iri bir papağan oturuyor.

Grace Boylan kapıda elinde bir mum, başında bir şal, duruyor. Oğlana şöyle bir bakıyor, ardından onun omzunun üstünden Gummer'ı görmeye çalışıyor, uzanıp onu kolundan içerinin sıcağına çekiyor. Gummer'ı bir koltuğa oturtuyor, ona bir bardak birayla kesilmiş süt koyuyor, Gummer bunu içerken onun yanağını okşuyor, sevgiyle mırıldanıyor ve koca bedenini onun dizine yerleştiriyor.

Gummer bardağı başına dikip içini çekiyor, sırtıyor ve “Sana onu getireceğimi söylemiştim,” diyor. “Bak ne kadar uzamış. Vay canına, belli ki onu iyi beslemişler.” Kadını dizlerinden itiyor, yüzünü buruşturuyor ve kalkıyor. “Her şey sırayla.”

Aralarındaki mesafeyi şaşırtıcı bir çeviklikle aşıyor ve oğlanın başının yan tarafına bir yumruk indiriyor. James sendelerken Grace de bir tane vuruyor, ardından üçüncü bir yumruk indiriyor; bu seferkinin ağırlığı da, zamanlaması da oldukça yerinde. James yere yığılıyor. Onu tekmelemeye başlıyorlar.

“Kafasını tekmeleme!” diye haykırıyor Gummer. “Kafasını tekmeleme!”

Beş dakika boyunca James'e vurmaya devam ediyorlar, ardından kendilerini nefes nefese koltuğa atıyorlar. Boylan, sanki tekmelenen kendisiymiş gibi tükenmiş, ancak huzurlu görünüyor; James'i dövmek ona iyi gelmiş, huzur vermiş gibi.

James yere serilmiş, yatıyor. Canı acımıyor, yalnız nefes alamıyor. Tavan, bir deri gibi inip kalkıyor. Oda kararıyor. Gummer'ın ayakkabılarını çıkarıp ayaklarını ısıtmak üzere kömürlere uzattığını görüyor. "Yarın Grace, kutlama yapacağız. Kasabanın içki deposunu kurutacağız. Ne dersin?"

Papağan, çürümüş bir melek gibi tüneğinden uçarak Gummer'ın koltuğunun sırtına konuyor. "Kafasını tekmeleme!" diye haykırıyor. "Kafasını tekmeleme! Kafasını tekmeleme!"

James uyandığında, yatakta tamamen giyinik yattığını görüyor. Yatağın karşısında küçük bir pencere var. Günün grisi, yolun karşısındaki evin çatısından bu tarafa sızmaya başlamış bile. Doğruluyor, gömleğini çıkarıyor ve göğsündeki darbe izlerine bakıyor. Etkileyici. Yataktan kayarak kalkıyor, pencereye gidiyor. Manzarası artık malikâne bahçesi, labirentler ve mor renkli bir orman değil. Aşağıdaki sokakta, taş döşeli suyolunda, bir kız çocuğu çömelmiş, kolunu köpeğin birinin boynuna dolamış, çişinin taşların olukları arasından altın bir ip gibi kıvrılarak akmasını izliyor. Adamın biri pencereden sarkıyor, yüzünü ovuşturuyor, başını kaldırıp havaya bakıyor.

Yatağın ayakucunda bir bohça var. James yatağa oturup bunu yerden kucağına kaldırıyor. Paketin içinde eski giysileri var; çoğu artık küçülmüş, fazlasıyla yıprandığı için kullanılmaz halde. Bunları yere atıyor. En altta, yanları çizilmiş, bazı yerleri kıymık kıymık olmuş bir kutu duruyor. Bunu açıyor. Venüs, kutunun içinde bir bilye gibi yuvarlanıyor. Güneş delinmiş. Ay, sarhoş olmuş gibi Dünya'dan öteki tarafa eğilmiş.

Sabırla çalışmaya, evrenini eski haline getirmeye koyuluyor.

Kasabada, sıradan gözlemcilere bu üçü, bir aile gibi görünüyor. Gummer buna dikkatlerini çekiyor; Grace bile kendini rolüne kaptırmış durumda ve Anchor'ın barında, pezevenk Israel England çocuğun kime çektiğine ilişkin bir yorum yapınca –babasının elleri, annesinin burnu– James'e dönüyor ve yanağına şap diye istiridye ve porto şarabı kokulu bir öpücük konduruyor.

Anchor'dan, Sailor's Return'e, oradan Black Horse'a, Queen Anne'e, Star'a, White Horse'a, Grapes'e; yeniden Black Horse'a; ardından yüksek sesle gülerек ve hoppa bir ruh hali içinde Lobster Pot'a gidiyorlar. Gummer buraya girerken alnını üst söveye vurarak yarıyor, ancak o an için acıya, arkasında yürüyen oğlan, genç ya da delikanlı kadar duyarsız bir şekilde yoluna devam ediyor.

Grace, yarasını mendiliyle siliyor, cin ve sıcak su ısmarlıyor. Günlerdir içmemiş gibi içiyorlar. Olan biteni yalnızca James görüyor; adamların ellerini, iskambil kâğıtları gibi ağızlarına siper ederek konuştuklarını, fısır fısır plan yaptıklarını duyuyor, niteliğini pek anlamasa da, tehlikenin farkına varıyor. Bunu diğerlerine söylese, onları kurtarabilir mi? Bunu istiyor mu? Gummer'a bakıyor. Onu, yüzünde sinsî sırıtışı ve eğlendiğini belli eden, keskin bakışlarıyla çalının içinde otururken gördüğünde üzülmemişti. Ancak Gummer değişmişti, belki de değişen kendisiydi. Eskiden Gummer'dan neden hoşlanıyordu acaba? Gummer'ın, başkalarının kendisinde görmediği ya da en azından görmemiş gibi yaptığı şeyi anlaması nedeniyle mi? Ancak, bunun karşılığında gösterdiği, zaten kıstıtlı olan iyi niyet şimdi tamamen tükenmişti. "Hoop, yuvarla Gracie!" diyor Gummer. Yelken bezinden giysiler giymiş,

kollarında ağ desenli mavi dövmeler bulunan bir adam, yanlarından geçerken omzunun üzerinden oğlana bakıyor. Onunla göz göze gelmek, onunla suç ortağı olmak anlamına geliyor. James onunla göz göze geliyor ve bir şey demiyor.

Diğerleri içkilerini bitiriyor ve sendeleyerek dışarı çıkıyorlar. Hava kararmış. Gummer, deli gibi dans ediyor, ardından oğlanın omzuna yaslanarak bağırıyor: "Bunun nasıl bir şey olduğunu asla öğrenemeyeceksin," diyor, geceyi ona tanıtır gibi kolunu sallayarak. "Sana acıyorum. Acıyorum. Tanrım!" Dizlerinin üstüne yığılıyor. Grace onu kaldırıyor, sırtına alıyor, kollarını boynuna doluyor; Gummer'ın başı onun omuzlarında, ayakları arkada, yerde sürünüyor. James çevresine bakıp denizciyi görmeye çalışıyor; onu ve bir başkasını tahta panolarla kapatılmış bir mumcu dükkânının gölgesinde görür gibi oluyor.

Şimdi eve dönüyorlar, James kadının peşinden yürüyor. Gummer kadının sırtında mışıl mışıl uyuyor. Ay bulutlardan sıyrılıyor, sokakları kara kara parlatıyor. Arkalarında bir yerlerde, adamlar onları izliyor. Evin kapısına vardıklarında, James arkasına bir bakış fırlatıyor, ancak sokak boş. Grace, "Onu taşımama yardım et," diyor.

James, Gummer'ın ayaklarını tutuyor. Merdiven çok dar, çok karanlık. Grace beşinci denemesinde mumu yakmayı başarıyor. Gummer yatağında ağzı açık yatıyor; aralık gözkapaklarının arasından gözlerinin akı görünüyor. Grace onun yanağını çimdikliyor. Gummer uyanıyor, doğruluyor ve şarkı söylemeye başlıyor: "Haydi getir bize dört kış önceki şaraptan, Ey Taliarkus, kadehte..." Ardından yüzünde bir gülümsemeyle yatağa yığılıyor, derin bir uykuya dalıyor. Grace, James'e, "Kapıyı sürgüle," diyor.

James alt kata iniyor. Şöminedeki ateş hâlâ cılız cılız yanıyor. Rafta güdük bir mum buluyor, bunu közün ateşiyle

yakıyor. Ön kapıyı bir santim kadar aralık bırakıyor, ardından yukarı, bohçasını toplamaya çıkıyor. Güneş Sistemi modelini, kadife ceketine sarıyor ve bohçasının dibine saklıyor, ardından bohçasını alıp aşağı iniyor ve şöminenin yanında beklemeye başlıyor. Bekleyişi uzun sürmüyor. Bir köpeğin çöpleri burnuyla karıştırırken çıkarttığına benzer hafif bir ses duyuyor. Kapıya gidiyor. Adam orada, elinde bir sopayla sırtarak duruyor. Parmağını dudaklarına götürüyor. James yukarıyı işaret ediyor.

Denizci, arkasındaki devasa Çinliye, "Burada kal, Ling-ling," diyor. "Yeni denizcimize göz kulak ol. Warren, Kinnear. Benimle gelin."

Onlar merdivenden yukarı çıkarken, James, adamların ayaklarının çıplak olduğunu görüyor. Çinli bulduğu şeyleri cebine atmaya başlıyor. Yaptığı şey, hırsızlık gibi görünmüyor. Gummer'a, Canning'in enfiye kutularından yalnızca üçünü veren James, dördüncüyü Ling-ling'e veriyor. Çinli bunu alıyor, üstünü parmağıyla okşuyor. "Bana Ling-ling diyorlar, çan sesi gibi. Adım Easter Smith. Eski adım Li Chian Wu."

Tavandan, birisi yatağı kaldırıp yeniden yere fırlatmış gibi muazzam bir gümleme geliyor. Denizcilerden biri, Warren ya da Kinnear, merdivenden aşağı, sendeleyerek ve dişlerini tükürerek iniyor. Grace Boylan yukarıdan haykırıyor: "Katil! Katil!" Ling-ling yukarı çıkıyor. Gümbürtüler, küfürler, kocaman, içi boş bir şeyin parçalanma sesi. Ani bir sessizlik oluyor, ardından Gummer'ı taşıyan Ling-ling, onun ardından diğer denizciler ve en arkada elleri ve dizleri üzerinde emekleyen Grace Boylan aşağı iniyorlar.

"Acıyn bize," diye ağlıyor Grace, yüreğinden yükselen kocaman hıçkırığı yutarak. "Çok hasta, görmüyor musunuz? Hasta. Berbat, bulaşıcı bir hastalığı var. Yeşil veba, bağırsaklarında. Hepiniz Pazartesiye kalmaz, ölürsünüz."

Dövmeli denizci, "Ben onun hastalığını biliyorum, analık. Temiz deniz havası onu iyileştirir. Denizciler, alarga!" diyor.

Grace geri geri kaçıyor; adam ona sopayla bir kez vuruyor, sonra bir kez de şans için patlatıyor. Ardından gecenin içine akıyorlar. Yoldan geçenler, onların yolundan kaçıyor, yaşlı bir kadın onlara yumruğunu sallıyor. Sola, bir daha sola dönüyorlar; hâlâ Ling-ling'in kollarında bir bez bebek gibi sallanan Gummer, mırıldanıyor ancak mücadele etmiyor. Rıhtıma çıkıyorlar. Bir iskele babasının yanında, elinde bir askı kancasıyla duran mavi ceketli bir adam, onların gelişini izliyor. "Düzgün bir şeyler çıktı mı, Hubbard?" diye sesleniyor.

"İki kara adamı, efendim. Genç olan kendi isteğiyle geldi."

Subay, James'in yüzüne inceler gibi bakıyor. "Gönüllü mü oldun?"

"Evet."

Subay cebinden madeni bir para çıkartıyor ve bunu James'e veriyor. "Kral George'un donanmasına hoş geldin. Onları filikaya yerleştir. Mr. Tedder'a bunu gönüllü diye kaydetmesini söyle. Hadi acele edin!"

Suyun üstünde ilerlemeye başlıyorlar. Kürekler, ıskarmozlarda gıcırıyor; adamlar denizci dilinde bir şeyler konuşuyor. Diğer gemilerden onlara seslenenler oluyor:

"Kim var orada!"

"*Aquilon*'danız!"

Gemilerin ahşap duvarları ne kadar da yüksek! Bazı savaş gemilerinin, geri çekilen toplarının yuvalarından ışık, müzik ve insan şamatası yansıyor. Dertop olmuş yatan Gummer, sandalın dibinde titriyor. James ayaklarını onun üstüne koyuyor, bohçasını göğsüne çekiyor ve tuzlu rüzgârı

tadıyor. Dosdoğru önlerinde beliren gemiden denizci fenerinin ışığı görülüyor, bir ses “Selam denizciler!” diye haykırıyor ve Ling-ling, Easter Smith, Li Chian Wu, küreklere asılırken fısıldıyor: “Artık eviniz burası.”

Kingswear, 10 Ocak 1773

Papaz Dvd Fisher'dan, Papaz Jls Lestrade'a

Beyefendi,

Amirallikten Mr. Buller bana, yakın arkadaşınız olduğunu anladığım James Dyer'ın denizcilik kariyeri hakkında bilgi edinmek istediğinizi bildirdi. '50'lerin büyük bir bölümünde Aquilon adlı gemide papaz olarak bulunduğumu bilen Mr. Buller, bazı anılarımı size aktarmamı önerdi. Bu mektupla, –üzerinden yirmi yıl geçmiş olması nedeniyle belleğimin beni yanılttığı durumlar için şimdiden hoşgörünüze sığınarak– size arkadaşınızla ilgili bazı anılarımı yazacağım. Ayrıca size, diğer eski “Aquilonlular”ın adını, özellikle de sanırım halen Bath'ta, benim bildiğim eski adresinde yaşadığını düşündüğüm Mr. Munro'nunkini verebilirim.

Bu öyküde yerimi belirtmek için, Aquilon'da göreve, '53 yılının ilkbaharında, bir önceki yıl üniversiteyi bitirmiş olarak – New College mezunuyum– başladığımı söylemeliyim. Umudum, Mere'de yaşamaktı, ancak bu görev başkasına verilince, zavallı bir papaz yardımcılığı görevini kabul etmeyi istemediğimden, o sıralar Furious'ın kaptanı olan amcamdan bana bir gemide iş bulmasını rica etmiştim.

O zamanlar savaş gemisinde yaşamanın nasıl bir şey olduğunu ve denizi herhangi bir İngiliz hemşerimden daha fazla bilmiyordum, eğer böyle bir yaşamın güçlüklerinden, sıkıcılığından ve yol açtığı sıkıntılardan önceden haberdar olsaydım, bir sürme iskeleye adımımı dahi atmazdım; bu nedenle de korkarım, anlatmayı, zavallı eşimi –Exeter Arbott’lardan Arbott kızlık soyadıyla bilinen Mrs. Nancy Fisher, bu aileyi tanıyor olabilirsiniz– çileden çıkarak kadar sevmeye başladığım o gençlik maceralarını ıskalardım. Ancak insan yaşlandıkça, dünyanın hareket halindeki kısmında bulunduğu, neler olup bittiğini yalnızca gazeteden öğrenmek zorunda kalmadığı zamanlara dönüp bakmayı seviyor.

Konumuza dönersek, –karakteri hakkında birazdan daha ayrıntılı bilgi vereceğim– Kaptan Reynolds’la önce Cebelitarık’a, ardından Port Mahon’a, oradan Batı Hint Adaları’ndaki Saint Lucia’ya seyahat ettim; Saint Lucia’da sarıhummaya tutuldum ve Mr. Munro’nun özenli bakımı olmasaydı, sanırım yaşamım, tıpkı gemi mürettebatından bazılarının başına geldiği gibi, o sağlıksız kıyılarda sona erecekti.

‘54 yazında Portsmouth’a döndük ve şansımı karada denemek üzere gemiden ayrıldım, ancak karada, denizde kaldığımdan daha iyi durumda bulunmayacağımı anladığım için yeniden Kaptan Reynolds’la anlaştım ve James Dyer’i ilk kez, görevime iade olduğum gün gördüm, daha doğrusu, yeni mürettebatın gemiye çıktığı gün onu da görmüş olmalıyım. Ancak kendisini ya da içlerinden herhangi birini o gün fark ettiğimi anımsamıyorum; Dabb adında bir adam dışında... Dabb delirip koşarak kendisini kış küpeştesinden denize attı, bir daha kimsecikler tarafından görülmedi. Bildiğiniz gibi beyefendi, donanma, mürettebatının büyük kısmını baskıyla, kanunsuz ve acı verici yollarla kaydetmektedir ve o zavalılar ilk kez gemiye çıkarılıp kendilerine ay kadar yabancı sayılabilecek bir dünyanın içine atıldıklarında yüzlerinde beliren katıksız perişanlığı başka hiçbir yerde göremezsiniz. Eğer, muhterem peder,

majestelerinin gemilerinden birinin güvertesinde yürüme onuruna hiç erişmemişseniz, korkarım arkadaşınızın kendini içinde bulunduğu dünyayı anlamanız çok güç. Denizciler –dış görünüşleri, kullandıkları dil ve karakterleri itibariyle– karadakilere hiç mi hiç benzemezler. Arma halatı, çördek, babafingo, seren, bocurgat gibi sözcükler kulaklarınızı sürekli tırmalar. Hem, bu öyle hoş, öyle kendine özgü ve geleneklerine öyle kıskançça bağlı bir dünyadır ki –kış güvertesine kim çıkabilir, kim çıkamaz, kim centilmen sayılır, kim sayılmaz gibi çekişmeler yüzünden– istemeden birini gücendirmeniz işten değildir.

Ben elbette onlara göre bir “aylak” tım, tıpkı öğretmen gibi –gemide her zaman birkaç küçük çocuk olurdu– tıpkı kamarot, marangoz, cerrah ve onların yardımcıları gibi; yani nöbet tutmayan herkes onlara göre aylaktı. Bunun çok sayıda avantajı vardı elbette; en basitinden, çoğu koşulda geceleri kesintisiz bir uyku çekebiliyorduk; oysa hiçbir denizci bir seferde dört saatten fazla uyuyamaz, üstelik bu yetersiz süre bile havanın insafına bağlıdır. Arkadaşınızın kaderi de işte buydu: güverteler arasında bulunan pis kokulu, tıklım tıklım alanlarda yaşamak, kir içindeki mürettebatla dip dibe hamaklarda yatmak, her şeyin ya çok sıcak, ya çok soğuk olması, ıslık, küfür ve kırbaç eşliğinde yağdırılan emirler –çünkü Lostromo ve yardımcılarının bir emri kırbaçlarını şaklatmadan vermesi çok enderdir– ve bütün bunlar, disiplin seviyesi ortalama kabul edilen bir gemide oluyordu.

Korkarım, James Dyer’ın dikkatimi ilk kez ne zaman çektiğini öğrenmek için sabırsızlanmaya başlamışsınızdır. Ben de daha iki dakika önce çalışma masamda oturmuş, kendime bu soruyu soruyordum ki, ona ilişkin ilk anımı, sanki kehribar içinde korunmuş gibi anımsayıverdim.

Biscay Körfezi’ndeydik ve okul müdürü Mr. Shatt’la her zamanki sabah yürüyüşümüzü yaparken bana Dyer’ı göstermiş ve Mr. Drake’in –son derece dost canlısı, bir deniz subayı için biraz

yaşlıca—delikanlının ne kadar soğuk biri olduğundan ve güvertede yirmi yıllık denizciymiş gibi dimdik yürüdüğünden söz ettiğini söylemişti. Gösterdiği kişiye baktığımda bunun, on dört ya da on beş yaşlarında, keten bir iş gömleği ve bol bir pantolon giymiş, düzgün vücutlu, yakışıklı, oldukça ciddi ve gerçekten de, kendisine ilişkin anılarınıza saygısızlık etmek istemem, ama oldukça tepeden bakan bir ifade takınmış bir genç olduğunu görmüştüm; hiç kuşkusuz, iyi bir aileden geldiği söylentisinin temelinde bu hali, tavrı etkiliydi. Diğer kanıtlar da söylentiye doğrular nitelikteydi. Örneğin, gemiye çıktığında, yanında oldukça kaliteli ceketler ve yelekler bulunan bir bohça ve Mr. Munro'nun delikanlıyı, kendisine göstermeye ikna ettiği bir Güneş Sistemi modeli vardı. Kesin kanıt olmaktan çok, çıkarımda bulunmaya yardım eden bu kanıtların yanı sıra, zorla denizci yapılan adamlardan, delikanlıyla aynı zamanda gemiye gelmiş Gunner adında daha yaşlıca birinin, Dyer'in uşağı olduğu ya da bir zamanlar ona uşaklık ettiği söylentisi kulaktan kulağa dolaşıp duruyordu. Bu tür söylentilerin nasıl başladığını bilemiyorum. Bunların, Herodot'un arıları gibi, kendiliğinden üreyen bir şey olduğunu düşünürdüm ve elbette, bir kez ortaya çıktılar mı, geminin tamamını basmaları çok kısa sürerdi. Bildiğim kadarıyla Gunner, böyle bir bağlantıyı reddediyordu.

Başlangıçta, bu asalet söylentilerinin sıradan denizciler arasında James Dyer'a hiçbir yarar sağlamayacağını düşünüyordum; ancak, ya insanların kendilerinden daha üstün ailelere doğmuş olanlara karşı duyduğu doğal saygıdan ya da James Dyer'ın olağanüstü soğukluğundan kaynaklanan nedenlerle, Dyer denizciler arasında oldukça tutulan biri oldu çıktı. Bundan kastım ona saygı duymaya başladıkları, yoksa kimsenin onu sevdiğini sanmıyorum.

İlkokuldaki hitabet sanatı öğretmenim Mr. Dnl Tusker benden, iddiamı kanıtlayacak bir örnek vermeden asla genelleme yapmamamı rica etmişti. Bu nedenle, James Dyer'ın soğukluğuna —babayiğitliğine, korkusuzluğuna, cüretine, ne dersiniz artık— bir örnek

vereyim. Sanırım bunun çok sayıda örneğini kendiniz de görmüşsünüzdür. Serenin ucunda nasıl yürüdüğünden söz etmiştim, bunu her tür hava koşulunda yapıyordu. Kıdemli subayların görmezden geldiği gayriresmi, pis bir dayak geleneği bulunan “kabul töreni”nin ateşli bir savunucusu ve hatırı sayılı bir zorba Lostromo Mr. Cladingbowl’dan hiç korkmaması da ayrı bir örnekti. Dyer, gerçek ya da hayali türlü türlü kusurları nedeniyle Cladingbowl ve yardımcıları Dominic ile Muddit tarafından defalarca vahşice dövülmüştü; öyle ki, bir seferinde müdahale etmesi için Mr. Munro çağırılmıştı, o da çocuğun sırtının ve kalçalarının yara içinde kaldığını tespit edince Dominic ve Muddit bir haftayı zincire vurulmuş olarak geçirmişlerdi. Ancak Cladingbowl hak ettiği cezayı, Minorka’da sığır veremine yakalanıp eriyip gidene kadar bulmadı.

Bu olayda Mr. Munro’yu en çok hayrete düşüren, çocuğun, sersemlese de, böyle bir dayak sonucunda olması gerektiği gibi acı çektiğine dair hiçbir belirti göstermemesiydi; onu ve hepimizi daha da şaşırtan şeyse, sırtındaki yaraların iyileşme hızıydı, çünkü sanırım görevinin başına dönmeye hazır olduğunu söylediğinde, revirde bir günden fazla kalmamıştı.

Vermek istediğim bir başka örnek konusunda vicdanım çok da rahat değil, çünkü bunun herhangi bir kısmına şahsen tanık olmadım, bu konuyu Kraliyet Deniz Piyadesi Binbaşı Williams’tan duydum. Küba Adası’ndaki Baracao Köyü’ne yapılan ve arkadaşınızın dikkate değer bir rol oynadığı bir saldırıyla ilgili bu örnek. Binbaşı Williams’tan bunu sizin için bir daha anlatmasını istemiyorum, çünkü zavalılık kanlı ishale yakalanarak acı içinde öldü; ancak Brixham’da yaşayan Mr. Drake’i bunu anlatması için ikna edebilirsiniz belki.

Baracoa’daki baskından kısa bir süre sonra Mr. Munro, James Dyer’ı cerrah asistanı olarak, yani kendisine ve ikinci cerrah Mr. O’Brien’a yardım etmesi için yanına almıştı. Bu, delikanlıyı nöbet tutmanın güçlüklerinden kurtarmış ve yatağını kumanda

bölgesine taşımalarını sağlamıştı; orası, tüm kasvetine –geminin en iç kısımlarındadır burası– ve pis kokulu gemi malzemeleri odasına yakınlığına karşın, eski yatakhaneliyle karşılaştırıldığında adeta bir saraydı. Ayrıca bunun mutlu bir sonucu da, Cladingbowl'un zulmünden uzaklaşabilmesiydi ve hiç kuşkusuz Munro'nun onu yanına almasının bir nedeni de buydu, çünkü Mr. Munro, denizde çok sık karşılaşılan türde zayıflıklarına karşın, son derece ince düşünceli bir adamdı.

Çok geçmeden, cerrahın bu kararının ne kadar doğru olduğu ortaya çıktı; en azından genç adamın yeteneği söz konusu olduğunda. Bu işi ne kadar iyi becerdiğini çok kısa zamanda gösterdi, henüz bilmediklerini de çok zorlanmadan öğreniyor gibiydi; işinde o kadar ustalaştı ki, Mr. O'Brien ona kin beslemeye başladı. Mr. Munro ve arkadaşınız birbirleriyle o kadar çok zaman geçiriyorlardı ki, ne yazık ki Mr. O'Brien tarafından çıkartılan, ancak sonradan herkes tarafından kabul gören çirkin ve yüz kızartıcı bir söylentinin kurbanları oldular. Böylesine çirkin bir söylentinin, sizi ilgilendirecek bazı sonuçları olmasaydı, bu eskimiş dedikoduları anlatarak sizi gücendirmek istemezdim.

Ne yazık ki, Munro kendi adını ya da arkadaşınızın adını korumak için herhangi bir çaba göstermediği gibi, delikanlıya karasevadalı olduğunu düşündürecek her tür kanıtı sağlıyordu. Söylentilere son verme konusundaki isteksizliğine, bana itiraf etmiş olduğu üzere günde bin damla kadar afyon ruhu tükettiği için öfke hissedemiyor olabileceğinden başka bir açıklama getiremiyorum; bu doz, söz konusu uyuşturucuya onun kadar alışkın olmayanları yok etmeye yetecek kadar yüksekti. Ayrıca, tamamen çürümüş dişlerini düzenli olarak alkolle çalkalamadığı takdirde dayanılmaz bir acı çekmesi nedeniyle, önemli miktarda rom da içerdi. Zavallı adam, asla tam anlamıyla mutlu değildi ve genç asistanının varlığının onun için büyük bir nimet olduğu öyle açıktı ki, onları birbirinden ayırmak için yüreğinizin taştan olması gerekirdi. Her şeye karşın,

genç Dyer'la konuşup bu iftirayı atanlarla yüzleşilmesi gerektiğini vurgulamaya kararlıydım. Büyük bir açık sözlülükle konuştum ve cerrahla daha seyrek görüşmesi gerektiğini söyledim. Ne demek istediğimi anlamıyor gibi görüldüğü için, daha açık bir dille anlattığımda yalnızca gülümsedi ve beni bu terbiyesizliğimden dolayı son derece sert bir dille payladı, aslına bakarsanız, korkak ya da ufak tefek bir adam olmamama karşın, beni can güvenliğimden korkacak hale getirdi.

Mr. O'Brien'a gelince, sonunda delikanlıyı kışkırtmayı başardı; ne kadar tehlikeli bir düşman edindiğinin farkına varmadığına eminim. Sanırım arkadaşınızın karakterini bildiğiniz için bu söylediklerimi siz de onaylayacak ve Mr. O'Brien'ın çok geçmeden belasını bulduğunu öğrendiğinizde pek şaşırmayacaksınız. O'Brien, Colombo'da kıyı izindeyken feci şekilde dayak yedi. Bu olaya kimse tanık olmamıştı, O'Brien da asla, bazı kestirme dar sokaklardan rıhtıma çıkmaya çalışırken saldırıya uğradığından başka bir şey söylemedi. Ancak bunun, doğrudan ya da dolaylı olarak James Dyer'in işi olduğu konusunda herkes hemfikirdi. O'Brien'a gelince, bir hafta kadar deli divane gezdikten sonra, gemi Portsmouth'a yeniden demirlediğinde, görevinden istifa etti ve bir daha adını bile duymadık. Herhangi resmi bir misillemeye bulunmadı. Kaptan Reynolds'ın dediği gibi, "Donanma, muhallebi çocuklarına göre bir yer değildir."

İkinci bir cerrahın yokluğunda, Mr. Munro, Cerrahlar Birliği'ne başvuruda bulunarak, O'Brien'ın yerine James Dyer'ı atamalarını önerdi, Mr. Munro'nun kuruldaki bazı üyelerle tanışıklığı sayesinde arkadaşınız, hamisiyle birlikte ertesi gün Portsmouth'tan Londra'ya gidip kurulun karşısına çıkarak, yeteneklerini gösterme şansını son derece hızlıca elde etti. Sınavın sonucunu tam hatırlayamıyorum, ancak ruhsat alması için yeterli olmuştu ve tahmin ederim böyle bir göreve getirilen en genç kişilerden biriydi; gerçi şu da var ki, donanmada yıldızı parlak bir adam –ya da delikanlı– ne-

redeyse aklınıza gelebilecek her tür meslekte, karadakilerden daha hızlı yükselebilir; yirmisine gelmeden kaptan, otuzuna gelmeden amiral olanlar görülmüştür.

Şimdi, sizi en çok ilgilendireceğini düşündüğüm olaya geliyorum. Bu olayı, ölene kadar hiç unutmayacağım. Aslına bakarsanız bu olay, ulusumuzun toplu belleğini bir anı olarak hâlâ süslemektedir. Ancak bundan önce anlatmam gereken ve diğer konulardan söz ederken aklımdan çıktığı için daha önce söz etmeyi unuttuğum tuhaf bir konu daha var. Bu, James Dyer'ın uşağı olduğu varsayılan adamla –Gunner'la– ilgili ve bu ikisinin Portsmouth'ta gemiye çıkmalarından iki ay kadar sonra yaşanmış bir olay. Fırın odasında, hamağa sarılı bir kadın cesedi bulunmuştu; iriyarı bir kadındı bu, öleli epey olmuştu ve fırındaki ekmekleri yenmeyecek hale getirmeden önce gömülmesi şarttı. Yapılan soruşturmada, kadının Gunner'ın “karısı” olduğu ortaya çıkmıştı –denizcilerin kadınlarını gizlice gemiye almaları çok da ender görülen bir şey değildi– ancak olay o kadar uzak geçmişte kaldı ki, kadının adını hatırlayamıyorum. Cenaze duasını okumam için beni çağırmışlardı; kadının bedeni, ayağına bağlanan 15 kilo ağırlıkla birlikte, Gunner ve iki denizci tarafından, Azor Adaları'nın birkaç derece güneyinde denize bırakılmıştı. Gunner bu durumdan çok etkilenmişti, ölen kadından “Kuzucuğum” diye söz edip duruyordu; kadının cesedini top penceresinden gücbela geçirebildiğimizi ve çadır bezine sarılı bedeninin denizin dibine, Botany Körfezi'nde gördüğüm bir beyaz köpekbalığı gibi daldığını düşünürsek, bu son derece tuhaftı. Erkeklerin bir kadına neden âşık olduğunu anlamanın gerçekten yolu yok. Şunu söyleyebilirim ki, her erkek Mrs. Fisher'ı benim gördüğüm gibi, mükemmel bir kadın olarak görmüyor.

Sanırım, 1756'da, Marquis de la Galissonière ve Duc de Richelieu komutasındaki Fransız donanmasının Minorka'ya ayak basıp, garnizonumuzu St. Phillip Kalesi'ne geri püskürttüğünü,

adayı ablukaya alıp kaleyi kuşattıklarını anımsatmama gerek yoktur. Aquilon, Sir John Byng'le birlikte Akdeniz'e gönderilen ve 19 Mayıs tarihinde Minorka açıklarına varan gemilerden biriydi. Daha sonra bizden, kaleyle iletişim kurmaya çalışmak üzere ilerlememiz istenmişti, ancak güneydoğumuzda Fransız filosunun ana gemilerini görünce hüsrana uğramıştık. Uzun yıllardır denizde bulunmuş, çok sayıda kovalamacaya ve ufak çatışmaya tanık olmuş olmama karşın, o kadar çok sayıda düşman gemisini daha önce hiç bir arada görmemiştim ve onları görünce yüreğim daha önce ya da ondan sonra hiç olmadığı kadar büyük bir korkuyla çarpmıştı. On üç yürekli savaş gemisinden oluşan filomuz düşmanın yolunu kesmek için tek sıra halinde dizildi, ancak gemiler birbirine çarpışacak kadar yaklaşmadan, rüzgâr hızını kesti ve karanlık bastı; bu nedenle son derece gergin bir bekleyişle dolu, uykusuz bir gece geçirmek zorunda kaldık. Denizcilerden bazıları ben-den sevdiklerine veda mektupları yazmamı istedi; ben de geminin orta kısmında oturup denizcilerin bana dikte ettirdiği mektupları yıldız ışığında yazdım ve o sevgi dolu mektuplardan bazılarını, ne acıdır ki, çarpışmadan sonra Cebelitarık'tan evlerine göndermek zorunda kaldım. Saat dört civarında, kendi özel dolabımda duran kurutulmuş domuz etinden biraz yemek için odama indiğimde, Mr. Munro'nun, revirin kapısında, kucagında bir içki şişesiyle yığılmış yattığını gördüm ve canım sıkıldı. Onu uyandırmayı başaramayınca, James Dyer'ı, cerrahî karyolasına yatırmama yardım etmesi için çağırmak istedim. Arkadaşınız hamağında yatıyordu ve uyandırılmaktan pek hoşnut kalmamıştı—içtenlikle inanıyorum ki, o sırada gemide uyuyan tek kişiydi—ve bana açıkça, C--'e kadar yolum olduğunu söyledi. Sonunda cerrahî, malzeme sorumlusu Mr. Hodges'in yardımıyla taşıdım ve yeniden güverteye çıktım, böyle bir zamanda aşağıda kalmaya katlanamamıştım.

Sabah olduğunda denizi sis basmıştı ve önümüzdeki Intrepid adlı geminin bayrak direğini hayal meyal görebiliyorduk; ancak

güneş sisi dağıttı ve casuslarımız, Fransız donanmasının, yirmi kilometre güneydoğumuzda olduğunu bildirdiler. Sinyal topu atıldı ve gece dört bir yana dağılmış gemilerimiz yeniden tek sıra oldular; düşmana doğru, biri Amiral Byng, diğeri –Aquilon da dâhil– Tümamiral West'in kumandası altındaki gemilerden oluşan iki tümen halinde ilerledik.

Aşağıya birden fazla kez çağrıldım, ancak artık net olarak görünür hale gelmiş, iskele tiramolası yönünde neredeyse borda borda olduğumuz, topunu çıkarmış, güvertelerinde küçük insan figürlerinin görülebildiği düşmanın görüntüsünden bir saatten fazla uzak kalamıyordum.

Sonunda Mr. Drake tarafından çağrıldım ve top mürettebatının, toplarının yanında çömeldiği güvertelerden aşağı indim. Binbaşı Whitney'nin bana bodoslama çarpıp ayaklarımı neredeyse yerden kestikten sonra, kim olduğumu fark edene kadar dehşet verici küfürler savurduğunu, ardından özürler dileyip, yanıma devasa bir Çinliyi de katarak alt güverteye gönderdiğini anımsıyorum.

Mr. Hodges bana cerrahın hâlâ uyuduğunu söylediğinde nasıl perişan olduğumu tahmin edebilirsiniz sanırım. Doğrudan kamasına gittim ve durumun çaresizliğini hemen anladım. Bu ihmali beni kızdırsa da, aynı zamanda onun için korktum, çünkü bu Kaptan Reynolds'ın kulaklarına ulaşırsa, cerrahın askeri mahkemeye çıkarılması işten bile değildi. “Ne yapacağız şimdi Mr. Hodges?” dedim. James Dyer –“O iş çoktan halloldu”– diye cevap verdi ya da bu anlama gelen bir şeyler söyledi. Mr. Munro'nun ameliyat önlüğünü giymiş, deniz kasaları üstüne serilmiş yelken bezinden oluşan bir ameliyat masasının yanında duruyordu. Aletleri –Munro'nun aletleri– çevresindeydi ve birazdan yemeğe oturacakmış gibi görünüyordu. “Tek başına bu işin altından kalkabileceğini düşünmüyorsun herhalde, James?” dedim. Düşünmediğini ve ısrarla ona asistanlık yapmam gerektiğini söylemeye başladı. Bu fikir hiç hoşuma gitmemişti, ancak Mr. Hodges iyi bir fikir olduğunu

düşünüyordu ve pansumancı olarak yardım etmeyi öyle istekli teklif etti ki, reddetmemin olanaksız olduğunu hissettim.

Dolaptan üstüme eski bir ceket geçirdim ve iskambil oynayan diğerlerine katıldım, ancak nasıl oynadım, hiç bilmiyorum, çünkü yukarı çıkıp Fransızlarla durumumuzun ne olduğunu görmeye can atıyordum. Öğleden sonra üçten biraz önce, geminin yön değiştirdiğini hissettik. Yaklaşık yirmi yıldır denizlerde olan Mr. Hodges başını sallayıp çarpışmanın çok geçmeden başlayacağını söyledi ve benden, başarı ve korunma için dua etmemi istedi. Bir şeyler okudum, şimdi olsa bu duayı canımı kurtarmak için bile tekrarlayamam, eminim saçma sapan bir duaydı, ancak alt güvertede bulunan diğerleri –iki kadın, iki küçük çocuk, Mr. Shatt ve çarpışamayacak kadar hasta olan frengili kömürcü– başlarını eğdiler. Ne yazık ki, Dyer hariç, diye eklemeliyim. “Âmin,” deyışim, top ateşinin gümbürtüsünde kayboldu; bizimkinin değil, düşmanımızınkinin. Zavallı Aquilon’un bu darbeye suyun içinde sarsıldığını hissettim.

Bu, daha sonradan öğrendiğim üzere, biz Fransız hattına dalarken Amiral West’in birliğini dağıtmak için gerçekleştirilen yayılım ateşinin ilkiydi. Dört ya da beş dakika arayla iki top ateşinden sonra, geminin bir kez daha yön değiştirdiğini hissettik. Adamlardan birinin eline pansuman yapan Mr. Hodges, aniden son derece askeri bir edayla, “Şimdi,” diye haykırdı. “Şimdi canlarına okuyacağız!” Adam bir kâhindi adeta, çünkü daha bunu söyleyeli birkaç saniye olmuştu ki, bizim toplar ateşlendi. Aman Tanrım, öyle uzun sürdü ki! Üst güvertelerdeki şok, alt güvertenin havasını emdiği için lambaların alevi küçülüyor, büyüyordu ve her bir ateşlemeden sonra, top arabalarından muazzam bir gürleme yükseliyor, cephaneliğe ve silah ambarlarına koşan ayakların patırtısı duyuluyordu.

Zamanın nasıl geçtiğini algılayamaz hale geldim. Ağzımın kupkuru olduğunu anımsıyorum. Korkmadığımı söylersem yalan olur. Geminin bunca eziyete nasıl dayandığını, üst

güvertelerdekilerin nasıl olup hayatta kalabildiğini anlayamıyordum. Aslına bakarsanız, pek çoğu ölmüştü ve alt güverteye sürekli, kimi çılgık atan, kimi baygın, kimi de derin yaralarına karşın ibretlik bir dayanıklılık sergileyen çok sayıda yaralı adam taşınıyordu. Çok geçmeden, tahtalar üzerinde yatan bu zavallılardan yürünecek yer kalmamıştı. Sürekli, “Doktor!” diye haykıran birileri vardı ve birçok denizci, içlerinde yaşlılar bile, anne diye sayıklıyordu.

James Dyer tüm bunların ortasındaydı. Bir an bile konsantrasyonunu kaybetmedi, bir an bile terini silmek ya da içki içmek için durmadı. En kötü vakaları ona getiriyorduk –sallanan kollar, ezilmiş bacaklar, deşilmiş karınlar– o da kesiyor, dikeyiyor, iç organları doğal boşluklarına geri itiyordu. Size yemin ederim, bundan, dehasını bu şekilde gösterebilmekten zevk alıyordu; bir insanın etini, onun kadar sakın kafayla, titremeyen ellerle kesebilen başka insan yoktur. Üstelik bunu, içinde bulunduğumuz dünya çılgın gibi sarsılırken başarıyordu.

Bir süre sonra arkamda bir kargaşa yaşandığını fark ettim ve Mr. Drake’in, kaptanın yaralandığını, cerrahın yukarı çıkıp kaptana bakması gerektiğini söylediğine tanık oldum. Mr. Munro elbette kendinde değildi, kaptan da öyle, bu yüzden görev arkadaşınıza düştü. Ben alt güvertedeki denizcilerle ilgilenmeye devam etmeyi planlıyordum, ancak Mr. Drake, bana da gerek duyulabileceğini söylediğinden, kendimi, Dyer’in peşi sıra yukarı çıkarken buldum.

Top güvertelerinde, gri duman bulutları yüzünden göz gözü görmüyordu. Her bir top, hem düşmanıninki, hem bizimki, olası en sık aralıklarla ateşleniyordu; topların parçaları öyle ısıniyordu ki, bunlar, yaramaz birer tay gibi insanı korkutan bir güçle hava sıcıyor ve geri tepiyordu.

Birçok noktada, ölmüş denizcilerin ve ölmüş çocukların bedenlerinin üzerinden atlamak zorunda kaldık, henüz önceki gün onuncu yaşını doldurmuş olan zavallı William Oaks’un yüzünü gördüğümü dün gibi anımsıyorum. Çocuğun nasıl öldüğünü

anlayamadım, bedeninde, gözüünün üzerindeki küçük bir morartıdan başka herhangi bir iz yoktu.

Üst güvertede katliam daha da fenaydı ve kış güvertesine yürürken, çoraplarımıza kan sıçırıyordu. Ağır toplar öyle bir gümbürdü-yordu ki, alt güverteye bir daha asla inemeyeceğime, ecelimin geldiğine kesinlikle emindim, çünkü bir insanın böylesine ölüm saçan bir ortamda hayatta kalması olanaksız görünüyordu. Aslına bakarsanız, Fransız donanmasının her bireyinin beni yok etmeye ant içtiğine dair mantıksız bir düşünceye kapılmıştım, ancak daha sonra bunun, savaşa katılan kişilerde sık rastlanan bir düşünce olduğunu öğrendim. Bu kesinlikle çok tatsız bir histi, çünkü kurşunu yiyeceğiniz ânu beklerken, bir beyefendi gibi davranmaya çalışmalıydınız, hele ki bu Gölgeler Vadisi'nde, sanki Ranelagh Bahçeleri'nde gezinti yapıyormuş gibi yürüyen bir adamın yanındaysanız, kendinizi yere atıp sürünmeniz ya da saklanmanız pek olası değildir.

Zavallı Kaptan Reynolds, bir grup ölü denizcinin yanında, Mr. Drake'in kollarında yatıyordu. Sol bacağı kopmuştu ve Mr. Drake, bacağın diğer taraftan denize düşmüş olması gerektiğini, çünkü bunu hiçbir yerde bulamadığını söyledi. Kaptan, Mr. Munro'nun nerede olduğunu sordu. Aşağıda meşgul olduğunu söyledim. O zaman kaptan gülümsedi ve Mr. Dyer'ı gördüğüne memnun olduğunu, çünkü onun ne yapacağını bildiğinden emin olduğunu söyledi. "Yaşayacak mıyım?" diye sordu, Dyer, bacak temiz bir şekilde koptuğu ve yaraya saplanmış fazla bir şey bulunmadığı için yaşayacağını söyledi. Kaptan ona teşekkür etti; tam onu aşağı taşımak üzereydik ki, bir düşman topu mizana direğine çarptı ve üst güverteye un ufak olmuş ahşap parçaları saçıldı, bunlardan biri gözüme saplandı.

O noktadan sonrası hakkında size çok az bilgi verebilirim. İlk başta öldüğümü sandım, ancak her nasılsa alt güverteye inmeyi başardım, Kaptan Reynolds da öyle; kaptan, Dyer'in tahmin ettiği gibi çarpışmadan sağ çıktı ve bir Amiral Gazisi diye emekli oldu. Çarpışmanın kendisine gelince, bunun nasıl başarısızlıkla

sonuçlandığını ve zavallı Amiral Byng için doğurduğu sonuçları biliyorsunuz. Düşman saldırıya ara verdi ve toplarımızın menzili dışında yeniden bir hat oluşturabilmek için rüzgâr altı yönüne döndü. Bizden daha hızlıydılar ve amiralden onları kovalamak için bir işaret gelmemişti. İşin aslı, gemilerimiz fena hırpalanmıştı ve amiralimiz bir Anson ya da Hawke olsaydı, hiç kuşkusuz peşlerine düşerdik, ancak biraz soluk alabildiğimize memnunduk. Elbette kimse İngiliz denizcilerinin savaşıacak midesi olmadığını söyleyerek onları suçlayamaz. Denizcilerimizin cesaretlerinin ölçüsü yok. Öleceklerini akıllarından bile geçirdiklerine inanmıyorum. Yalnızca o ânı yaşarlar. Gelecek gözlerinde yoktur.

Ben gemiden, kaptanla ve eve dönüş yolculuğunu kaldıramayacak durumdaki mürettebatla birlikte Cebelitarık'ta indim. Arkadaşınızı sağlam gözümlle en son, beni revirin kapısının önünden taşıyarak geçirirlerken gördüğümde, bir insan elini kesmiş, inceliyordu. Ancak ateşim çok yüksekti, ondan yanılıyor da olabilirim. Sonradan düşündüm de, aslında onu son görüşüm değildi bu, çünkü onu iki yıl sonra Londra'da Temple Bar'ının yakınlarında oldukça şişman ve ondan yaşlı bir beyle yürürken gördüm; Mrs. Fisher adamın, ünlü Hunter kardeşlerden biri olduğundan emindi.

Umarım merakınızı giderebilmişimdir. Arkadaşınız olağanüstü bir insandı ve onun Rusya'ya, imparatoriçeye aşı yapmaya gittiğini okumak beni hiç şaşırtmadı. Ona daha sonra neler olduğunu öğrenmek isterim doğrusu, çünkü daha sonra onunla ilgili hiçbir şey duymadım. Ülkenin bu kısmına gelerseniz, lütfen bizi ziyaret ederek onurlandırın. Biz son derece sakin bir yaşantı sürüyoruz, ancak ırmak kıyısı hayli hareketli.

Hürmetkâr Kulunuz,
David Fisher

Solomon Drake'ten, Papaz Lestrade'a

Nisan 1774, Brixham

Beyefendi,

Papaz Fisher benden, Aquilon'dan James Dyur hakkında yazmamı istedi. O beyin denizdeki zamanıylan, özelliklen de Küba'daki baskınlan ilgilendiyinizi söyledi. Papaz Fisher size diyer bilgileri vermiştir.

İstila edilen yerin adı Baracoo'ydu ve kısacası oraya adamları formda tutmak ve orada işimize yarıyacak deyerli bişi varmı, görmek için gitmiştik. Binbaşı Whitney komtasında dört kürekli salla gittik ve düşman uyanmasın diye konuşmamız kesinkez yasaklandı. Ben dördüncü teknedeydim –Benson MacNamara Johnsson Dyur Gummer Parks Austin O Conner Lower ve çinli Arthur Easter– elimizde palalar baltalar silahlar veya sopalar, alayı vardı.

İlk ışıklardan bi saat önce ufak bi körfeze girdik ve karşıda kasabanın ışıklarını çok uzaktan gördük. Kasaba çok sessizdi ama bi köpek kokumuzu kaptı ve havlamaya başladı. Kıyının en bi karannık noktasında, bikaç basamağın orada bi tütün deposunun rüzgaraltı yönünde karaya çıkdık.

Binbaşı Whitney ilk grubu Belediye Başkanının evini bulmaya gönderdi ve benim grup ta garnizon varsa diye arkadan gitti. Beş dakika filan sade biz vardık sonra kiliselerden birinden bir çan çaldı ve ortalık hepten ceyenneme döndü. Yannızca otuzbeş kişilik bir grup olduğumuzu bilselerdi işimiz zordu valla ama onnari uyurken gırtlaklamaya binlerce kişiyle geldiyimizi sandılar. Kasaba bi saatte boşaldı. Sonra bizimkiler evlere girmeye başladı ve binbaşı

Whitney bişicik diyemedi, adamların huyunu biliyodu, eylencelerine son vermek yerine kafasına bi kurşun sıkacaklarının farkındaydı.

Adamlar evlere kovandaki arılar gibi girip çıktılar. Deyerli herşeyi aldılar ama ençok iyi elbiseleri beyendiler özelliklen kadın elbiselerini ve bunları taşıyamayacak hale gelince üzerlerine geçirip tımarane kaçını kadınlar gibi ortalıkta koşturmaya başladılar. Sizi teğmin ederim ki bu dünyadaki en acayip görüntüydü.

Sonra Kübalılar savaşmak için geri geldiler, bazıları atlı, bazıları yayan. Usta gemici Parks'ı öldürdüklerini gördüm, bizim adamlar, ganiğmetlen ağırlaştığından düşmana kolaylıkla yem olacaklardı. Kasabanın ana meydanı olan plaza mayordaydık. Sıkı bi adamı atından çekmiştim ve eve götürebilsem böyle güzel bi at merhum karıma ne güzel hediye olurdu diye düşünürken James Dyur'un, meydanın ortasında, sanki bi odada bi başınaymış gibi sakın ve dikkatli bi şekilde tabancasını doldurduğunu gördüm. Ordaki askerlerden biri, Dyur'la aynı yaşlarda bi adam, yirmi adım ötede tüfeğini çılgınca doldurmaya çalışıyordu, bunu başarınca tüfeği omzına alıp ateş etti ve iskaladı. Diyerlerinin tersine, korkak bi adam değildi bu Kübalı, kolum kadar bir süngüsü vardı ve avazı çıktığı kadar bağırarak Dyur'a doğru koşmaya başladı. Dyur silahını kaldırıp Kübalı gelip neredeyse üstüne çullanana kadar tetiği çekmedi, yemin ederim. Kübalı, Dyur'ı gağfil avladığını sanmıştı sanırım çünkü süngüsü Dyur'un yeleğine bi karış mesafedeydi. Öyleyse bile bu onun son düşüncesi oldu çünkü Dyur kurşunu adamın alnının ortasına yerleştirdi ve onu hakladı. Böyle bir ortamda tanık olduğum en mükemmel şeydi. Yine de çok garipti ve bu Dyur'ın ne tür bi delikanlı olduğunu merak etmeme sebep oldu çünkü Dyur öldürdüğü adama dönüp bakmadı bile. Benim bildiğim, bi adam öldürdüğü kişiye her zaman bakar ama James Dyur bu anı beyninden tahtadan tebeşir siler gibi silmişti sanki.

Çarpışa çarpışa sandallara döndük ve kaçtık. Kübalılar silahlarını bize çevirdiler ama o anda Aquilon yetişti ve canlarına okudu.

Gemiye çıktığımızda bi tek Parks ölmüştü ve bazıları yaralanmıştı, Binbaşı Whitney'nin de bir parmağıyla başparmağı kopmuştu. Gemiye kan revan içinde, saç sakalı birbirine karışmış adamların pelerinler ve danteller içinde çıkışını görseydiniz, başınızı inanamayarak sallardınız. Bazen aklıma gelince ben bile kendimi başımı sallamaktan alıkoyamıyorum. İşte Baracoo baskını böyleydi.

Size başka ne annatabilirim bilmiyorum; belki bi tek, bazen James Dyur'un, Mr. Munro'nun sert içki sevdasını cesaretlendirdiğini düşündüyümü söyleyebilirim. Mr. Munro gemiden 56'da ayrıldı ve Dyur gemi cerrahı oldu, insanlardan uzak dursa da, hakkını vereyim, çok iyi bir cerrahtı. Gemiden 58'de ayrıldı. Ona yolculuk nereye diye sorduğumda bana daha iyi şeylere, aklınıza ne gelirse, Mr. Drake dedi ve para işareti yaptı. Bir gece filikayla sessiz sedasız gitti. Galba yaşlı uşşığı Gummerda onunlan gitti çünkü onu bi daha görmedim.

Umarım bu mektup beklediğiniz gibi olmuştur ve kaba tarzımdan raatsız olmamışsınızdır. Denize çıktığımda dokuz yaşındaydım ve savaş gemisi benim üniversitem oldu. Sadık Kulunuz

Sol. Drake

Mrs. Robert Munro'dan, Papaz Lestrade'a

Bath, Haziran 1774

Beyefendi,

Kimsenin adı kulağıma James Dyer'in adı kadar itici gelemmez. Öldüğünü bildiriyorsanız, çok sevindim, çünkü James Dyer

eşimin ölümünden, onu çıplak elleriyle öldürmüş kadar sorumludur. Eşim iyi bir insandı; tek kusuru, hiç hak etmeyen birini sevmesi ve ona güvenmesiydi. Eşim kendi yaşamına kendi son vermiş olsa da cennette gittiğinden, James Dyer'ınsa cehennemde olduğundan eminim. Bana lütfen bir daha onunla ilgili yazmayın, çünkü onun arkadaşı olduğunu söyleyen biriyle yazışmam mümkün değil. Saygılarımla,

Agnes Munro. Dul.

Arabanın dışında, tepesinde seyahat eden yolcular Box kasabasından geçtiklerinden beri onları döven yağmurdan sırlıklam olmuş paltolarıyla aşağı kayarak iniyorlar. Hanın hizmetlileri sandıklarını, arabanın arkasındaki sepetten indirip taşıırken, avluda bekliyorlar. Arabacı kapıyı açıyor.

“Bath!”

İçerde oturan altı yolcu, şapkalarını başlarına geçiriyor, gökyüzüne kaşlarını çatarak bakıp arabadan iniyorlar. Çoğu uyukladığından yüzleri, uykudan az önce kalkmış insanlara özgü solgunlukta ve kırışık. İçlerinden yalnızca biri yağmura aldırış etmiyor ve Londra’dan buraya süren uzun yolculuktan etkilenmemişe benziyor. Bir su birikintisinin üzerinden çevik bir hareketle atlıyor ve dışarıda yolculuk yapan kişilerden biriyle, kendisinden yaşlıca bir adamla konuşuyor. Adam, gereken talimatı almış gibi başını sallıyor.

Hanın sahibi, paltosunu başının üzerinde tente gibi

tutarak yolcuları içeri davet ediyor; yolcular onu izleyerek ıslak ayakkabılarıyla hana giriyorlar. İçerisi, kızarmakta olan et, nemli giysi ve ıslak köpek kokuyor. James bir oda tutuyor. Bir, iki gece için, o kadar. Bir kız onu odasına çıkarıyor, adam içeri girerken kapıya yaslanıyor. Adam dönüp ona bakıyor. Kız kaşlarını kaldırarak sessiz bir teklifte bulunuyor.

“Ne kadar?”

Kız, “Beş şilin,” diyor. “Peşin. Tuhaf ya da inanca aykırı bir şey olmaz.”

Kıza bakıyor. Kızın dekoltesi gülünç denecek kadar derin. Korsesinin içindeki dantel yelekten, sağ göğsünde bulunan yarım ay biçimindeki yara izi görünüyor.

Buna dokunuyor. “Bu neydi?”

“Sert bir parça vardı, doktor Noel’den önce kesip aldı.”

Yaranın çevresindeki meme dokusuna bastırıyor. Kız onun elini itiyor. Sanki eski bir karabasan onu ziyaret etmiş gibi, sarsılmış görünüyor.

“Peşin, demiştim.”

İki yumru daha buluyor. Kız onu itiyor ve koridora geri adım atıyor. Koridoru aydınlatan gri yağmur havasında, kız şimdiden hayalet gibi görünüyor ve sesi bir hayaletinki gibi çıkıyor: “Beş şilin.”

James başını sallıyor: “Senin için altı pens bile vermem. Ateşi yak. Gummer adında bir adam geldiğinde, onu bana gönder.”

Gummer asabi ve yarı sarhoş bir halde geldiğinde hava çoktan kararmış.

“Onu buldun mu?” diyor James.

Gummer ateşin yanına gidiyor. “Buradan her zaman nefret etmişimdir,” diyor. “Dediklerine göre bir domuz çobanı tarafından kurulmuş. Bence doğru.”

“Sana Munro’yu buldun mu, diye sordum. Biraz nazik ol da, yanıt ver.”

Gummer ateşten ona doğru hızla dönüyor. Soğuk bir şekilde, James’i öldürmek ister gibi dik dik bakıyor. “Çok ileri gidiyorsun,” diyor.

“Karşında korkutabileceğin bir çocuk yok, Mr. Gummer.”

“Ciddiyim,” diyor Gummer. “Sen ve girdiğin şu havalar! Nereden geldiğini çok iyi bildiğimi unutuyorsun, bayım.”

“Sandığımdan daha da sarhoşsun. Bir an önce yatmanı tavsiye ederim. Ağzında neler geveliyorsun yine?”

“Seni züppe, diyordum, senin de günün gelecek. Grace senin hakkında yanılmamış.”

“Böyle havladığında,” diyor James, “uzun zaman önce dişlerini kaybetmiş ve tüm gün kendi pisliği içinde oturup birinin acıyıp da, bir sopayla beynini akıtmasını bekleyen bir köpeğe benziyorsun. Yaşlı adamlar tehdit savurmamalıdır. Munro’yu gördün mü?”

“Evini buldum.” Gummer’ın sesindeki mücadeleci ton kaybolmuş durumda. Gözlerini alevlere dikmiş, bakıyor.

“Notu verdin mi?”

“Evet.”

“O zaman eski denizci dostumuzu yarın sabah ziyaret edelim.”

Ateş sönmüş. Gummer yatakta horluyor. James masaya oturuyor, bir keseyi açıyor, madeni paraları eline döküyor, altın ve gümüş paraları düzgünce iki kule halinde diziyor. Yirmi beş sterlinden biraz az. Sakin bir hayat sürüp et lokantalarında yerse, kumardan uzak durup şömineyi yalnızca akşamları yakarsa bununla iki ya da üç ay rahat rahat geçinebilir. Oysa James’in niyeti kesinlikle bu değil. Bu hayatı, haftada üç buçuk sterline Duke Sokağı’nda kaldığı öğrenci evini (ev sahibi Mrs.

Milk, bir din adamının kızı ve dul bir kadın); John Hunter'ın ameliyatlarını izleyebilme umuduyla St. George Hastanesi'ne ya da viziteye çıkan Dr. Fothergill'in peşinden, Westminster'daki yeni köprü'nün üzerinden St. Thomas Hastanesi'ne yaptığı yolculukları ardında bırakmış. Yanan şöminesi uğruna kışın Batson's Kahvehanesi'nde oturmak, harcadığı her şilini hesaplamak zorunda kaldığı günleri de... Bu kadar yeter.

Parayı yeniden keseye atıyor, bunu cebine sokuyor, pal-tosunu, yeleşini ve ayakkabılarını çıkartıyor ve yatağa uzanıyor. Gummer burnundan horultulu bir ses çıkarıyor ve içini çekerek anlaşılabilir bir şeyler söylüyor. James mumu üfleterek söndürüyor. Yağmur yeniden başlıyor.

"Aa, sevgili evlat! Sevgili James! Seni görmek ne güzel! Denizde salamura yediğimiz günlerden bu yana seni ne sık düşündüğümü bir bilsen! Gel hadi, seni Mrs. Munro'yla tanıştırayım. Ünlü James Dyer'la tanışmak için sabırsızlanı-yordu o da."

"Henüz pek ünlü sayılmam."

"Zamanı geldiğinde, o da olacak James. Bunu ikimiz de biliyoruz. Bu beyi de tanıyorum sanki. Ancak adını çıkaramıyorum."

"Marley Gummer, efendim. Emrinizdeyim."

"Gummer demek? Anımsar gibiyim. Siz de hoş geldiniz, elbette. Aman köpeğe dikkat, Mr. Gummer. Mrs. Munro'nun

köpeklerinden biri o. Eski denizci dostlarıma hoş geldin de, Chowder.”

Köpek Gummer’ın bacağına doğru ok gibi fırlıyor ve onun çorabına sürtünerek kendini tatmin etmeye başlıyor.

“Sevecen canavar seni... Geldiler, hayatım. Mr. Dyer ve Mr. Gummer gemimizde! Ha ha. Hay aksi!” Munro portmantonun ayağına takılıyor, sendeliyor, can havliyle büfe-lerden birine tutunuyor ve bunu devirerek, Bristol işi mavi şişelerin ve kadehlerin yere saçılmasına neden oluyor. Her şey tuzla buz oluyor. Dördü birden yerdeki bu enkaza bakıyorlar, ardından James başını kaldırıp bakışlarını Mrs. Munro’ya çeviriyor. Kadının yanakları al al. Genç, yirmili yaşlarının ortasında, güzel denebilecek bir kadın. Bakışları, nasıl biriyle evliyim, görüyorsunuz, değil mi, neler çektiğimi görüyorsunuz, değil mi, diyor. Kocasına bakıyor.

“Aşkolsun. Robert, her geçen gün biraz daha sakarlaşıyorsun. Geleceğinizi öğrendiğinden bu yana eşimin eli ayağına karıştı, Mr. Dyer. İnanın, kimseyi gördüğüne bu kadar sevindiğini anımsamıyorum.”

“Ben de kendisini gördüğüme en az onun kadar sevindim, hanımefendi. Denizde bana son derece anlayışlı bir öğretmen oldu. Onunla bir kez daha çalışabilecek olmak, beni son derece mutlu ediyor.”

Mrs. Munro bakışlarını hızla kocasına çeviriyor. “Kliniğe ortak mı alıyorsun, Robert?”

Munro önce karısına, ardından James’e bakıyor. “Ortak mı?”

“Ah Robert, ben de sana sık sık bir ortak edin demiyor muydum?”

James başını eğiyor, “Eminim kentin yarısı kliniğinize geliyordur, beyefendi,” diyor.

“Kentin yarısı mı! Hah! Yok evlat, işler durgun, yine de idare ediyoruz. İdare ediyoruz, değil mi Agnes?”

“Gerçekten de masamızda her zaman yemek oluyor, ancak bazen gözümüzün çok kolay doyduğunu düşünmüyor da değilim.”

“Ah şu hanımlar! Şu dönemde evlenebilmek için bir dükkadar zengin olmanız gerekiyor. Yılda bin sterlinden aşağısına tatmin olmuyorlar. Bu sabah çok soğuk. Gelin biraz sıcak şarap içip çörek yiyelim, ardından Mr. Leavis’i ziyaret etmem gerekiyor. Dün gece Simpson’ların balosundan evine dönerken düşmüş. Femurunu çatlatmış.”

“Mr. Dyer’ı da yanında götür, hayatım. Sana eşlik eder. Hem, bu tür vakalarda kemiği çekerek yerine oturtmak için iki kişi gerekmiyor mu? Eminim sana bu konuda yardım edebilir.”

“Doğru. Nerede kalıyorsun, James? Gummer’ı gönderip sandığını buraya getirt. Yok, hayır, itiraz istemiyorum. Mrs. Munro kendi yaşına daha yakın birileriyle sohbet edebilmekten mutlu olacaktır. Şimdi, şu lanet olası şarap nerede?”

Agnes Munro imalarda bulunuyor; James ise gözleriyle görüyor: Yeni evli Munro’nun, Bath’a, kendine çeki düzen vermeye kararlı bir adamın enerjisiyle vardıktan sonra açmış olduğu, başta büyük umutlar vaat eden ve gerçekten de ilk dönemde beklentilerin çok üstünde başarılı olmuş kliniği, şimdi yavaş yavaş batıyor. Munro ayık olduğunda hâlâ son derece becerikli bir doktor; hatta arada sırada onda, bunun ötesinde bir parıltı da görülüyor, ancak artık onu çağıranlar bunu, Munro’nun becerilerine duydukları güven nedeniyle değil, ona sevgi ve sadakatle bağlı olduklarından yapıyorlar. Kendisine ödeme yapamayacağının farkında olmasına karşın, can sıkıcı bir şekilde ölen yaşlı bir hanımın yatağının kenarında oturup onun titreyen ellerini tutarak bekleyen, eskimiş yöntemler kullanan, nazik bir doktor Munro. Yaşlı adamların ve eşlerinin kanını alıyor, bunun ardından,

öğleden sonrasının büyük kısmını onlarla içki içerek, politika konuşarak, gençlerin kusurlarını olası en yumuşak biçimde eleştirerek geçiriyor; ancak artık bunu yaparken, yeni asistanına dönüp, “Elbette yanımdaki beyefendi dışında,” deyip başını sallıyor, bunun üzerine yaşlılar gözlerini kısarak Mr. Munro’nun böylesine şanslı oluşu karşısında cömertçe gülümsüyorlar.

Munro, soğuğun hüküm sürdüğü mart ayı boyunca –kara diken kışı diyorlar buna– evden çıkamayacak kadar sarhoş geziyor. Onu çağırmaya gelen haberciler, Mr. Dyer yardımcı olabilir mi, diye sormak üzere geri gönderiliyor. Çoğu hasta James’in kendilerine bakmasını kabul ediyor. İlk ziyaretten sonra, artık yaşlı adamı değil, onu istiyorlar.

Balo salonlarında ve konuk odalarında, nefesleri içtikleri iksirlerle ekşi ekşi kokan, sakat, hastalıklı ve sıkılmış kentliler, inanılması güç olsa da henüz yirmi yaşındaki bu yeni adamı konuşuyorlar. İşinin ehli biri. Gerçekten yetenekli. Yaşlı Munro kadar güler yüzlü değil elbette. Robert Munro, bu yörede yaşayan en efendi insan, ancak...

Mrs. Nigella Pratt’in, Beaufort Meydanı’nda kliniği bulunan Mr. Crisp’in tedavi etmeyi başaramadığı batık tırnağını, James Dyer iyileştiriyor. “Tırnağımı, neredeyse yakışsız sayılacak bir hızla halletti,” diyor Mrs. Pratt. “Sanırım içeri girmesiyle, işini bitirip çıkması arasında beş dakika bile yoktur. Doğru söylüyorum, bir an baktım, eve girmiş, şapkasını hizmetçiye veriyordu, bir an sonra çıkışta durmuş, Charles’dan bir altın alıyordu. Tüm bu süre boyunca ağzından beş sözcükten fazla bir şey çıktığını sanmıyorum.”

Middlesex Kontluğu’nda Sulh Hâkimi Tobias Bone, burnunun ucundaki kocaman beni aldırıyor. Pump Rooms yakınlarındaki bir kahvehanede hikâyesini anlatırken, sözlerini vurgulamak için masaya hafifçe vurarak fincanların

sıçramasına neden oluyor: “James Dyer, Bath’ta işinin ehli tek cerrah, elbette yaşlı Munro’yu saymazsak. Bana, bir seferinde annesiyle babasını zehirlemek suçundan mahkûm ettiğim bir adamı anımsatıyor.”

“Munro mu?”

“Hayır, beyefendi, Dyer. Ancak elleri çok becerikli. Bir kadının elleri, bir kartalın gözleri ve bir şeyin yüreği – o söz nasıldı yahu?”

Lord B.’nin yakın arkadaşı müzisyen Salvatore Grimaldi, taşını aldırıyor. Bu işi fazlasıyla geciktirmiş. İdrarını yapamıyor; onu Munro’nun evine, yüzü mum gibi olmuş, bayılmak üzereyken ve sancılar içinde taşıyorlar. Acısına karşın büyük bir sabır gösteriyor; yalnızca bir kez, o da kendisini taşıyan adamlar onu masaya kaldırırken masanın kenarına çarptıklarında kısa ve okkalı bir küfür savuruyor. Derhal özür diliyor ve Munro’nun kendisini hemen görüp göremeyeceğini soruyor.

Munro, o sırada odasında, başında fok derisinden bir keple, battaniyelere sarınmış, Madeira şarabı ve sıcak sudan oluşan kahvaltısını tüketiyor. Patırtıyı duyuyor, karısı içeri girdiğinde kimin geldiğini soruyor.

“Sancı çeken bir yabancı. James halletsin istersen.”

Munro başını sallıyor. “Onsuz ne yapardık, değil mi?”

Karısı, James’in kapısını tıklatıyor. Kapı, bir elinde açık ustura bulunan Gummer tarafından açılıyor. Gummer’ın arkasında James, üstünde yalnızca gömleğiyle, tuvalet masasının başında oturuyor.

Agnes, “Mr. Grimaldi aşağıda,” diyor. “Nüfuzlu yabancı bir bey. Taş düşürüyor, Mr. Munro acaba aşağı inip bakabilir misiniz...”

“Burada işimiz biter bitmez aşağı ineriz.”

Kadın duraksıyor. "Rica ederim çok uzun sürmesin, adamcağız gerçekten çok acı çekiyor."

James aynadan ona bakıyor. "Bu, Mr. Gummer'a bağlı. Sakal tıraşsız ameliyat yapmamı istemezsiniz herhalde?"

"Yok, elbette. Eminim bu yakışık almayacaktır."

James, Munro'nun ameliyathane diye kullandığı soğuk arka odaya yarım saat sonra giriyor. Yüzü, tıraş olduğu için pırıl pırıl ve bedeninden yükselen tatlı, pahalı koku, odadaki diğer, daha tatsız kokulara, acı çeken adamın terinin kokusuna ve bayat kan kokusuna karışıyor. James hastayı muayene ediyor. Hastanın gözkapakları titreyiyor; genç adama loş ve gitgide büyüyen bir uçurumun diğer kenarından bakıyor. Papazla ilgili bir şeyler geveliyor. James onu duymazdan geliyor; taşıyıcılara, Grimaldi'nin pantolonunu çıkartmalarını emrediyor, ardından kendi ceketini çıkarıp üstüne kapının arkasındaki bir tahta çengelde asılı duran, kan lekeleriyle kaskatı olmuş ceketlerden birini geçiriyor. Grimaldi'nin yeleşinin üçüncü düğmesinden, saat cebine bir altın zincir uzanıyor. James saati çekip çıkarıyor, bu Londra yapımı, emaye kadranlı, altın kakmalı bir el saati. Bunu yeleşin düğmesinden kurtarıp odanın bir köşesine çekilmiş Agnes Munro'ya veriyor. "İlk kesikten başlayarak, taşın çıktığı ana kadar saat tutun," diyor.

Grimaldi'ye gidip kulağına eğiliyor. "Mr. Grimaldi, bu ameliyat için sizden ücret olarak saatinizi istiyorum. Kabul ediyor musunuz?"

Grimaldi'nin dudakları seğiriyor ve gülümser gibi geriliyor. Başını belli belirsiz sallıyor.

"Bacaklarını karnına çekin." James çekmecedan bir neşter, bir pens ve bir çubuk alıyor, ardından Mrs. Munro'ya bakıyor. "İlk kesikten itibaren, hanımefendi. Sizler de" – taşıyıcılara söylüyor bunu– "tanıksınız. O zaman... Başlayın!"

Bir dakika, yirmi saniye.

James taşı havaya kaldırıyor. Taş, ufak bir ceviz turşusu-na benziyor.

Munro içeri giriyor ve masanın çevresindeki kalabalığı görünce gözlerini kırıştırıyor. Yaklaşıyor ve yaraya hayranlıkla bakıyor.

“Yanal kesik ha?”

“Mr. Cheselden’in tavsiye ettiği gibi. Ancak ben onun rekorunu yirmi saniyeyle, belki biraz daha fazlasıyla kırdım.”

“Cheselden’in rekorunu mu! Bunu kutlamalıyız, James. Hastamız nasıl? Mr. Grimaldi değil mi bu? Kendinizi nasıl hissediyorsunuz, beyefendi?”

Grimaldi fısıldıyor: “Saatimi kaybettim.”

“Saatinizi kaybettiniz, ancak canınızı kurtardınız. Bu tür ameliyatların bir saatten fazla sürdüğünü gördüm ben, Mr. Grimaldi,” diyor.

Grimaldi gözlerini James’e çeviriyor. “Caro dottore¹. Tanrının eli.” Kalbinin üzerinde eliyle istavroz çıkarıyor; taşıyıcılar ona pantolonunu yeniden yavaşça giydiriyor, onu koltuğa oturtup dışarı taşıyorlar. Grimaldi, dışarıdan, pencere-dekilere elini bitkinlikle sallıyor. Munro, Brest açıklarında *Aquilon* tarafından teftiş edilmiş, özel izinle korsanlık yapan bir Fransız gemisinden toplanmış ganimetten payına düşenlerden geriye kalmış son parçalardan biri olan ve böyle bir zaman için sakladığı Frontiniac şişesini getirmeye gidiyor. Ameliyat odasında James ceketini değiştiriyor ve derin derin geriniyor.

“Ücretim sizde sanırım, hanımefendi.”

Saati almak için bir elini uzatıyor. Agnes Munro kapağı çat diye kapatıyor, saati ona veriyor ve James kapıya yönelmek üzere dönerken, kol ağzından bir mendil çekiyor,

1 (İt.) Sevgili doktor. (ç.n.)

parmak uçlarında yükselerek James'in yanağına sıçramış bir kan damlasını siliyor.

"Tanıdığım en tuhaf adamsın sen, James."

James nasıl cevap vereceğini bilemiyor. Ateşli bir şey söylemeli, bir romandan, bir tiyatro oyunundan alıntı yapmalı belki de. Ancak roman okuyan biri değil; Drury Lane ya da Covent Garden'da seyrettiği birkaç piyes de ona hiçbir şey ifade etmemişti. Bu oyun çok yorucu ve zihni hâlâ, Grimaldi'nin idrar kesesi üzerindeki çalışmasına duyduğu hayranlığın sarhoşluğu içinde: kesenin ağzını düzgünce açması, atardamara dokunmaktan ustaca kaçınması... Altın bir saat böyle bir iş, Tanrı'nın eline aracılık edişi için çok küçük bir karşılık.

Agnes'a iyi günler dileyip dışarı çıkıyor. Kadın, bir dakika daha odada kalıp yere akmış kanın, döşeme tahtalarını karartışını seyrediyor. Gülümsüyor, ardından ürperiyor. Manastır çanları karmaşık müziklerini çalmaya başlıyor.

Grimaldi iyileşiyor. Lord B., James'e elmas bir yüzük, ardından diğer arkadaşlarını, çevresini gönderiyor. Yazın ortalarına geldiklerinde, kliniğin hastaları arasına üç baronet, bir general, bir amiral, bir piskopos, ünlü bir ressam ve iki parlamento üyesi katılmış oluyor. Rakipler bu durumdan hiç hoşnut değiller. Özellikle Mr. Crisp onlar için berber, sahtekâr sözcüklerini kullanarak, yaşlı Munro'nun sabahları bir şişe porto şarabı içmeden yataktan kalkmadığını, gece de kalkma sorunu yaşadığını söyleyerek dedikodu yaymakla meşgul. Belki himayesi altındaki gencin kalkma sorunu yoktur? Başının üstüne iki parmağını boynuz gibi koyuyor, bunları oynatıp karşısındakileri güldürüyor.

Ancak Mr. Crisp'in hastası, zengin Mrs. Davy ve ardından James'in çiçek hastalığına karşı aşıladığı kalabalık bir

kabile olan Robinson ailesi onu bırakıp James'in hastası oluyorlar. James aşı için kişi başı üç gine altını alıyor, korkunç bir rakam, ancak Mr. Robinson, sevdiklerinin, Bath'taki tüm cerrahlardan daha genç olmasına karşın bu adamın ellerinde güvende olduğundan emin. Munro işlere göz kulak oluyor elbette ve genç adamın varlığını yumuşatmak, onun çalışmalarını, bir senatör gibi başını sallayarak onaylamak üzere yanlarında oluyor.

Gazeteye şöyle bir ilan veriyorlar:

ORANGE GROVE BATH bölgesi CERRAHLARINDAN MUNRO VE DYER, tedavileri altındaki hastaların İYİLEŞMESİ ve TAMAMEN HASTALIKTAN KURTULMASI nedeniyle AZ SAYIDA YENİ HASTAYI kabul etmeye hazır olduklarını duyururlar. AŞI, BÖBREK TAŞI OPERASYONU, TÜMÖR SİĞİL FİBROZLU DOKULARIN ALINMASI, KIRIK VE ÇIKIKLARIN OTURTULMASI, SİLAH YARALARININ TEDAVİSİ uzmanlık alanlarıdır. KALİTE arayan ve EN İYİ HİZMETİ ALMAK İSTEYEN herkesin tercihi. HANIMLAR büyük bir KETUMİYETLE tedavi edilir.

Duyurulardan, abartılı reklamlardan Gummer sorumlu. Onu sık sık, görmüş geçirmiş bir düzenbazın yanında görülmeyi hem eğlenceli hem de gurur okşayıcı bulan nüfuz sahibi bir beyefendinin koluna girmiş, o başını sallayıp gülümserken, ona bir şeyler anlatırken görmek olası; uzun ve yıpranmış bedeni, parklarda ve Pallyden tarzı binaların sıralandığı kaldırımlarda artık alışılmış bir görüntü. Gummer faturalama işini de takip ediyor; faturaların her zaman ödenmesini sağlayacak kişileri tanıyor. Bunlar, insanı usulcacık dürtmeyi bilen, güzel sözlerle sarmalanmış tehditlerin ustası adamlar; diğer yöntemler başarısız kaldığındaysa bir

şilin için, borçlunun kapısında aylak aylak gezecek dar ceketli, kavgacı tipler bulmakta asla zorluk çekmiyorlar. Böylece para akıyor: altın, gümüş; büyük, güzel kâğıt paralar. Ayrıca fıçı fıçı içkiler, kumaş ruloları, aile yadigârı eşyalar da.

Munro'nun eski tabelası indiriliyor. Kapının üzerindeki kıvrık uçlu demir çubukta yeni bir tabela –Cerrah Jms Dyer & Rbt Munro– sallanıyor ve bunun gölgesi altından içeri, acı cumhuriyetinin vatandaşları giriyor: kronik ağırlı hastalar, aniden kanlı bir felaketle karşılaşmış, arkadaşlarının kollarında baygın getirilen insanlar. Çoğu, tamamen iyileşmiş olmasa bile, kendini en azından kliniğe ilk girişinde olduğundan daha iyi hissederek, gözleri genç adamın yeteneğiyle, yaşlı adamın şefkatiyle kamaşmış bir biçimde çıkıyor. Ölenler bile, minnettar ölüyorlar.

James'in yirmi birinci yaş gününde, Munro bir parti düzenliyor ve giriş katındaki yemek odasını dostlarla doldurup onlara biftek, ıstiridye, meyveli ekmek tatlısı, şarapla kesilmiş süt ve şampanyayla bir ziyafet çekiyor. Grimaldi, tatlı tenor sesiyle onlara şarkılar söylüyor. Sesi, evlerine dönen bir grubun seyahat ettiği, yarı aydınlık Grove'a kadar ulaşıyor; durup dinliyorlar.

Şarap sürahisinin elden ele ikinci defa dolaşmasının ardından Munro peçetesini masaya atıyor, ayağa kalkıyor ve bir konuşma yapıyor. Konuşurken gözlerinde yaşlar, boğazında bir yumru var. "Oğlum," diyor, "sevgili oğlum," elini masanın diğer ucundaki James'e doğru sallayarak; konuklardan bazıları, acaba Munro, James'in gerçekten oğlu olduğunu mu söylemeye çalışıyor, James, Munro'nun bir gençlik macerasının meyvesi mi diye merak ediyorlar. Bir adamdan diğerine bakıp benzerlikler bulmaya çalışıyorlar. O ağız? Çene? Ardından bakışlarını Agnes Munro'ya çeviriyorlar

ve en aptalları bile, Agnes'in yüzündeki dönüşümü görünce sarsılıyor.

Agnes tam olarak ne zaman böyle hissetmeye başladığını bilemiyor. Belki James, sakar kocasının yanında konuk odasına tüm zarıflığı ve inceliğiyle girdiği o ilk gün; belki de onu Grimaldi'ye yardım etmesi için çağırmaya gittiğinde onunla aynadan konuştuğunda ya da onu işinin başında, yüzünde su gibi dupduru ifadeyle çalışırken izlemek için sık sık fırsat yarattığı anlardan birinde.

Duygularının ne kadar güçlü olduğunu fark ettiği için temkinli, dikkatli davranırsa da, yaşamı şimdiden bir karşılaşmayla diğerinin, onu görmediği zamanlarda yaşadığı gergin bekleyişle, onun yanındayken hissettiği gergin sevincin arasında salınmaya başlamış bile. Munro'ya son derece nazik davranıyor; düğünlerinden bu yana hiç olmadığı kadar hem de. Ancak iyi bir eş, sadık bir eş rolünü oynamak, evlerine aldıkları o genç, güzel kurda vurulmamış gibi davranmak için ne kadar çok çabalarsa, kocası onu James'in kollarına itmek için bir o kadar çabalıyor sanki. Alışveriş gezileri, balolar, tiyatroda geçen geceler, pazar günü yürüyüşleri, bunların tümü Munro'nun önerisiyle gerçekleşiyor; ikisi dışarı çıktığında Munro da yakın arkadaşlarından birinin –Kent, Thomas ya da Osbourne– evine gidip deli gibi yiyor, içiyor, ardından bir at arabası ya da tahtirevanla eve dönüp geceyi çalışma odasında oturarak, uyuklayarak, eski kitaplarını karıştırarak, köpeğe bir şeyler mırıldanarak geçiriyor. Evliliğinin yükünü sırtından aldığı için James'e minnettar sanki. Karısını James'e armağan ediyor olabilir mi? Agnes, kocasına iyi bir eş olmadığını, onu yatağına sokmadığını, onu insanların yanında, özellikle insanların yanında azarladığını biliyor. Yine de, onun kendisini sevdiğinden hiç kuşku duymuyor. Munro'nun ona duyduğu sevgi, Munro'nun

kendisi gibi: hantal ve sakar. Kocasının ona yazdığı bir deste şiiri, yatak odasında bir lake kutuda saklıyor; tutkulu dizeler bunlar, Agnes'in anlayamadığı göndermelerle dolu. Agnes, Munro'dan bir işaret, bir söz, bir yüzleşme bekliyor. Nasıl olur da kuşkulanmaz? Nasıl olur da bilemez? Oysa Munro parmağını dahi kıpırdatmıyor.

James'e gelince, bir erkek ancak bu kadar tutkusuz görünebilir; ancak James'in kendine hâkimiyeti, Agnes'in ateşini daha da körüklüyor, onu, tutkunun çok daha onur kırıcı derinliklerine sürüklüyor. Agnes kendine söz geçiremiyor. Çok geçmeden onu kimin gördüğüne, durumu kimlerin bildiğine, kimlerin diline düştüğüne aldırılmaz oluyor. Yaşamı boyunca kendini hiç bu kadar özgür hissetmemiş, hiç bu kadar derin bir utanç duymamış. Kurnaz, şehvetli, daha önce varlığından asla kuşkulanmadığı cüret dolu bir yönünü keşfediyor. Kendisini tanıyamıyor. Her yerde, eli kulağında bir felaketin o tuhaf kokusunu alıyor.

Bath halkı bu durumu oldukça eğlenceli buluyor. Hiçbir şey onların ilgisini, kaba bir aile komedisi kadar çekmiyor; üstelik oyuncular ne kadar vurdumduymaz, ne kadar saygın olurlarsa, oyun o kadar çok tutuluyor. Munro yaşına başına bakmadan, Agnes gibi genç, dik başlı bir kadınla evlendiğinde ne bekliyordu ki? Üstüne bir de Dyer denen o yarattığı evine davet etmişti. Bath'taki kadınların yarısı, özellikle de evli kadınlar, James'le yatmaya can atıyordu. Peki Dyer, Agnes'in tutkusuna karşılık veriyor mu? Kimse bilemiyor, çünkü biraz destiklerinde, Dyer'in yordakçısı Marley Gummer dışında tek bir dostu, tek bir sırdaşı olmadığı anlaşılıyor. Munro dışında elbette.

1762 yeni yıl kutlamaları. Şenlikler, Munro'nun gutunu yeniden azdırıyor. Angostura kabuğundan oluşan bir diyet,

ördeğine ve yatağa mahkûm oluyor. James ve Agnes akşamlarını konuk odasındaki şöminenin yanında, çay içip tavla oynayarak geçiriyorlar. Agnes, James'e yaşamıyla ilgili sorular soruyor; James ona hiçbir şey, daha doğrusu inandırıcı gelen hiçbir şey anlatmıyor. Agnes zihninde ikisi için bir yaşam yaratıyor. Zenginliklerle dolu, pırıltılı bir yaşam, George ya da Caroline ya da Hester adında kıvrıkcık saçlı çocuklar; Grosvenor Meydanı'nda komşuları kışkandıracak bir ev. Tanrım, kocası ölse, nasıl olur? Onun ölümünden sonra nasıl bir yaşantıları olur?

James onu mars ediyor, çayından bir yudum alıp ona bakıyor. Kendisinden ne beklediğini anlıyor. Agnes, dünyanın ona tepside sunduğu tüm diğer şeyler gibi, elini uzatıp onu alması için bekliyor. Çaydanlık boşaldığında, oyun sonlandığında, kaliteli, temiz kokulu mumlar son demlerini de yaşayıp tükendiklerinde Agnes'in yanına gidiyor, sımsıcak ağzına bir öpücük konduruyor ve onu parmaklayarak ter içinde bırakıyor. Agnes başını geri atıyor, sarsıntılar içinde iskambil masasını tekmeleyerek, oyunu ve sayaçları siyah ve kırmızı desenli yeni halının üstüne saçıyor.

Ardından hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başlıyor, James'e, onu gerçekten, onun James'i sevdiği gibi, tüm benliğiyle, sonsuza kadar sürecek bir aşkla sevip sevmediğini sorup duruyor.

James pulları yeniden diziyor, sayaçları deri çubuklarına yerleştiriyor. Agnes onun yanında dizlerinin üstüne çöküyor. James, Agnes'in sözlerini anlayamıyor. Mutlu mu, yoksa korkmuş mu? Dürüst olmak gerekirse, sarhoş olmuşa benziyor. Onu ayağa kaldırıyor, tüm sorularına evet, evet, evet, elbette diye yanıt veriyor. İkizleri düşünüyor, incilerini ve haşlanmış yumurtaları. Onların anısı, göğsüne bastırılan bir parmak sanki. Munro'nun şömine rafında duran minyatürüne gözlerini dikeyiyor, zihnini boşaltmaya çalışıyor. Molina'nın stüdyosu, oradaki ışık, ışığın uyuyan kızların

saçlarındaki yansıması. Parmak biraz daha bastırıyor. Bir bastonun ucu gibi, ancak yakıcı sıcaklıkta. Bu histen hoşlanmıyor. Bunu zihninden atmak için başını sallıyor. Agnes, "İyi misin sevgilim?" diyor. James, tam olarak ne dediğinin farkında olmaksızın, ona bir şeyler söylüyor ve kapıya doğru ilerliyor. Basamaklar çık çık, bitmiyor. Tırabzanlara tutunarak kendini yukarı çekiyor. Kalbi deli gibi çarpıyor. Odasına ulaşamayacağından korkuyor. Munro horluyor. O Canning'in sesi mi? Canning?

"Ne bekliyordun, James?"

"Bunu değil!"

"Kimse bundan kaçınamaz, James. Sen dahil. Özellikle de sen."

Yatağına uzanıyor. Şöminede küçük bir ateş yanıyor. Eli acıyor, baktığında, yumruğunu sıkıldığını görüyor. Yumruğunu açıyor. Tavlanın zarları elinde kalmış. Bunları avcundan yere bırakıyor. Uyanık mı, düşte mi olduğunu bilmeksizin, uzun süre yatıyor. Bazı şeyleri –pencerenin takırdaması, ateşten yükselen çatırtılar– algılamaya devam etse de, öteki dünyadan duman gibi yükselen imgeler görüyor. "Ateşim var, hastayım," diyor. Ruhunun bedeninden ağır ağır çıktığı hissine kapılıyor; oda birden son derece parlak bir ışıkla aydınlanıyor ve dönüp aşağı baktığında, yatakta yatan bedenini görüyor, ardından Agnes'in kocasının kapısını tıklatışını ve ilaçların etkisi altındaki Munro'nun, görmeyen gözlerle uyanmaya çalışmasını izliyor. Bir an için Munro'nun neler hissettiğini, mutsuzluğunun beslendiği kaynakların enginliğini hisseder gibi oluyor, korkunç bir an bu. Bunu hissetmemek için savaşıyor, havada debeleniyor, ardından yeni dehşetlere doğru kaçıyor. Sis içinde ayaklarını sürüyerek tek sıra halinde yürüyen, sırtlarında çok ağır bir yük varmış gibi başlarını göğüslerine eğmiş erkekler ve kadınlar görüyor.

Önlerinde, veba içinde kıvranan bir kentin ortak mezarına benzeyen kötü kokulu, içinden buhar yükselen bir çukur var. Sıradakiler buna teker teker, bazıları çığlık atarak, bazıları da ölüm inlemesine benzer derin bir iniltiyle düşüyorlar. Bazılarıysa hiç ses çıkarmıyor. İçlerinden biri çılgın gibi çevresine bakınıyor, James'i görüyor, onu diğerlerine gösterip sıraya yaklaşması için ona el ediyor. Sıradaki insanlar duruyor, herkes ona bakıyor, sonra içlerinden iki tanesi aralarında bir yer açıyorlar ve bir ses, "Burası senin yerin, James Dyer!" diyor.

James bir daha böyle bir şey yaşamıyor. İzleyen aylarda, sanki bu olay onu arındırmış gibi, kendini her zamankinden güçlü hissediyor, işine her zamankinden daha iyi odaklanabiliyor. Munro'nun biraz daha dinlenmesi için ısrar etmesine karşın, daha da çok çalışıyor. Grand Parade'de özel klinik olarak kullanılacak bir bina satın almak için planlar yapıyorlar. Altı ay sonra kliniği, Çin fenerleri ve orkestralı partiler eşliğinde açıyorlar. Üst katı aşılamlar için kullanıyorlar. Zemin katta, James Dyer'ın kesip biçerek, testereyle keserek yükselişini makul bir ücret karşılığında izlemek isteyen konuklar için otuz kişilik bir izleme bölümünü de içeren, Londra'daki hastanelerinki kadar iyi bir ameliyathane var.

Munro da izlenebiliyor, ücretsiz olarak, ancak ona ırmak kıyısında, matarasından bir şeyler yudumlarken, kuğuları çöreklerle beslerken ya da peruğu çarpılmış, şapkası gözlerine indirilmiş, güneşli köşelerde uyuklarken rastlamak daha olası. Zaman zaman karısı da onunla birlikte görülüyor; ancak ondan uzakta oturuyor, ya bir romanın sayfalarını sabırsızca çeviriyor ya da tepeleri çatık kaşlarla izliyor. Ancak beklenen son –skandal, düello, kaçış– bir türlü gelmiyor. Bu konularda tahminleri hep tutan Mrs. Vaughan, Munro'larla James Dyer arasında bir anlaşma olduğunu, bunun, bir

çiftçinin kızının arp çalmayı öğrenmesi gibi, o sınıfa ait insanlara hiç yakışmayan bir davranış olduğunu belirtiyor. Belli ki Munro kaçınılmazı kabul etmiş. Mrs. Munro'ya gelince, oldukça arsız bir şey olduğunu belli ettiğinden, Bath'taki kadınlar ondan hoşlanmamayı kendilerine görev biliyorlar. James Dyer... Eh, ona zaten insan demek bile güç. Kesmek için yaratılmış bir makine. Bir otomat. Tehlikeli biri.

“Tehlikeli mi?” diye soruyor kadınlar, iğneleri, nakışlarının üzerinde havada asılı kalmış bir halde.

Mrs. Vaughan başını eğiyor. “Ruhsuz doğmuşa benziyor. O zaman kaybedecek neyi var, sorarım size?”

Bristol'dan, Exeter'dan, Londra'dan hastalar akıyor. James ve Munro, Grand Parade'de ikinci bir bina alıyorlar. James tekniklerini iyice geliştiriyor, sondalar, forsepsler ve özel makaslar gibi yeni aletler tasarlıyor. Yeni binanın üst katlarında, çiçek hastalığından muzdarip olanları cıvayla tedavi ediyor. Hastalar tedavi olana ya da tedaviye artık dayanamaz hale gelene kadar ufak koğuşlarda, üzerlerinde pazen takımlar içinde, dişetleri cıvadan şişmiş yatıyor ve çanaklara günde bir ya da bir buçuk litre salya akıtıyorlar.

Bu tükürük salgılama tedavileri ve diğer binadaki aşılama James'e 1764'te dört yüz elli sterlin kazandırıyor. Buna taş alma, kol-bacak kesme, kan alma, kırık çıkık tedavileri de eklenince, geliri yaklaşık yedi yüz sterlin.

'64 kışında, Bath halkına, ona daha fazla para kazandıracığa benzer yeni bir hizmet sunmaya başlıyor. Bir gece doğum yapan bir kadının hayatını kurtarmak için çağrıldıktan sonra bir erkek ebe, bir kadın doğum uzmanı oluyor. Mrs. Porter adındaki kadın, Dr. Bax ve Mr. Crisp'in gözetiminde tam üç gündür doğum sancısı çekiyor. Bax, üçüncü günün akşamında, çenesini bastonunun altın sapıyla kaşıyarak, kadına artık yardım etmenin olanaksız olduğuna karar veriyor. Doğum sırasında ölen bir kadın hastayla itibarını zedelememeye kararlı. Doğumdan çekiliyor. Geriye, hastayı istediği gibi ele alabileceğine sevinen Mr. Crisp kalıyor. Mr. Crisp, Mr. Porter'ı merdiven sahanlığına çekiyor ve tüm evi dolduran bir fısıltıyla, bebeğin imha edilmesini, yeterince yumuşasın ve çekilmesi kolay olsun diye cesedinin annenin içinde iki, üç gün bırakılmasını tavsiye ediyor. Daha önce de büyük bir başarıyla kullandığı upuzun, çelik bir çengeli var. Böylece annenin hayatını kurtarabilir; yani, belki kurtarabilir, herhangi bir garanti veremiyor elbette. Tanrı'nın takdiri, hanımefendinin bünyesi filan; bu vakalar, beyefendi, son derece şanssız, son derece karışık vakalardır. Mr. Porter dehşete kapılıyor, Crisp'i yakasından tutup şiddetle silkeliyor.

"Kancalarının canı cehennem! Beceriksizliğinin canı cehennem!" Merdiveni koşarak tırmanıyor, aşağıdaki hizmetlilerden birine. "Dyer'ı çağırın!" diye sesleniyor.

"Dyer mı?" diye haykırıyor Mr. Crisp. "O şarlatan mı!"

Mr. Crisp, yüzü öfkeyle kasılmış bir halde sahneden çekiliyor, at arabasının penceresinden, "Vebali sizin boynunuza, beyim!" diye bağılıyor. "Ben hastadan elimi çekiyorum! Aptallık ediyorsunuz! Çıldırılmış olmalısınız!"

James geldiğinde, saat sabahın üçü. Tüm gece boyunca bozuk olan hava, fırtınaya dönüşmüş. Sabah olana kadar, en az on baca çökecek. Çatı kiremitleri karanlıkta şimdiden

orak gibi aşığı uçmaya başlamış bile. Gökyüzü aysız, yıldızsız. Biri dışında tüm evlerin kepenkleri kapatılmış.

Mr. Porter, lambayı cama kaldırmış, yemek odasında bekliyor. Yarım şişe brendi içmiş olmasına karşın, yaşamında kendini hiç bu kadar ayık, bilincinin böylesine dehşet uyandıracak kadar yerinde olduğunu hissetmemiş. Hizmetlinin lambasının ışığını görüyor önce, ardından başlarını eğmiş ve yaklaştıkça büyüyen atları.

James'in ahşap kaplamalı girişe adım atması ve kapının, rüzgâra karşı omuzlanarak kapatılmasının ardından, James'in varlığı, kendinden emin hareketleri, evdeki herkesi sakinleştiriyor. James elinde yeşil çuha çantasıyla merdiveni tırmanıyor. Acele ettirilmeyi reddediyor.

Mr. Porter onu daha önce yalnızca bir kez, manastırın avlusunun diğer ucundan görmüştü. Yağmur yağıyordu ve Dyer, manastırın batı kapısının saçağına arkadaşı –yoksa hizmetlisi miydi?– Marley Gummer'la sığınmıştı. Birini ya da bir şeyi bekliyordu. Onu kendisine Mrs. Porter göstermişti. “Şu adam,” diye söz etmişti ondan. O sıralar yeni gebe kalmıştı.

James kapıyı açıyor. Lohusa odasına giriyor. Burası şimdi hasta odası. Belki de ölüm odası. Şöminede devasa bir ateş yanıyor. Hava ağır, fazlasıyla sıcak. Yatağın çevresinde üç kadın oturuyor. James, içlerinden en yaşlısını tanıyor; Mrs. Allen, görünmeyen güçlerle bağlantısı olduğu, gizemli güçlere sahip olduğu söylenen bir kadın. Onun odadaki varlığı, Porter'ın ne kadar çaresiz kaldığını açıkça gösteriyor. Kadın yatağın başında, yatan kadının üzerine doğru melodik bir şeyler okuyor. James'in geldiğini duyunca duruyor. James'e saldırıyor.

“Zavallının işini bitirmeye geldin herhalde?”

James, Mr. Porter'a, “Bu cadı odada kalacaksa çenesini kapalı tutsun,” diyor.

Mrs. Porter'a doğru eğiliyor. İkisinin gözleri bir anlığına kenetleniyor; kadın acı kuyusunun derinliklerinden, onun birer ay kadar tepkisiz gözlerine bakıyor. James ellerini kadının karnına koyuyor. Soğuk parmakları, kadının ürpermesine neden oluyor. Bu onun ilk çocuğu. "Onu öldürmeyin, lütfen," diye fısıldıyor. James battaniyeleri çekiyor, kadının karnını dürtüyor, sıkıştırıyor, bir karara varıyor. Mr. Porter'a gidiyor ve "Kalçası çok dar ve çocuk ters geliyor," diyor. "Onu ve çocuğu kurtarabileceğim bir yol var. Ancak anneyi kesip açmam gerek."

"Kesmek mi?"

"Sezar'ın annesini kestikleri gibi. Karnında bir yarık açmam gerek."

"Karnını kesecek misiniz?"

"Evet, beyefendi, keseceğim. Çocuğu çıkarmak için karnını kesmem gerekiyor. Şimdi yapılması şart. Olmaz derse-
niz, sizi Mrs. Allen'ın büyülerine bırakmak zorunda kalacağım. Elbette buraya geldiğim için belli bir ücretim olacak."

"Karnını keserseniz, hem onu hem de çocuğu kurtarabilir misiniz?"

James omuzlarını silkiyor. Ameliyatı yapmak istiyor, daha önce hiç uygulamamış ya da altı yıl önce Londra'daki bir doğum dersinde Mr. Smellie'nin deri kadını üzerindeki uygulaması dışında nasıl uygulandığını görmemiş olsa da, bunu başarabileceğini düşünüyor. Meslektaşlarının bunu genelde, annenin cinayete kurban gitmesi olarak görüp lanetlediğini de biliyor. Bu ameliyatın başarıya ulaştığı hiç duyulmamış.

"İzin veriyor musunuz?"

Porter'ın gözleri yaşlarla doluyor. "Başka yol yok mu?"

James, Mrs. Allen'a bakıyor, yeniden Mr. Porter'a dönüyor ve kaşlarını kaldırıyor. Porter izin veriyor.

“Bu kadınları dışarı çıkarın,” diyor James. “Hayır, şu kalsın.” Daha genç kadınlardan birini işaret ediyor. Güçlü, sakin bir kadın bu. Ürkerek geri kaçacak tiplerden değil.

“Bana biraz su, sıcak su, şarap ve temiz bez getirin.”

James ceketini çıkarıyor, çantasını açıyor, bir neşter seçiyor, pembe deriyi inceliyor, ardından göbek deliğinden kasık tüylerine kadar hızla dikey bir kesik atıyor. Mrs. Porter kükrüyor ve James’in sol kulağına küçük, beyaz yumruğuyla kayda değer bir yumruk patlatıyor. James gülüyor, başını kaldırmıyor bile. “Bu iyiye işaret sanırım,” diyor. “Şimdi onu kımıldaması için sıkı tutun. Buradaki işim çok hassas. Mrs. Porter, bıçağımı en ufak şekilde sarsarsanız, kanamadan ölürsünüz.”

Karın duvarının kaslarını kesiyor, karın boşluğunu açıyor, ardından rahmin alt kısmını, sağdan sola enine kesiyor. Arkasında, Mr. Porter, bir yabancıнын ellerini karısının kesik karnına soktuğunu görmesiyle birlikte yere gümbürtüyle yığılıyor. Bebek, bu korkunç istilaya karşı savaşılmaya, direnmeye kararlı görünüyor. James’i güçsüzce tekmeliyor, papatya sapı narinliğinde parmaklarıyla ellerini çekiştiriyor, rahmin kanlı ıvrı zıvırına yapışıyor. Sonunda annesinin sıvılarıyla sıvıslıklam dışarı çıkıyor. James bunu yardımcısına veriyor, göbek bağına bağlıyor, plasentayı çıkarıyor ve zeminin tahtalarına bırakıyor; yatağın altına saklanmış bir köpek uzanıp bunu çekine çekine dişlerinin arasına alıyor. James, Mrs. Luckey’in öve öve bitiremediği dikişleriyle anneyi dikiyor. Ne şaşırtıcı ki, Mrs. Porter hâlâ yaşıyor.

Diğer genç kadın, bebeği bir şalla kundaklıyor. “Bunu ne yapayım şimdi? Şarapla kestirilmiş süt vereyim mi?” diye soruyor.

“Ne isterseniz yapın,” diyor James. Odada çevresine bakınıyor. Baba yerde inliyor, anne yatakta baygın, bebek genç

kadının tereddütlü elleri arasında miyavlar gibi sesler çıkıyor. James neşterlerini sarıyor.

“Mr. Porter’a faturalarımın hemen ödenmesini beklediğimi iletin.”

Kadın konuşmaya başlıyor, ancak James dinlemeden çıkıyor.

Robert Munro, uzun bir uykudan zar zor uyanan bir adam gibi. Ya da bazen kendi tanımıyla ifade ettiği haliyle, güneş ışığı almayan bir ormanın orta yerinde kendi izini süren bir adam. Acelesi yok. Onu bekleyen şeyden korkuyor; gerekli gücü içinde bulamayacağından...

Karısına karşı hiç hissetmediği kadar sevecen duygular içinde. Onu kesinlikle suçlamıyor. Agnes bir tutkuya kapıldı. Zayıf görev duygusunun, bu tutku karşısında herhangi bir varlık gösterebilmesi olanaksız. Suçladığı kişi kendisi. Onları bir araya getiren kendisi değil mi? Ateşle barutu. Dolayısıyla başına gelenleri, büyük ölçüde hak ediyor. James Dyer’ın karısını sevdiğini, o ikisinin yaşadığının gerçek aşk olduğunu düşünseydi, o zaman kolaylıkla anlaşmaya varabilirlerdi. Ancak Dyer karısına âşık gibi görünmüyor; karısını bir palto gibi, istediği zaman üstüne alıyor, istediği zaman kenara atıyor. Bu çok korkunç bir şey, dostluklarına ihanet etmesinden –işin gerçeği, Dyer’ın kendisini dost olarak görmediğini biliyor– hatta onların çiftleşmeleri sırasında

gözlerinin önünde canlananlardan, bazen onu uykusundan uyandıran ve hiç de zevk inlemelerine benzemeyen, daha çok bir çocuğun boğuk ızdırabına benzeyen seslerin akla getirdiğinden çok daha korkunç bir şey.

O zaman ne yapmalı? James'i öldürmeli mi? Yoksa ikisini birden mi öldürmesi gerek? Bunun için ipte sallandırılır, ancak asılmak onun için önemli değil. En çok korktuğu, yaşamın en büyük sınavından geçememek. Kendisini yüzüstü bırakmak. Agnes'ı yüzüstü bırakmak. Herkesi yüzüstü bırakmak. Sesler ona, "Kılıcını al, Munro!" diye fısıldıyor, ancak kolları uyuşmuş durumda ve kan, damarlarında çok ağır akıyor. Çalışma odasında en sevdiği koltuğunda, tek mum eşliğinde, kepenkler kapalı uykuya dalmak ne güzel. Uzaktan gelen çan sesleri, uzaktan gelen ayak sesleri eşliğinde. Sabahı tüketene, tüm sabahları tüketene kadar uyumak. Sonsuz uykuya dalmak.

Kapı çarpıyor; ayağa kalkıyor, pencereye gidiyor ve o ikisinin uzaklaşan sırtlarını görüyor. Bu gece ne var? Bir başka balo mu, bir hayır konseri mi, ırmakta bir gezinti mi? Odasına çıkıyor, orada bir süre boş boş dikiliyor, ardından özenle bir takım elbise seçiyor, üstünü değiştiriyor ve yeniden çalışma odasına dönüyor. Saati, sekiz buçuğu gösteriyor. Chowder yerde oturmuş, ona kara gözleriyle, yalvarır gibi bakıyor. "Akıllı köpek," diyor, ardından kendisine son bir içki koyuyor ve söylemesi gereken sözleri zihninde, anlamsızlaşana kadar yineleyip duruyor.

James ve Agnes, Orchard Caddesi'nde tiyatrodalar. Burası, Orange Grove'a kısa bir yürüyüş mesafesinde. Yeni arabayı almalarına gerek yok. Tiyatro kalabalık, gürültülü. Eskiymiş pelüş koltukların üzerindeki avizelerde sarı mantara benzeyen ışıklar yanıyor. İnsanlar tanıdıklarına sesleniyor;

erkekler birbirlerine enfiye ikram ediyor; kadınlar maske gibi bembeyaz yüzleriyle ortamı süzüyor, kiralamış oldukları elmasları okşuyor, yelpazelerini pıt pıt sallıyorlar. Sanki dünyada modanın, görgü kurallarının, entrikaların kolay tahmin edilebilir mekanizmalarının dışında hiçbir şey yokmuş gibi, ortama olağanüstü bir can sıkıntısı egemen. Süregelen bir savaş bile yok.

James ve Agnes localarına yerleşiyorlar. Agnes ona elle-riyle şekerlemeler yediriyor ve oyun boyunca şu karakter neden öyle davrandı, şu aşağıdaki Mrs. Lewis değil mi, kırmızılı kadın oyuncu göze batacak kadar çirkin değil mi, bir şekerleme daha ister misin gibi sorular sorup duruyor.

Oyun James'in ilgisini hiç mi hiç çekmiyor. Boyanmış ağaçların arasında muziplik yapan karakterleri, belirli sesleri, konuşulanları, seyircinin kahkahasını ya da sessizliğini ancak belli belirsiz algılıyor. Oyunda birileri kavga ediyor, ardından barışıyorlar. Bir şarkı. Yerel yönetim hakkında bir espri. Wilkes hakkında bir espri. Bir şarkı daha. Âşıklar ölüyor, yeniden canlanıyorlar. Birinin haklı olduğu kabul ediliyor. Oyunculardan biri, tepeden bir bulutun üstünde seyircilere doğru indiriliyor ve onlara kâğıt çiçekler atıyor. Herkes deli gibi alkışlıyor ve bina sarsılana kadar ayaklarını yere vuruyor. Her şey o kadar anlamsız ki. O kadar çocukça ki. Bunlardan hiç hoşlanmıyor.

Tiyatro yakınlarında akşam yemeği yiyorlar –kızarmış balık, kapari soslu haşlanmış koyun eti– ve ardından nemli, soğuk havada yürüyerek Orange Grove'a dönüyorlar. James yorgun. Sabah bir kadının ayağını kesmesi, altı kişiyi aşılması, ardından arabayla Marshfield'e giderek, silahı yüzüne patlamış bir çiftçiye bakması gerekiyor. Agnes bir bahçeden, bir şapkadan, bir dosttan, geçen hafta kendisini şaşırtan

ya da şaşırtmayan, hüznülendiren ya da güldüren bir şeyden söz ederek gevezelik ediyor. Bir hizmetçi kız, elinde mumla onlara kapıyı açıyor. Dinah. Dinah ikisine de tuhaf tuhaf bakıyor.

Munro'nun çalışma odasının kapısı açılıyor. Munro tüm girişi kaplıyor. Önemli bir ziyaretçi bekliyor gibi giyinmiş. Bir soytarı, boynuzlanacak bir eş gibi görünmüyor.

"Bir dakikanı rica edeceğim, James."

"Eminim sabaha kadar bekleyebilir."

"Hayır, beyefendi, bekleyemez."

James'in ayağı çoktan ilk basamakta. Munro'yu göz ardı etmekte hiç güçlük çekmemiştir. Şimdiye kadar. Dönüyor. Mumu elinde sıkıca tutan hizmetçi, Munro'yla arasında duruyor.

Agnes, giriş kapısının yanındaki karanlıkta, hareket etmeksizin duruyor. "Robert?" diye fısıldıyor.

Munro, "Sana iyi geceler, Agnes," diyor.

James, "Kısa turalım, lütfen," diyor.

Munro onun girmesine izin vermek için bir adım geri çekiliyor. James onun yanından geçip içeri giriyor, Munro kapıyı kapatıyor. Agnes önce kapıya, ardından Dinah'ya bakıyor. Dinah ağlamaya başlıyor.

James, Munro'nun çalışma odasına girmeyeli epey oluyor. Munro, belgelerinin hassas düzenini bozacaklarından çekindiği için aylardır hizmetlilerin içeri girmesine izin vermiyor. Odadaki çeşitli koltukların yanında üst üste dizilmiş kitaplar, koltukların altında unutulmuş, ışığı yansıtan, boş bardaklar var. Masanın üstünde, bolca mürekkep lekesi taşıyan sayfalarca kâğıt duruyor. Kum tepsisinin yanında, bir camı düşmüş gözlük var.

"Sana oturacak yer gösterirdim, James, ancak korkarım bu konuşmanın ayakta yapılması daha doğru olur."

"Sadede gelelim, lütfen."

Munro derin derin içini çekiyor. "Gelelim o zaman. Konuşu. Beni gücendirdin. İyi niyetimi suiistimal ettin. Hem de kendi evimde. Bunu yıllardır sürdürüyorsun. Suçun tamamen sana ait olmadığını biliyorum. Bunda benim de payım var, eşimin de. Sen güçlüydün; bizlerse güçsüzdük, hem de acınacak kadar. Senin beni hor görmene ben sebep oldum. Uzun konuşmalardan ne kadar rahatsız olduğunu bilirim. Sen bir eylem adamısın. Kendince olağanüstü birisin... Ve son derece önemli bir cerrah..."

"Sadede gelelim lütfen!"

Munro ter içinde; omuzlarının altından yayılmaya başlayan ter, ceketinde koyu renkli kıtalar oluşturuyor. "Eğlencen burada sona eriyor, James," diyor Munro. "Benimle en kısa zamanda karşılaşmanı istiyorum. Bu arada evimden taşınacaksın. Yarın seni ziyaret etmesi için birini ayarlayacağım. Bu tür bir deneyimi ilk kez yaşadığından kuşkuluyum, o nedenle prosedürü biliyorsundur. Bu kadar."

James eğilerek selam veriyor. "Cömert bir hedef olacaksınız, Mr. Munro. Size iyi geceler dilerim."

James ertesi gün Marshfield'dan döndüğünde hava kararmak üzere. Çiftçi ölmüş. Grand Parade'e dönerken, Mr. Osbourne'un, korkuluğun yanında tek başına durduğunu görüyor. Atını ona doğru sürüyor. Osbourne onu soğukça selamlıyor ve, "Munro'yu kararından vazgeçiremiyorum. Ancak, çok geç olmadan özür dilemeniz ve Mrs. Munro'yu bir daha asla görmemeye söz vermeniz halinde bu mesele kapanacaktır," diyor.

James, "Düelloya davet edildim, beyefendi. Mrs. Munro'yu görüp görmememin konuyla hiçbir ilgisi yok."

"Dyer, onu öldürürseniz, tutuklanacaksınız. Aklınızı kullanın. Bu iş bitti. Gençsiniz. Başka bir yere gidip orada da

başarılı olabilirsiniz. Munro için durum böyle değil. Ona kaybedecek hiçbir şey bırakmadınız.”

“Munro’nun tanığı siz mi olacaksınız?”

“Onu reddetmem onurlu bir davranış olmazdı.”

“Bu bir onur meselesi, yani?”

“Evet.”

“O zaman bu onur meselesinin nerede ve ne zaman halolacağını bana söylemeye gelmiş olmalısınız.”

“Landsdown. Yolu, tepenin başına kadar izleyin. Orada bekliyor olacağım. Yarın sabah altıda. İçinizden biri ölümcül bir yara alırsa, diğerine kaçmak için bir günlük süre tanınacak.”

“Birbirimizi nasıl öldüreceğiz?”

“Bir çift tabanca getireceğim.”

“Benim önümde doldurulacak elbette.”

“Doğal olarak.”

“O zaman konuşacak başka bir şeyimiz kalmadı.”

Beşte kalkıyor, hafif bir kahvaltı yapıyor, hizmetlisi ve kostümcüsü Mr. Timmins’e, o gün hasta bakmayacağına dair yazılı bir talimat bırakıyor.

Atıyla, sokakları neredeyse bomboş kentin içinden geçiyor. İki genç adam, kumar ve içkiyle dolu bir gecenin ardından, sersemlemiş bir halde evlerine dönüyorlar. Queen Meydanı’nda bir çoban, keçi sürüsünü güdüyor. Bir sütçü kız, ters çevirdiği kovalarına oturmuş, saçlarını örüyor. Sonbahara dönmeye başlamış havasıyla, sıradan bir sabah bu.

James daha önce iki kez düelloya gitmişti; her ikisi de Londra’da yaşarken, diğer öğrencilerle, şimdi nedenini anımsamadığı tartışmalar yüzündendi. İlk seferinde, silahlar arızalı çıkmıştı, belki de tanıklardan biri silahları bilerek bozmuştu. İkincisinde, James’in mermisi, rakibinin omzuna saplanmıştı. Bahçede onlarla birlikte on kadar öğrenci vardı

ve mermiyi çıkartmak için gönüllü sıkıntısı yaşanmamıştı. Olayın ardından kısa bir patırtı kopmuştu, ancak konu kısa sürede kapanmıştı. Bir tavernanın bahçesinde kavga etmiş iki genç, kimsenin pek fazla ilgisini çekmiyordu.

Landsdown Tepesi'nde, kısa süreliğine arkasına dönüp kente, manastır çevresinde birbirine sokulmuş evlere, onların bacalarından yükselen dumanlara, kentin yanıp sönen ışıklarını sakince yansıtan ırmağa bakıyor. Kısacık bir an için, Munro'yu öldürürse, belki Fransa'ya ya da Hollanda'ya kaçmak zorunda kalarak tüm bunları kaybedebileceğini düşünüyor. Ardından, içinden omuz silkiyor. Munro'yu vurmaya meraklı değil, ona karşı herhangi bir düşmanlık beslemiyor. Düelloya Agnes için de katılmadığı da kesin. Munro onu alabilir. Munro'yu öldürürse, bunun nedeni, Munro'nun aptallığı, meydan okuma cüretini göstermesi olacak. Ne yaptığını sanıyordu? Çalışma odasındaki o saçma sahne de neyin ne siydi! James ona sıkı bir tekme atıp işi hemen oracıkta halledivermeliydi. Bu tür meselelerde izlenen formaliteler ne sıkıcı.

Osbourne biraz ileride yola çıkıyor, bastonunu kaldırıyor. James ona yaklaştığında Osbourne, "Yalnız mısınız?" diye soruyor.

"Gördüğünüz gibi. Herkes nerede?"

"Buradan."

Osbourne, James'i, ağaçların arasındaki bir açıklıktan, eski bir taş kapının içinden geçiriyor; sütunlardan birinin üzerinde kırık bir tepelik var.

James, "Burası da neresi?" diye soruyor.

Osbourne, "Burası bir zamanlar bahçeydi," diyor.

Munro ve başka bir adam, bahçenin diğer ucunda, bir lale ağacının yanında bekliyorlar. Osbourne onların yanına gidiyor, ardından Munro'yla birlikte dönüyor. James attan iniyor.

Munro, "Günaydın, James," diyor.

Eskisi gibi, başına gelenleri kabul etmiş çaresiz birinin sükûneti içinde, gayet ılımlı.

Osbourne, "İkinizden de rica ediyorum, bu yanlış işten vazgeçin," diyor. "Bir... Uzlaşmaya varmak için henüz çok geç değil. Ne dersiniz?"

"Mr. Munro düello davetini geri çekerse," diyor James, "onu öldürmemeyi kabul edebilirim."

"Geri çekemem," diyor Munro. "Bana edilen hakaret çok büyük."

James omuzlarını silkiyor. "Kendi iyiliğiniz için, umarım silah tutan eliniz, neşter tutarken titrediği gibi titremez."

Osbourne diğer adamı el ederek yanına çağırıyor, adam elinde bir kutuyla yaklaşıyor. Osbourne kutuyu açıyor, silahları dolduruyor. İkisini birden James'e uzatıyor. James onun sol elindeki silahı alıyor; kaliteli, çakmaklı bir silah bu: Mavi renkli oksitlenmiş bir namlusu, altın bir falyası, damalı bir kabzası var. Emniyet levhasının üstünde, kaydırılabilir bir emniyet mandalı görülüyor. Emniyet mandalı kapalı konumda.

Munro diğer silahı alıyor; birbirlerine sırtlarını dönüyorlar ve on iki adım atıyorlar. Munro sesleniyor: "Bir dakika."

Silahını Osbourne'a veriyor, ceketini ve yeleğini çıkarıyor. James, "Yaranın içine kumaş parçaları kaçabilir diye kaygılanmanıza gerek yok, beyefendi," diyor. "Başınıza ateş edeceğim çünkü."

Munro yanıt vermiyor. Silahı alıyor. Osbourne uzaklaşıyor. Son derece sessiz bir sabah.

Osbourne, "Hazır mısınız?.. Ateş serbest," diyor.

Munro derhal ateş ediyor. Bir parlama, bir duman bulutu, kilometrelerce yankılanmış olması olası bir silah sesi.

James silahını kaldırıyor. Bu sabah kendini olağanüstü iyi hissediyor. Her şeye hazırlıklı. Her şeyi yapabilecek güçte. "Munro'yu öldüreceğim," ya da "Munro'yu öldürmeyeceğim," diye düşünmüyor. Silahını hedefe doğru kaldırıyor ve ateşliyor. Munro parmak uçlarında arkasına dönüyor ve otların arasına düşüyor. Osbourne onun yanına koşuyor. James, "Ölmüş mü?" diye sesleniyor.

Osbourne, "Sanmıyorum," diyor.

James, nasıl bir yara açtığını merak ettiği için yanlarına gidiyor. Yerdeki adama bakıyor. Osbourne, Munro'nun başını dizlerine dayamış, şimdiden kıpkırmızı kesilmiş bir mendille yüzündeki kanı siliyor. Munro'nun gözleri kapalı, ancak nefes alıp verdiği görülüyor. Yüzünün orta yeri kocaman bir yara. Kemik ve parçalanmış etten oluşan bir karmaşa.

James, "Ona yeni bir burun bulmamız gerekecek," diyor. "Onu eve götürün. Ona orada bakacağım."

"Bakacak mısınız?"

"Evet, beyefendi. Yoksa doktor olduğumu unuttunuz mu?"

Silahı, Mr. Osbourne'nun yanına, otlara bırakıyor, onlara iyi sabahlar diledikten sonra, atını yularından çekerek bahçeden çıkarıyor.

Agnes Munro, kocasını eve taşıdıklarını görünce, "James'e bir şey oldu mu?" diye soruyor.

Osbourne başını hayır anlamında sallıyor ve yaralı adamı merdivenden yukarı taşımak için manevra yaparlarken, "Asıl seni vurmaları gerekir," diye mırıldanıyor.

Yara iyileşiyor. James buna her gün pansuman yapıyor, Munro'nun kafa boşluğunun içine bakarak birkaç eskiz çiziyor ve bunları daha sonra gravür haline getiriyor.

Birbirleriyle konuşmuyorlar. Munro on dört gün boyunca kimseye tek söz etmiyor, konuşmaya başladığındaysa konuşmasının da, yüzü gibi çorbaya döndüğü anlaşıyor. Ne tuhaftır ki, onun ne söylediğini anlayabilen tek kişi, James Dyer. Munro'nun dostları ise, Munro konuştuğunda akılları karışmış, usanmış bir biçimde bakakalıyorlar. James herhangi bir pişmanlık, Munro da dargınlık belirtisi göstermiyor. Tuhaf iki suç ortağı gibiler; böylesi bir birliktelik belki de yalnızca iki âşık ya da birbirlerini öldürmeye çalışmış kişiler arasında görülebilir. Agnes dışlanmış durumda. Evde eski püskü bir elbiseyle dolanıp kendi kendine sızlanıyor ve kupalar dolusu pahalı, şekerli sıcak çikolata içip duruyor.

Munro'nun burnu, James'in tasarımları temel alınarak, Pierrepont Caddesi'ndeki bir saat ustasına yaptırılıyor. Munro'nun gözlüklerinden birine vidalanmış, cilalanmış fildişinden, hafif bir şey. James tamamen tatmin olana kadar birkaç prova yapılıyor. Munro yatağında doğrulup kendisini aynada inceliyor. Aynayı geri verdiğinde, gözlerinde yaşlar var.

James, "Burnunuz sizden daha uzun ömürlü olacak," diyor, "çok daha uzun. Öldüğünüzde, burnunuz yaşamına devam edecek."

Munro," Şu kagarı vuhakkak," diyor "Şok yarakıcı bir parşa. Şişe miggegarım, bayım."

Sözlerinde ironi yok. Elini uzatıyor ve James'in elini sıkıyor.

Munro'nun arkadaşlarının şaşkın bakışları altında, iki cerrah üç ay boyunca yaşlı, evli bir çift gibi yaşıyorlar. Kimse James'in, Munro'ya kendini affettirmeye çalıştığını düşünmüyor. James Dyer daha önce nasıl biri idiyse, aynen öyle devam ediyor: katı, dik başlı, hırslı, olağanüstü becerikli. Munro'ya karşı davranışlarında sevecenlikten, pişmanlıktan eser yok. Ancak ikili sık sık, arada sırada konuşarak, çoğunlukla suskun suskun birlikte yürüyüş yaparlarken görülüyor. Günbatımında, kentin çeşitli yerlerinde amaçsızca dolanıyorlar.

Bir dönem, bu ikisinin görüş alanına girmesi, insanların bulundukları dükkânlardan ya da kahvehanelerden çıkıp onları ağızları beş karış açık izlemeleri için yeterli oluyor. Munro'nun burnu, çocuklara ve ziyaretçilere gizlice gösteriliyor. Bunu evde ya da yatakta takıp takmadığına, koyduğu yeri unutup unutmadığına ya da ayakkabısını bağlarken burnunun yere düşüp düşmediğine dair çok sayıda tahmin yapılıyor. Burun ona acı veriyor mu? Peki ya soğuk algınlığına yakalanırsa? Munro, burnu konusunda hayranlık uyandıracak kadar rahat, arada sırada uzanıp bunu okşuyor.

Agnes kilo alıyor ve hafiften kafayı üşütüyor; Chowder'ı oradan oraya sürüklüyor, kendisine hakaret ettiğini düşündüğü yabancılara pis pis bakıyor. Onu görenler ona hem acıyor, hem oh olsun diye düşünüyorlar. Birden fazla vaiz, kürsüden onun adını söylemeksizin, kinayeli vaazlar veriyor. Kürsüden eğilip İncilleriyle havayı dövüyorlar. İlahi adalet! Tanrı'nın gazabı!

Cemaat üyeleri yumruklarını, ellerindeki hayali taşı atmak ister gibi sıkıyorlar.

Ardından vaizlere ziyafet olanağı sunan bir şey oluyor. Hazreti Meryem Yortusu, 1767. Sokaklar, kömür dumanı ve don kokuyor, gece gökyüzü ıslıl ıslıl yıldızlarla doluyor. James, Grand Parade’de, başına at çiftesi yemiş bir genç adamın kafatasına bir delik açmakla meşgul. Genç adam, uygulamadan sağ çıkıyor, halsiz, akli karışmış, ancak capcanlı bir halde arkadaşlarına iade ediliyor. Oldukça güzel bir kadın, James’in parmaklarında hâlâ kan lekeleri olmasına karşın, elini öpüyor. James onlardan aldığı parayı, bodrumdaki kasasına koyuyor, ceketini giyiyor ve Orange Grove’a doğru yola çıkıyor.

Konuk odasına girdiğinde, Gummer’ın şöminenin yanında oturduğunu görüyor; Gummer, kızarttığı ekmeği, kızartma çatalının ucundan çekiyor. Birbirlerine bir şey söylemek sizin bakıyorlar. James çanı çingırdatarak hizmetçiyi çağırıyor. Kız şimdi, Trim Sokağı’ndaki bir fırın kalfasıyla nişanlı. James akşam yemeğini istiyor ve bunu, konuk odasında, tepside yiyor. Üst katta Agnes’in mırıldandığını, odasında havaya sorular sorduğunu duyabiliyor. Gummer, bir rüşvet işi ya da başka karanlık bir mesele için çıkıyor. Chowder ateşin önünde titreyip osuruyor ve oracığa kıvrılıyor.

Geceyarısına doğru James, üst kattaki odasına çekiliyor, geceliğini giyip takkesini başına geçiriyor, örtülerin altında uykunun bastırmasını bekliyor. Ancak uykusu bir türlü gelmiyor. Uykusuzluk çeken hastaların çok iyi bildiği uykusuzluk aşamalarına –muzip halüsinasyonlar, yatakta rahat bir pozisyon bulamamak, nabzının neredeyse tüm yatağı titreştirmesi– alışık olmadığından, sabırsızca bekliyor. Zaman kavramını yitiriyor, bekçinin sesini duyuyor, ancak saatin kaç olduğunu duyamıyor. İki mi, üç mü?

Bir ses duyuyor. Yüksek bir ses değil. Zemin katta bir yerden geliyor. Bir şeyin yere düşerken çıkarttığı bir ses. Belki Gummer, karanlıkta masanın ayağına takılmıştır ya da Dinah, Trim Sokağı'ndan dönüşünde eve gizlice girmeye çalışırken her zamanki gibi bir sakarlık yapmıştır. Ancak iç-güdüğü ona, bu kısacık sesin o kadar da masum olmadığını, bir felaketin habercisi olduğunu söylüyor. Yataktan fırlıyor, karanlıkta ayakta durup dinliyor.

Başucunda tuttuğu kavlı çakmak kutusunu el yordamıyla buluyor, bir mum yakıyor, koruma amaçlı olarak eline bir baston alıyor ve merdiven sahanlığına çıkıyor. Aşağıda bohçasını dolduran şanssız bir orospu çocuğu varsa, yanlış evi ve yanlış geceyi seçmiş. Ancak baston elinde hazır, aşağı inerken bile, böyle bir şeyle karşılaşacağına inanmıyor ve alt kattaki soğuk odaların bozulmamış ve boş olmasına şaşırıyor. Yalnız, Munro'nun çalışma odasının kapısının altından dalgalanan loş bir ışık sızıyor. Ayrıca ortalık Munro –ya da başka biri– kumaş yakıyormuş gibi kokuyor.

James kapıyı açtığında iki şey görüyor: bir mumun devrilmesiyle başlamış olan, henüz ciddi boyutlara ulaşmamış bir yangın ve Munro'nun odanın köşesinde, yana devrilmiş bir sandalyenin üzerinde, havada asılı duran bedeni. Munro'nun ceketi, katlanarak masasının yanındaki koltuğa konmuş. James bunu alevlerin üstüne atıyor, ayağıyla vurarak alevleri söndürüyor, pencereyi açıyor. Duman dağıldığında, Munro'yu inceliyor ve adamın öldüğüne ikna oluyor. Asıldıktan sonra cerrahın masasında canlanan adamlara ilişkin hikâyeleri anımsıyor; böyle bir şey olsa ne ilginç olur! Ancak Munro, artık bu dünyada değil, öteki dünyada dirilecek.

İpi keserek onu indirmeyi düşünüyor, ancak adamın koca göbeği gözünü korkutuyor, üstelik boynundaki ip bir gemi palamarı kadar gergin. Munro'nun acelesi yok. Sabahı

bekleyebilir. James mumu eline alıyor, Munro'nun gözlüklerinin ve fildişi burnunun, masanın üstünde, siyah balmumuyla mühürlenmiş altı adet zarfın yanında durduğunu görüyor.

James cenazeye katılmıyor. Lohusa hummasına yakalanmış bir kadın hastasına gidiyor. James'in dünyasında insanlar ya kireç kuyularına atılır ya da Grace Boylan gibi, ayaklarına ağırlık bağlanmış olarak top penceresinden suya gönderilir. Şu an buradasın, bir an sonra görünmez olmuştun; geriye denizden başka bir şey kalmamış. Bu giydirip süsleme, hazin yapılacaklar listesi ona göre değil.

Resmi kayıtlara göre Munro kalp yetmezliğinden ölmüştü, ancak gerçek dışarı sızıyor ve on beş güne kalmadan, Robert Munro'nun kendisini astığını, bazılarının göre kendini vurduğunu ya da zehir içtiğini, onu buna itenin karısı ve çapkın Dyer olduğunu, Taunton'dan Gloucester'a kadar herkes duyuyor. İstisnasız herkes, bunun böyle olacağını tahmin ettiğini söylüyor.

Cenazeden üç gün sonra, Agnes manastırın avlusunda Dinah'yla birlikte yürürken, kasabalılar ona sözle sataşüyor. Agnes bir ay kadar dışarı çıkmıyor.

Bir hafta sonra James, Grand Parade'e vardığında, zemin kattaki pencerelerin tamamının kırıldığını görüyor. Mr. Timmins onu kapıda karşıyor, "Bu koşullar altında çalışmaya devam edemeyeceğim ve bu nedenle, üzülerek, en derin saygılarımla..." derken, James onu kapı dışarı ediyor, camları süpürüyor ve bir saat içinde camcının işe koyulmasını sağlıyor.

İnsanlar James'i dışlıyor. Klinikte işler ansızın durgunlaşıyor. Çok geçmeden yalnızca, geri kalanın ne düşündüğünü artık umursayamayacak durumda olanlar, acılarının

dindirilmesinden başka bir şey düşünemeyenler ve James Dyer'a insan olarak değilse de cerrah olarak gizliden gizliye saygı duyanlar gelmeye başlıyor.

Durumları o kadar kötü olmayanlar, bir ayakları hâlâ dünyanın akışında olanlar, becerikli Mr. Crisp'e, Mr. Farbank'e, Mr. Boas'a ya da lisans gösterebilen, neşter kullanabilen ve James Dyer'ın belasını bulması için kadeh kaldırmış herhangi birine gidiyorlar. Dilekleri kabul olmuş gibi görünüyor. Dyer çok geçmeden meteliğe kurşun atmaya başlar. Onu o zaman görmeli.

Aylardan mart. Karanlık bastıktan sonra Orange Grove'a yürüyen James'in sırtına, dolu gibi taş yağıyor. Aynı gece Grand Parade'in yeni camları indiriliyor.

Nisan. James koca ay boyunca, yalnızca dört yeni hasta bakıyor. Dinah ve aşçı, işten ayrılacaklarını duyuruyorlar. Onların yerine birilerini bulmak güç. Agnes yataktan çıkmıyor, ekşi kokulu çarşafılar arasında, merhum kocasının silüetine tutunmaya çalışıyor. James onu ziyaret etmiyor. Evde iki yabancı gibi yaşıyorlar.

Sözle sataşanlar, taş atanlar iyice cesaretleniyorlar. James, St. Catherine's Vadisi'ndeki bir hastasına yaptığı ziyaretten dönüşünde at üstünde uyukluyor; birden gözlerini açtığında yolunun, elleri sopalı, yüzlerini mendille kapatmış dört adam tarafından kesildiğini görüyor. İçlerinden biri ona vurmak için üzerine koşuyor. James adamın başını tekmeleyerek, onu yere deviriyor. Diğerleri yetişiyor; biri dizginleri tutuyor; diğerleri James'i yaka paça aşağı çekiyorlar. Boğuşma kısa sürüyor, neredeyse çıt çıkmıyor. James dövüşürken acıma ya da korku hissetmiyor. Gözlere ve gırtlaklara saldırıyor, ancak dört kişiyle birden baş edemiyor. Onu etkisiz hale getirip sopalarıyla dövüyorlar. James üstüne

eğildiklerinin, aralarında fısıldadıklarının, soluk soluğa kalmış olduklarının bilincinde. Daha sonra koşarak uzaklaştıklarını duyuyor. Ardından, hiçbir şey.

Kendine geldiğinde, hava aydınlık. Sarı bir şafak söküyor. İnceden yağmur serpiştiriyor. Yolun kenarına konmuş bir karga onu izliyor. James'in hareket ettiğini görünce havaya zıplıyor, ağır kanatlarını çırparak ıslak ıslak parlayan vadinin üzerinde uzaklaşıyor. Atı, bir meşe ağacının altına sığınmış; at da ağaç kadar hareketsiz. James son derece ağır hareketlerle kendini eyerin üstüne çekiyor. Eve dönerken çok sayıda olmasa da, haberin yayılmasına yetecek sayıda insan onu görüyor: Alçak herifin yüzü gözü mosmor! Yaşlı Munro için adalet, bir nebze de olsa yerini bulmuş.

Gummer, James'i ertesi sabah Grand Parade'de gördüğünde başını sallayıp gülüyor, ardından ona yemek ve şarap getiriyor. James'in sırtında, bacaklarında, kollarında bulunan yaralar, deşikler, çizme izleri çiçek açıyor, ardından teninin içinde eriyip kayboluyor. Kendi yaralarına kendisi pansuman yapıyor; bunlara kompres yapıyor, açık yaraları dikeyor. İki güne kalmadan, bastonla topallayarak dolaşmaya başlıyor. Dört gün içinde neredeyse tamamen iyileşiyor, aşı odalarında ve çiçek koğuşunda yatmaya devam eden birkaç hastaya bakıyor, bir çocuğun kötü kokan bademciklerini alıyor. Ona saldıranların kim olduğunu araştırmıyor. Onları düşünmüyor bile. Bunların hiçbirinin önemi yok. James Dyer o. Düşmanları bile onun olağanüstü, muhteşem olduğunu söylüyor. Acı çekmez o. Ancak eski Güneş Sistemi modelini üç yıl aradan sonra ilk kez yeniden açıyor; buna bakarak, Blind Yeo'da, önemli biri olduğundan emin bir çocuk olarak yaşadığı günleri anımsayarak kendini avutuyor.

Gezenler onu yüzüstü bırakmıyor. 15 Mayıs 1767'de, Londra'da bulunan Dr. Fothergill'den bir mektup alıyor.

Sevgili James,

Her ne kadar sen eski öğretmenini unutmayı tercih etmiş olsan da, o seni unutmadı. Yaşlı bir adam olarak, büyük umut vadeden öğrencilerimin gelişimini izlemek bana haz verir; güvenilir kaynaklardan, senin güneybatıda yeteneklerini değerlendirdiğini öğrendim. Duyduğum kadarıyla çiçek hastalığına karşı aşı yapıyormuşsun; bu çok hayati, uzmanlık isteyen bir şey.

Londra'da bulunan Rus Büyükelçisi Mr. Pouschin, İmparatoriçe Katerina'nın, krallıklarında bu hastalığın yol açtığı felaketi hafifletmek için halkına örnek olmak amacıyla aşı olmayı düşündüğünü bildirdi. İmparatoriçe, İngiliz doktorlarının bu alanda yetenekli ve bilgili olduğunun bilinmesi nedeniyle, büyükelçiden bir İngiliz doktor bulmasını istemiş. Büyükelçiye birkaç isim önerildi; ben de, anlayışına sığınarak, senin adını verdim. Umarım beni yanlış anlamazsın.

Aşığı, St. Petersburg kentine varacak ilk doktor yapacak; bu görevi yerine getirebilecek kişiler listesindeki herkes eşit derecede yetkin olduğu için, herkese eşit şans verilmesine karar verildi. Yolculuğa çıkmaya gönüllü kişilerin Londra'da toplanması için bir gün belirlenecek; böylece herkes Avrupa'ya ve oradan da olabildiğince hızlı bir biçimde Rusya'ya geçmek üzere aynı anda yola çıkabilecek. Bu uygulamayı pek onaylamasam da, bunun hem burada hem de Rusya'da işe biraz sportif eğlence katacağı düşünülüyor.

Kesin olarak katılacağını bildirmemi istersen, buraya elinden geldiğince çabuk gelmeni rica edeceğim, çünkü söz ettiğim hususun yıl bitmeden uygulamaya konması bekleniyor.

Genç olsaydım, ben de katılmayı düşünürdüm. Yolculuk, göz ardı edilmeyecek riskler içerse de, bunun sonunda elde edilebilecek ödülleri gerçekten de çok büyük olacağı benziyor.

Sadık Kulun vs.

Fothergill

James bir sonraki hafta Londra'da, Fothergill'le birlikte, Fothergill'in bahçesinde. Bedeninde, kısa süre önce yediği dayaktan eser yok. Üstünde mükemmel kumaştan dikilmiş bir takım var; saçlarını kestirmiş ve yeni, pahalı ve hafifçe parfümlenmiş bir peruk takmış.

Munro meselesini duymuş, hatta bunu her nasılsa öğrendiği için yazmaya karar vermiş olması olasıysa bile, Fothergill herhangi bir karanlık imada bulunmuyor, adayının tartışmalı ahlaki siciline herhangi bir gönderme yapmıyor. James, aşı için kullandığı, virüslü neşter ucu yöntemini anlatıyor. Fothergill başını sallıyor, yöntemi beğeniyor. Çiçek açmış bir kiraz ağacının altındaki bankta şarap içiyorlar. Kadelerlerini imparatoriçe şerefine kaldırıyorlar. Fothergill, "Nemacera, Mr. Dyer," diyor.

Batan güneş ışınları pencereden içeri süzülürken, Fothergill'in ailesiyle birlikte, sade bir akşam yemeğine oturuyorlar. Fothergill'in kızı, James'in, bu güzel adamın, onu, sanki ameliyat masasında yatıyormuş gibi incelemesi karşısında kızarıyor.

Akşam yemeğinden sonra Fothergill, James'e evin üst katında bulunan odalarından birini gösteriyor. Oda, ürkerek uçmaya başlamış gibi duvarlardan odanın içine uçar pozda uzanan, içi doldurulmuş kuşlarla, kemikler ve fosillerle, kanatları kesilmiş ipek kumaş gibi duran ölü kelebeklerle dolu.

"Gel bak," diyor Fothergill. Masanın yanında bir fıçı duruyor. Fothergill bunun kapağını açtığında odaya acı-tatlı karışımı bir tütün kokusu doluyor.

Fothergill, "Kuzey Amerika'daki temsilcim Mr. Samms, ganimetlerini tütün tozu içinde gönderiyor. Bu, dün Charleston bandıralı bir köle gemisiyle geldi. Lütfen, gömleğimin kollarını tut da tütün bulaşmasın," diyor.

Tozun içine uzanıyor ve yarattığı odanın alacakaranlığına çekiyor.

“Bu da nesi?” diye soruyor James.

“*Mephitis mephitis*,” diyor Fothergill, bunu bir sevgili gibi havada tutarak. “Kokarca. Bildiğin kokarca.”

Grand Parade'deki binalar satılıyor. Birini bir aktör, diğeri, East India Company şirketinden emekli bir kaptan satın alıyor. Aylardan temmuz. James'in Bath'taki son haftası. Irmağın kıyısında, çim boylu sahası üzerinde bir halatın, manastırın doğu kulesinden Orange Grove'a sert bir eğimle gerildiği noktada, kalabalık toplanmış. Kalabalığa yaklaşıyor ve biraz geride duruyor. Herkes başını kaldırmış, kuleye bakıyor. İpin üzerinde küçük bir insan figürü, halatın üstünde tehlikeli bir şekilde dengelenmiş bir zırh göğüslüğüne yüzükoyun uzanmış, duruyor. Birisi haykırıyor: “Geliyor! Geliyor!” ve figür birden halat boyunca hızla, zırhın halata sürtünmesi nedeniyle arkasında dumandan bir iz bırakarak uçarcasına aşağı kaymaya başlıyor. Bir silah sesi duyuluyor, borazan sesi tepelerde yankılanıyor. Figür, kayan bir yıldız, düşen bir melek gibi dalışa geçiyor. Çılınca bir şey bu! Hayret verici!

Kalabalıktan tezahürat sesleri yükseliyor. Birileri James'i öne itiyor ve James kendini, halatın alt ucunun bir yapı iskelesine bağlandığı yere en yakın noktada, insanların omuzla-

rının üzerinden olay yerine bakarken buluyor. Halatın bağlandığı yerde, üzerinde yamalı bir ceket olan ufak tefek, sıska bir adam, onun yanında da, gözleri rüzgârdan yaşarmış, elinde bir borazan bulunan, on üç, on dört yaşlarında, belli ki adamın kızı olan bir çocuk duruyor. Kalabalıkta James'in yanında duran bir kadın: "İpten kayan bu kızdı işte," diyor. "Kısa bir yaşam, değil mi? Kısa ve keyifli."

James kızı inceliyor. Çocuk, yaşamının en güzel anlarını yaşıyormuş gibi kahkahalar atıyor. Kalabalığa bakıyor, bir an için gözlerini ona dikmiş James'le göz göze geliyor. Ne yüz ama! Gözleri nasıl da coşkuyla parlıyor.

James insanları omuzlaya omuzlaya kendine yol açarak kalabalıktan uzaklaşıyor ve mecalsizce, bir ceset gibi Orange Grove'a doğru yürüyor. Kendisini bu kadar rahatsız eden şeyin ne olduğunu bir türlü açıklayamıyor. Altı üstü bir sirk numarası bu; uçma numarası bu aralar tüm ülkede çok tutuluyor. Ayaktakımı için heyecan verici bir gösteri. Sessiz eve giriyor, yukarı, odasına çıkıyor. Her zaman az eşya içeren, yeşil renkli odası, şimdi cırılçıplak. Aynanın önüne gidiyor, yüzeyini siliyor. Bu nasıl bir yüz? Aynada gördüğü bu adam yaşıyor mu? Yaşamak ne anlama geliyor peki? O kızın hissedip de kendisinin hissedemediği şey ne?

Soğuk, becerikli parmaklarıyla kravatını düzeltiyor. "Rusya," diyor içinden, "Rusya, Rusya..."

BEŞİNCİ BÖLÜM

Papaz Jls Lestrade'den, Leydi Hallam'a

Paris, 22 Ekim 1767

Sevgili Leydi Hallam,

Daha önce yazamadığım için beni bağışlayın. Doğrusunu isterseniz, son zamanlarda canım hiçbir şey yapmak istemiyordu, en ufak iş bile beni ne kadar yoruyordu, anlatamam. Korkarım şu halimle, dostunuz Mösyö About için hiç de hoş bir konuk değilim; kendisi benden size en içten saygılarını iletmemi ve malikânenizde kaldığı zamanları büyük sevgiyle andığını yazmamı rica ediyor.

Mösyö About'nun Quai de Bourbon'daki evine geldiğinizi sanmıyorum; burası, Nôtre Dame Katedrali'nden bir dakikalık yürüyüş mesafesinde. Gotik mimariyi sever misiniz? Geçtiğimiz gün Nôtre Dame'daydım, içlerinin havası yakılan tütsülerle öyle ağırlaşmıştı ki, başım döndü. Pencereler çok yararlı şeyler.

Yazık! Paris'te çok fazla sayıda saray, kilise, anıt var. Sanırım Londra'ya gelen yabancılar da Londra için aynı şeyi düşünüyor, oysa benim hiçbir şeye hevesim yok ve Mösyö About beni zorlamadığı için kendisine minnettarım. Bildiğiniz gibi, Mösyö About bir işadamı; tam olarak ne yaptığını bilmesem de, Faubourg Saint-Germain'de bazı Yahudiler için çalışıyor gibi gözüküyor. Beni sık sık arkadaşı Madam Duperon'na emanet ediyor; son derece zarif ve esprili bir hanım, onunla kıt Fransızcamı geliştirmeye çalışıyorum. Onun İngilizcesi içinse, en hafif deyiimiyle alışılmamış diyebilirim; aksanı yüzünden en masum ifadeler bile tuhaf bir şekilde uygunsuz kaçabiliyor.

Asıl önemli konuya gelirse, size bu geç kalmış mektubumu yazmamda, yazmaya söz verdiğimi anımsamış olmamın yanı sıra,

olayların beklenmedik yönde gelişmesi de etkili oldu. Öyle görünüyor ki –bugünden yarına kararımızdan caymazsak– Paris’ten ayrı-
lıp Rusya’ya gitmek üzere yola çıkıyoruz! Ben de bu noktaya nasıl
gelindi, tam olarak bilemiyorum. Üstelik bunun akıllıca olduğun-
dan emin değilim, ancak About bu fikri gönülden destekliyor, dört
ya da beş kez St. Petersburg’a gittiğini ve Venedik, Roma ya da gü-
neydeki büyük kentlerden herhangi biri yerine orada olmayı tercih
edeceğini söylüyor. About öneriyi getirdiğinde hep birlikte akşam
yemeği yiyorduk ve bu hiç kuşkusuz, en basitinden cömert olarak ta-
nımlanabilecek konukseverliğinin de coşkusuyla yaptığı bir teklifti.

“Biz” diyorum, bu nedenle nezaket kuralları gereği masadaki-
leri size tanıtmalıyım. About elbette, bendeniz ve Madam Dupe-
ron. Bir de Featherstone adlı İngiliz bir çift. Onlarla geçen hafta
Tuileries’de, About’nun, para kesesini çaldırıp zor duruma düş-
müş Mr. Featherstone’a yardım etmesi sonucu tanıştık. Sorun
öyle hoş çözümlendi ki, o öğleden sonra Versailles’ı hep birlikte
ziyaret etmeye karar verdik. Kralı göremedik, ancak canlı hayvan
koleksiyonunda oldukça tuhaf şeyler gördük: Çin’den gelmiş ufak
siyah bir erkek geyik, genç bir fil ve boynuzu kırık bir gergedan. O
günden bu yana Featherstone’larla birlikteyiz.

Mr. Featherstone orta yaşlı, zinde, sanırım zengin ve yeni evli
bir adam. Yeni hayat arkadaşı, onun yarı yaşında, şımarık ve güzel
bir kadın ve bence Mr. Featherstone için biçilmiş kaftan. Paris’te
balayındalar. Mr. Featherstone buraya daha önce de iş için gelmiş.
Mrs. Featherstone ise daha önce Hereford’dan dışarı adımını at-
mamış, ancak ne şaşırtıcıdır ki, zarif Galya kültüründen etkilen-
memeyi başarıyor. About’ya veya Madam Duperon’na –ki Madam
Duperon onun söylediği tek sözcüğü anlamıyor– en azından saat
başı burasının berbat kokularla ve yol yordam bilmeyen insanlarla
dolu olduğunu söylüyor. Hatta ona kalırsa, Hereford’daki kadın-
lar, moda açısından Paris’li kız kardeşlerinden çok daha üstünler.
İtiraf etmeliyim ki, bu ikisini biraz usandırıcı buluyorum, ancak şu

anki ruh halimle, yanımda kim olursa olsun böyle hissediyorum ve bu aslında BENİ son derece sıkıcı biri yapıyor. Bir de belki, daldan dala atlayan bir mektup arkadaşı. Rusya'dan söz ediyordum, değil mi? İzin verin açıklayayım.

Her şey, doktorlar arasında düzenlenmiş tuhaf bir yarışla başladı. Eminim Leydi Hazretleri bunu gazetede okumuş ya da duymuştur. Doktorlar için kullanılan bir toplu isim var mı? Her neyse, yarışma gereği bir doktor "alayı" diyelim, Londra'dan yola çıkmış. Bu doktorlar, St. Petersburg'a varmak için önce Paris'te, daha sonra da Berlin'de mola verecekler ve içlerinden biri, imparatoriçeyi çiçek hastalığına karşı aşılayarak ölümsüzlük kazanacak. Kurallar –Mr. F.'den aldığımız bilgiye göre– şöyle: Paris'e varacak ilk kişi, ertesi gün buradan ayrılacak ilk kişi olacak ve rakiplerinden kaç saat erken vardıysa, yeniden o kadar saat önce yola çıkacak. Aynı şey Berlin için de geçerli; ondan sonrasında ise alelacele St. P.'ye doğru yola çıkacaklar. İngiliz büyükelçileri hem burada hem de Prusya'da onların onuruna birer davet düzenliyorlar. Bugün, bu doktorlardan ilki Place Royale'e vardığında, onu küçük bir kalabalık karşıladı; gerçi yerli halkın en az yarısından çoğu, kralın metreslerinden birini bekliyor gibiydi.

Orada bulunmamız tesadüf sayılabilirdi. Mr. F., Place Royale'den çok da uzak olmayan Bastille Kalesi'ni görmek istemişti. Biz meydana gireli on dakika olmuştu ki, parlak sarı ceket giymiş, gülünç derecede süslü, atlara bağırان, kalabalığa söven bir arabacının sürdüğü, toz içinde hafif bir araba meydana daldı. Arabanın kapıları açıldığında hepimiz, kimin indiğini görmek için boyunlarımızı uzattık. Arabadan Dr. Dyer ve hizmetlisi indi; Doktor son derece zarıfçe, diğeri, bir daha dünyadaki hiçbir şey onu memnun edemeyecekmiş gibi görünen birinin yüz ifadesiyle – ona bayağı acıdım doğrusu!

Onun ardından –biz varışına tanık olmadık ama– üç saat sonra Dr. Dimsdale gelmiş; şimdiden diğerlerini kurallara uymamakla

açıkça suçluyormuş. Ne zavallı yaratıklarız biz! Ancak yoldaşlarım, bu maceradan oldukça etkilenmişlerdi ve akşam yemeği için About'nun evinde toplandığımızda etkisinden kurtulamamışlardı. Tam etlerimizi yiyorduk ki, Mösyö About, bardağını yüzüğüyle çınlattı ve en eğlenceli haliyle söz ettiğim geziye çıkmamızı önerdi. Bunu öyle sıradan bir şey söyler gibi teklif etti ki, kimse onu ciddiye almadı, ancak bize soran gözlerle bakmaya devam edince birden ben, ardından Mr. F., ev sahibimizin son derece ciddi olduğunu fark ettik.

Bu meydan okumayı kabul eden kişi, eşine dönüp About'nun teklifini yineleyen Mrs. F. oldu. Yeni evli tüm erkekler gibi, Mr. F., erkekliğine leke sürdürmemek için, eşinin hevesini, çok daha büyük bir hevesle destekledi. İkna edilmesi gereken bir bendeniz, mektup arkadaşınız kalmıştı. About, F.'lerin Fransızca bilmemesinin sağladığı gizlilikten yararlanabilmek için benimle Fransızca konuşarak benim durumumdaki bir adam için, böyle bir yolculuğun yararlı olacağını, göreceğim pek çok hoş şeyin bedenimi canlandıracağını, zihnimi uyandıracağını ve beni içinde bulunduğum melankoliden çıkaracağını belirtti. Öyle sıcak ve —o sırada öyle gelmişti— öyle bilgece konuştu ki, mahzeninin de yardımıyla beni ikna etmeyi başardı.

Ardından Mr. F., ne zaman yola çıkmayı düşündüğünü sordu. About, yarın sabah, diyerek hepimizi şaşırttı; gerekli her şeyi ayarlayacağını, bize tek düşenin, çantalarımızı hazırlamak olduğunu belirtti. İhtiyaç duyacağımız şeyleri yoldan satın almamız daha doğru olurmuş. Özel bir hazırlık gerekmiyormuş. Yarışan doktorlarla aynı rotayı izleyecekmişiz ve hatta belki St. Petersburg'a onlardan önce varmanın bir yolunu bulabilirmişiz!

Tek söyleyebileceğim, mumların ışığında bu planın kulağa oldukça hoş geldiği ve bu yolculuğa böylesine umursamazlık içinde çıkabilecek cesareti gösterdiğimiz için kendimizden epeyce hoşnut olduğumuzdu. Şu anda, saatime bakılırsa, sabah üçe çeyrek var.

Paris, ırmakta süzüldüğünü gördüğüm bir tekne ve sanırım aşağıda sokakta ağlayan bir kadından yükselen hıçkırıklar dışında, sessiz sakin. Geceleri, herkesin yatağına çekildiği bu saatler uzmanlık alanım oldu. Sanırım denizciler buna “mezarlık nöbeti” diyorlar ve şu an onlar hakkında yazarken dahi, onların, dünyanın ıssız okyanusları üzerinde rüzgâra ve yıldızlara bel bağlayarak yol almaları bana tuhaf geliyor.

Belki de bu saatler aynı zamanda, akla garip düşüncelerin üşüştüğü saatlerdir. Leydi Hazretlerinin beni hoş görmesini dilerim. Bu konuda bana göstermiş olduğunuz iyilikseverlik için size teşekkür edemedim. İnancımın, cemaatin de kısmen farkına vardığı gibi zayıflaması, güçlü inancınıza ve bir Hristiyan olarak dürüstlüğünüze yönelik bir hakaret değilse de, sizin için eminim utanç kaynağı olmuştur. Buna karşın bana gösterdiğiniz nezaket için size olan gönül borcumu asla ödeyemem. Bir gün iyi niyetinizin karşılığını verebilecek bir yol bulmak, en derin arzumdur.

Şimdi biraz yatacağım, gözlerimi kapatacağım ve en azından uyur gibi yapacağım. Böylece belki düşler tanrısı Morpheus bana acır da, elini uzatır. Önümüzdeki günlerde yeniden yazıp, size büyük St. Petersburg gezimizin haberlerini ileticeğim, ancak korkarım –ya da umarım?– bu konu, sabah çikolatalarımızı içmek için aşağı indiğimizde tamamen unutulmuş olacak.

En sadık, minnettar, tutarsız kulunuz,

Julius Lestrade

Papaz Jls Lestrade’dan, Mrs. Dido Lestrade’a

Paris, 22 Ekim 1767

Sevgili Didom,

Vefasız ağabeyinden haberler var. Umarım bana olan kızgınlığınızın geçmiştir. Davranışlarımın sana rahatsızlık verdiğini biliyo-

rum. Ancak senden bana biraz sabır göstermesi ve ağabeyin olarak seni sevdiğime inanmanı diliyorum. Paris oldukça güzel. Fransızcam idare ediyor, ancak seninki kadar zarif ya da iyi değil elbette. Cow'da hayat nasıl gidiyor? Mrs. Cole sana iyi bakıyor mu? Baş ağrıların nasıl oldu? Dr. Thorne'un ilacı iyi geldi mi?

Dinle canım, burada, hep beraber Rusya'daki St. Petersburg kentine gitme planları konuşuluyor. Telaşlanma! Tanısan çok seveceğin Mösyö About, onlara katılmam için ısrar etti; gerçi bu planın uygulamaya konacağını pek sanmıyorum ya, neyse. Bence olası değil; yine de burada böyle hiçbir şey yapmadan oturmaktan iyidir. Leydi Hallam'a da yazdım. Onu arada görüyor musun? Nasıl görünüyor? Sana bu soruları neden sorduğumu bilemiyorum; nereye yanıt göndermen gerekeceğini bir tek Tanrı bilir.

Bana kızma lütfen, Diddy. İkimiz daima iyi geçinmeye çalışmalıyız. Hava gerçekten bozmadan George Pace'in çatıdaki deliği onarmasını sağla ve lütfen, sana yalvarıyorum, bahçeyle biraz ilgilen.

Seni seven, akılsız ağabeyin,

Julius

Papaz Jls Lestrade'dan, Leydi Hallam'a

Berlin, 31 Ekim

Sevgili Leydi Hallam,

Size bu mektubu, Berlin'deki Hotel Phönix'ten, son derece zarif odamda, Cow'da kendi çalışma odamda bulunandan çok daha iyi bir masaya oturmuş, yazıyorum.

Burada olduğuma inanamıyorum. About bir sihirbaz, iyi yürekli bir Faust. Enerjisi hiç tükenmiyor. Bir hafta önce Paris'ten ayrıldık, hizmetliler bizi yola çıkacağımız sabah, gün ağarmadan kaldırdılar; hepimiz, bir önceki gece verdiğimiz sözü hayal meyal

anımsayarak, sıcak çikolata ve çörekten oluşan kahvaltımızı etmek üzere masanın çevresinde toplandık. About bizden önce gelmiş, hapur hupur çörek yiyor, on iki saat uyumuş gibi görünüyordu.

Ben, Mr. ve Mrs. F., göz göze gelmemeye, içimizden gelmese de, coşkulu görünmeye çalışıyorduk. Hiçbirimiz laf olsun diye konuşan biri, boşboğazın teki gibi görünmek istemiyorduk. About, bir dakika içinde St. Petersburg, imparatoriçe ve gezgin bir yaşamın şerefine kadeh kaldırmamızı sağlamıştı. Anlayacağınız, insan imajını zedelemekten çekindiği için, dünyanın diğer ucuna sürüklenmeye razı olabiliyormuş. Emin olun, bu epey gülünç bir sahneydi. Bana kalırsa, bir tiyatro sahnesi olsa, bayağı etkili olurdu.

Kahvaltıdan sonra, sandıklarımız aceleyle toplandı ve iki tekerlekli at arabamıza bindik. Bu oldukça eski bir araç; uzun zaman önce sarıya boyanmış tekerleklerinin parmaklıkları dışında, içi ve dışı kahverengi. Koltukların dolgusu bazı yerlerde topaklanmış, pencerelerden biri tam kapanmıyor ve arka dingilden sürekli uğursuz bir inilti yükseliyor; yine de buna oldukça bağlandık, çünkü nem kokmayan, hepimizin, hatta Mrs. F.'in çemberli eteklerinin bile rahat rahat sığabildiği sağlam bir araba bu.

Compiègne kasabasının dışındaki şirin bir handa ilk molamızı verdiğimizizde, sonunda durumu kabullenmiş sayılırdık; hancının bizi leziz bir ördek ve domuz pastırması yahniisiyle beslemesi ve About'nun onu, "mağarasındaki" en iyi kırmızı şaraplarından altı tanesiyle vedalaşmaya razı etmesiyle de tamamen ikna olduk. Paris'te gri olan hava, olgunlaşarak parlak bir güz öğleden sonrasına dönüşmüştü. About'nun yaşlı hanım akrabalarından birinin anısına "Mami Sylvie" adını verdiği arabamız bizi, yoksulluk içinde yaşadıkları belli olmasına karşın, birer tablo gibi görünen yerleşim birimlerinden hopluya zıplaya geçirerek çalıların ve ağaçların sıralandığı yolları hızla yuttu. O gece haftalardır ilk kez, en az yedi saat kesintisiz, huzurlu bir uyku çektim. Acılarımızın, kaygılarımızın ne kadarı aslında uykusuzluktan kaynaklanıyor aca-

ba? Belki de hastalıklarımızın çoğu, uyumamızı sağlayacak güçlü bir iksirle kolayca tedavi edilebilir.

Birbiriyle tuhaf biçimde uyumsuz insanlardan bir gezginler grubu oluşturduğumuzu düşünüyor olabilirsiniz hanımefendi, ancak çok iyi anlaştığımızı söylemeliyim. Mr. ve Mrs. F. dürüst, ancak korkarım kolayca telaşa kapılabilen insanlar. Her ne kadar Mr. F. her an esip güremeye hazırsa da, özünde iyi niyetli bir insan; bu da yeterli. Karı kocanın, İngiliz olmayan her şeye karşı durmaları pek sevimli. Featherstone'lara göre, yoldan geçerken gördüğümüz her şeyin –ineklerin, ağaçların, binaların, erkeklerin ve kadınların– Albion'da¹ daha güzel bir karşılığı var. Bu durum, About'yu kızdırmıyor, tam tersine kahkahalara boğulmasına neden oluyor; belki pis pis sırtsa insan alınır, ancak böyle açıkça eğlenmesi, Featherstone'ların gücenmesini önüyor. Mrs. F. kocasından daha zeki. Bazen yüzünde son derece kurnaz bir ifade görüyorum. Bence balayı sona ermeden Mr. F.'yi ehlileştirmiş olacak.

Liderimiz Mösyö About'ya gelince, onun karakteri ve becerileri konusunda zaten biraz bilgi sahibisiniz. Sizce de onda –nasıl desem?– gizemli bir yön yok mu? Nasıl biri olduğunu tam anlamıyla çözemiş olsam da, ona güvenim sonsuz. Bizi imparatorluk sarayına güven içinde ve hızla ulaştıracak biri varsa, o da Mösyö About'dur.

Brüksel'de yarışmacılardan Dr. Dimsdale'i ve Mr. Selkirk'ü, Hanover'da ise Ozias Hampshire'ı gördük. Kimin önde gittiğini pek anlayamadık, ancak Berlin'e vardığımızda Dr. Dyer'in hâlâ önde olduğunu ve kendisiyle, yardımcısına karşı yapılan suçlamaların daha da sertleştiğini öğrendik. Dr. Dyer'in, Dr. Lettsom'un arabasının yolunu kesmesi için haydutlara para verdiğine dair söylentiler bile var; Dr. Lettsom kesinlikle yarış dışı kalmış gibiydi.

Bugünü bir turist gibi geçirdim –Opera Salonu'nu, eski kraliyet sarayını, Lustgarten'da bulunan ve kubbesi nedeniyle “yaşlı

1 Britanya'nın bilinen en eski adı. (ç.n.)

Fritz'in çay fincanı" adını verdikleri yeni Protestan katedralini gezdim. "Yaşlı Fritz" in¹ kendisi de kentte, About onun huzuruna çıkabilme umuduyla saraya gitti. Bir iş meselesi için gittiğini ve onunla gidersek sıkılacağımızı söyleyerek yanına hiçbirimizi almak istemedi. Paris'te arabaya yüklediği sağlam kutulardan birini de, otelden bir hizmetlisine taşıtarak yanında götürdü. Kutuların içinde ne olduğunu bilmiyorum; bu sabah beni buna merakla bakarken yakalayan About bana son derece tuhaf bir biçimde göz kırptı. Bunların içinde uygunsuz bir şey olduğunu düşünmek istemiyorum. Yoksa Frederick'in, Leydi Hazretlerinin bildiği herhangi bir zaafı var mı? Büyük adamların bazen bu tür zaafı olabiliyor. Ancak bence, Mösyö About bize takılmaktan zevk alıyor.

Mr. ve Mrs. Featherstone bugünkü gezilerimde benimleydi. Berlin'i çok beğendiler. Prusyalılar son savaşlarda müttefikimiz olduğu için, Mr. F. onları, Fransızların ancak düşünde görebileceği kadar çok seviyor. Bugün akşam yemeğini Bristol'da yiyeceğiz ve Prusya'daki rahat yataklarımızın tadını çıkarmaya çalışacağız, çünkü About bizi, doğuya gittikçe, kalacağımız yerlerin gitgide daha sağlıksızlaşacağı konusunda uyardı. Öyle olsun bakalım.

Umarım Leydi Hazretlerinin sağlığı ve neşesi yerindedir. Bu kış kente gidecek misiniz? Mösyö About kapıda. Hürmetkâr ve sadık kulunuz,

Julius Lestrade

Jls Lestrade'dan, Mrs. Dido Lestrade'a

Berlin, 1 Kasım

Sevgili Dido,

Ağabeyin Berlin'de! Evet, biliyorum, orada ne işin var diyeceksin, ancak... İşte buradayım, tek söyleyebileceğim bu. Sen iyi

1 Prusya Kralı II. Frederick'e takılmış bir lakap. (ç.n.)

misin? Bazen Thorne ne yaptığını biliyor mu diye düşündüğüm oluyor. Doktorların çoğu beceriksiz. Birçoğu deli. Hepsi açgözlü. Her ne kadar sırtım lanet olası araba yüzünden tutulmuşsa ve geçirdiğim en şiddetli hemoroit nöbetlerinden birine tutulmuşsam da, Paris'ten buraya yaptığımız yolculuk çok daha çetin geçebilirdi. Sık sık, keşke şimdi Cow'da olsaydım diye hayıflanıyorum, ancak insanların ruhani koruyucusu görevine hâlâ uygun olmadığım için, orada bulunsam, daha sonra yine ayrılmam gerekir, sevdiklerimi daha fazla üzerdim. Belki Tanrı Doğu'dadır. Belki Muhammed'in yolundan giderim. Muhammedi olsam beni eve alır mıydın, Dido?

Mösyö About'nun yanı sıra, Featherstone adlı bir çiftle yolculuk yapıyorum. Birkaç Bristol bandıralı köle gemisinde hisse sahibi olan Mr. Featherstone, kırmızı yüzlü, kocaman bir çocuk. Mrs. F. cilveli bir kadın ve Mr. F.'yle, köleler üzerinden kazandığı altın için evlenmiş belli ki. Kulağa inanılmaz gelse de, bana kaş göz edip duruyor! Yolculuğa çıkmanın, erkeklerin ahlakında gevşemeye yol açtığı söylenir; kadınlar üzerinde ne gibi etkisi var acaba? Göreceğiz bakalım.

Yarın sabah yeniden yola çıkıyoruz. Sevdığım şeylere ulaşmak bundan böyle daha zor olacak. Beni Paris'e, hatta İngiltere'ye dönmekten alıkoyan herhangi bir şey yok elbette, ancak yolun sonuna kadar gitmeye niyetliyim. O zaman, her ne kadar anlatacak torunlarım olmayacaksa da, en azından anlatacak birkaç hikâyem olur.

Dün gece bir düş gördüm, sen de vardın. Annemin eski elbiselerinden birini, gri olanı giymiştin. O elbiseyi anımsadın mı? Uyandığımda uzun süre etkisinden kurtulamadım. Acaba babam benim yaşımdayken mutlu muydu? Sen mutlu musun, sevgili kardeşim?

Bir sonraki mektubum, soğuk kutuplardan gelecek. Bizim Askew'a selamımı söyle. Beni dualarından eksik etme.

Julius

Sevgili Askew,

Eminim Dido sana yolculuğum hakkında bilgi vermiştir. Oradan ayrılmamdan hiç hoşnut kalmamıştı ve beni hiç anlamadığına yemin ediyordu. Beni, kendi zevklerim için başkalarını hiç çekinmeden üzmele suçladı. Korkarım söylediklerinde haklılık payı var, ancak umarım sen beni onun kadar katı yargılamıyorsundur, eski dostum. İkiyüzlülük yaptığımın bilincinde olarak görevime nasıl devam edebilirdim? Belki bir avukat, mesleğini, hukuka çok fazla inanç duymaksızın ya da bir asker görevlerini, yer aldığı savaşın adil olduğuna inanmaksızın yerine getirebilir, ancak bir din adamı, inanç duymaksızın görevine saygın bir biçimde devam edemez. Biliyorum dostum, başını sallıyorsun ve bu doğru olsaydı, İngiltere'deki papazların yarısının görevden ayrılması gerektiğini söylüyorsun. Bazen düşünüyorum da, galiba en korktuğum şey, din OLMADAN da gayet mutlu yaşayabilecek olmam. Bu çağımızın bir özelliği mi? Kibir çağı.

Köpekler nasıl? Senin şu muhteşem dişi köpeğin, bu yıl yaban tavşanlarının korkulu rüyası olacak. Kızının serpidiğine eminim. Geçtiğimiz gün tuhaf bir şey oldu, yerel askerlerden oluşan bir serseri grubuyla başım derde girdi. Beni öldürecekler diye ödüm patladı, ama bunu onlara belli ettiğimi sanmıyorum. Bana, geceyi geçirdiğimiz hanın arkasındaki duvara işerken musallat oldular. Pis herifler. Onlara para verince, beni bıraktılar. Bu ülkede insanlar çok yoksul. Köylüler ayakkabı niyetine ayaklarına ağaç kabuğu sarıyorlar. Bir sonraki durağımız, Baltık kıyısındaki Danzig; orada yarışmacı doktorlardan haber almayı umuyoruz. Kendime kalın bir palto almam gerekecek, çünkü hava soğuyor. Kız kardeşime göz kulak ol, yalnız kalmaya alışık değil.

Hürmetkâr ve sadık kulun,

Julius Lestrade

*Jls Lestrade'dan, Miss Dido Lestrade'a
Kashubia, 12 Kasım*

Sevgili Dido,

Baltık kıyısına ve Danzig kentine yaklaşıyoruz; About'nun bana dediğine göre, burası çok sayıda İskoç'un yaşadığı, gelişmekte olan bir ticaret kenti. Buradaki topraklar, verimli olmasına karşın Fransa'dan kötü durumda; yine de insanlar oradaki kadar ezilmiş görünmüyorlar. Hava buz gibi, Rusya'dan esen rüzgâr iliklerimize işliyor. Dün akşam, yatakta Candide'i mum ışığında okumaya çalıştığım için, sırtım tamamen tutuldu. Birkaç dakika kadar hiç kıımıldayamadım, Polonya'daki bir viranede imansız bir papaz olarak ölüp gideceğimi bile düşünmeye başladım. Hiç kuşkusuz, Voltaire okuduğum için cezalandırılıyorum. Kitap About'nun. Bunu bana hediye etti. Voltaire'le Cenevre'de tanışmış.

İnsanın, sorunlarını çözme umuduyla yolculuğa çıkması bir hata. Sorunlarını yalnızca oradan oraya taşımakla kalmıyor, bir de bunlarla yabancıların arasında baş etmek zorunda kalıyorsun. Sence de öyle değil mi? Uygar bir kente ulaşabilsek, hepimiz çok rahatlayacağız. About bile, son iki gündür yaşadığımız güçlüklerin ardından eskisi kadar ılımlı değil. Mr. F.'yi tam olarak terslemese de, ona, çok iri bir köpek gibi hafifçe hırladı. Featherstone'un, About'nun üç katı olduğu düşünülürse bu hem etkileyici, hem güllünç bir şeydi. Mrs. F.'nin kocasını sürekli, kocasından daha üstün bir adamın yanında görmesi tehlikeli. Eminim Mr. Featherstone, diğer köle tüccarı arkadaşlarının arasında bir yıldız gibi parlıyor, ancak About'nun yanında, bir-iki kıvılcımdan başka bir şey çıkaramayan ıslanmış bir kükürt külçesinden farksız.

*Galiba burnuma deniz kokusu geliyor. Soğuk, yeşil bir deniz.
Sevgi dolu ağabeyin,*

Julius Lestrade

Prusya dukalığının ilk kenti Königsberg, masmavi gökyüzünün altında sere serpe uzanıyor. Mami Sylvie, sulu karla kaplı sokaklardan tekerleklerini takırdatarak geçiyor; sokak çan sesiyle çınlıyor. Mrs. Featherstone alışveriş yapmak istiyor. Kol kola girip kaldıkları handan çıkıyorlar. Papaz, si-nameki ve tütün satın alıyor. About ise bir kürk şapka. Aynı kürkçüde, Featherstone'lar kendilerine içi kürklü mantolar alıyorlar, "Bu hanımefendi için, bu da beyefendi için –*sehr schön, nicht wahr?*"¹ Peki diğer beyefendi, o da bir şey ister mi?"

Papaz küçülen kesesini düşünerek bir çift eldivenle yetiniyor. Dışarıda, vitrindeki yansımalarına hayranlıkla bakıyorlar. "İşte şimdi," diyor About, "bir imparatoriçenin huzuruna çıkmaya uygunuz!"

Ertesi sabah atları değiştirerek yola çıkıyorlar, Riga'ya doğru Kutup Yıldızı'nı kovalayarak, gecenin içinde hızla yol alıyorlar. Yer yer erimiş kar nedeniyle arazi çilli bir yüz gibi, ancak ikinci gün öğleden sonra, mavi, gri, beyaz bulutlar doğudan yuvarlanarak gelip gökyüzünü kaplıyor. Kar, gece boyunca, kaldıkları hanın kapalı kepenklerinin ardında sinsice, lapa lapa yağıyor, sabah onları yollarına devam etmeye ikna edecek kadar ara veriyor, ardından yine bıkıp usanmaksızın, yumuşak yumuşak yağmaya başlayarak toprak üzerinde ağır bir kar örtüsü oluşturuyor. Başlangıçta,

1 (Alm.) Çok güzel, değil mi? (ç.n.)

karın tuhaf dansı, tuhaf güzelliği onlara neşe veriyor. Ardından, birdenbire, hepsinin zihninde aynı düşünce çakıvermiş gibi, telaşa kapılıyorlar. Ya araç kara saplanırsa? Onlara kim yardım eder? Yılın son aylarında yola çıkmakla tedbirsizlik etmemişler miydi? About ellerini kaldırıyor. Sakin olun! Riga’da, Mami Sylvie’ye kızak taktıracaklarını, bunun, dünyanın bu bölgesinde son derece olağan ve keyifli bir ulaşım biçimi olduğunu söylüyor. St. Petersburg’a kızakla gidecekler! About bunu daha önce binlerce kez yapmış. Hava böyle olunca, kendi adına büyük sevinç duyduğunu söylüyor. Kızakları taktırınca iki kat hızlanacaklar. Her şeyde bir hayır var, böylesi çok daha iyi olacak! Papaza göz kırpmıyor; ancak Papaz, About’nun bile tedirgin olduğunu, aman vermesizin lapa lapa yağın kara, hızla kararan havaya kaçamak bakışlar attığını görebiliyor. Dizlerine kadar karın içindeki atlar ne kadar da ağır ilerliyor! Vardıkları bir sonraki köyde, sığınacak bir yer bulmayı kararlaştırıyorlar. Boş yere risk almanın anlamı yok. Ne de olsa, onlar kimseyle yarışmıyor!

Gözlerini kaygıyla dışarı dikip bir ev silueti, bir ışık pırlıttısı görmeye çalışıyorlar.

“Şurada!”

“İyi fark ettiniz, Mrs. Featherstone!”

Gördükleri şey, bir ağıldan hallice. About dışarı atlıyor, kapıyı çalıyor. Diğerleri, nefeslerinden buğulanan camı silerek onu camdan izliyor. Kapı açılıyor, About içeri giriyor. Beş dakika sonra dönüyor, yeniden koltuğuna oturuyor; çizmelerindeki karlar erimeye başlıyor.

“Kurtulduk!” Bir kahkaha atıyor. “Evdeki nazik bey, buradan arabayla en fazla yarım saat uzakta bir manastır olduğunu söyledi.”

Yarım saat geçiyor. Bir saat geçiyor. Manastırdan eser yok. Görünürde hiçbir şey yok. Mrs. Featherstone aksi bir

şekilde, Mösyö About'nun yol tarifini doğru alıp almadığını soruyor. Mösyö About ona sert ve imalı bir bakışla bakıyor. Papaz içinden, fırtınaya dışarıda yakalanırlarsa, hayatta kalma olasılıklarını hesaplamaya çalışıyor. Biraz bisküvileri var, bir de yarım şişe Fransız brendisi. Acaba ateş yakamazlar mı? Yanında bir kavlı çakmak kutusu var, çevrede de bolca odun olmalı.

“Kurt” sözcüğü zihnine, hayvanın kendisi gibi sıçrayıveriyor. Çocukluğunda dinlediği kurt hikâyelerini anımsıyor. Uyku ormanında, rüyayı gören kişinin kokusunu almış, kamburunu çıkarmış, tetikte bekleyen, diken diken tüyleri ve buz renkli gözleri olan hayvanlarla dolu çocukluk rüyaları... Artık korkusunu ninniyle dağıtacak bir annesi de yok. Bu, diye düşünüyor Papaz, yoldaşlarına bakarak, dualara sığınmak için uygun bir an olabilir. Dudaklarını sessizce “Babamız” demek için büzüyor, sözcükler ağzında kocaman birer yumurta gibi zahmetle biçimleniyor. Derken, tüm dualar, tüm düşünceler bir anda yarım kalıyor.

Mr. Featherstone, “Bu bir?..” diyor.

İkinci silah sesi, ilkinden çok daha net duyuluyor. Araba duruyor; herkes suspus oturuyor. Duydukları bir çığlık mıydı? Nefeslerini tutuyorlar. Kalp atışlarından, rüzgârın uğultusundan başka bir şey duymuyorlar.

Papaz, “Avcılar olabilir mi?” diye soruyor.

Miss Featherstone, “Bu havada mı?” diyerek dudak büküyor.

“Belki de bir işaret atışıydı?” diyor Papaz. “Başı dertte bir yolcu ateş etmiş olabilir. Bakmamız gerekmez mi, mösyö?”

Mr. Featherstone, “Bu yörede haydutlar var mı, mösyö?” diye soruyor.

About omuz silkiyor. Sonra bir daha silkiyor. “Korkarım, About'nun bile bilmediği şeyler var.”

Mrs. Featherstone, "Neden biriniz gidip bakmıyor?" diyor. "Neden hepiniz öylece oturuyorsunuz?"

"Kuşkusuz, hayatım," diyor Mr. Featherstone, "benim başlıca görevim seni korumak."

About, "Bravo, mösyö," diyor. "Bana gelince, ben bir kez dışarı çıktım, bir daha çıkmayı istemiyorum. Çoraplarım hâlâ sıırılsıklam."

Herkesin gözü Papaz'a dönüyor. Papaz bir an onlara bakakalıyor, ardından paltosunun yakasını ilikliyor, kendi tarafındaki kapıyı zorlayarak açıyor ve o kükreyen dünyanın içine kendini, olabildiğince hafifçe bırakıyor.

Arabacı, kucağındaki karabinaya sarılmış duruyor. Açıkta duran ve yaşam belirtisi gösteren tek yeri, gözleri. Paltosu kalın kar tabakalarıyla kaplı ve şapkasının çukurları karla dolu.

Papaz, "Birlikte ilerleyelim!" diyor. Almanca konuşuyor ve kar yüzüne yüzüne çarparken, gramer kurallarını anımsamaya çalışıyor. Emir kipi mi, yoksa şart kipi mi kullanmalı? Arabacı başını, sarsılmaz kararlılığını belli eden hafif bir hareketle iki yana sallıyor.

Papaz arkasını dönüyor, en yakındaki atı okşuyor; doru bir at bu. Yeni eldivenlerinin altında atın sıcaklığını hissediyor. Zavallı hayvanlar. Ne kadar da mutsuz görünüyorlar. Ellerini yüzüne siper ederek Riga'ya doğru uzanan yolun

ilerisine bakıyor, ardından fırtınaya karşı eğilerek yürümeye başlıyor ve yaklaşık yirmi metre kadar yürüdükten sonra, yanında herhangi bir silah olmadığını anımsıyor. Eğiliyor, yerden bir dal parçası kapıp bunun üstündeki karı süpürüyor ve bunu bir tüfek gibi tutuyor. Belki tipi sayesinde, bakanlar bunun yalnızca bir dal olduğunu fark etmezler. Bir daha silah sesi duyulmuyor. Arazide herhangi bir yaşam belirtisi görülüyor.

Acaba ne kadar ilerlemeli? Kesinlikle arabayı göremeyecek kadar uzağa gitmemeli. O zaman kaybolması an meselesi; arabayı göremezse yoldan çıkar, yön duygusunu yitirir, beden ısısı gitgide düşer, eli ayağı tutmaz olur. Yere uzansa, kar üstünü dakikalar içinde örter. Karlar eriyene kadar orada öylece gömülü kalır, donmuş cesedini ilkbaharda köpeğiyle dolaşan bir köylü bulur. Ne ıssız yer. Boş araziden sürekli hafif bir inilti yükseliyor.

Papaz arkasına bakıyor. Mami Sylvie'yi, güçbela da olsa, hâlâ görebiliyor. On adım daha attıktan sonra dönmeye karar veriyor. Adımlarını sayıyor; yediye ulaştığında olduğu yerde çakılıp kalıyor. İleride fırtınanın içinde hareket eden bir şey var. Bir insan mı o? Hayır, iki kişi. Biri ayakta, diğeri karlar içinde yatıyor. Yolun kenarında bir araç, tekerlekleri kara iyice gömülmüş küçük bir at arabası var. Arabaya bağlı tek at görülüyor.

Dalina iyice sarılan Papaz, onlara yaklaşıyor. Bunlar her kimse, katile benzemiyorlar. Saldırıyı gerçekleştiren değil, bir saldırının kurbanı olmuş gibiler.

“MERHABAAAA!”

Adamın elinde bir silah var ve bunu bir anlığına Papaz'ın yüzüne doğru kaldırıyor, ardından kolunu indiriyor. Papaz biraz daha yaklaşıyor. Dalı yere atıyor.

“Dr. Dyer?”

Şimdi yolda karşı karşıyalar. Dyer'ın kısa kesilmiş saçlarının arasında derin bir kesik gözüktüyor, kafası kan içinde.

"Beyefendi, ne oldu size böyle? Soyguncuların saldırısına mı uğradınız?"

"Beni tanıyor musunuz?"

"Sizi Paris'te görmüştüm. Place Royal'de."

"Ben sizi görmemişim."

"Ben, Papaz Julius Lestrade. Bu yardımcınız mı? Yarası ağır mı?"

"Bu adam, arabacı. 'Yardımcım' onu vurup kaçtı."

"Vurdu mu?"

"Önce bana saldırdıktan ve ceplerini altınım ile doldurduktan sonra."

Papaz, arabacı çocuğun yanına, kara diz çöküyor. Sonra bunun bir çocuk değil, elli yaşlarında, sarsılmış, korkmuş bir adam olduğunu fark ediyor. Kurşun bileğinden girmiş, dirseğinden çıkmış. Papaz başını kaldırdığında, Dyer'ın arabanın içine eğilerek, bir seyahat çantası ve yeşil çuhadan, kaldırdığında hafifçe şingirdayan bir başka çanta aldığını görüyor.

"Lestrade, Paris'ten buraya yürüyerek gelmediniz herhalde."

"Elbette hayır. Araba biraz geride."

"O zaman beni en yakın kasabaya kadar götürebilerseniz, minnettar olurum. Beni tanıyorsanız, nereye ulaşmak istediğimi de biliyorsunuzdur."

"Korkarım hiçbirimiz bu havada fazla uzağa gidemeyeceğiz. Hah! Geliyorlar!"

Mami Sylvie onlara doğru sessizce yaklaşıyor. Mr. Featherstone arabacının yanında oturuyor. Karabina Featherstone'un omzunda. Papaz, bu macerayı vurulmadan tamamlarsam, bu bir mucize olacak, diye düşünüyor.

“HEY!”

“HEY, MERHABA!”

Yaralı arabacı, arabanın içine taşınıyor; onun ardından içeri, yüzü sağa sola dağılmış kanla kaplı Dyer giriyor. Dyer’in iki tekerlekli arabasındaki at, kendi at arabalarının arka sepetine bağlanıyor. Mr. Featherstone arabacıyla yukarıda oturmayı tercih ediyor. Arabanın içinde Papaz, inleyen arabacıyla beceriksizce ilgilenmeye çalışıyor. Mrs. Featherstone, Dyer’a yüzünü silmesi için bir mendil veriyor. Dyer yüzünü siliyor, ardından mendili ona geri veriyor. Mrs. Featherstone bunu alıyor ve fark ettirmeden ayağının dibine bırakıyor.

Papaz, “Hırsız bu havada fazla uzaklaşmış olamaz,” diyor.

“Şeytan kendi çocuklarını gözetir,” diyor Dyer. “Onu asmaya çalıştıklarında ipin kopacağına bahse girerim. Yolculuk nereye?”

“Nereye ulaşabilirsek. Buralarda bir manastır olduğunu öğrendik...”

Mr. Featherstone’dan heyecanlı bir haykırış duyuluyor. About pencereyi aşağı çekiyor.

“Orada,” diyor Mrs. Featherstone. “Şu bina manastır olabilir mi? Şu yıkıntı?”

Bina, eski püskü bir geminin enkazı gibi duruyor. Ortada yer alan iki merkezi kulenin iki yanında uzanan alçak iki kattan oluşuyor; kanatlardan birinin harabeye dönüştüğü, kırık camlarının arkasında içeri yağdığı görülen kar sayesinde anlaşılıyor. Diğer kanat, içeride herhangi bir ışık, bacasından yükselerek onları selamlayan herhangi bir duman olmamasına karşın, daha umut verici görünüyor.

Yaklaşıyorlar. Mösyö About ve Mr. Featherstone, kuleler arasındaki ahşap kapıyı yumrukluyorlar. Arabadan onları

izleyen Papaz, kapının açılacağına inanmıyor. Kapı açılıyor, ancak Mr. Featherstone arabaya doğru yürümeye başlayana kadar, Papaz kapıyı açanın kim olduğunu göremiyor. Adamı gördüğünde bile, günün son ışıkları altında, üst üste yığılan gölgeler arasında bunun yaşlıca, elinde her nasılsa rüzgârın pençesine kapılmaksızın yanmaya devam eden ufacık bir lamba taşıyan bir adam olduğundan fazla bir şey seçemiyor.

Mr. Featherstone ve Papaz yaralı arabacıyı aralarında taşıyorlar. Onları, bir tabutun peşinden yürüyenler gibi, diğerleri izliyor: başı açık Dyer; kürkünün altında titreyen Mrs. Featherstone; kendi kendine bir şeyler mırıldanan ve arada sırada “Her şey yoluna girecek. Göreceksiniz!” diyen Mösyö About.

Sessiz koridorlardan geçiyorlar. Karanlık boş odaların dizili olduğu koridorlar bunlar. Binaya nem ve kedi kokusu sinmiş.

Papaz, Mr. Featherstone’a, “Sanırım,” diye fısıldıyor, “bu adam burada tek başına yaşıyor.”

Featherstone da aynı fikirde, ancak, “Yanan bir şöminesi ve ocakta sıcak yemeği oldukça fark etmez,” diyor. “Keşifler, ellerinde ne varsa paylaşmakla yükümlü değiller mi?”

Şöminede yanan ateş, kocaman taş şöminenin içinde neredeyse kaybolacak kadar cılız. Şöminede bir de, yaşlı keşişin arada sırada içine bakıp karıştırdığı, alevlerin üzerindeki üçayaklı demir bir sehpadan sarkan bir tencere var. Yaralı arabacıyı, Papaz’ın, bir zamanlar başkeşişin çalışma masası olarak kullandığını düşündüğü, zarif masaya yatırıyorlar.

“Ölmüş mü?” diye soruyor Mrs. Featherstone.

Papaz, “Yaşıyor, ancak yaşam belirtileri çok zayıf,” diyor.

Dyer haşın ve soğuk bir kahkaha atıyor. Papaz, “Belki de onu siz muayene etseniz iyi olur,” diyor, “elbette, kendinizi iyi hissediyorsanız.”

Dyer masaya yanaşıyor, yaralı adama bir bakış fırlatıyor,

yeşil çantasına gidiyor, bir bandaj rulosu çıkarıp bunu Papaz'a atıyor.

"Bu rolü seviyora benziyorsunuz."

Herkesin kendisini izlediğinin farkında olan Papaz, arabacının kolunu sarıyor. Tam düğüm atarken adam keskin bir çığlık atıyor, masada doğruluyor gibi oluyor, ardından bayılıp kafasını sertçe masaya vuruyor. Papaz, tiyatro oyunundaki bir katil gibi, bir adım geriye sıçırıyor. Dyer dışında herkes masadaki adamı inceliyor.

"Peki, şimdi öldü mü?" diye soruyor Mrs. Featherstone.

Daha sonra, arabacıyı, odanın bir köşesindeki eski samandan divana yatırıyorlar ve keşişin isten kararmış tence-resinde pişen yemeği yiyorlar. Domuz yağıyla tatlandırılmış bir tür bulamaç bu. Ortak bir kâsedan keçi sütü içiyorlar. Benedikt tarikatına özgü yamalı ve solmuş kıyafetiyle, boyunda tahta haçıyla oturan keşiş, onları yüzünden hiç silinmeyen hafif bir gülümsemeyle izliyor. Yanında, on dört, on beş yaşlarında, şişman, zekâ özürlülerde görülen türden saf ifadelili, geniş yüzlü bir çocuk var.

Birden fazla dil bilen About, onları da sohbete katmaya çalışıyor. Konuşarak anlaşılmayınca, avcuna haritalar çiziyor ve işaret diliyle bir şeyler anlatmaya çalışıyor. Keşiş cana yakın bir biçimde başını sallıyor, anlaşılmasa da bir lehçeyle birkaç sözcük mırıldanıyor, ardından oğlanı işaret edip sırtıyor ve, "Ponko," diyor.

"Ponko mu?"

"Ponko."

Oğlan, dilini ağzının içinde dolandırıp, salyalarını akıtarak kendini işaret ediyor. "Ponko. Ponko."

Mr. Featherstone geçiriyor. Karısı, "Uzanabileceğimiz bir yatak filan yok mu?" diye soruyor.

About, uykusu geldiğini söylemeye çalışan bir çocuk gibi, başını ellerine doğru eğiyor. Yaşlı keşiş, Ponko'ya bir şeyler söylüyor. Ponko dışarı çıkıyor. Gezginler, sıkıntıyla ateşte yanan kozalaklara bakıyorlar. Arada sırada, bacadan aşağı inen kar taneleri közlerde tıslayarak buharlaşıyor. James Dyer başına dokunuyor ve, "Madam, aynanız var mı?" diyor.

Mrs. Featherstone'un aynası yok. Ancak Mösyö About'nun var. Yılan derisi bir kutu içinde bir seyahat aynası. Dyer yeşil çantadan, pırıl pırıl parlatılmış eğimli bir plakaya tutturulmuş gümüş bir mumluk çıkarıyor. Mumlukta bulunan mum parçasını, keşişin lambalarından biriyle tutuşturuyor. Çantasını biraz daha karıştırdıktan sonra bir iğne ve iplik çıkarıyor. İpi iğneye geçiriyor. "Mösyö, mumu, ılık kalkandan yansıyacak şekilde tutabilirseniz çok müteşekkireceğim. Aynı zamanda aynayı da aydınlatabilirseniz, üzerinde çalıştığım şeyi de görebilirim," diyor.

Mrs. Featherstone, "Ne yapacaksınız acaba?" diye soruyor.

Dyer ona bakıyor. "Çok açık değil mi, madam?"

Başındaki keşişin tırtıklı iki kenarını birleştirerek yarayı öyle hızlı, öyle bir aldırmaçlıkta dikmeye başlıyor ki, -Papaz'ın daha sonra Leydi Hallam'a yazdığı gibi- sanki kendi başını değil, yansımadaki adamın başını dikeyor. Keşiş dışında onu izleyen herkes, bu onun üzerinde uzun süre önce ustalaştığı bir sihirbazlık numarasıymış gibi, bundan olağanüstü etkileniyor.

Mösyö About, "Bravo!" diyor.

Papaz: "Hayranlık verici."

Mr. Featherstone: "Ben bu kadar dayanıklı olabileceğimi sanmam."

Dyer onlara aldırış etmiyor. Ponko geri geliyor. Keşiş oturduğu tabureden kalkıyor, kaskatı parmaklarla mumlardan birini kavırıyor ve herkesi odalarına, eski keşiş

kardeşlerinin hücrelerine götürüyor. Papaz, Ponko'yla yaralı arabacının yanında kalıyor. Keşiş geri geliyor, ayaklarını sürüyerek taburesine gidiyor ve oturuyor. Eski bir ahşap eşya kadar kaskatı. Papaz ona gülümsüyor. Birbirlerine başlarını sallıyorlar. Ardından Papaz kollarını masanın üstünde kavuşturuyor, başını kollarına dayayıp uykuya dalıyor. Zihnindeki son bilinçli görüntü, James Dyer'in kıvrık bir iğneyi kendi etinden bir ileri bir geri geçirişi oluyor. Kendi etinden!

Hayranlık verici.

Ertesi sabah, soğuk ot yataklarda geçirdikleri gecenin ardından, perişan bir halde bir araya geldiklerinde içinde bulundukları açmazı tartışıyorlar. James Dyer, her şeye karşın ilerlemeleri için ısrar ediyor. Karın canı cehenneme. Yoksa kardan korkuyorlar mı?

Papaz, "Dışarıdaki karı gördünüz mü, beyefendi?" diyor.

Dyer, "Önümüzdeki haftayı burada geçirmeyi mi düşünüyorsunuz? Ya da gelecek ayı?" diyor.

"Dışarıda başımıza gelebilecekler düşünüldüğünde burada kalmayı yeğlerim," diyor Mr. Featherstone.

"Mr. Featherstone'a hak veriyorum," diyor About. "Bu koşullar altında seyahat etmeye kalkışmak aptallık olur."

"Ben amaçsız seyahat etmiyorum, beyefendi," diyor Dyer. "Burada keyfiden bulunmuyorum."

Mrs. Featherstone, "Ben dışarı adımımı atmam," diyor. "Belki burada çok rahat değiliz, ancak telef de olmayız. Bu hava koşulları sonsuza dek sürmeyecektir."

Dyer ayağa kalkıyor. "Mr. About, keşisten biraz azık alabilmemi sağlama nezaketinde bulunursanız, ben yola çıkacağım."

Papaz, "Gerçekten yola çıkmaya niyetli misiniz?" diyor.

"Evet." Dyer dışarı çıkıyor. Diğerleri birbirlerine, fal taşı gibi açılmış gözlerle bakıyorlar.

Mr. Featherstone, "Deli bu adam," diyor. "Zırdeli."

Papaz ona katılıyor. "Belki de geçirdiği kaza, onu sandığımızdan daha çok sarsmıştır. Daha önce de kafasına darbe yemiş adamlar gördüm; bir süre akılları tam olarak başlarında değildi. Onu ikna etmeye çalışacağım."

About, "Kendi payına düşenden daha fazlasını almadığından da emin olun, lütfen," diyor. "Yanına alacağı her şeyin ziyan olacağı kesin."

Papaz, binanın duvarının dibinden havaya karşı savaş vererek ahıra doğru yürüyor. Dışarıda, Mami Sylvie karlar altında. Ahırın içi şaşırtıcı derecede sıcak. Burada, arabadan alınan iki lamba yanıyor. İçerisi at derisi, at dışkısı ve geçen yazdan kalma saman kokuyor; samanlar, manastırın elde ettiği az miktarda aşar vergisinin karşılığı; bu, belki de, yaşlı keşişin, tahmin ettiklerinden daha fazla ziyaretçisi olduğunun kanıtı. James Dyer atının nallarını kontrol ediyor. Kısa piposunu tüttüren arabacı, diğer atlarla ilgileniyor. Ponko da orada, bir saman parçasını çiğniyor.

Papaz, Dyer'in arkasında durup onunla alçak, yatıştırıcı bir sesle konuşmaya başlıyor. Dyer, Papaz'ın ona içeriden yiyecek getirmediğini anlayınca sinirleniyor. Manastıra geri dönüyor. Papaz ahırda bekliyor, Ponko'ya sırtıyor. Arabacı parmağıyla çatıyı gösteriyor. Papaz, adamın kendisine ne demeye çalıştığını anlayamıyor. Arabacı onunla bir çocukla konuşur gibi konuşuyor. Papaz, "kırmızı" ve "schnee"¹ sözcüklerini duyuyor, ardından arabacının neyi işaret ettiğini görüyor. Uçları kıvrılmış uzun ahşap şeritler. About'nun ünlü kızakları olmalı bunlar. Dyer geri geldiğinde Papaz ona kızaklardan söz ediyor. Elbette bugün bir şey yapılamaz,

1 (Alm.) Kar. (ç.n.)

ancak yarın, ondan sonraki gün... Dyer, "Dün bana yardım etmişsiniz," diyor. "Size bunun için teşekkür ederim."

"Bana, burada yirmi dört saat daha kalarak teşekkür edin," diyor Papaz. "Yola çıkacak durumda değilsiniz. Hem yaralı arabacı ne olacak? Aramızda onu kurtarabilecek beceriye sahip bir siz varsınız."

Dyer atını çekerek ahırdan çıkartıyor.

Ellerini gözlerine siper eden Papaz, onun uzaklaşmasını, atın ağır ağır yürümesini, binicisinin onu dehlemesini izliyor. "Onu durdurmalıydım," diyor Papaz kendi kendine. "Bu adam kesinlikle eceline gidiyor."

Dyer geri geldiğinde akşam olmak üzere. Grup, şömine-nin çevresinde oturuyor, Papaz'la Mösyö About arasında bir tavla açılmış, duruyor. Ponko onların hareketlerini, hiçbir şey anlamaksızın, büyülenmiş gibi seyrediyor. Uzaktan, kapının yumruklandığı duyuluyor. Yaşlı keşiş tefekkürüne ara veriyor, odadan çıkıyor, on beş dakika sonra, boğazına kadar iliklenmiş paltosu içinde, her bir morarmış elinde birer çanta taşıyan Dyer'la geri dönüyor. Dyer konuşmıyor, yüzü dondurucu rüzgârdan kaskatı kesilmiş. Onu, kor halindeki kozalak yığınlarına olabildiğince yakın bir yere otur-tuyorlar. Giysilerinden önce sular damlıyor, ardından buhar yükseliyor. Mr. Featherstone cep şişesini uzatıyor. Dyer içki-yi yudumluyor, yüzüne kan geliyor. Buz gibi dondurucu bir sesle, "At beni yarı yolda bıraktı," diyor.

O gece bir daha ağzını açmıyor.

Kahvaltıda yalnızca bir avuç peynir ve esmer ekmek var; ekmek o kadar sert ki, bunu yiyebilmek için önce ateşte çözdürmeleri gerekiyor.

About, "Yaralı adam bu sabah nasıl?" diye soruyor.

Papaz, "Kendi gözlerinizle görün, mösyö," diyor. "Kolu kangren olmuş durumda."

"Onu gömmek kolay olmayacak," diyor About. "Toprak demir gibi serttir şimdi."

Dyer içeri giriyor ve masaya oturuyor. "Kar durdu," diyor.

About, "Evet, durdu, beyefendi, ancak dünkü maceranızı yinelemeyi düşünmediğinizi umarım. Buradan ayrılırsanız, bunu yürüyerek yapmanız gerekecek."

Gülümseyerek Dyer'ın delici bakışlarını göğüslüyor. Papaz, "Burada biraz daha kalacağımıza göre, yaralı arabacıya baksanız, Doktor?" diyor.

"Arabacı benim hastam değil, Peder. Beni hiç mi hiç ilgilendirmiyor."

Papaz ısrar ediyor. "Bir doktor olarak ettiğiniz yeminler nedeniyle, sizi ilgilendiriyor olmalı. Yemin etmemiş olsaydınız bile, insaniyet adına."

"Bana neyi yapıp yapamayacağımı söylemeye kalkışmayın."

"Beyefendi, birinin bunu söylemesi gerekiyor gibi gözüküyor."

"Küstahlık ediyorsunuz, beyefendi. Aylak ve küstahsınız."

"Bir insanın hayatını kurtarmayı istemek, küstahlık mı oluyor? Aylaklık mı oluyor?"

"Benim işim beyefendi, imparatoriçeyle. Bunca yolu, hastalanan ya da kendisini vurdurmayı başaran her bir arabacının, uşağın, hizmetçinin bakımını üstlenmek için kat etmedim. Öyle yapsaydım, Dover'ın ötesine bile geçemezdim."

Uzun süredir uykusuz kalmaları ve boğazlarından bir lokma sıcak yemek geçmemiş olması sinirlerini iyice germiş. Papaz kendi sesindeki öfkeyi duyuyor. "Bu adam sizin hizmetinizdeydi. Sizin yardımcınız tarafından vuruldu."

“Mr. Gummer yardımcım filan değildi, beyefendi.” Dyer kafasını gösteriyor. “Benden ayrılırken kafama bir öpücük kondurduğu söylenemez.”

“Yine de sizin tanıdığınızdı. Aman Tanrım! Bir köpek bile sizden daha merhametlidir.”

“Bana köpek mi diyorsunuz, beyefendi?”

“Hayır, beyefendi, çünkü bir köpek bir insanı ölüme terk etmeyecek kadar insaflıdır, bir randevuya yetişme merakı yüzünden, yaralı birini bırakıp gitmez.”

“Çizmemi kışınızda hissetmek ister misiniz, beyefendi?”

Dyer ayağa kalkıyor, Papaz’a doğru ilerliyor. Papaz da ayağa kalkıyor. Kendini böyle hissetmeyeli yıllar oluyor. Öfke içinde. Yumruklarını sıkıyor. “Hiçbir şey,” diyor, “bana ağzınızı burnunuzu dağıtmaktan daha fazla zevk veremez. Sizin gibi bir adamın bu yaşa kadar hayatta kalabilmesi çok şaşırtıcı.”

About, “Fiyatınız nedir doktor, bu” –eliyle işaret ediyor– “zavallı yaratığa bakmak için?”

“Ücretimi mi soruyorsunuz, beyefendi?”

“Evet. Tam sözcüğü bulamadım.”

Dyer oturuyor. Oldukça sakin. Sanki son üç dakika hiç yaşanmamış gibi. Papaz, düş kırıklığına uğradığını fark ettiği için şaşkın, öfkeden başı dönerek oturuyor. Gözlerini tırnaklarına dikeyyor. Parmakları titriyor.

Dyer, “Size bir ata mal olur,” diyor.

About başını sallıyor. “Olmaz, beyefendi. Zaten bir atı kaybettiniz. At sizindi ve buna hakkınız vardı. Ancak şimdi bize ait bir atı kaybetmenize izin veremem. Durumunuzu bir düşünün isterseniz. Bizimleyken, bugün olmasa bile çok yakında, bir araç bulabileceğiniz en yakın kasabaya, hatta St. Petersburg’a bile ulaşabilirsiniz, çünkü biz de oraya gidiyoruz ve sizi imparatoriçeye teslim etmeyi bir ayrıcalık diye

kabul ederiz. Ancak biz olmadan..." Abartıyla omuz silkiyor. "Gördüğünüz gibi beyefendi, dizginler bizim elimizde. Size de öyle görünmüyor mu, Peder?"

"Hem görünüşte, hem gerçekte öyle, mösyö."

Dyer bir parça kara ekmeği kaldırıyor, inceliyor ve indiriyor. "Sizden istediğim," diyor, "beni en hızlı biçimde St. Petersburg'a ulaştıracağınıza dair onurunuz üzerine yemin etmeniz. Bir saat bile gereksiz gecikme yaşanmayacağına yemin etmelisiniz. Kabul ediyor musunuz?"

About, Papaz'a bakıyor. Papaz başını evet anlamında sallıyor. About elini uzatıyor. "Kabul."

Papaz Julius Lestradé'den, Leydi Hallam'a

Plunge? 18 Kasım

Sevgili Leydi Hallam,

Size bu mektubu ne aralık gönderebileceğimi bilemiyorum. Şu anda Königsberg ile Riga arasında bir manastırdayım ve küçük bir kasaba dışında –bundan size daha sonra daha ayrıntılı söz edeceğim– ıssız arazinin ortasındayım; yolda çok şiddetli bir tipiye yakalandığımız için burnumuza kadar kara batmış durumdayız.

Hepimizin sağlığı yerinde, ancak iyi yataklarda yatmaya hasretiz. Grubumuza, St. Petersburg'a giden yolda izlediğimiz doktorlardan biri katıldı! Birlikte yolculuk yaptığı adam tarafından soyulma ve saldırıya uğrama şanssızlığına düşen Dr. Dyer bu.

Arabacı için neredeyse ölümcül olan, son derece gizemli bir felaket yaşamışlar; zavalıcılık kolundan vurulmuş ve şu anda, size bu mektubu yazdığım yerden en fazla iki metre ötede yatmış, yaşam mücadelesi veriyor. Dyer da kafasına müthiş bir darbe almış, ancak yarası hayranlık verecek hızda iyileşti; aslına bakarsanız her anlamda sıradışı bir adam. Soğukkanlı ve belli ki dayanıklı. Onun bu gece ya da yarın sabah arabacıyı ameliyat etmesini bekliyoruz, çünkü adamın hayatını kurtarmak için kolunu kesmek gerektiği çok açık. Zavallının dilinin üzeri kahverengi bir tabakayla kaplı ve yanları kıpkırmızı.

Burada ne kadar mahsur kalacağız, söylemek güç. Hava düzeliyor, kar durdu, ancak yerdeki kar çok kalın ve yol haftalarca kapalı kalabilir. Kurtuluşumuz, buradaki ahırda gördüğümüz ahşap kızak ayaklarında yatıyor olabilir; kızak ayakları bu yörede at arabalarını bir tür kızağa dönüştürmek için sık sık kullanılıyormuş. Ne yazık ki bu dönüşümü gerçekleştirmek kolay olmayacak; hem kızaklarda hem de arabamızın dingillerinde değişiklik yapılması gerekecek.

Bugün öğlen, köyden erzak almak için karla kaplı arazide yola çıktık –ben, Mösyö About, Mr. Featherstone ve rehberimiz olan Ponko adındaki çocuk. İlk başta, birikmiş karın yüksekliği nedeniyle yolculuk yapma fikri gözümüzü korkuttu. Ancak her şeyin bir çözümü var. Çocuk dışında manastırın tek sakini olan yaşlı keşiş, bize kocaman bir dolap gösterdi; dolabın içinde birikmiş toza ve örümcek ağlarına bakılırsa, dolap Nuh Tufanı döneminden kalma. Keşiş bize, burada bir zamanlar yaşamış diğer keşişlerin kullandığı ayakkabıları gösterdi; bunlar, bir kızartma tavası büyüklüğünde ahşap bir çerçeveye bağlanmış deri kayışlarıyla birer rakete benziyor. Çoğu çürümüş, ancak uzun aramalar sonucunda, bize uyan dört çift ayakkabı bulduk ve beyaz, parlak bir kar denizinin üstünde bunlarla yola koyulduk.

Mösyö About yanına, kardan yansıyan güneş ışığına karşı camları boyalı bir gözlük alarak akıllıca davranmıştı; parlak ışık

ilk başta Mr. Featherstone'la beni oldukça rahatsız etti. Ancak bize ışıktan daha fazla sıkıntı veren şey –kullanmaya biraz olsun alışana dek– kar ayakkabıları oldu. Kaç kere düştüğümü anımsamak bile istemiyorum, çünkü Leydi Hazretleri, bir kez yere yuvarlandınız mı, yeniden ayağa kalkmanın ne kadar güç olduğunu tahmin bile edemezsiniz; kırılan gururunuzu onarmanın olanaksızlığından söz etmiyorum bile! Mr. Featherstone da benzer bir durumdaydı, hatta Mösyö About'nun Fransız burnu bile buzu iki ya da üç kez öptü. Ancak hatalarımızdan ders çıkardık; Ponko'yu örnek aldık ve çok geçmeden bir göletin yüzeyinde ilerleyen su böcekleri gibi hızla ilerlemeye başladık.

Köyün varlığını ilk olarak gri bir duman bulutuyla fark ettik; köyün eteklerindeki evlerden biri –evlerin tamamı ahşaptı– yanmıştı. Tüten kirislerin çevresindeki karın ne çok çiğnenmiş olduğuna bakılırsa, köylüler komşularının yardımına koşmuşlardı, ancak bu pek işe yaramamış ki, ev kül olmuştu. Ponko bunu görünce oldukça heyecanlandı; zavalıcılık, bir şeyler geveleyerek, salyalarını akıtarak ve yüzünü şekilden şekle sokarak büyük olasılıkla olayı bize baştan sona anlatmaya çalıştı.

Köye girdiğimizde, sokakta hiç kimseyi göremedik; tek yaşam belirtisi, bize tehditkâr bir biçimde hırlayan, ancak Ponko ona birkaç kartopu atınca geri çekilen kocaman bir çoban köpeği oldu. Köyde ne bir kilise ne de Hristiyanlar için başka bir ibadet yeri vardı. Bundan About'ya söz ettiğimde, bu yörede yaşayanların genelde Hristiyan olmadığını ve kendi atalarının tanrılarını yeğlediklerini, birçoğunun hâlâ doğaya taptığını ve papazların bu yörenin halkının kutsal saydığı belirli ağaçları kesmek zorunda bile kaldığını söyledi. Manastırdaki diğer keşişlerin nereye gittiğini hiç merak etmediniz mi, diye sordu. İngiltere'nin bazı bölgelerinde de, Hristiyanlığın henüz kök salmadığı köylerin bulunduğunu söyledim, ancak About bu yöre halkının bâtil inançlarının çok daha derin olduğunu belirtti; köyde onu haklı çıkaran çok sayıda yontu

gördüm. O zaman yanımızda Ponko olduğu için rahatladım, çünkü o olmasaydı bizi nasıl karşıarlardı, bilemiyorum.

Yiyecek açısından pek fazla bir şey bulamadık. Hiç kuşkusuz, uzun kış için yiyecek stokluyorlardı; yine de biraz sosis, tereyağı, bir besi horozu, biraz sert sarı peynir ve bir deri kese dolusu yerel “şarap” alabildik. Bunlar karşılığında iyi bir bıçak, Königsberg’de satın aldığım eldivenleri ve Mösyö About’nun karartılmış gözlüklerini verdik. Eldivenleri vermek zorunda kaldığım için üzüldüm, ancak bunlar karın doyurmuyor. Horoz, dönüş yolculuğunda elimizden kaçtı ve onu kovalamak zorunda kaldık. İştahlı bir adam olan ve bu nedenle horozu yakalamak için büyük çaba sarf eden Mr. Featherstone hayvanı, tam sık bir ağaçlık alana dalmak üzereyken yakaladı ve onu ceketinin içine tıktı; hayvan boynu burulana kadar orada uslu uslu durdu. Pişirme işinden About sorumlu; keşiş dostumuz bize birkaç patates verdi, hatta bir çatı kirişinden sarkan eski, kuru otlar bile keşfettik. Yemeğin suyu, yaralı arabacı için son derece besleyici bir çorba olacak. Bunun ona, yaklaşan çetin sınavından sağ çıkabilmesi için güç vereceğini umuyorum.

Bana gelince, sağlığım yerine geldi. Buradaki açık hava insanı canlandırıyor. Cow’a yalnızca dünya işlerinde biraz daha akıllanmış olarak değil, beni atama zarıflığını göstermiş olduğunuz görevde size vicdanım rahat olarak hizmet edebilecek bir ruh haliyle döneceğimi umuyor ve buna inanıyorum. Tanrı gerçekten de gizemli yöntemler kullanıyor.

Mösyö About, siz Leydi Hazretlerine en derin saygılarını iletmemi ve tenceredeki yemeği karıştırma sıramı savana kadar mektup yazmaya ara vermemi rica ediyorum.

En hürmetkâr, vefalı ve sadık kulunuz,

Julius Lestrade

Yemekten sonra üzerlerine bir ağırlık çöküyor. Bir saat kadar sonra hâlâ masada oturmuş, kesedeki şarabı içiyorlar; akılları başka yerlere gidiyor, zihinleri çeşitli düşüncelerle doluyor, ardından duruluyor. Papaz piposunu dolduruyor ve herkese tütününden ikram ediyor. Kedilerden biri masaya yumuşak bir biçimde sığıyor ve tavuktan arta kalan kemiklerden birini kemirmeye başlıyor.

About, topluluğa, eğlenceli bir şeyler görmeyi isteyip istemediklerini soruyor. Gruptakiler evet diyorlar. Ne öneriyor olabilir – iskambil oyunu mu, tavla mı, bilmeceler mi?

About başını sallıyor, masadan kalkıyor ve izin isteyerek odadan çıkıyor. O odadan çıktığında Mr. Featherstone, “Mösyö About, Mrs. Featherstone’un Fransızlar hakkındaki görüşlerini büyük ölçüde değiştirdi,” diyor.

Papaz, “İyi yönde umarım?” diyor.

Mr. Featherstone, “Büyük ölçüde değiştirdi,” diye yine-
liyor.

About kucağında üç kutuyla geri dönüyor; ikisi, birer bebek tabutu büyüklüğünde, üçüncüsü daha küçük, pırl pırl cilalanmış şimşirden. “Soğuk gecenin onlara zarar vereceğini düşünmüştüm, ancak gördüğüm kadarıyla sağlamlar,” diyor. “Önce masanın üstünü boşaltmalıyız.”

Farklı takımlardan derlenmiş gibi duran bıçaklarını ve tabaklarını yere yığıyorlar. Masayı siliyorlar. Kedi masadan aşağı atlıyor, ardından keşişin kucağına çıkıyor. Kutular, About’nun ayaklarının dibinde, yerde duruyor. Papaz, About’nun onları açtığını, ardından kutulardan, saat kurma

sesine benzer sesler geldiğini duyuyor. About, "Toplumun son derece zarif iki üyesini sizlere tanıtmama izin verin," diyor.

Masanın üstüne, altmış santim boyunda, Paris modasına uygun zarif giysiler giymiş bir adam ve bir kadın oyuncak bebek koyuyor. Sırtlarındaki bir anahtara dokununca, bebekler yürümeye başlıyorlar; adam püsküllü bastonunu sallıyor, kadınsa başını çevirip parfümünü koklamak ister gibi dantel mendilini yüzüne kaldırıyor. Kedi, keşişin kucağında doğrulup sırtını kamburlaştırıyor. Bebekler, masanın başında oturan James Dyer'in karşısında duruyorlar. Eğilerek selam veriyor, görünmez tekerlekler üzerinde geri dönüyor ve bu kez Mösyö About'ya doğru yürümeye başlıyorlar; tam zemberekleri boşaldığında ona ulaşıyorlar. About onları kutularına geri koyuyor.

Papaz, "Bunlar sizin ürünleriniz mi mösyö? Otomat ticareti mi yapıyorsunuz?" diye soruyor.

About: "Fransa'da kibar bir beyefendi ticaretle uğraştığını asla itiraf etmez, ancak İngilizler arasında bunu, herhangi bir önyargıyla karşılaşmayacağımı bildiğimden, itiraf edebilirim. Evet, bunların ticaretini yapıyorum, Peder. Müşterilerim dükler, prensler, krallar ve umarım bir imparatoriçedir. Bunlar, Avrupa'daki en kaliteli, aynı zamanda en pahalı bebeklerdir. Yolculuğa çıktığımda biraz ketum olmamın nedeni budur. Bunun için hepinizden özür dilerim. Şimdi... autre chose¹ görmek ister misiniz?"

En küçük kutuyu masanın üstüne koyuyor, kapağını açıp içinden, Papaz'ın o zamana dek gördüğü en zarif düello silahlarını çıkarıyor. Silahların her ikisinin de horozunu çekiyor, izleyicilerin yüzlerine birer birer bakıyor. "Dr. Dyer, bana yardımcı olabilir misiniz, lütfen? Mr. Featherstone, rica

1 (Fr.) Başka bir şey. (ç.n.)

etsem, bunu Doktor'a iletir misiniz? Aman dikkat, mekanizması çok hassastır."

Featherstone silahı alıyor. "Dolu değildir umarım," diyor. About ona dönüp baktığında, yüzünde herhangi bir gülümsemeden, dost canlısı ev sahibi, neşeli, becerikli yol arkadaşı ifadesinden eser kalmadığı görülüyor. Featherstone gözle görülür biçimde telaşlanıyor. Papaz da öyle. Rol yapıyorsa, çok iyi bir oyuncu olmalı, diye düşünüyor.

About, "Elbette dolular," diyor. "Kimse Dr. Dyer gibi bir adamı hafife almaz. Yeteneklerinizin, berberliğin ötesinde, gerçek bir doktora yaraşır olduğunu varsayıyorum, beyefendi."

Dyer silahı Featherstone'dan alıyor. "Doktorluğum size yeter de artar bile, mösyö," diyor.

About ayağa kalkıyor. Dyer da öyle. Mr. Featherstone öksürüyor. Keşiş kediye okşuyor.

Papaz, "Sizin şu bebekleri yeniden görmek isterim, mösyö," diyor.

About onu duymazdan geliyor. "Mr. Featherstone. Lütfen ateş komutunu siz verir misiniz? Ne zaman isterseniz."

Papaz, About'ya şaşkınlık içinde bakıyor. Ne yüz ama! Gözleri, tamamen kapkara olacak kadar kısılmış, dudakları sımsıkı gerilmiş, çenesi sıkılmış. About kolunu kaldırmış, silahıyla doğrudan Dyer'ın göğsünü, kalbini hedefliyor. Dyer silahını ağır ağır kaldırıyor. Papaz, hareketleri ne kadar da zarif, onu izlemek ne kadar da zevkli diye düşünüyor. Kediler bile onunla kıyaslandığında sakar kalır. About bir dolap çeviriyor. Dyer bunun farkında mı? Dyer, About'yu hiç tanımıyor. Kalbine bir silah doğrultulmuşken ne düşünebilir ki? Aslına bakılırsa, hiç de umurundaymış gibi gözüküyor. Hiçbir şey umurunda olmayan bir adamdan daha tehlikeli bir şey olamaz. Yoksa ölümsüz olduğunu mu düşünüyor? O yüzden mi bu kadar rahat?

"Ateş!"

Tetiği ilk kimin çektiğini söylemek olanaksız. Her iki adamdan eşit uzaklıkta oturan Papaz, silahların harekete geçiş sesini, neredeyse tek bir ses gibi duyuyor, ancak biri ısrar ederse, Dyer'inkini birkaç salise daha erken duyduğunu söylemek zorunda kalabilir. Herhangi bir parlama ya da patlama sesi yok. Ancak tabancaların ağzında parlak renkli bir şey belirliyor –o da ne? Kuşlar!– her iki adamın silahından mücevherlerle süslenmiş küçük kuşlar çıkıyor, altın kanatlarını çırpıyor ve mekanik bir melodiyle, altı-yedi nota şakıyorlar; odanın derin sessizliğinde bu şakıma, akla hayale gelebilecek en zarif, en güzel ses.

Arkadan heyecanlı, ancak korku dolu bir çığlık duyuluyor: “Jesu! Bin ich tot?”¹

Doğrulan yaralı arabacı, saman dolu döşeğinden onlara çılgınca bakışlarla bakıyor. Dyer'ın ve About'nun elinde, küçük kuşlar kanatlarını katlıyor ve kayarak yeniden tabancaların namlusuna giriyor.

“Süre?”

Grimaldi'nin eski saatini elinde tutan Mrs. Featherstone, “Üç dakika. Hatta bence biraz daha kısa,” diyor.

Dyer, “Nasıl, beğendiniz mi, Peder?” diye soruyor.

Papaz'ın konuşabilmesi için bir dakika geçmesi gerekiyor. Ardından, “Tebrikler, Doktor,” diyor. “Bu...”

1 (Alm.) Tanrım! Yoksa öldüm mü? (ç.n.)

Dyer ellerini bir kovada yıkayarak parmaklarından suya kan damlaları salıyor. Ceketini ve saatini Mrs. Featherstone'dan alıyor, ardından odadan çıkıyor. Diğerleri bir adım yaklaşıp masada baygın yatan adama bakıyorlar. Mrs. Featherstone, "Şimdi onu ne yapacağız?" diye soruyor. Kocas1, "Tek kollu bir arabacı için iş bulmak zor," diyor.

Alacakaranlık. Papaz Lestrade, kar ayakkabılarıyla ormana doğru sakarca ilerliyor. Diğer erkeklerse, ahırda, hâlâ Mami Sylvie'nin kızak ayakları üzerinde çalışıyorlar. Günün büyük kısmında bunun üstünde çalışmışlar, arabanın üzerindeki karları küremişler, arka tekerlekleri çıkartmışlar, kızak ayaklarından ikisini, bolca tıraşlayarak ve çekiçleyerek takmışlardı. Çokça da küfretmişlerdi; çok utanç vericiydi, ancak Papaz bu konuda diğerlerinden hiç geride kalmamıştı.

Şimdi buraya, biraz yalnız kalmak ve akşamın güzelliğinin tadını çıkarmak için gelmişti: Kar barut rengi, beyaz bir güneş ormanının üzerinde alçalıyor, ışık huzmeleri havayı delip geçiyor; gökyüzü, birkaç dünyevi sesin, sessizliği ve hüznü daha da belirgin hale getirdiği devasa camdan bir çan sanki. Bu, yalnızlık için yaratılmış bir dünya, bir saat. Papaz bunun tadını çıkarıyor, kara ısıklık çalarak batan her bir adımıyla, ruhunun, bedenindeki engin varlığını hissediyor. İnsana ilahi yazdıracak bir hava bu!

Ormanın kara etekleri, manastırdan sekiz yüz metre kadar uzakta, belki daha da yakın, ancak bir geminin güvertesinden seyredilen kıyı şeridi gibi ağır ağır yaklaşıyor ve aynı biçimde, birdenbire net ve ayrıntılı bir görünüm kazanıyor; her bir ağaç diğerinden yalnızca kara bir leke olarak değil, yeşil ve mor renklerinin her biriyle ayırt edilir hale geliyor. Papaz ağaçların başladığı yerde duruyor ve arkasına bakıyor. Manastır duvarının dibinde biri duruyor. Kim olduğunu çıkaramıyor. Elini sallıyor ancak o biri her kimse, geri el sallamıyor. Büyük olasılıkla, ormanın gölgeleri altında görünmez olduğundan. Dönüyor ve ilk ağaçları geçiyor. Çok uzağa gitmeyi düşünmüyor, yalnızca birkaç metre. Ancak burası ne kadar da baştan çıkarıcı bir yer; tam bir masal ormanı! Gulyabaninin inine, ejderhaya ve güzel prensese doğru ormanın içlerine ilerliyor.

Gelecekte, eklemeleri sertleşip yaşlanmaya başladığında ve en son macerasından başka macera yaşayacak hali kalmadığında, ormana ulaştığında geri dönmüş olsaydı, her şeyin ne kadar da farklı olacağını düşünecek. Manastırın önünde duran her kimse, dönmesini mi istemişti? Yoksa hepsi de, ormanın kuytularına, ışıkları, köpekleri ve canını kurtarmak için sessizce koşan kadını görene kadar durmadan ilerlemesi için uzun zaman önce karar vermiş olan bir gücün istençsiz aracı mıydı?

Kadın karın üstünde hiç ses çıkarmadan koşuyor; öyle sessiz ki, bir ruh, bir hayalet sanılması işten bile değil. Onun etten kemikten bir kadın olduğunu ele veren tek şey, ağzından çıkan soluğun gri buharı. Papazın çömeldiği noktaya on adım kadar kala duruyor, doğruca Papaz'a bakıyor. Adamların meşaleleri, alacakaranlığın içinden onlara yaklaşıyor. Kadını neden kovalıyorlardı: Zina mı işlemişti, yoksa bir cadı mıydı? Papaz kadına elini uzatıyor. Bu içgüdüsel bir hareket, kadın bir an için ona gelecekmiş gibi görünüyor,

ancak birden bir geyik gibi hızla ve çevik bir biçimde aksi yöne sıçrıyor, adamların meşaleleri ışıktan bir ağ gibi yayılırken ağaçların arasından koşarak uzaklaşıyor. Papaz, onu yakalayacaklar, burada öldürecekler. Ya beni de yakalarlarsa? Böyle bir yerde beni hangi yasa korur? diye düşünüyor. Mantığı kaçması gerektiğini, bunun, karışmaması gereken bir sorun olduğunu söylüyor. Yine de bekliyor, hatta sürünerek biraz daha ilerliyor. Bağrıışmalar ve havlamalar havada uçuşuyor. Meşaleler bir araya geliyor. Yoksa kadını buldular mı? Dizleri titriyor. Karın üstünde kayarak, nefes almaya bile çekinerek biraz daha yaklaşıyor. Işıkların altında, kadını kovalayan zalimlerin gölgelerinin dans ettiğini görüyor. Yoksa kadını buldular mı? Kadının attığı çığlığı, cinayet seslerini duymayı bekliyor. Ancak meşaleler dağılıyor ve ormanın içinde uzaklaşıyor; adamların ve köpeklerin sesleri hızla zayıflıyor.

Adamlar işte tam şuradaydı; karın eşelendiği şu noktada. Onların meşalelerinde yanan yağın kokusunu alıyor. Çevresine bakınıyor, yerde kadının bedenini görüyor. Ona doğru gidiyor ve dehşet verici bir sahne, akan kanla kıpkırmızı kesilmiş karlar, kesilmiş bir boğaz görmeyi bekliyor. Ancak diz çöküp elbiseye dokunduğunda, elbisenin içinin boş olduğunu görüyor. Elbise, ayakkabılar, çoraplar, eşarp. Kadının üstündeki her şey. Kadının bedenini bulmuş olsa, bu kadar huzursuz olmazdı. Belki de kadın gerçekten de bir cadıydı ve çıplak halde uçup gitmişti. Yoksa onu soyup istedikleri zaman öldürmek üzere yanlarında mı götürmüşlerdi? Giysileri topluyor. Bunlar hâlâ kadının sıcaklığını taşıyor; tam o anda, giysileri koltuğunun altına sıkıştırırken, kadının oralarda bir yerde, çok yakınında olduğunu son derece güçlü bir şekilde hissediyor. Kendisine yabancı gelen tuhaf ve gergin bir sesle fısıldıyor. "Benden korkmana gerek yok," diyor. "Benden korkmana gerek yok."

Kadının eşarbını alçak dallardan birine bağıyor, ardından kar yığınlarının içinde uzun ve güçlü adımlarla koşarak ormandan çıkıyor, manastıra giden aydınlık düzlüğü geçiyor. Grup, ateşin önünde yarım daire şeklinde oturuyor. Dönüp baktıklarında, Papaz'ı yüzünde tuhaf bir ifadeyle, kadın giysilerine benzeyen bir tomar kumaşa sıkıca sarılmış görünce şaşırıyorlar.

Papaz uzun uzadıya açıklama yapmıyor ve yalnızca, onunla gelmeleri gerektiğini söylüyor, ancak hızla harekete geçilmesini bekleyen kararlı havası öyle etkileyici ki, Mösyö About derhal paltosunun düğmelerini ilikliyor. Featherstone da ayağa kalkıyor, ancak karısı onu dirseğinden tutup çekiyor. En tuhafı da, o an tuhaf gelmese de, Dyer'ın kalkması oluyor. Dyer, About'yla beraber çıkıyor, kar ayakkebalarını kapıda bağıyor ve onlardan önce koşmaya başlayan Papaz'ı izliyor.

Ormanın kıyısına yaklaşıp kadar konuşmuyorlar. Orada Papaz, "Yardım etmemiz gereken biri var," diyor. "Bir kadın. Birileri bu kadının peşinde..."

About, "Kadının nerede olduğunu biliyor musunuz?" diye soruyor.

"Onu nerede aramamız gerektiğini biliyorum."

Dyer, belki de Papaz'ı pençesine alan dürtüyle, ilerlemesi için hissettiği baskı ve akıl karışıklığı nedeniyle bir şey demiyor.

İlk ağaç dizisini soluk soluğa geçiyorlar. Yaprakların kırık örtüsü altında, kara vuran ay ışığı, kemik parçaları gibi görünüyor. Papaz, orayı yeniden bulup bulamayacağını merak ediyor, ancak bunu düşünürken bile bulacağını biliyor ve eşarbin kapkara bir silüet halinde ağaçtan sarktığını görünce hiç şaşırmıyor.

Köknar ağaçları, kar ve gölgelerden oluşan karmaşık yapının içinde, bir dal parçasıyla orayı burayı dürterek kadını

aramaya başlıyor. Onu bir anlığına izleyen diğer ikisi de aynı şeyi yapmaya başlıyorlar. Yarım saat boyunca, bulundukları noktadan çemberler halinde uzaklaşıp yeniden bu noktada bir araya gelerek kadını arıyorlar. Papaz bedeninin soğumaya başladığını hissediyor. Yoksa bu adamları olmayacak bir şeyin peşinden mi koşturuyor? Kadın neden burada olsun ki? Son derece mantıksız. Oysa kadının burada saklanacağından, onun dönmesini bekleyeceğinden öylesine emindi ki. Dyer'ın ay ışığında parıldayan gözlerle kendisine baktığını görüyor ve tam özür dilemek için ne söyleyeceğini düşünüürken Dyer, "Elinizdeki, kadının giysileri miydi?" diye soruyor.

"Evet."

About, "Bu soğukta uzun süre hayatta kalamaz," diyor.

Dyer, "Belli ki köpeklerin izini sürmesini istememiş," diyor.

Papaz'ın omzunun üzerinden ileri bakıyor. Ardından Papaz'ın yanından geçip büyük bir ağacın köklerinin yanındaki bir kar yığına doğru ilerliyor. Kar yığınlarının arasında, koyu renkli bir şey seçiliyor. Dyer bunun yanına diz çöküyor. Buna dokunmadan önce bir an duraksıyor. Bir el bu.

Tümseği, mezar soyguncuları gibi çömelip elleriyle küreyerek kazıyorlar. Kadının kolunu ortaya çıkarıyorlar, ardından sıcaklığını belli belirsiz koruyan koltuk altını. Omzunu, bir memesini, boynunu buluyorlar. Ardından yüzünün çevresini açıyorlar. Çene, ağız, gözler.

"Yaşıyor mu? Nefes alıyor mu?"

Dyer kadının nabzını boynundan kontrol ediyor, ardından yüzünü yaklaştırıp yanağını kadının ağzına dayıyor.

"Yaşıyor mu, Doktor?"

"Güçbela."

"Tanrı'ya şükür, yaralı değil gibi görünüyor."

Dyer, "Kurnaz yaratık kendini gömmüş," diyor.

Papaz, kalın paltosunu çıkarıyor. "Onu yerden kaldırmalıyız," diyor. "Manastıra götürmeliyiz."

Kadını kaldırıyorlar. About, "Ne kadar da ufak tefek," diyor. Onu Papaz'ın paltosuna sarıyorlar. Papaz kadının ellerini ovuşturuyor ve kendi elleri arasında onun ellerine kan yürüdüğünü hissediyor. Kadın gözlerini açıyor; gözlerinin akı, ay ışığını yansıtıyor. Papaz, "Madam, size yardım etmeye çalışıyoruz. Sakın korkmayın," diyor. "Mösyö, ona korkmamasını söyleyin."

Dyer, "Korkmuyor zaten," diyor.

About, "Onu taşımalıyız," diyor. "Buradan ayrılmalıyız. Hemen. En gencimiz sizsiniz, Mr. Dyer. Bana kalırsa en güçlümüz de. Önce siz taşıyın. Sonra sırayla taşırız. Allez!"¹

Dyer, kadını kollarına alıyor. Kadın başını huzurla onun omzuna yaslıyor. Ormandan tek sıra halinde çıkıyorlar. Arada sırada çok uzaktan bir köpeğin, hatta belki de bir kurdun uluması duyuluyor. Papaz titriyor, paltosunun eksikliğini hissediyor; aniden üzerine bir bitkinlik çöküyor. Ay gökyüzünde, alçaktan kayıyor. Papaz, olan biteni tam olarak açıklayamıyor; tek bildiği, böyle bir şey yaşanmış olduğu. İşlerin ne yönde değiştiğini tam anlamıyla bilemese de, bir şeylerin değiştiğini hissediyor. James Dyer'ın kadını manastıra taşımada yardıma ihtiyaç duymamasına memnun oluyor.

1 (Fr.) Gidelim! (ç.n.)

Kadın –çünkü Papaz ona hamisi Mary Hallam’ın adından esinlenerek Mary adını verene kadar ona nasıl sesleneceklerini bilemiyorlar– şimdi kendi giysilerini giymiş, onların üstüne de Mrs. Featherstone’a ait kızıl kahve yün bir pelerin geçirmiş. Kapüşonunun altından, arabacının çantaları ve kutuları, Mami Sylvie’nin arkasındaki sepete kaldırıp yerleştirmesini izliyor. Atlar, uzun süre kapalı kaldıkları için yerlerinde duramıyorlar, başlarını aşağı yukarı sallıyorlar, karı eşeliyorlar. Arabacı, kızak ayaklarını son kez kontrol ediyor, suratını ekşitiyor, başını iki yana sallıyor. Manastırın kapısından çıkan Papaz Lestrade hanımlara nasıl olduklarını, St. Petersburg’a kızakla gitme işinin hoşlarına gidip gitmediğini soruyor. Mrs. Featherstone oradan ne yolla olursa olsun ayrılmaktan mutluluk duyacağını, onu dünyanın daha medeni bir yerine götürecekse, bir eşiğin tepesinde bile yolculuk yapabileceğini beyan ediyor.

Papaz ellerini ovuşturuyor, kısa bir an için şu anda eldivenlerini kimin giymekte olduğunu düşünüyor, ardından hanımların arabaya binmesine yardım ediyor. Featherstone, içi kürklü paltosuyla çıkıyor.

“Eee, Featherstone. Sizce kızak sorunsuz yol alacak mı?”

“Aksi takdirde Tanrı yardımcımız olsun. Kadını yanımıza almanın akıllıca olduğundan hâlâ emin misiniz?”

“Bence bunu yapmak görevimiz.”

“Demek istediğim, onu arayanların geçerli bir nedeni olabilir. Ona yardım etmemizi hoş karşılamayabilirler.”

“Bundan haberleri olmamasını umuyorum.”

“Doktor da bizimle geldiği için içerisi şimdi çok sıkışık olacak.”

“Biraz daha rahat edebilmek için onları geride bırakır mıydınız, Mr. Featherstone?”

James Dyer çıkıyor, üzerinde kahverengi bir ceket ve pantolon, uzun, gri bir palto var. Önce gökyüzüne, ardından arabaya bakıyor. Papaz, “Yaralı arabacının durumundan memnun musunuz, Doktor?” diyor. “Bence bu sabah acısı neredeyse dinmiş gibiydi.”

Dyer başını sallıyor. “Ölüm tehlikesini atlattı.” Papazın omzunun üzerinden, arabanın açık kapısından içeri bakıyor. Featherstone arabaya girmiş, öne eğilmiş, karısıyla konuşuyor. Kadın aralarında oturuyor.

Dyer’in nereye baktığını gören Papaz, “Donmak üzereyken kurtarılmış gibi görünmüyor. Onun için en iyisi neyse, onu yapmalıyız. Onu St. Petersburg’a götüremeyiz,” diyor.

“Ne yapmayı planlıyorsunuz, Peder?” diye soruyor Dyer. “Onu bir manastıra mı yerleştireceksiniz?” Gülüyor, daha doğrusu burnundan gülmeye benzer bir homurtu çıkarıyor. “O dişleri nasıl açıklayacaksınız? Dövmeleri?”

Papaz, “Dövmeleri unutmuştum,” diyor.

Mösyö About manastırdan çıkıyor, derin derin nefes alıyor. “Tout est prêt?”¹

“Araba hareket etmek için bizi bekliyor.”

Yaşlı keşiş elini kaldırıyor; onları kutsuyor.

Araba sallanıyor, ardından öne doğru, sarsıntısız bir biçimde kaymaya başlıyor.

About, “Tek eksikimiz çanlar,” diyor. “Çın çın çın!”

Ponko onların yanı sıra koşuyor, Mami Sylvie de onu geride bırakana kadar düşe kalka koşuyor; sonunda karların

1 (Fr.) Her şey hazır mı? (ç.n.)

içinde diz çökmüş, araba dünyadaki tek ve en son dostlarını alıp götürüyormuş gibi el sallıyor.

Mrs. Featherstone sağ pencerenin kenarında oturmuş, kızakların arkada bıraktığı pürüzsüz, yay şeklindeki izlere bakıyor. Kocasını yanında oturuyor, onun yanında da Mary. Mösyö About, Mrs. Featherstone'un karşısında oturuyor (onun manzarası da, el değmemiş bir düzlük, kısmen atlardan biri ve ana kızıağın ayağından püsküren karlar). Onun yanında, elinde bir kitapla oturan Papaz Lestrade, arada sırada pencerelerden birinden manzaraya bakıyor ve tutulmasın diye sırtını esnetiyor. Papaz'ın sağında ise James Dyer oturuyor; ayaklarına ve camdan dışarı bakıyor, sık sık da karşısında oturan kadını ilgiyle, çekinmeksizin inceliyor.

Kızakla iki gün kaydıktan sonra Riga'ya varıyorlar. Kale-nin gölgesindeki bir handa kalıyorlar. Featherstone'lar, About ve Papaz iki odayı paylaşıyorlar. Dyer ve Mary'nin, ücreti Mösyö About tarafından ödenen iki ayrı odası var. Kendilerine yaban domuzundan bir ziyafet çekiyorlar. Dyer bir İngiliz tüccar buluyor ve ona St. Petersburg'a giden İngiliz doktorlar hakkında herhangi bir şey duyup duymadığını soruyor. Tüccar, hiçbir şey duymadığını söylüyor. Letonyalı eşi de başını hayır anlamında sallıyor. Artık Riga'dan öyle çok insan gelip geçiyor ki. Berlin'den bile fazla. Londra'dan bile fazla!

Ertesi sabah atları değiştiren grup, soğuk arabalarına erkenden, ellerinde dürümler, baharatlı sosisler ve haşlanmış yumurtalarla biniyorlar. Mary hâlâ onlarla birlikte. Kimse itiraz etmiyor. Featherstone bile ona gülümsüyor ve bir yumurta da ona soyarak ikram ediyor. Kuzeye, Valga'ya doğru yol alıyorlar. Papaz, *Candide*'in son sayfalarına notlar alıyor ve eskizler çiziyor.

22 Ksm. Yolculuk *çetin*, ancak kızakla daha kly. Bgn kar hafif. Tüy gibi. Gök odun külü renginde. Öğ. sonra – Bn F. kusuyor, yüzü kireç gibi. Duruyoruz. M. ellerini onun gözlerine bastırıyor. Bn F. rahatlyr. İçerisi fena kokuyr ama pncr açamayacak kdr soğuk. Pek konuşmuyoruz.

23 Ksm. Jms Dyer – zaman zaman ne yaptığını bilmez halde. Kendi kafasını diken, arbcnn kolunu kesen adam değil. Srkli M. 'ye bakıyor. Ona âşık olduğunu sanmıyorm, ama kadın onu etkiliyor. About da hemfikir. Durumu eğlenceli buluyor. About imparatoriçe ve atı arasında geçen uygnsz bir hky anlattı. Bn F. çok fazla gülüyor. Sırtım Paris'ten beri hiç olmadığı kdr iyi. M. tek söz etmiyor, en azından benim yanımda. Bugün gnbatımında bir ayı gördm galiba.

Yolda bir süvari birliğini gçtik. Kmtn içeri baktı ve bizi selamladı. Hoş adam. Ynğında zarif bir yara vardı.

24 Ksm. Dün gece Pskov'a vardk. Kale ve kiliseler. Çimlenmiş tahıl suyundan yapılan ilk Kvas'ımı içtim. Susuzluğa birebir. Novgorod'a gitmeyeceğiz. Orayı görmeyi umuyorduk. Narva'ya doğru Peipus Gölü'nün kıyısından geçeceğiz. Snra Finlandiya Körfezi'ne çıkacağız ve hedefimize çok yklşmış olcğız. Huzursuz görünen D. dışında herkesin keyfi yerinde. M. kendi dünyasında. Gözleri – insn onun gözlerine bakınca thf bir hisse kplyor. Uğursuz bir şeyden söz etmyrm, yüzünde kötücül bir şey yok. Aşağıda: Peipus Gölü'nün eskizi.

25 Ksm. Körfezin beyaz kumlarında yürüdük. Yaşasın! Karşı yaka Helsinki. D. 'ye yarışı kazanacağından emin olup olmdğın sordum. Felemenkçe konuşmuşum gibi cevap vermedi. M. acaba onun hkknda ne düşünüyor. Onu bulan, taşıyan D. idi. Onu

karım olarak hayal bile edemyrm! Brrr. Körfeze doğru yol alan bir İng. gemisi gördük. İlkhr öncesi son gemi sanırım. Arabaya dönerken D.'nin topalladığını fark ettim. Sorunca, neden olduğunu bilmiyorum dedi, sonra düştüm dedi; tuhaf, çünkü arazi dümdüz.

26 Ksm. Dn gece çok içtik ve bugn arabada çok sessizdik. Partimizde D. neredeyse insanca döndü. Kız kardeşinden ve ona nasıl haksızlık yaptığndan söz etti. Bu ruh halinde olduğunu gören A. onu sıkıştırdı: Anneniz babanız kim, Beyefendi? D. başını salladı. Gummer dostunuz mydu? D., bir zamanlar öyleydi, dedi. G.'nin bir zamanlar ona kötü davrandığını, ama sonrasında onun G.'ye kötü döndüğünü ve bzn bundan pişman olduğunu. Bir anısı onu huzursuz ediyor gibiydi. İçtğm Baküs içkisi yüzünden açık saçık bir rüya gördüm. Kim hakkında olduğunu yazmayacağım. Utanç vericiydi, yine de çok hoştu. Aşağı kahvaltıya indiğimde, M.'yi bir gece önce bizi korkutan saldırgan bir tazykla bankta otururken gördüm. Ayaklarının dibinde yavru bir köpek gibi uyuyordu. Başım bgn zonkluyor. M.'den başıma masaj ypmısnı istesem diyorum, ancak uygun olmaz. Aşağıda karşımda oturmuş, körük gibi hırıldayan Mr. F.'nin bir resmi var.

27 Ksm. Bu gece hedefimize varıyoruz – atlar, kızak ve yollar bir sorun çıkartmazsa. Tanrı'ya ve hizmetkârı M. About'ya şükürler olsun. Onunla konuşmadım, ancak deist, agnostik filan olduğunu sanıyorum. Sorun dğl. Bnm dostum o. Bu yolclk olmasaydı, aylarımı ya da yıllarımı sürnrk geçerbldm. İnsan ne yapacağını bilemediğinde, harekt etmeli. Aptalca davrandım, anck kndmi affediyrm ve bu tökezlemenin ardından daha iyi rehberlik yapacağımı bildiğimden içim rht. Diddy'yi özledim. Cow'u ve Leydi H.'yi, kışın bile huzur veren bahçemi de. F.'leri hr zmn sevgiyle anacağım, ancak İngiltere'de görüşmycğz, bundan emnm. D.'yi de St. Ps'tan sonra görmycgm. M.yi de öyle. Onu rahat brakrlar umarım. Her

zamn cahillerin önyrgısını uyandıracak bir tip. Bu, dişlerinin bir resmi. Bu sabah, beni mutlu eden altın rengi kocaman bir kaka yaptım. D.'nin biraz deli olduğunu düşünmeye başlıyorum. Umarım değildir. Belki nedeni yalnızca psikik bir hastalığın – hatta aşkın başlangıcıdır! Delilikten korktuğum kadar hiçbir şeyden korkmam. Onun o kapkara kantlrını kaç kişi hissetmiştir kimbilir. Delilik, kesinlikle ölmeden lanetlenmektir.

Kente gece giriyorlar. Sokaklarda mangallar yanıyor, Droski¹ arabacıları ısınmak için kollarına vuruyorlar ve Mösyö About, İngiliz elçinin adresini sorarken, alevleri yansıtan gözleriyle onu izliyorlar. Parmaklarıyla gidecekleri yönü gösteriyorlar, çakıtaşlarının birbirine sürtmesine benzer seslerle bezeli bir dilde bir şeyler söylüyorlar. Mami Sylvie kentin sokaklarında takır tukur ilerliyor; Neva'nın üstünde, buzdan sırtında ışıklar yansıyor ve daha zengince birkaç evin uzun çift kanatlı pencerelerinde, içeride dans edenlerin gölgelerini görüyorlar. Görünüşe bakılırsa, sarayların, köşklarlerin, çan kuleleri altın tepelikli kiliselerin arasında ve arkasında ahşap gecekondu mahalleleri, boş araziler uzanıyor. Hava bataklık, ırmak ve kış kokuyor.

Elçinin evinde bir kutlama var; kentin her yerinde kutlamalar yapılıyor. Arabadan her yanı tutulmuş bir halde inen

1 Özellikle Rusya'da kullanılmış olan iki ya da dört tekerlekli üstü açık at arabası. (ç.n.)

Papaz, "Burada sokakta öylece dikilirseniz, çevreden gelen şampanya patlatma seslerinden başka bir şey duyamazsınız!" diyor.

Hizmetliler onları girişe alıyor; Kral III. George'un portresinin altında durup parmak uçlarına hohluyor ve akan burunlarını siliyorlar. Elçi merdivenin başında beliriyor. Son lokması hâlâ ağzında. Peçetesi boynuna takılı duruyor.

"Size nasıl yardımcı olabilirim?"

Dyer'in cevap vermesini, kendisini tanıtmasını bekliyorlar. Dyer'dan ses çıkmayınca Papaz eliyle onu işaret ediyor. "Bu, Dr. Dyer, beyefendi. İngiltere'den geliyor."

"Dyer mı? Bir doktor demek?"

About, "İmparatoriçeye aşı yapmaya geldi," diyor.

"Demek öyle? Evet. Elbette. Hay aksi. O zaman bir an evvel gidelim. İzin verin ceketimi değiştireyim. Buna biraz şarap döküldü de."

Kayboluyor, on dakika sonra yeniden beliriyor, bir hizmetlisine seslenerek çevik adımlarla merdivenden iniyor. "Yolculuğunuz nasıl geçti? Tatsız bir şeyle karşılaşmadınız umarım. Bir şeyler yediniz mi? İngiltere'den yeni bir haber var mı? Sanırım İngiltere'nin yağmurunu yeniden hissedebilmek için bir kolumu seve seve feda edebilirim. Yukarıda Nikita Panin'in metresiyle iki Kazak generali ağırılıyorum. Bilirsiniz, masada onlardan daha fazla içebildiğinizi göstermeniz gerekir. Umarım biz saraydayken kadına tecavüz etmezler."

Mrs. Featherstone'un etekleri tutuşuyor: "Üstümüzü değiştirsek daha iyi olmaz mı?"

"Yok canım. Artık her şey resmiyetten oldukça uzak. Büyük Petro zamanındaki gibi değil. Her neyse, imparatoriçe yabancıları sever. Fransızca konuşmak en iyisi, ancak İngilizce de kabul edilebilir. Fransızca biliyor musunuz, Doktor?"

Dyer başını iki yana sallıyor.

Elçi, “Önemli değil,” diyor. “Ben size çevirmenlik yaparım. Sarayda Rusça hiç konuşulmaz. Hizmetlilerin bulunduğu kısımlar dışında. Varsa yoksa Fransızca, Fransız görgü kuralları, Fransız modası. Biz bunu, ayının sırtındaki maymun olarak tanımlıyoruz. İlginç değil mi? İşte kızaklı arabamız. Herkes binsin. Bu kürkler kurt derisinden. Adınız neydi?”

“James Dyer.”

“Sanırım Millionaya’da sizin için yerimiz var. Orada sizlere iyi bakarlar. Saraya giderken yolumuzun üstünde.”

Soğuk hava gözlerini yaşırtıyor. Sürücü haykırıyor ve kırbacını midillilerin üzerinde şaklatıyor. Elçi uyuyakalıyor. Papaz, Dyer neden ilk gelenin kendisi olup olmadığını sormadı, yoksa gerçeği öğrenmekten korkuyor mu? İsteseydi, Elçi ona bu bilgiyi verirdi. Bir şeyler söylerdi.

Atlar karı toynaklıyor, dönüyorlar. Sağ taraflarında ırmağın dondurucu damarı, sollarında Amsterdam, Venedik, Atina uzanıyor. Kurt kürkü altında sıcacık oturan Papaz, olan bitenin tuhaflığı karşısında sırtarak kentin sulara batmamasının ne kadar da inanılmaz olduğunu düşünüyor. Ancak tüm ağırlığına karşın, burası yalnızca bir kent dekoru, inanılması güç bir tiyatro oyununun devasa sahnesi gibi duruyor. Burada bulunmasının herhangi bir nedeni yokmuş gibi görünüyor.

“Saray şurası mı yoksa?” diye haykırıyor Mrs. Featherstone, ileriye göstererek.

“Aman Tanrım!” diyor Featherstone. “Burada Bristol’ı baştan sona aydınlatmaya yetecek kadar çok mum var.”

About gülüyor. “Sonunda sizi etkilemeyi başardık! Ama bunun için epey yol kat etmemiz gerekti.”

Saray onları yutuyor. Elçi, “Yanımdan uzaklaşmayın, lütfen!” diyor. “Bir seferinde bir kontun en küçük oğlunu burada kaybettim ve onu bir daha hiç görmedim.”

Ayakkabılarında elmaslar olan iki adam, merdivenin dibinde g re iyorlar. Gezg nler, çok sayıda aynadan, kızarmış yüzlerinin yansımalarına göz atarak basamakları tırmanıyorlar. About, “İnsan bu sıcakta portakal bile yetiştirebilir!” diyor. Bir mermer sütunun dibine   emelm  altı Kalmuk kadını, yabancıların geçişini izliyor. İçlerinden biri Mary’yi işaret ediyor; diğerleri bakışlarını indirip bir şeyler mırıldanıyorlar. Kara gözlü, teni bir elmanınki gibi gergin bir Moğol subay, elçiye başıyla selam veriyor. Elçi eldivenlerini sallıyor, uyuyan bir çift av köpeğinin üstünden atlıyor ve bir sonraki merdiveni tırmanmaya ba lıyor. Papazın elbisesinin koluna bir parça erimiş mum damlıyor. Dyer yanında yürüyor. Ne kadar da solgun görünüyor. Bacağı yeniden sorun çıkartıyor belli ki.

“Koluma girin, Doktor. Yoksa  u adam gibi biz de kaybolaca ız!”

Hizmetliler, ellerinde tepsilerle yanlarından aceleyle geçiyorlar; so usun diye kara gömülmüş şişelerin üstünde, kar taneleri parıldıyor. Hizmetlilerden biri, yavru bir domuz kadar iri bir balık taşıyor, ayağı kayınca tepsi elinden fırlıyor ve balık, sarı havanın derinliklerine dalıyor. Elçi, içeride yüz, iki yüz hanım ve beyin oturmuş, iskambil oynadığı bir odanın kapısının yanında şekerlenmiş g l yaprakları yiyen bir çocuğa yolu soruyor. Kız, “Tout droit,”¹ diyor. Elçi kızı öpüyor, arkasına bakmadan diğerlerine, onu izlemeleri için elini sallayarak iskambil masalarının arasına dalıyor. Duvarlarda, hantal, altın varaklı çerçeveler içinde, başka bir dünyaya ait pahalı ve i erdekilerce yok sayılan tablolar asılı. Kıp kırmızı kollar, bacaklar, kan revan içinde kalmış kahramanlar; koruyucu melekleriyle, hiç gülümsemeyen prensler; arkadaki bir pencereden görünen, sıcak kahverengi tepeler, Toskana’nın kırmızı kiremitleri.

1 (Fr.) Dosdoğru karşıda ( .n.)

Gölge ya da Boston oyunlara dalmış masaların birinde, pudralanmış bir yüz yeni gelenlere bakıyor, sırtıyor, bir şeyler fısıldıyor, sonra ilgisini kaybedip yeniden iskambil oyununa dönüyor.

Odada, oyuncuların atıştırması için kurulmuş masalar var. Volga'dan çuka balığı, Archangelsk'den dana eti, Ukrayna'dan sığır eti, Bohemya'dan sülün. Sürahi sürahi buz gibi gluckwa, arpa ya da badem çeşnili ratafi. Masanın sonuna ulaşan elçi, "Bu kavunlar," diyor, "Bukovina'dan geliyor." Bir havyar kâsesine parmağını daldırıyor, parlak yumurtaları yalıyor, sonra bir uşağı çağırıyor; uşak kayboluyor, ardından geri dönüyor.

Elçi, "Şimdi içeri girebiliriz," diyor. "İlgi çekici olmaya çalışın."

Papaz'a, bir opera topluluğunun prova odasına girmişler gibi geliyor, ancak burada altın boyanmamış ve gerçek, elmas camlar da öyle. Geçmiş oldukları tüm odalar gibi bu da şişkin keseleriyle Avrupa'yı taramış Rus temsilcilerin satın aldığı ürünlerle fazlasıyla kalabalık, fazlasıyla aydınlık, fazlasıyla süslü. Her biri tek başına olağanüstü görünecek çok sayıda ince zevk ürünü eşya bir araya toplanmış. Hepsi böyle bir arada olunca, bir Moğol Hanı'nın savaş ganimeti ya da gücü temsil eden oyuncaklar gibi duruyorlar.

Odanın ortasında, bilardo masasına eğilmiş bir kadın var. Atışını yaptığında, fildişi toptan tok bir ses geliyor, ardından başını kaldırıp yabancılara bakıyor; mavi gözleri, mavi bakışları her birinin yüzünde ayrı ayrı geziyor.

Odadaki konuşmaların, nazik ve hoyrat kahkahaların içinden, İngiliz olduğu açıkça belli, bu odaya ait olmayan yabancı bir ses de duyuluyor.

"...Her üç gecede bir, yatmadan önce beş yüz miligram Kalomel, evet, ayrıca beş yüz miligram yengeç kısıkağı..."

Masadaki kadın Fransızca'yı Alman aksanıyla konuşuyor. "Bana bu gece kimleri getirdiniz?" diye soruyor.

Elçi kahramanca eğilerek selam veriyor. "İmparatoriçe Hazretleri, size İngiltere'den Dr. Dyer'ı getirdim. Dr. Dyer'ı ve arkadaşlarını," diyor.

Dyer öne bir adım atıyor ve eğiliyor. İmparatoriçe ezberlemiş olduğu belli, İngilizce bir cümleyle, "Bu kadar uzaktan gelerek bizi varlığınızla onurlandırdınız. Sizi kentimizde ağırlamaktan mutluluk duyarız," diyor.

Kamburların, canı sıkılmış cücelerin, nedimelerin, yatak odasına kabul edilen beylerin arkasında bir yerlerde, İngiliz adam konuşmaya devam ediyor.

"Ardından sekiz miligram potasyum tartarat, uyandıktan hemen sonra da Glauber tuzlarından bir doz tavsiye ederim..."

İmparatoriçe dönüyor, kalabalık yarıyor. Papaz kimi göreceklere önceden tahmin etmiş gibi; bu sesi daha önce Brüksel'de de duymuştu. Şık ve şişman Dr. Dimsdale, imparatoriçenin yanına kayar gibi yanaşıyor; şimdiden imparatoriçenin gözdesi olmuş. Odadakiler suspus, onları seyrediyor. Kasvetli takım elbiseler içindeki yabancı beyler birbirlerine uzun uzun, zekâ fışkıran bakışlarla bakıyorlar. Dimsdale'in gözlerinde, kazandığı zaferden hoşnut, soğuk bir ifade var; James Dyer'da ise, yaşamına rehberlik eden dehası ona aniden, açıklanması güç bir biçimde ihanet etmiş gibi, durumu anlayamadığını belli eden bir ifade.

Biri kıkırdıyor. Dimsdale, okul seviyesinde bir Fransızca'yı, "Peki, Glauber tuzları hakkında sizin düşünceniz nedir, Mr. Dyer?" diyor.

İmparatoriçe alkışlıyor; odadaki herkes alkışlıyor. Sanki saray daha önce hiç böyle zekice bir soruyla, böyle göz kamaştırıcı bir zekâ örneğiyle karşılaşmamış gibi...

“O da nedir? Güneş Sistemi modeli, değil mi?”

“Evet.”

“Buna çok düşkün olmalısınız, Doktor, onca yol yanınızda taşımışsınız.”

“Yıllardır yanımda taşıyım.”

“Büyüleyici bir parça. Sanırım bu Güneş, bunlar da gezegenler?”

Oda loş bir ışıkla aydınlatılmış. James Dyer pencerenin yanında, Güneş Sistemi modeli de yanındaki masanın üstünde. Pencerenin kepenkleri açık. Kar atıştırıyor. Aşağıdaki sokakta, kızaklar ve arabalar, Kış Sarayı’ndan gelen son iskambil oyuncularını, eğlence düşkünlerini evlerine taşıyor.

“Hizmetçi kız odanızdaki sobayı yaktı sanırım, Doktor.”

Cevap yok. Papaz, burada kalırsam onu iyice sinirlendireceğim; en iyisi bırakayım, yaşadığı düş kırıklığını kendi başına sindirsin,” diye düşünüyor.

Kapıya doğru yürüyor, ardından, avutma güdüsünü bastırmayarak, “Elçi, burada gerçekten yetenekli bir adamın yapabileceği birçok şey olduğu konusunda bana güvence verdi. Birçok şey. Yolculuğunuzun tamamıyla boşa gitmiş olduğu düşüncesine kapılmayacağınızı umarım.”

Odanın diğer ucunda bir hareketlenme oluyor. Mary. Mary’nin ona bakıp bakmadığından emin olamıyor; ışık çok

zayıf, gözleri çok yorgun. Ancak odadan çıkması gerektiğini gayet net anlıyor.

“İyi geceler o zaman. Her ikinize de.”

Pek de anlayamadığı bir nedenle, sıkıntılı bir ruh hali içinde odasına gidiyor. Kendisini umursamayan bu huysuz adama neden bu kadar çok acıyor?

Soyunuyor, odunla ısıtılmış odada bir an cırılçıplak kalıyor, ardından geceliğini, sivri uçlu gece takkesini, bir çift kalın yün çorabı üzerine geçiriyor. Yatağa uzandığında dua ediyor; şimdi ona önemsiz görünen bir suskunluk döneminden sonra yeniden döndüğü bir alışkanlık bu. Dyer için, kendi için, sevdikleri için bir çocuk gibi dua ediyor. Mumu söndürüyor. Karanlığın birden bastırırvermesi ne tuhaf. Işık varken nerede peki bu karanlık?

Featherstone'lar, Mösyö About ve Papaz Lestrade, iki ayrı kızaklı at arabasına binerek, imparatoriçeye ait bir ayıyla köpeklerin dövüşünü izlemeye gidiyorlar. Ayı, iki köpeği öldürüyor. Köpeklerin yüzünde, yalnızca her şey sona ermek üzereyken kendine acıyan bir ifade beliriyor. Bir adam onların leşlerini kaldırmak üzere içeri giriyor. Ayı uzaklaştırılıyor ve yaralarını yalamaya başlıyor. Hava eksi on beş derece. Sürücülerin nefesleri sakallarında donuyor.

Prenses D.'de öğle yemeği. Soğuk çorba, havyar ve postilla. Hanımlar merdivenden yukarı hizmetliler tarafından

taşınıyor. Mösyö About, tuttuğu bahis sonucu, bir şişe şampanyayı bir dikişte içiyor. Penses, Papaz'a, "İngiliz doktorlardan biriyle gelmemiş miydiniz?" diye soruyor.

"Evet, efendim, ancak kendisi biraz rahatsız."

Ayrılırken Papaz, pensenin elini öpüyor. Penses, "Bura-ya her gün gelmelisiniz," diyor.

Bootle adında bir adam onları Newski pazarına götürüyor. Etler donmuş, taş gibi. Bootle, Dyer'in durumunu soruyor. Papaz, "Bugün dışarı çıkmayacak," diyor.

"Hasta mı yoksa?"

"Yol yorgunu."

"Peki ya kadın?"

Yalnız kaldıklarında About, Bootle'in bir casus olduğunu söylüyor. "St. Petersburg casuslarla dolu," diyor.

Bootle onları hamama götürüyor. Özel oda bir ruble, halka açık alanda yıkanmak ise beş kopek. "Birbirimizi kaybetmeyelim!" diyor Mösyö About. James Dyer da onlarla birlikte. Soyunduklarında, Papaz, Dyer'in sırtında kırbaç izi gibi on kadar kırmızı iz, göğsünde ve bacaklarında benek benek morluklar görüyor. Ayrıca ellerinde, dikenlerin arasından bir şey almaya çalışmış gibi izler var. About tedirgin oluyor, güceniyor. Papazın duyabileceği kadar yüksek bir sesle, "Bu kadarı da fazla. Çok fazla," diyor. Gün berbat oluyor.

Maceranın sonuna yaklaşıyorlar. Bu maceranın. About oyuncaklarını imparatoriçenin temsilcilerinden birine satmış. İmparatoriçenin çok memnun kaldığı öğreniliyor. İyi bir ücret ödediği de. About, bunların saray halkını bir hafta kadar eğlendireceğini, ardından kutularına geri konup unutulacağını söylüyor. Önemli de değil. Oyuncakların yazgısı bu. İmparatoriçenin kendisi bile aynı yazgıya tabi! Unutulmak. About bardakları dolduruyor. Dairede, akşam vakti.

Papaz ve About salonda yalnızlar. James Dyer ve Mary bir başka yerdeler, Featherstone'lar da başka bir yerde. Sobalar tıslıyor: Sağlam Rus sobaları bunlar, İngiltere'de böylesi yok. Papaz, yeni yıl gelmeden, evde olabilirim diye düşünüyor. Taze bir başlangıç. Ev.

About yanına geliyor, gülümsüyor, koluna girerek, "Gelecek hafta başında Varşova'ya gidiyorum," diyor. "Oradan da olabildiğince çabuk Paris'e geçeceğim. Benimle gelin. Artık sizsiz seyahat etmeyi düşünemiyorum bile."

Papaz, "Doktor'u da yanımıza alabilir miyiz?" diye soruyor. "Ve kadından ayrılmak istemezse, kadını da?"

About, "Neden olmasın?" diyor.

Ertesi gün yeniden saraya gidiyorlar, ancak imparatoriçe sarayda değil. Orada yalnızca kendileri gibi, boş koridorlarda dolaşan, alçak sesle sohbet eden ziyaretçiler var. İskambil oyunu masalarında oyuncular ya da ellerinde şampanyalarla koşuşturan hizmetliler yok. Hizmetliler merdivenlerde oturmuş, mutfaktan çaldıklarını yiyip içiyorlar. Yalnızca birkaç lamba yakılmış. İçerisi soğuk, yankılı. Muhteşem bir kışlaya benziyor.

Millionaya'da, tavra ve Loo oynuyorlar, kahve ve şarap içiyorlar. Papaz geceyarısı izin istiyor, odasına çekiliyor, tüylü kalemını ve boynuzdan mürekkep kabını çıkarıyor, kalemin ucunu çakısıyla sivriltiliyor, mürekkebe batırıyor, siliyor, yeniden batırıyor ve kız kardeşine bir mektup daha yazmaya başlıyor.

Papaz Jls Lestrade'dan, Miss Dido Lestrade'a

St. Petersburg, 9 Aralık 1767

Sevgili Dido,

Sana bu kez, İngiltere'ye döneceğimi bildirmek için yazıyorum ve bu mektup eline ulaşmadan varmış bile olabilirim. M. About'yla

Varşova'ya gidip Paris'e döneceğim, oradan da eve geçeceğim. Yeniden sizlerin arasında olmaya nasıl can attığımı bilemezsin. Buraya geldiğim için pişman olduğumdan değil. Rus İmparatoricesiyle tanıştığını söylemek herkese nasip olmaz. Zavallı yaralı arabacının nasıl olduğunu gerçekten merak ediyorum; belki de dönüş yolunda onunla ilgili bir şeyler öğreniriz. Yakında dağılacak olan grubumuzda, Dr. Dimsdale'in kendisini yenmiş olmasını bir türlü hazmedemeyen Dr. Dyer dışında herkes iyi.

Burası insanı hayrete düşürecek kadar soğuk, ancak nasıl ısınacıklarını iyi biliyorlar ve burada evde olduğundan fazla üşümüyorum.

Son mektubumdan bu yana neler yaptığımı anlatayım...

Kalemini masaya koyuyor. Mektup yarın sabahı bekleyebilir. Yüzündeki birkaç günlük sakalı ovuşturuyor. Bir zamanlar günde üç kez tıraş olan birini tanımıştı; kimdi bu yahu? Collins mi? Johnstone mu? Üniversiteden biri mi? Paston mı?

Aklına küçük afyon piposu geliyor ve kutuyu, çantasının dibinde buluyor. Bunu ilk kez, geçmeyen öksürüğünü geçirsin diye içmişti; yıllar sonra öğrenciykense, içtiğinde gördüğü rüyalar için, bir de harçlığının tamamen tükendiği, afyon almanın yemek almaktan daha ucuz ve daha hoş olduğu zamanlarda kullanmıştı. Buna o kadar da bağımlı sayılmaz; Dido ondan fazla içiyor. Koltuğa oturup afyon tüttürüyor ve dumanı, ciğerlerinin ta içine kadar çekiyor. Ağzı kuruyor. Yüzüne bir gülümseme yayılıyor. Yarın bunun bedelini dermansızlık, kabızlık ve belki de baş ağrısıyla ödeyeceğini biliyor. Gülümsemesi iyice genişliyor. Yarının işini yarına bırakmalı. Hem, yarına çıkacaklar mı bakalım?

İşi bittiğinde pipoyu dikkatle kutunun üstüne koyuyor ve boğazını birazcık şarapla yumuşatmak için dışarı çıkıyor.

Eline bir mum alıyor; gölgesi duvarda, gri, hantal bir yelken gibi hareket ediyor. Şarap sürahesi oturma odasındaki masanın üstünde bıraktıkları yerde. Kirli bardaklardan birini alıyor, kokluyor, buna azıcık şarap koyup ağzını çalkaladıktan sonra şarabı yutuyor.

Dışarı çıktığında, James Dyer'ın kapısının önünde, kordorda, başka bir ışığın titreştiğini görüyor. Orada duran da kim? Gözlerini kısıyor ve bunun hizmetçi kız Zaira olduğunu çıkarıyor. Daha önce kızın bembeyaz teniyle hoş bir tezat oluşturan simsiyah saçlarının ne kadar güzel olduğunu fark etmediğini düşünerek, ona doğru yürüyor. Yaklaştığında, kızın kendisine dönmesini bekliyor; onu ürkütmek istemiyor, oysa kız, gözlerini Dyer'ın odasına dikmiş, öylece duruyor. Kızın yüzündeki ifadeyi görünce, odasından çıkmamış olmayı diliyor. Kızın gördüğü her neyse, bununla herhangi bir ilişkisi olsun istemiyor. Kızın adını fısıldayınca, Zaira onun koluna yapışıp hissettiği dehşeti ona bulaştırıyor. Dyer yataкта, gözleri kapalı, sırtüstü yatıyor. Mary onun başucunda duruyor. Papaz konuşmak üzere ağzını açıyor, ancak Mary başını kaldırıp ona bakarak, onu susturuyor. Papaz bir an için Dyer'ın ölmüş olabileceğini düşünüyor, ancak göğsünün inip kalktığını, kalbinin üstündeki derinin hafifçe kabardığını görüyor. Zaira korkuyla inliyor. Bacaklarından aşağı yere akan idrarın sesi duyuluyor. Papaz öne doğru tek bir adım atıyor, duruyor. Oda mühürlenmiş gibi. Burada, hakkında hiçbir şey bilmediği güçler, kendisinininkinden çok daha güçlü bir büyü söz konusu. Mary'yi önlemesi olanaksız. Mary'nin ellerinden biri, Dyer'ın göğsünün içinde; Mary diğerini de daldırıp bir şeyler yapıyor. Kan yok; Dyer'ın eti, su gibi, kum gibi ayrılıyor. Mary'nin kolları titriyor; yüzü, esrarlı görevini yerine getirirken harcadığı çabayla gerilmiş durumda. Dyer hareket etmiyor, yalnızca, arada sırada bir

düş görüyormuş gibi içini çekiyor. Mary, işini bitirdiğinde, koltuğa yığılıyor; başı göğsüne düşüyor, omuzları çöküyor. Oda birden sakin, sıradan bir odaya dönüşüyor. Yatakta yatan bir adamın ve onun yatağının yanındaki sandalyede uyuyakalmış bir kadının bulunduğu bir oda. Papaz odaya giriyor, mumunu komodinin üstüne koyuyor, Dyer'ın geceliğinin düğmelerini ilikliyor, üstünü örtüyor. Zaira onu izliyor. Acaba zavallı kız ondan da korkuyor mudur? Kızı elinden tutup hızla odadan uzaklaştırıyor.

ALTINCI BÖLÜM

Uyanmadan önceki an, derin bir uçurumdan düşen bir insan, kayalar üzerinde takla atarken ne hissediyorsa ona benzer, anlık bir esrime, bir dehşet patlaması hissediyor. Ya da bir idam mahkûmunun, celladın tekmesiyle birlikte, izleyicilerin sessizliğiyle sarmalanmış olarak sonsuzluğa düşerken hissettiğine benzer bir his. Her şeyi görüyor, her şeyi tüm netliğiyle, sakince sakın algılıyor. Ardından rüzgâr başının üzerinde dalga dalga kırılıyor. Hafif bir çığlık duyuluyor.

James Dyer ölüyor. Ardından cehennemde uyanıyor.

İlk başta tek arzusu, yataktaki yangından kaçmak oluyor. Sonra zemindeki yangından kaçmak. Sonra havadaki yangından kaçmak. Kapıya doğru yalpalayarak ulaşana kadar yangının kendi içinde olduğunu, kendi bedeninin bir alev topu olduğunu fark etmiyor. Kapıya vardığında, alevlerden yalnızca kendinden kaçarak kurtulabileceğini anlıyor. Çantasında neşterler var; henüz neşterlerden korkmuyor. Joshua gibi, dayanılmaz susuzluğunu bir usturayla dindirebileceğini düşünüyor. El yordamıyla çantasını arıyor, bulamıyor; gözleri adeta kör, ne çantasını ne de ellerini görebiliyor. Tek gördüğü, kepenklerden birinin açık olduğu noktada daha açık renkte bir karanlık parçası. Diğer kepenkleri de açıyor, pencere kilidinin dilini beceriksizce yuvasından çıkarmaya çalışıyor. Kulağına kendi hıçkırıkları geliyor. Kili-din dili kurtuluyor, pencere açılıyor. Kar taneleri yüzünün üstünde dans ediyor. Kendisini pervaza çekiyor, donmuş ırmağa atlamak ister gibi yaylanıyor. Biri onu belinden kavırıyor, odanın içine, yere çekiyor; James yerde bir böcek gibi

kıvrıyor. Mary'yle mücadele etmek istiyor, ancak gereken gücü kendinde bulamıyor. Mary son derece azimli. Onu giydiriyor. Yaşamaya devam edemeyeceğini, dayanılmaz acılar çektiğini anlamıyor.

Dışarıda en karanlık sokaklardan geçiyorlar. Uykudaki ahşap evler toprağa, saraylardan daha ağır bir biçimde yapışmış. Bir köpek inliyor, bir bebek avazı çıktığı kadar ağlıyor, bir evde ışık titreşiyor. O evde, ailesi yatağın çevresinde diz çökmüş bir hasta olabilir. Böyle bir gecede ne doktor gelir ne de rahip.

Mary onu beklemiyor; ancak bırakmıyor da. Onun arkasında güçlkle, kâh yürüyerek, kâh emekleyerek ilerliyor. Mary'nin, derdinin tek dermanı olduğunu, kâbusunun başlangıcı ve sonu olduğunu biliyor. Başka tutunacak neyi var ki? Doğalı bir saat olmuş, kendi içinde hapis, yanan bir evden çıkamayan kör bir adam o. Artık diğerlerinden hiçbir farkı yok.

Gözlerini açtığında hava aydınlık. Görünürde kentten herhangi bir iz yok. Doğrulamaya çalışıyor, ancak hareket ettiğinde, bedenini ateş dalgaları kaplıyor. Konuşmaya çalışıyor, ancak boğazı kupkuru. Karı yalıyor. İncecik bir buz tabakasıyla kaplı bir ırmaktan yürüyerek geçer gibi, ağır ağır hareket ediyor. Avuçlarını kapıyor, açıyor. Başını çeviriyor. Bir kuş onu seyrediyor, kuzguni siyah kanatları rüzgârda

titreşiyor. Kuş onu inceliyor. Bakışlarında hiçbir derinlik yok. Gözünün yüzeyinde kara bir ışık titreşiyor. Kuş sıçrayarak yaklaşıyor. Kuştan, ateşten korktuğundan daha fazla korkuyor. Çığlık atarak doğruluyor, avuçladığı karları fırlatıyor. Kuş kanatlarını açıyor, neredeyse kara degecek kadar alçaktan uçuyor. Ardından yükseliyor, ciyaklıyor, tepesinde bir çember çiziyor ve ağaçların üzerinden kanat çırparak gözden kayboluyor. James, kendini yeniden sırtüstü yere bırakıyor. Şimdi belki hava aydınlandığı için, birisi ona yardım etmeye gelir, onu sıcak bir yere götürür, tedavi eder diye düşünüyor. Gökyüzü kızıla dönüyor; ayak sesleri duyuyor, bakışlarını yukarı çeviriyor. Kadın bu. Başının yanına çömeliyor ve bir elini, James'in gözlerinin üstüne koyuyor. İs ve tüy kokuyor. James uykuya dalıyor.

Yüzünün yakınlarında ufak bir alev kıvrımlar çiziyor. Alevin arkasında, kadının bir tencereyi karıştırdığını görüyor. Mary başını çevirip ona bakıyor. James ona bir şeyler söylüyor, ancak kendi ağzından çıkanları anlamıyor. Bir odadalar, küçük, ahşap bir odada. Penceresiz bir odada. James bir hayvan postunun altında yatıyor. Postun altındaki bedeni çırılçıplak. Hem çok bitkin olduğu hem de bedenindeki yangını yeniden başlatmaktan korktuğu için hareketsiz yatıyor. Kadın onu bir boynuzu kullanarak besliyor. İçirdiği sıvı, toprak tadında. James bunu yutuyor. Daha sonra kadın elini tutup onu odadan çıkarıyor. Yangın her yerde; bir ateş bulutu içinde yürüyor sanki, ancak bu ona şimdi eskisi kadar büyük acı vermiyor. Dışarı çıktıklarında kadın bir şeyi işaret ediyor. Gösterdiği şeye bakınca, bunun, yüzükoyun yere serilmiş bir adam olduğunu görüyor. Çırılçıplak James, karda yürüyerek adama yaklaşıyor. Soğuğu hissetmiyor. Adamın yanında diz çöküyor, bedeni ters çeviriyor, ona, soğuktan

büzüşmüş yüzüne dokunuyor; adamın tenine batmış kıymıklar gibi duran kısa bir sakalı var, kopkoyu dudaklarının arasından kararmış dişleri görünüyor. Gummer'ın gözlerinde altın ışıklar oynaşıyor. Bu ışıklar, karanlıkta ilerleyen meşalelere benziyor. James biraz daha eğiliyor. Annesinin ufacık, gencecik yüzünü görüyor. Annesinin başının üzerinde, yıldızlar bozkırın, köyün, toprak surun üstüne yağıyor. Sonra, bir grup yabancı ve yatağında sakın sakın yatan bir çocuk görüyor. İşte, güneşten ve içmekten kıpkırmızı olmuş yüzü ve çatık kaşlarıyla, üzerine en iyi ceketini geçirmiş Joshua Dyer da orada; sonra saçlarında çiçek yaprakları olan Jenny Scurl; çenesini ovuşturan Amos Gate. Charlie kapıda duruyor ve Sara onun kolunun arkasından gizlice içeri bakıyor. Liza da orada, yatakta onun yanında oturuyor. James için ağlıyor.

James başını ölü adamın göğsüne yaslıyor, onun buz kesmiş bedeninin yanına kıvrılıp ona sarılıyor. Uluyarak ağlamaya başlıyor.

Buzdan aynalar ona ne hale geldiğini gösteriyor. Bu buzdan aynalarda, sakalı akan salyalarıyla keçeleşmiş, gözlerinin çevresindeki morluk nedeniyle gözleri bağlanmış gibi duran bir adamın yansımasını görüyor. Kadın ona sık sık boynuzdan, küf ve toprak kokan, mahzen kokan bir içki içiriyor. Ardından James bir hayalet oluyor, ruhlar âlemini görüyor, ölülerle ya da hâlâ hayatta olan, ancak bedenlerinden çıkmış, gezen ruhlarla konuşuyor. Geceleri bazen, devasa bir odanın diğer ucunda fısıldayarak konuşan adamlara benzeyen şeytanların sesini duyuyor.

Onu pençesine alan yanma hissi için bir sözcük buluyor. Dile getirildiği anda, tükürülmesi gereken bir tohummuş gibi insanın dudaklarından fırlayıp giden bir sözcük: Acı.

Bu sözcük, bir mumun alevini söndüremeyecek, daha doğrusu, alev zaten çok zayıf değilse ve mum tamamen tükenmemişse alevi söndüremeyecek, ancak titretecek kadar güçte bir rüzgâr yaratıyor.

Bedeni, her kırığı, yediği her dayağı, içnelerin her batışını, mumun her yakışını anımsıyor şimdi. Acının içinde kendi tarihini keşfediyor ve çevresi acımasız seslerle doluyor. Geceler, bu seslerin suçlamalarını yanıtlamaya ya da James'ten bekledikleri kadar gözyaşı dökmeye yetecek kadar uzun değil. Eskiden geçen zamanın, yanarken kendisini tüketen, geriye yalnızca soluk bir kül bırakan şenlik ateşlerine benzediğini düşünürdü. Şimdi, zamanın insanları titiz, tarafsız bir katil gibi izlediğini, yıllarca kanıt topladığını anlıyor. Hiçbir şey yok olmuyor. Yok olduğunu düşünmek, kibir ve cehaletten başka bir şey değilmiş. Hiçbir şey yok olmuyor; bir zamanlar sessizlik sandığı şey, meğer kendi sağırlığıymış.

“Adın nedir?”

“Yanıt ver!”

“Neden yanıt vermiyor bu?”

“Bize tek sözcük söylemedi, efendim.”

“Nereden geliyor? Belgeleri var mı?”

“Belgelerini Mr. Callow inceledi, efendim. Adı Dyer, İngiliz, Rusya’da aklını yitirmiş.”

“Sebebi neymiş?”

"Sebebi belirtilmemiş. Yalnızca adı ve Rusya'dan geldiği yazılı."

"Onu orada tutmadıklarına şaşırdım. Onu gönderen kimmiş?"

"Elçi Mr. Swallow."

"Peki bakımı için para gönderilmiş mi?"

"Para var. Mr. Callow tutuyor."

"Callow'a söyle, ondan haftada yedi şilin kessin. Bir zamanlar tanıdığım bir Dyer vardı. Dyer!"

"Yanıt ver!"

"Nerede olduğunu biliyor musun? Burası Moorfields'te bulunan Kraliyet Bethlehem Hastanesi. Seni ya iyileştireceğiz beyefendi ya da birimiz bu çabada yok olup gidecek. Ona neden deli gömleği giydirdiniz?"

"Onu soyarlarken gardiyanlardan birini tekmeledi, efendim."

"Kimi?"

"Mr. O'Connor'ı."

"Mr. O'Connor onu kızdıracak bir şey mi yaptı?"

"Hayır, efendim."

"Pekâlâ. Yarın tedaviye başlayacağım. Dilini çözeceğiz, Dyer. Böyle inat etmekle yaramazlık yapmış oluyorsun. Çığlık atan da kim?"

"Sanırım Smart, efendim."

"Neden çığlık atıyor?"

"Onu bilemiyorum."

"Pekâlâ, yanına gidelim."

"Peki bu, efendim, bunu zincirleyelim mi?"

"Ayaklarından zincirleyin. Onu daha iyi tanıyana kadar böyle yapalım. Sonra bakarız."

"Dyer!"

“Yanıt ver!”

“Hayır, onu tekmelemeyin. Her şeye karşın hâlâ bir Hıristiyan o. Yeni evini beğendin mi, pislik?

“Hâlâ konuşmadı mı?”

“Birkaç sözcük, efendim.”

“Durum kötü mü?”

“Efendim?”

“Ne diyor?”

“Deli saçması şeyler, efendim. Önemli bir şey değil.”

“Konuştuğunu duyduğunda, bunları not almalısın, alamıyorsan, anımsamaya çalış.”

“Olur, efendim.”

“Zincirlerle arası iyi mi?”

“Şikâyet etmiyor.”

“Bugün su tedavisine gidecek.”

“Evet, efendim.”

“Kusturulacak.”

“Evet, efendim. Peki kan alalım mı?”

“Gardiyan!”

“Efendim?”

“Şunu döşeğinde doğrultun. Yemeğini yiyor mu?”

“Ağızına zorla biz veriyoruz, efendim. Ama her zaman yutmuyor.”

“Yemeğine ilgisiz kalırsan, Dyer, Wagner’e söyleyeceğim, bunu bir boruyla boğazından aşağı boca edecek. Evet, tıpkı bir Fransız kazı gibi. Su tedavisi nasıl gitti?”

“Haykırdı.”

“Soğuktan mı dersiniz?”

“Evet, efendim.”

“Yalnızca haykırdı mı? Yoksa bir şey dedi mi?”

“Birinin adını sayıkladı, efendim.”

“Neymiş o?”

“Sanırım Maria ya da Mary gibi bir şeydi.”

“Güzel. Söyle bakalım, Dyer. Maria kim? Karın mı? Kardeşin mi? Bir fahişe mi?”

“Belki de Katolik’tir. İsterseniz onu konuşturabilirim, efendim.”

“Hayır, Mr. Wagner. Öyle şeyler istemem. Aydınlanma çağındayız. Rehberimiz doğa ve felsefedir.”

“AAAUUUUUUUUUUUU!AUUAAAAAUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUU!”

“Şunun ağzına bir şeyler tıkın!”

“Benim adım Adam. Sana içecek bir şeyler getirdim. Sakın dökme. Süt. Taze süt. Paran varsa, burada istediğini satın alabilirsin. Uslu durursan, zincirlerini çözerler, koridorlara çıkabilirsin. Ben üç yüz on dokuz gecedir buradayım. Üç yüz yirmi gündür. Dünya daha akıllı başında bir yer olunca çıkacağım. Onlar bizden daha deli arkadaşım, ama bunu onlara söyleme. Onlara yalnızca duymayı istediklerini söyle. Hassas adamlar bunlar. Şimdi şunu iç, çünkü deli olmak güç ister.”

“Dyer!”

“Yanıt ver!”

“Bugün bizimle konuşacak mısın?”

“Evet hayır evet hayır evet hayır evet hayır evet...”

“Ne diyor bu?”

“Konuşacağını söylüyor.”

“Bugün ulumayacak mısın?”

“Hayır.”

“Ulumak köpeklere özgüdür, beyefendi. Ellerindeki bu izler nasıl meydana geldi?”

“Anımsamıyorum.”

“Not al, Wagner. Bu deli çok kurnaz bir yaratık. Bahse girerim, bu izleri kendi yapmıştır. Mary dediğin şu kadın kim?”

“Bilmiyorum.”

“Tek ayak üstünde yalan söylüyor. Kendi aileni biliyor-sundur sanırım?”

“Hepsi öldü.”

“Ya dostların? Bir delinin bile dostu vardır.”

“Benim hiç dostum yok.”

“Dyer! Serbest kalmak istiyor musun? Koridorlarda dolaşabilmek istiyor musun?”

“İstiyorum, efendim.”

“Özgür olmak için ne verirdin?”

“Hiçbir şeyim yok ki.”

“Olsaydı, ne verirdin?”

“Her şeyi.”

“Her şey çok fazla. Tam bir delinin vereceği türden bir yanıt. Hah! İşte açığını yakaladık, Wagner. Hasta terbiyeli mi? Söz dinliyor mu?”

“Ondan çok daha kötöleri var.”

“Eh, göreceğiz bakalım. Bir ay daha. Uslu durursa zincirlerini çözeriz. Yatağına taze saman koydurt. Ben böyle koku duymadım. Köpeğimi bağlasan durmaz burada.”

“Adam. Sanırım burada ölüp gideceğim.”

“Birçok kişi başta öyle düşünür.”

“Peki sonra?”

“Ölmeyenler, yaşamaya devam eder.”

“Sen yaşamaya nasıl devam ediyorsun?”

“Hiç düşman edinmeyerek.”

“Bu yetiyor mu?”

“Düşüncelerime sığınıyorum. Orada istediğim yere yolculuk yapıp istediğimle konuşuyorum.”

“Bir kadın sesi duydum. Şarkı söylüyordu. Dün gece ya da gündüz. Zamanını tam bilemiyorum.”

“Gardiyanlar onları geceleri getiriyor. Kendi eğlenceleri için.”

“Burada akıl hastası kadınlar da mı var?”

“Ayrı bir yerde kilit altındalar. Onları bazen görebilir ya da duyabilirsin.”

“Adam? Sen ne zamandır buradasın?”

“Üç yüz altmış gün; üç yüz elli dokuz gecedir.”

“Dyer!”

“Efendim?”

“Kafanı alazlamak istiyorum.”

“Yalvarırım yapmayın.”

“Neden yalvarıyorsun?”

“Kafamı alazladığınızda canım çok yanıyor.”

“Hadi ama, biraz acı çekmezsek, şifanın değerini nasıl bileceğiz.”

“Yalvarırım yapmayın.”

“Galiba iyileşmek istemiyorsun sen.”

“İstiyorum.”

“Bence istemiyorsun.”

“İstiyorum, efendim.”

“O zaman kafanı alazlayacağım. Ben her zaman istediğimi yaparım. Değil mi, Wagner?”

“Evet, efendim, çok doğru.”

Azizler Yortusu 1768. James Dyer'ın zincirleri çözülüyor. Koridorlarda istediği gibi dolaşmakta özgürse de, Adam onu çıkarıp topluluğa tanıtana kadar hücrelerinden çıkmıyor. Bunların arasında bir Cromwell, bir Pericles; bira satıcısıyla pazarlık eden altı kadar Eski Ahit peygamberi, deniz kabuğu kovanı yanından ayırmayan bir çocuk, portakal sepetli bir kız var. Gardiyan O'Connor, James'i anımsıyor ve sopasının ucuyla onu göğsünden itip sırtüstü yere düşürüyor, ardından ilgisini yitiriyor.

Merdivende, sersem bir Metodist rahibi, sessiz bir vaaz veriyor ve şeytani arılardan oluşan sürüleri kovuyor. Diğer akıl hastaları paçavralar, rengârenk giysiler, battaniyeler içinde oturuyor, yatıyor ya da ayakta duruyorlar. Yaralarının kabuklarını koparıyor, topukları üzerinde sallanıyor, inliyor, salyalarını akıtıyor, ağlıyorlar. Metodist rahibin ayaklarının dibinde, kel bir terzi, olmayan bir kumaşı, olmayan bir başka kumaşla birleştiriyor. Sesler, katedrallerde âdet olduğu üzere, çeşitli dersler çıkarılması için okunan hayvan hikâyelerinden birinin sesleri gibi yankılanıyor.

James, erkekleri kadınlardan ayıran parmaklıkların arasından görünen bir şeyi işaret ediyor. "Şu nedir?"

Adam, "Onun adı Tabut. Saldırganlık yapanları cezalandırmak için kullanıyorlar," diyor.

Parmaklıklara doğru yürüyorlar. Parmaklıkların diğer tarafında, bir buçukla iki metre uzunluğunda, iki küçük demir tekerlek üzerine oturtulmuş dar bir kutu var. Kutunun tepesine yakın bir yerde, enlemesine on beş santim

uzunluğunda bir delik açılmış. Delikten, bir kadının soluk yüzü görünüyor.

Adam, "Bu Dot Fyler," diyor. Kadına sesleniyor: "İyi günler, Dot."

James, "Çok eziyet çekiyor olmalı," diyor.

"Buna alışkın. Çok yabanidir. Gardiyanlar ondan korkuyor."

"Sürekli bu aygıtın içinde yaşıyor olamaz?"

"Sakin olduğu dönemler de oluyor."

Tabut'tan, bir kâhininki gibi mesafeli ve ciddi bir ses duyuluyor. "Adın nedir senin?"

"Adım Adam, kardeşim."

"Yanındakinin?"

"Adı James. Zincirlerini yeni çözdüler."

Kadın şarkı söylemeye başlıyor. Adam, "Babası müzisyenmiş," diyor. "Kendini bir kuyuya atıp boğulmuş."

Kadının sesi, kutunun içinde yükseliyor ve yankılanmaya başlıyor. Bir kadın gardiyan, Passmore, ahşabı tıklatıyor. Dot Flyer havayı şarkısıyla çınlatıyor, salonda sessiz kalmış bir köşe kalmışsa bile, orayı da sese boğuyor. Bedlam Akıl Hastanesi onun sesiyle çınlıyor. Bir gardiyan daha geliyor. Tabut'u tekerlekleri üzerinde kaydırarak uzaklaştırıyorlar. Ses giderek duyulmaz oluyor.

James ertesi gün onu, gölgeler içindeki donuk ifadeli yüzünü yine görüyor. Parmaklıklara gidiyor, onlara dayanıyor ve yanaklarını demirlere yapııştırıyor. Bazen Dot'un yüzü kaybolur gibi oluyor, o zaman aygıt, salonun ışık huzmeleri ve karanlığı içinde, ufak tekerlekleri üstünde boş bir saat kasesi gibi duruyor. Işık, kapısı açık hücrelerin pencerelerinden içeri süzülüyor. Rüzgâr, dış dünyanın seslerini, o dünyanın hafif müziğini içeri taşıyor. Moorfields'da otlayan sığırların

böğürtüsünü, at arabalarının takırtılarını, Londra Surlarının üstündeki seyyar satıcıların seslenmelerini...

Ardından Dot gözlerini kırıyor, başını çeviriyor ve James onun varlığının yeniden farkına varıyor. James onunla konuşmuyor. Acaba Dot da onu izliyor mu, yoksa çektiği eziyet nedeniyle, kendinden başka kimseyi izleyecek hali yok mu? Ona fısıldayarak selam veriyor, bekliyor, ardından ayaklarını sürüyerek hücreğine dönüyor.

Ertesi gün Dot orada değil, ondan sonraki gün de. Onu bir hafta görmüyor, yeniden gördüğünde Dot Tabut'ta değil; ancak James onu bakışlarından tanıyor. Çevresi, deli kadınlar ve gardiyanlarla çevrili duruyor; bakır renkli saçları kazınmış, şişmiş bir gözünün çevresinde yeşil bir çürük var, alt dudagındaysa bir uçuk. James demirlere yaklaştığında, Dot Flyer sırdaşlarından birine bir şeyler fısıldıyor. Hepsi birden ona dönüp gülüyorlar, en yüksek kahkahayı da Dot Flyer atıyor. James üzerindeki paçavralardan, bir yaşlı adaminkine benzeyen yüzünden, ürkek hareketlerinin zarafetten yoksun oluşundan utanıyor. Kadının kendisinden hoşlanmasını arzuluyor olması, onu ayrıca utandırıyor.

Onun keyfinin kaçtığını gören kadınlar şimdi daha da yüksek sesle gülüyorlar. Biri arkasını dönüyor, eteklerini kaldırıp kocaman buruşuk kışını gösteriyor. Dot Flyer artık gülmüyor. James'e bakıyor; yüzündeki ifadede, dolaysız ve delici bakışlarında Mary'ninkini andıran bir şeyler var. Ardından, aradığı şeyin varlığını ya da yokluğunu kesin bir biçimde tespit etmiş gibi, ondan uzaklaşıp dirençli ve sefil kız kardeşlerinden, lanetlenmiş kadınlar kulübünden oluşan maiyetiyle kadınlar koğuşuna doğru yürüyor.

James, gecenin en karanlık ve sıkıntılı zamanı olan gece nöbeti saatlerinde, nasıl bir insana dönüştüğünü keşfetmeye çalışıyor. Neye dönüştüğünü... Bir akıl hastanesinde, bir akıl hastası artık. Kendine tamamen yabancı. Geceleri düşüncelerine, bazen de bedenine hâkim olamayan biri. Sakalında sert, gri lüleler var. Elleri, felç geçirmiş gibi titriyor. Bazı sabahlar uyandığında bacağı o kadar ağrıyor ki, elinde bir silah olsa kendini hiç düşünmeksizin öldürebilir. Doktordan, Wagner'den, O'Connor'dan, tüm gardiyanlardan ve hatta kendisine sevecen yaklaşanlardan bile korkuyor; aslına bakılırsa en çok da sevecen davranışlardan rahatsız oluyor. Yüreği sızlıyor; kendini kuyuya atarak intihar etmiş bir adamın kızı olan şu kadının hali onu duygulandırıyor. Adı, uykusuna, bir mahzene sızan su gibi sızıyor. Sürekli onu düşünüyor. Ondan kaçıyor. Onu çırılçıplak bir köşeye sığınmak zorunda bıraktıklarında ve üzerine buzlu su boca ettiklerinde; derisi su toplasın diye alazladıklarında; vakumlama işkencesine maruz bıraktıklarında, ona diz çöktürüp zorla kusturucu ilaç verdiklerinde, kusmuğu burnunu yakarken, midesinin ağzından çıkıvereceğinden korkarken, sessizce onun adını sayıklıyor. Dot, Dot, Dot. Ne güzel bir ad!

Umutsuzca da olsa üstüne başına özen göstermeye başlayarak kendini şaşırtıyor. Derisi usturayla çentik çentik kesildiği için teri yüzünü soğan suyu gibi yaksa da, berbere sakalını daha kısa kesmesi için yalvarıyor. Saçını, samandan bir kurdeleyle atkuyruğu yapıyor, tırnaklarının içinde birikmiş pisliği temizliyor.

Bir sabah, hücre terk çanları çalarken, lazımlığındaki suda, bir başka adamın yansımasını görüyor. Ancak bu, eskiden olduğu adam ya da şu an dönüştüğü adam değil. Gördüğü şey adeta bir serap; henüz doğmamış, belki de asla doğmayacak olan, olasılık halindeki bir James. Aydınlık ve

kalabalık bir odanın girişinde özgüvenle duran bir adam. Bu adam gülümsüyor, görmüş, geçirmiş olduğunu belli eden bakışları sakın. Bu görüntünün etkisinden haftalarca kurtulamıyor. Böyle bir adama dönüşmek için olağanüstü bir çaba göstermesi gerekir. Delilik kabuğunu atması; yaşama, sıradan bir adam gibi korkusuzca yaklaşması gerekir. İşte buna hazır değil. Henüz değil. Akıl hastalarına bakan tanrı her kimse, ona mırıl mırıl ettiği dualarda, ısrarla bu lütfun ertelenmesi, kurtuluşunun uzun süre sonra gerçekleşmesi için yalvarıyor.

“Mr. Rose,” diyor Doktor, “bu adam bize Rusya’dan gönderilmişti. *Delilik Üzerine İnceleme* adlı eserimde uzun uzun anlattığım, tipik bir bozulmuş muhakeme vakası. Belki okumuşsunuzdur?”

Rose, “Bundan söz edildiğini duymuştum,” diyor. “Peki şimdi nasıl?”

“Herhangi bir aşırılığı kalmadı. Sanırım, yakında onu tamamen iyileştirebiliriz. Kafatasını yoklamak ister misiniz?”

“Hayır, teşekkür ederim. Aklını yitirmesinin nedeni neymiş?”

“Onu belirleyemedik. Deliliğe giden birden fazla yol var. Ebeveyn den çocuğa geçeni var, ateşten sonra ya da kafaya bir darbeden sonra ortaya çıkanı var. Aşk ya da keder yüzünden delirenler var. İçkiden. Dini uçlarda yaşamaktan.

Güneş çarpmasından. Fazla okumaktan, bozuk etten ya da köpek ısırmasından."

"Eğitimli biri mi?"

"Öyle olduğunu sanıyorum. Eğitim aldın mı, Dyer? Okuman yazman var mı?"

"Evet, efendim."

Ross onu inceliyor. Uzaktan. "Hastalığı filan yok ya?"

Doktor, "Yok. İşinize yarayacaksa, onu temizleriz. Olabildiğince saygın bir hale getiririz."

"O zaman işime yarayabilir sanıyorum. Ancak sesini biraz daha duymak isterim. Önemli olan sesi."

Doktor, "Konuş, Dyer," diyor. "Hadi ama. Sakın numaralarından birini çekmeye kalkma."

James, "Ne konuşmam gerekiyor, bilmiyorum. Bu beyin ne söylememi beklediğini bilmiyorum. Benim anlatacak bir şeyim yok, efendim."

Rose, "Batı illerinden birinden olmalı. Somerset ya da Gloucestershire. Hiç kuşkusuz eğitilmiş biri ve bir zamanlar saygın bir topluluk içinde bulunmuş. Kendisi saygın bir bey değilse bile, böyle bir beye hizmet edenlerden biriymiş belli ki. Bir uşak, arzuhalci. Soyluların berberi."

Doktor, "Bir insanın sesinden bunca şeyi tespit edebilmek olağanüstü bir yetenek," diyor. "Başınız dara düşerse, geçiminizi bununla sağlayabilirsiniz."

Rose, James'e bir adım daha yaklaşıyor. "Umarım böyle bir şeye gerek kalmaz." James'in sol elini, parmak uçlarından tutuyor. Elini çeviriyor ve "Elleri zarar görmüş olsa da, fazla yıpranmamış. Ressam mıydınız yoksa, Mr. Dyer, belki de bir müzisyen?"

James başını iki yana sallıyor. Adamın soruları, keskin zekâsı onu telâşlanlandırıyor. Her ne kadar Doktor'u, Londra'da, başka bir hayatta gördüğünü biliyorsa da,

şimdiye kadar tanınmamayı başarmıştı. Hastaneye gelen ziyaretçilerden en az ikisi, tanıdığı adamlardı. İkisi de onun kimliğini açığa çıkarmamıştı. Oysa şimdi kimliği, bir yabancı tarafından ifşa edilmek üzere. Gözlerini yere dikip, “Ne resim yapabilirim ne de bir müzik aleti çalabilirim. Hayatımı nasıl kazandığımı anımsamıyorum. Buraya gelmeden önceki hiçbir şeyi anımsamıyorum,” diyor.

Rose elini bırakıyor. “Bazen unutmak gerekir.” Doktor’a dönüyor. “Bence Mr. Dyer topluluğumuza katılmalı. Sizin de izninizle.”

“Elbette, buyurun sizin olsun. Rolü ne olacak? Suikastçılardan biri mi? Bir hayalet mi? Sarı çoraplı şu gülünç tipe ne dersiniz?”

Rose, “Malvolio mükemmel olurdu. Ancak bizim sergileyeceğimiz oyun *Bir Yaz Gecesi Rüyası*,” diyor. Aklında onun için bir rol var, ancak karar vermeden önce herkesi bir arada görmem gerek. Yarın herkesi geniş, amaca uygun bir odada bir arada görmek isterim. Bu işlerin süresini hesaplarken, tahmin ettiğinizden daha uzun sürme olasılığını göz önünde bulundurmak gerekir.”

Doktor, “Burada dolduramayacağımız kadar çok sayıda boş oda var,” diyor. “Birini sizin için hazırlatırım.”

Koridordaki Wagner’e sesleniyor. Wagner geliyor, eşikte duruyor. Doktor, “Bu adamı temizleyin,” diyor. Ona temiz çamaşır getirin. Callow’a söyle ondan gerekli ücreti düşsün.”

Wagner başını sallıyor, beylerin çıkması için yoldan çekiliyor. Rose kapıda dönüyor; kulağındaki elmas küpe parlıyor. James’e sırtıyor, yüzünde yaramaz bir ifade var.

“*A bientot*¹, Mr. Dyer.”

1 (Fr.) Görüşmek üzere. (ç.n.)

Anahtarlarını sallayarak yürüyen O'Connor, onları merdivenden aşağı indiriyor. Adam da orada. James ona yanaşıyor. "Hastaneden çıkıyor muyuz?"

"Çıkmak mı?"

"Bizi buradan gönderiyorlar mı yani?"

"Bir tiyatro oyununda rol alacağız, James. Rose bizimle bir oyun sahneleyecek. Akli başında adamları oynarsak, aklımızın başımıza geleceğini düşünüyorlar. Taklit yoluyla iyileşme."

Hastanenin zemin katında bir oda hazırlanmış. Mobilyalar, odanın bir yanına yığılmış, şöminede, odanın soğuşunu kırmaya yetmeyen küçük bir ateş yakılmış. Kadınlar, gardiyanlarıyla birlikte çoktan gelmişler. Dot Flyer da aralarında. Yüzündeki çürük düzelmiş. Oldukça solgun, gencecik görünüyor. Bugün o her zamanki çalımlı havasından eser yok. Zincir vurulmuş bileklerinde izler var. Gardiyanlar duvar kıyısında oturup tırnaklarının etlerini didikliyor, burada yetkilerini nasıl kullanacaklarından emin değilmiş gibi çevrelerine bakıp duruyorlar.

Mr. Rose odaya giriyor. Kısa boylu bir adam. Çok şık; üzerinde, adı gibi gül renginde saten bir yelek, altın ve gümüş renkli bir ceket var. Bir sandalyenin üstüne çıkıyor, ellerini kaldırıyor ve odadakileri susturuyor.

"Benim adım Augustus Rose. Bazılarınız beni zaten tanıyor ve bu hastanede verdiğim konserlere katılmış bulunuyor. Bazılarınız –Mr. Lyle buradaymış, "Merhaba Mr. Lyle"– benim küçük tiyatro oyunlarımda yer aldı. Sevgili

dostlarım, bugün sizi en iddialı girişimlerimizden birine davet ediyorum.”

Bir tomar renkli kâğıdı havaya kaldırıyor. “Bunlar bir oyunun biletleri. Toplumun ayrıcalıklı ve saygın üyelerinin önünde sizler tarafından sahneye konulacak büyümlü bir anlatının biletleri.”

Biletleri havaya fırlatıyor. Biri havada süzölüp James’in ayaklarının dibine düşüyor. James bunu yerden alıyor.

ÜNLÜ TİYATRO YÖNETMENİ SN. AUGUSTUS ROSE, Mr. Wlm Shakespeare’in TİYATRO ESERİ “Bir Yaz Gecesi Rüyası”nı sahneliyor.

TAMAMI BETHLEHEM HASTANESİ’NİN AKIL HASTALARI TARAFINDAN SAHNEYE KONACAK OLAN OYUN, 5-6-7 Haziran 1769 tarihlerinde hastane bahçesinde oynanacaktır.

Kişi başı 2 Gine

Rose bileti almak üzere eğiliyor; James elindeki bileti ona veriyor. Rose, “Mr. Dyer’dı, değil mi?” diyor. “Kısacası beyefendi, sizi dük rolünde istiyorum. Ne dersiniz?”

Sandalyeden yere atlıyor ve grubu, Atinalılar bir yana, Periler bir yana olacak biçimde ikiye ayırmaya başlıyor. Onları eğri büğrü iki sıra haline getirdikten sonra yeniden sandalyesine çıkıyor.

“Şimdi rol dağılımına geçelim. Mr. Nathaniel Collins ve Mr. John Collins, sizler âşıklar Demetrius ve Lysander olacaksınız. Mrs. Donovan, siz madam, güzel ve savaşçı Hippolyta’yı oynayacaksınız. Mrs. Forbellow siz, Lysander’a âşık Hernia olacaksınız. Mrs. Poole, siz, Demetrius’a âşık Helena. Mrs. Flyer, periler kraliçesi Titania. Mr. Adam Meridith, Robin Goodfellow olacak, Mr. Asquini ise Oberon. Mr. Dyer da, Atina Dükü Theseus. Mr. Lyle, Peter Quince olacak,

Mr. George Dee, dokumacı Bottom; Mr. Hobbes, Hermia'nın babası Egeus..."

"Ben dokumacı KIÇI' filan olmam."

Houndsditch'ten gelme bir kasap olan, patlak gözlü George Dee, yüzüne kan yürümüş bir biçimde, dirsekleriyle kalabalığı yararak Rose'un sandalyesine yaklaşıyor. Gardiyanlar hareketleniyor. Rose, sevecen bir sesle, "Mr. Dee, yanılıyorsunuz," diyor. "Bottom çok güzel, gerçekten komik bir rol. Dürüst bir dokumacı ve arkadaşları tarafından çok seviliyor. Hem..."

"Bir KIÇI! Oynamam ben bunu! Bana bir dük ya da yüce bir lord rolü söz vermemiş miydiniz? Ha? Söz vermemiş miydiniz?"

Rose, O'Connor'u eliyle durduruyor. "Sevgili Mr. Dee. Böyle bir söz vermediğime eminim. Ancak Bottom hoşunuza gitmediyse, size nazik bir rol olan Flute'ü ya da daha küçük olsa da Snug'ı önerebilirim..."

Kasap, başını kulağına eşek arısı kaçmış gibi sallıyor. "Flute istemem, Snug istemem, KIÇ istemem! Bana Theseus olmam gerektiğini söylemiştiniz, evet, öyle demiştiniz!"

Rose, "İnanın, beyefendi, öyle bir şey demediğime eminim. Hem Theseus'un çok fazla repliği var. Bunları ezberlemek çok zahmetli bir iş," diyor.

Dee, "Bakın, kösteklenmeye katlanamam!" diyor. "Katlanamam!"

Rose gülümsüyor. "Ne kadar inandırıcı!" diyor. "Tam bir Drury Lane. Mr. Lyle, bizi kurtarabilir misiniz? Mr. Dee ile rolleri değiştirir misiniz? Bence, siz dokumacıyı oynayacak dehaya sahipsiniz."

Lyle başını hayır anlamında sallıyor. Dee kendi elini ısırtıyor; dişleri, eski yara izlerine geçiyor. "Theseus olamazsam

1 Bottom, İngilizcede popo anlamına da gelir. (ç.n.)

saçlarımı yakarım!" diyor. "Neden bana eziyet ediyorsunuz? Neden bana zulmediyorsunuz? Hayvanları katlettiğim için, değil mi? Evet, biliyorum, ondan." Gözleri kısılıyor, yanaklarından aşağı yaşlar yuvarlanıyor. "Bana eziyet etmekte haklısınız."

Mr. Hobbes ona sarılıyor.

James, "Bırakın Theseus o olsun," diyor. "Benim için hangi rol olduğu farketmez."

Rose, "Çok nazıksınız, beyefendi," diyor. "Ancak doku-macı rolünün size uygun olacağından emin değilim."

James, "Bana hepsi bir," diyor.

Mr. Rose saatine bakıyor. "Bunu başka bir zaman kararlaştıralım," diyor. "Eminim Mr. Dee rolleri görünce..."

George Dee, Mr. Hobbes'un kolundan sıyrılıyor, burnundan akan sümüğü siliyor ve James'e keyifle bakıyor. "Kıç SEN olacaksın! Ben Theseus olacağım! Ben Atina Düküyüm!" diye bağırıyor.

Sıçrayıp dansetmeye başlıyor. Çılgınlığı herkese bulaşılıyor. Delilerin oluşturduğu iki sıra, birbirinin içine geçiyor. Dot, James'i kolundan çekiyor. James onun arkasından sendeleyerek ona ayak uydurmaya çalışıyor. Dans etmeyi beceremeyenler ayakta dikilip kâhinler gibi sallanıyorlar. Ateşin yakınında sıçrayan Mrs. Forbellow'un etekleri tutuşuyor. Kadını söndürüyorlar. Bir tabure havada süzülüyor ve pencerelerden birini tuzla buz ediyor. Yere hızla vurulan ayakların, tiz bağırışların, havlamaların üstünde Rose'un sesi duyuluyor. "Yarın görüşürüz, dostlarım! Her birimiz çok ünlü olacağız!"

Gardiyanlar yaklaşıyor, iplerini ve sopalarını sallamaya başlıyorlar. Deliler, onların önünde kaçıyor.

Yağmursuz günlerde, bahçede prova yapıyorlar; yeralındaki bir kentin sakinleri gibi gözlerini kırıştırarak, ellerinde oyunun cep kitabı büyüklüğündeki yırtık pırtık bas-kısıyla, tek sıra halinde dışarı çıkıyorlar. Rose rolleri nasıl oynayacaklarını, şarkıları nasıl söyleyeceklerini, perilere, bacaklarını zarif bir kurbağa gibi hareket ettirerek nasıl dans edeceklerini gösteriyor.

Bazı istenmeyen olaylar da yaşanıyor. Helena, Demetrius'a kafa atıyor. Lysander beklenmedik bir şekilde altına yapıyor. Gardiyanlardan birinin burnuna dişleriyle yapışan Dot, bir hafta boyunca Tabut'a mahkûm ediliyor. Rose, tüm bunlara karşın sanatını sergiliyor. Hem de sarsılmaz bir azimle. İlk başlardaki toplantıların karmaşasına rağmen, hedeflenenden pek de uzakta olmayan bir oyun doğuyor. Başlarda çekingen, acınası bir durumda olan, rolünü mırıldanarak okuyan James, sonunda dokumacı karakterine sığınıyor ve dokumacının maskesi altında, kendisini hayrete düşüren bir özgürlük hissiyle hareket edip konuşmaya başlıyor. Zihnindeki yük hafifliyor, ağırları azalıyor. Elleri Gummer'ın iğnesinin, Canning'in kerpeteninin açtığı, geçmeyen yaralar kurumaya başlıyor. Kendi kahkahasını duyunca irkiliyor. En son ne zaman güldüğünü anımsamıyor bile.

Dot herkesin arasından sivriliyor; son derece yetenekli. Sevecenlikle yaklaştığında ya da sevecen rolü yaptığında dahi ateşli olan varlığı artık James'i korkutmuyor. James bakışlarıyla onunla flört ediyor, o kadar yakınında yürüyor ki, bazen elleri birbirine değiyor. Birbirlerine hâlâ sevgi

sözcükleri söylemiş değiller. Dot'a yüreğini açamıyor; bu, kararsızlıktan çok, duygularını nasıl dile getireceğini bilemeyişinden. Ancak birlikte oynadıkları sahnelerde, suspus olmuş Rose ve delilerin oluşturduğu çemberin içinde, hayali ayın altında hayali bir ormanda dolaşırlarken yakınlaşıyorlar ve repliklerini, sanki yüreklerinden o anda geliveriyor-muş gibi dile getiriyorlar.

*"Gel, otur şu çiçekten yatağa
O güzel yanaklarını okşayayım,
Yaban gülleri takayım o tüylü, güleç başına,
Neşe kaynağımın uzun kulaklarını öpücüğe boğayım."*¹
[Otururlar; Dot ona sarılır]

Paskalya'dan bir hafta sonra dekor parçaları geliyor. Sü-tunlar, çizim ağaçlar; akşam yemeğinden sonra uyuyakalmış bir adamın yüzüne sahip bir ay. Kostümlerle, tahta kılıçlarla ve taşlarla dolu bir sepet. Pudradan ve daha önceki oyuncuların terinden kaskatı olmuş pelerinler, kısa, dar işlemeli ceketler. Rengârenk, teni dağlayan, düğmeleri ya da kuşakları eksik uzun elbiseler. Bir eşek başı. Rose bunu James'e veriyor. James bunu omuzlarına kadar başına geçiriyor. Ağır bir şey bu ve içi çürüyen hayvan derisi kokuyor. James, pek de eşit açılmamış göz deliklerinden dışarı bakıyor. Nefesi, bir deniz kabuğunun içinde duyulan gel-git sesi gibi kulaklarında yankılanıyor. Topluluk çevresinde toplanmış duruyor. Rose haykırıyor: *"Vay be Bottom, amma da değişmişsin!"*²

James dönüyor. Kafasındaki şeyin sol gözünden, Dot'un çirilçıplak olduğunu, altın ve kırmızı renkli son derece

1 *Bir Yaz Gecesi Rüyası*, William Shakespeare, çev. Özdemir Nutku, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

2 *Bir Yaz Gecesi Rüyası*, William Shakespeare, çev. Özdemir Nutku, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

gösterişli bir kostümü, başından aşağı su döker gibi geçirdiğini görüyor. Elbise ona çok büyük. Bunu avuçlarının içinde topluyor, dönüyor, reverans yapıp James'e yaklaşıyor. James gözlerini kapatıyor. Gözyaşları, kirli sakalında kayboluyor. Elleri titriyor. Sendeliyor; düşeceğinden korkuyor. Birisi eşek kafasını tutup başından çekiyor; bir başkası ona destek oluyor. James gözlerini kırıştırarak gözyaşlarının akmasını engelliyor. Hava, yüzüne bir eşarp gibi sarılıyor. Dot ona gü-lümsüyor. Ne kadar da güzel.

Bir mayıs akşamı. Bahçedeler. Atina'nın soyluları, periler dünyasının lordları ve leydileri, hastanenin uzayan gölgesi altında sahneye giriyor, çıkıyorlar. Isle of Dogs'dan gelen, uzun boylu, aklını yitirmiş, çöpür bir terzi olan Mrs. Poole, Helena rolünde konuşuyor. Adam –şimdi Puck rolünde– bir iç etekliği giymiş, büyü yapmak için onun çevresinde dönüyor. James, onların giriş-çıkış yaptığı "D" biçimli alanın dışında çömelmiş, oturuyor. Şu repliği duyduğunda sahneye girmesi gerekiyor: "*Âşıklar muradına erecek, her şey yoluna girecek.*"¹ Eşek kafasını başına geçiriyor. Artık buna iyice alışmış durumda. Dot yanına oturana kadar onu görmüyor.

Adam: "...rahatça uyu uzandığın yerde; şunu damlattım mı gözlerine..."²

Dot, James'in elini tutuyor. Dudaklarını elindeki yaralara bastırıyor, ardından elini elbisesinin göğüs kısmına götüre-rek, memelerinin üstüne koyuyor; memelerinin uçları avcu-nun altında sertleşiyor. James, onun kalbinin atışını hissedebiliyor.

1 *Bir Yaz Gecesi Rüyası*, William Shakespeare, çev. Özdemir Nutku, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

2 *Bir Yaz Gecesi Rüyası*, William Shakespeare, çev. Özdemir Nutku, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Puck şarkı söylüyor. “*Jack, Jill’ine kavuşacak...*”¹

Bu nasıl bir armağan? Gökten adeta sevinç yağıyor.

Bir ses onları çağırıyor. Güçlkle ayağa kalkıyorlar, otların üzerinde sarhoş gibi yürüyorlar. James bir böceğin vızıldamasını, ardından Dot’un sesini duyuyor: “*Gel, otur şu çiçekten yatağa...*”

Her buluştuklarında, biraz daha cesur oluyorlar. Tah-ta ağaçların arkasında, tahta ayın arkasında ya da binanın taş yüzeyine yapışmış birbirlerini okşuyorlar. Çevrelerinde, oyun ağır aksak ilerliyor ve son şeklini almaya başlıyor. Mr. Hobbes anal prolaps yaşayınca, meczup bir okul müdürü olan John Johnson, oyunun sahnelenmesine az bir zaman kala onun yerini alıyor. Tanrı, Collins ikizleriyle konuşup onlara Brentford’daki yapıştırıcı fabrikasının kendilerine miras kaldığına ilişkin yeni replikler yazdırıyor. Theseus eskisinden biraz daha deli. Ceketlerini ve peruğunu çıkarmış olan Mr. Rose, her şeye anlayışla yaklaşıyor, her şeye izin veriyor ve onları açılış gecelerine doğru güdüyor.

Gardiyanlar gevşiyorlar. Otlara yayılıyor, sigara içip zar atıyorlar; tıka basa yedikleri yemeklerin üstüne şekerleme yapıyorlar. Bir önceki hafta boyunca, hastanenin kapısına yakın bir yerde oyalanan Dot ve James, bir fırsatını bulup kimseye görünmeden binanın içine kaçıyorlar ve içerideki koridorlarda kayboluyorlar. Amaçlarına uygun bir oda buluncaya kadar odalara bakıyorlar. Buldukları oda, üst üste yığılmış yüz, iki yüz, beş yüz deli gömleği dışında bomboş; içeri, tek bir demirli yüksek pencereden ışık giriyor; dış dünyanın sesleri, odadan bir düştaki gibi boğuk boğuk duyuluyor. Ceketlerin üstüne uzanıyorlar; ceket kümesi onların

1 *Bir Yaz Gecesi Rüyası*, William Shakespeare, çev. Özdemir Nutku, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

ağırlığının altında ter, köpek battaniyesi, çöp kokusu karışımından oluşan bir nefes veriyor. Ölümüne bir kavga sırasında, ruhun dışarı vurduğu tüm baharatların kokusu bu. Araf, diye düşünüyor James, tam da böyle kokuyor olacak.

Dot eteklerini kaldırıyor. James dizlerinin üstünde doğruluyor, ona hafifçe dokunuyor. Dot ürperiyor, ardından doğrulup James'in pantolonunu bir çekişte aşağı indiriyor, penisini buluyor ve dilini bunun başının çevresinde dolandırıyor. Bu James'in, St. Petersburg'dan bu yana hissetmeye başladığı tüm acılar kadar engin ve sarsıcı bir haz. James ona arkasını dönüyor ve beceriksiz hareketlerle ayağa kalkıyor. Korkuyor. Dot ona yaklaşıyor, arkadan sarılıyor ve başını, onun ensesine dayıyor. James ona doğru dönüyor ve onu dudaklarından sertçe öpüyor. Ayaklarını sürüyerek deli gömleklerinden oluşan yatağa doğru gidiyorlar, buna sırtüstü düşüyorlar; dişleri ve yüzleri birbirine çarpıyor. Dot'un içine vahşice bir hamleyle giriyor. Bir adamı bıçaklarken ya da bir hayvanı öldürürken kullanılacak kadar büyük bir güçle. Düşlerindeki sevişme daha sevecendi oysa ki. Dot'un nefesi kesiliyor, James'in kaburgalarını yumrukluyor. Gömleklerden birinin tokası, hareket ettikçe James'in dizini kesiyor. Acı, kara bir ip gibi; buna sıkı sıkı tutunuyor. Şimdi gülüyor, tıpkı gerçek bir deli gibi. Dot da gülüyor, kaşlarını çatıyor, ağlıyor, onunla mücadele ediyor ve yüzünü yalıyor. Dot'un içinden çıkıyor ve karnının üstüne boşalıyor. Dot bunu eliyle siliyor, elini de gömleklerden birine. James onun yanına sırtüstü uzanıyor. Odada, belki de onları bahçeden buraya kadar izleyen bir sinek var. Tek tanıkları, bir sinek. Dot, "Şimdi dönmemiz gerek," diyor.

Dot'a, "Sevgilim," diyor, "Biriciğim." Dot onu dinliyor gibi görünmüyor. Dot'a Mary'yi, bir zamanlar nasıl biri, nasıl bir adam olduğunu, nasıl yarım bir insan olduğunu anlatmak istiyor. Şimdi nasıl değiştiğini, sihirli bir aynadan

geçip mezarından nasıl perişan bir halde kalktığını... “Ben gerçekten de Lazarus gibiyim,” diye düşünüyor. “Lazarus’un karısı var mıydı?”

Dot, “Şimdi gitmemiz gerek,” diyor.

Donuk, kirli bir güneş ışığı, küçük pencereden aralarındaki alana yansıyor. Dot’un saçlarına, James’in yamalı ayakkabılarına vuruyor.

“Dot?”

Dot parmağını dudaklarına götürüyor.

“Dot, hayatım.”

“Sessiz ol, Jem.”

Kapının yanında duruyor. Elini James’e uzatıyor. James onun elini uysalca tutuyor. Yeniden bahçeye çıkıyorlar. Şimdi koşmuyorlar. Diğerlerinden, on beş dakika kadar ayrı kalmışlardı. Oberon, Robin Goodfellow’u, büyülü çiçeği araması için gönderiyor. Onların yokluğunu fark eden olmamış.

Bir cumartesi akşamı, Augustus Rose, Bethlehem Hastanesi’nin önünde doktorla birlikte yürüyor, ona, marangozların son üç gündür inşa etmekte olduğu tribünü gösteriyor. Testerelerin sesi, çekiçlerin aniden yükselen gümlemesi, bir işçinin ahenksiz ısılgı hâlâ duyulmaktaysa da, işin büyük bölümü bitmiş durumda. Üç saatten kısa bir süre içinde ilk dalgası gelecek izleyiciler için hazırlanmış, iki yüz kişilik bir oturma alanı bu.

Hastane en gösterişli maskesini takmış. Pencereleeri, Morfields üzerinde uzanan gökyüzünü, t  y t  y uzanan bulutları yansıtır. Bahçeler budanmış. Hanımelinin kokusu, tuvaletin kokusunu tamamen olmasa da, bastırır. Buranın, bir asilzadenin taşradaki sakin konağı olmadığını belli eden yalnızca, üst kat pencerelerinin demirleri ve martı ışığına benzer           .

Doktor üstünü değiştirmiş, konuklarını karşılamak için göz alıcı mor renkli bir takım elbise giymiş. Rose onunla çimenlerin üstünde dolaşır, oyunun sergileneceği alanı, ormanı, kuytuları ve kameriyeleri işaret ediyor. Henüz aralarında para konusu geçmemiş. Bunu daha sonra konuşacaklar. Aralarında karşılıklı bir güvensizlik var ama halledilebilir. Birbirlerini fazla kazıklamayacaklar.

Doktor, "Oyunda hastaları fazla heyecanlandıracak bir şey yok ya?" diye sorur. "  zleyiciye şiddet gösterisinde bulunmalarını istemem. Bu hiç hoş olmaz."

Rose, "Bu çok sakin bir oyun," diyor. Çok yumuşak. Onları sakinleştirir.

"şu Dorothy Flyer denen kadın. Onunla herhangi bir sorun yaşadınız mı?"

"Dot Flyer en parlak ışı  mız."

Doktor, "Herhangi bir yanlışında, en sert biçimde cezalandırılması için talimat verdim," diyor. "Bizden korkmaları gerek, Mr. Rose."

"Korktuklarına eminim."

Doktor cebindeki gümüşleri şıngırdatıp, "Kendi iyilikleri için   yle olmasını dilerim," diye mırıldanır.

Durup işçileri izliyorlar. Iş  ilerden sonuncusu da aletlerini keten çantasına t  kırır, yüzündeki teri bir bez parçasıyla silir. Bir köpek, sıralardan birine doğru bacağını kaldırır. Marangoz buna bir tekme savurur, ıskalır.

Sonunda Rose, "Oyuncularınızla tanışmak ister misiniz?" diyor.

"Oyuncularım mı?"

"Sizi bir sanatçının koruyucusunu gördüğü gibi görüyorlar. Onların zihninde ne kadar önemli bir yere sahip olduğunuzu tahmin edemezsiniz."

Doktor'un yüzünde sonunda bir gülümseme belirliyor; başını sallıyor. "Hayhay, o zaman," diyor. "Gidip onları görelim."

Rose, Doktor'un koluna giriyor. Ağır ağır, hastanenin ana kapısına, hastaneyi çevreleyen, gölgeden hendeğe doğru yürüyorlar. Yukarılardaki bir pencereden delinin birinin çılgılığı duyuluyor. Güvercinler kaçışıyor. Marangoz yukarı bakıyor, uğursuzluğa karşı tükürüyor ve çantasını omzuna atıyor. Köpek onun uzaklaşmasını izliyor, ardından bir banka çıkıyor, dönüp tilki uykusuna dalıyor.

Grup, ilk provalarını yaptıkları odada. Mr. Rose'un cebinden ödediği şaraptan içmişler; ancak iki gardiyan dışında hiç kimse henüz sarhoş değil. Kostüm sepeti boşalmış. Daha güzel parçalar için –hamurdan bir taç, sipsivri burunlu bir çift çizme, yanlışlıkla *Timurlenk* oyunundan kalmış tüylü bir miğfer– kavga edenler olmuşsa da şimdi herkes sakin; bazıları el ele tutuşmuş, konuşuyor, bazıları yere bakıyor, bazılarıysa bir köşede ileri geri sallanıyor.

James, boş sepetin üstünde oturuyor. Dot, peri kraliçesi kostümünü giymiş, yüzünde rahatsız edecek kadar ağır bir makyaj, onun yanında oturuyor. Eşek başı James'in kucağında. Bunun sert tüylerini okşuyor ve nasıl olup da, hiçbir repliğini anımsayamadığına şaşıyor. Rose ve Doktor içeri girip savaş başlamadan, kampta askerleri tek tek teftiş eden generaller gibi onları inceliyorlar. Onlar gittikten sonra sahnenin çevresinde meşaleler yakılıyor ve konuklar birer ikişer gelmeye başlıyor, sonra müzisyenler gelip sahnenin yan tarafına yerleşiyor, yaylı, nefesli çalgılarını prova ediyorlar. İşlerine yoğunlaşmış, kendi halinde adamlar bunlar.

Sıralar dolduğunda –kadınlar kendilerini yelpazeliyor, erkekler bağıra çağıra konuşuyor, hizmetliler özel üniformaları içinde sıcaktan patlayarak biraz ötede dikiliyorlar– Mr. Rose hastaneden çıkıyor. Hafif bir alkış duyuluyor, laf atanlar oluyor. Rose bir elini kaldırıp herkese “Akıl hastanemize hoş geldiniz,” diyor. “Beklenmedik şeyler bekleyin. Bugün birlikte bir düş göreceğiz, ancak bu düşün gidişatını, oyuncularımıza bırakıyorum. Korkmayın hanımlar...”

İlk olarak Mr. Dee ve Mrs. Donnelly çıkıyor sahneye. Sıraların önünde uzanan yeşillğe kadar yürüyorlar, kaybolmuş çocuklar gibi, birbirlerine sokulmuş bir halde durup korkuyla yabancıların yüzlerine bakıyorlar. İzleyici büyülenmiş bir şekilde suspus onlara bakıyor, ardından biri boğuk sesle bir şeyler söylüyor, izleyicilerden bir kahkaha kopuyor.

Mrs. Donnelly konuşmaya başlıyor; olağanüstü bir hızla ilk önce kendi repliğini, ardından Mr. Dee'nin repliğini söylüyor. İzleyiciler alkışlıyor, biri bir portakal fırlatıyor. Kasap otlara oturuyor, ayakkabılarını çıkarıyor ve ayaklarını ovuşturmaya başlıyor. Göz kamaştırıcı bir ceket giymiş bir genç adam fırlıyor, ayakkabıları çalıyor; biri, avcı borazanı sesi çıkarıyor ve Mr. Dee, genç adamı sıraların arka tarafına

doğru kovalamaya başlıyor. Sahneye Collins kardeşler çıkıyor. Gözlerini sımsıkı yummuş Mrs. Donnelly, Nathaniel Collins onu yere itene kadar, onların da repliklerini söylemeye devam ediyor. Mr. Dee, ayakkabısının tekiyle yeniden ortaya çıkıyor. Dudağı patlamış. Ayakkabıyı başının üzerinde sallıyor. "Bravo!" diye haykıranlar oluyor. Mr. Rose çıkıyor. Sanki gece, tahmin ettiğinden çok daha başarılı geçiyormuş gibi, son derece mutlu görünüyor. İzleyiciyi sakinleştiriyor, gözünü kırpıp ona eşlik eden perilerle birlikte sessizce sahenin önüne yürüyen Dot Flyer'ı işaret ediyor. Meşalelerin alevleri, Dot'un saçına yansıyor. Dot biraz Shakespeare'den, biraz da kendi kafasından uydurarak repliklerini, öyle tatlı, öyle çapkın, öyle çekici bir dalgınlıkla okuyor ki, baştan çıkan izleyici suspus oluyor. Laf atanlar susturuluyor. Dot'un ayaklarının dibine, çimenlere madeni paralar atılıyor.

James rolünü, sağ omzunun hemen üzerinde havada otuyormuş gibi, kendini izleyerek oynuyor. Oyunun ortasında, bir an zaman içinde sertçe geçmişe kayıyor ve o soğuk, kibirli yaratığa dönüşüyor. Bu, midesine yumruk yemiş gibi içini kaldırıyor. Sonra bu an geçiyor ve unuttuğundan çekindiği sözcükler ağzından dökülmeye, elleri Mr. Rose'un olağanüstü bir sabırla öğrettiği biçimde hareket etmeye başlıyor. Dalgın, melankolik bir Bottom portresi çiziyor, ancak bu hoplayıp sıçramalarını daha da saçma, Titania'nın ona olan aşkını daha da gülünç kılıyor. Sıralardan kahkahalar yükseliyor; izleyiciler gerçekten de eğleniyor ve Dot, James'e sarıldığında, duyulanarak alkışlıyorlar.

İkinci gece oyuncular daha sakin. Tehlike izleyicilerden geliyor. Pazar günü sarhoş, sabırsız, kavga çıkarmak için yer arayan bir izleyici kitlesi var karşılarında. Neşelendirilmeleri de öfkelenendirilmeleri de daha kolay. Oyunun sona ermesine on beş dakika kala, tribünün bir bölümü çöküyor, kadınlar ve erkekler bağrışarak arkaya, çimenlere ya da komşularının kucaklarına düşüyorlar. Bir kadının kolu dirseğinin üzerinde kırılıyor. Ölen yok. Oyunun sonunda Rose'un kafasına bir şişe fırlatılıyor. Bunu, zarif bir biçimde savuşturmayı başarıyor. Doktor küplere biniyor. O gece kutlama yok; şarap yok, dans yok. Adam, hücresinde James'le birlikte oturuyor. Rose ve Doktor'un aşağıdaki idari bölümde birbirlerine avazları çıktığı kadar bağırıldığını duyabiliyorlar.

James, "Birini sevdin mi hiç?" diye soruyor. "Bir kadını?"

"Evliydim ben, James. Uzun zaman önce. Gençti. Öldü."

"Çok üzüldüm."

"Uzun zaman önceydi. Senin Dot'layken nasıl davrandığını gördüm, James."

"Evet, ancak bunun aşk olup olmadığını bilmiyorum, çünkü daha önce hiç âşık olmadım."

"İçindeki ışığı, ona baktığında gözlerinde beliren ışığı görebiliyorum. O ışık, aşk işte."

"Adam, beni en çok neyin korkuttuğunu bilemiyorum. Beni sevmesinin mi, yoksa sevmemesinin mi?"

"Sevmek her zaman tehlikelidir, kardeşim."

Oyunun üçüncü gecesi. Son gösteri. Tribünler desteklenmiş, Doktor'un siniri yine tepesinde. Oyuncular repliklerini sevgiyle dile getiriyor, ödünç almış oldukları sözcüklere veda ediyorlar. Gösteriden sonra Lord C., Dot'a bir altın gönderiyor, o da bunu yaşlı ve dürüst bir bakıcı olan Dolly Kingdom'a verip ondan şarap ve istiridye almasını istiyor. Hâlâ kostümleri içindeki oyuncular, yeniden dans etmeye başlıyorlar. Şarap ve istiridyeler geldiğinde, Dolly Kingdom ve şarap dükkânında çalışan bir çocuk bunu aralarında taşıyarak salona getiriyorlar, müziğe ara veriliyor, şaraplar içiliyor, istiridye kabukları ayaklar altında çıtırdıyor. Havada yoğun bir ter ve deniz kokusu var.

James, Dot'u arıyor. Onu göremiyor, Oberon ve Titania olarak sıralarını beklerken onun kulağına bir şeyler fısıldadığını gördüğü Asquini'yi de... Asquini yakışıklı bir adam; saldırgan bir deli değil. Genellikle güzel konuşuyor; gezmiş görmüş biri, görmediklerini de inandırıcı bir biçimde uydu ruveriyor. Diğer Bedlam sakinleri gibi kötü de kokmuyor; üstelik James onun Dot'a nasıl davetkâr baktığını görmüştü.

Wagner ağzındaki şarabı daha yutmamışken, şişeler arasında açılmamış bir şarap şişesi bakınmak için kapıdan uzaklaştığında, James görünmeden dışarı çıkıyor. Bacağı zonkluyor. Bir duvara yaslanarak ayakkabılarını çıkarıyor, ardından bir maymun gibi, deli gömleklerinin olduğu odaya koşuyor. Kapının altından sızan ışığı görüyor. Kapıyı açtığında ne göreceğini biliyor: Asquini'nin, Dot'un kucağına inip kalkan kıcını. Kulağını kapıya yapıştırıyor, hiçbir şey duymuyor. Onun koridordan geldiğini duymuşlar mıydı? Şimdi onun kapıda kulak kabartışını mı dinliyorlar? Kapının koluna bastırıyor. Kapı, menteşelerinde neredeyse hiç ses çıkarmadan hareket ediyor. Gözleri hemen muma gidiyor, koridordan gelen cereyanda boynunu eğmeden önce,

mumun alevi dimdik yükseliyor. Dot, "Kapıyı kapat, Jem," diyor.

Mumun yanındaki bir taburede tek başına oturuyor. Onun karşısında ikinci bir tabure var, bunun da üstünde, ağzı kırık porselen bir kâse. Kâse tepeleme kiraz dolu; kirazlar, iyi, koyu renkli olanlarından, yeşil sapları ışıktaki parlıyor.

Dot, "Bunlar Mr. Rose'dan," diyor.

"Sana hediyeler mi veriyor?" James, gölgelerde saklanan Asquini'yi, Rose'u ya da her ikisini birden yakalamak ister gibi odaya bakıyor.

Dot gülüyor. Kâseyi kucağına alıyor. James diğer tabureye oturuyor. Dot ağzına bir kiraz alıyor, ardından James'i, ceketinin yakasından tutarak kendine çekiyor ve meyveyi kendi ağzından onun ağzına aktarıyor. Bu şekilde kâseyi yarıyorlar. Aşırı bir şey yapmıyorlar. Aralarında bir gülümsemeden daha yüksek sesli bir şey geçmiyor. Çekirdekleri, gömleklerin altına saklıyorlar. Bir kiraz, iki kiraz, üç kiraz...

Kirazları yedikten sonra gömleklerin üstüne uzanıyorlar. James yuvarlanarak onun üstüne çıkıyor. Dot onun sırtını tırnaklarıyla çiziyor, yüzünü kirazlı dili ve kirazlı dudaklarıyla yapış yapış yapıyor. Kısa, sevgi dolu bir sevişme bu seferki; sevişmenin kendisi neredeyse önemsiz.

Dot, "Tanrı, Augustus Rose'u başımızdan eksik etmesin," diyor.

"Amin. Dot?"

"Ne var, Jem?"

"Evlen benimle."

"Deliler evlenmez, Jem."

"O zaman artık iyileşmeliyiz, çünkü evleneceğiz."

"Beni tanımıyorsun, Jem. Her zaman kendime hâkim olmayabiliyorum. Bir aya kalmaz yeniden buraya dönerim ya da boynumda bir ipe Tyburn'de sarkıyor olurum."

“Ben sana yardım ederim.”

“Senin kendine yararın yok.”

“Dot!”

“Sessiz ol, Jem! Dudaklarını şununla oyala.” Bir şişenin mantar tıpasını çekiyor. Kaba, yeşil bir cam şişe bu. James bundan içiyor, sıvıyı öfkeyle yutuyor. Şişedeki şarap değil. Öksürmeye başlayınca, sıvının bir kısmı ağzından dökülüyor. Göğsüne bir sıcaklık yayılmaya başlıyor. “Brendi mi?”

Dot şişeyi alıyor. James, o yutkunurken boğazının hareket edişini izliyor. Daha önce bu davranışı, içkinin bu şekilde nasıl içilebildiğini anlayamazdı. Diğer insanların ona çirkin gelen, gizemli yönlerinden biriydi bu. Kendisinin yapacağı, yapmaya gereksinim duyacağı bir şey değildi. Şimdi, Dot’un ona şişeyi vermesini, kendi payını içmeyi açgözlülükle bekliyor. Şişeyi bitirdiklerinde, gömleklerin üzerinde, birbirlerine sarılarak uzanıyorlar; nefesleri, başlarının üzerinde ateşli bir bulut halinde yükseliyor, mum kendini tükettikçe giderek daha kısalıyor ve hava akımlarıyla salınıp bir o yana bir bu yana sıçırıyor, odada gölgeler titreşiyor. Uyukluyorlar, uyanıyorlar, yine uyukluyorlar. James arabaların takırtısını, uzaktan gelen bir köpek dövüşünün seslerini, ardından koridorda yaklaşan ayak seslerini duyuyor. Kendisini Dot’un kollarından beceriksiz hareketlerle kurtarıyor. Hareketleri, acele etmesine karşın, tıpkı su altında soyunan bir adamınki gibi yavaş. Mum ışığı onları ele vermesin diye mumu üfleyerek söndürmek istiyor. Mum çok uzakta. Aleve dokunuyor. Alev parmağını yakarak sönüyor, yalnızca fitilin ucunda kırmızı bir pırıltı kalıyor.

Dot, “Ne var, Jem?” diye soruyor.

O bunları söylerken kapı açılıyor. Başlangıçta kimin geldiğini göremiyorlar; elinde fener taşıyan bir, iki, belki daha fazla adam içeri giriyor. Ardından O’Connor odaya adımını atıyor. Bir şey parlıyor ve şingirdiyor: zincirler.

Brendi acıyı katlanılabilir kılıyor ve aslına bakılırsa O'Connor'ın kendisi de çok sarhoş olduğundan fazla zarar veremeyecek kadar ağır hareket ediyor. Alçakça, ancak katlanılabilir birkaç tekme, sopayla on kadar darbe. James acıya dayanmayı, katlanmayı öğreniyor; cesaret kaynaklarını birer birer keşfediyor. Rehberi aşk.

Parmaklarını yalıyor ve prangaların altına sokarak, bacaklarının berelenmiş derisini nazikçe ovuşturuyor. Zincirler, prangalar; buna donanmada Demir Jartiyer diyorlardı.

Tanrıya şükür, deli gömleği giydirmemişler, ellerini zincirlememişlerdi. Dot'u da sessiz sayılabilecek bir şekilde götürmüşlerdi. Her iki yanında bir bakıcıyla, uykulu, sarhoş, dudaklarında bir gülümsemeyle arkasına bakarak gitmişti. Hiçbir şey söylememişti. Onu kadınlar koğuşuna taşırlarken, koridorda güldüğü duyuluyordu.

Onu hayal ediyor: Hücresinde, kendisi gibi sıcakta, prangalar içinde oturmuş, James onu nasıl düşünüyorsa, o da James'i düşünüyor. Hava uyku tutmayacak kadar sıcak; zihni planlarla meşgul.

Ellerinin gölgesine bakıyor. Elleri bir gün yeniden şifalı dokunuşuna kavuşamaz mı, bir gün yeteneğini geri kazanamaz mı? Yeteneğini tamamen yitirmiş olamaz. Bir ilçe merkezinde cerrahlık yapamaz mı sözgelimi? Kuzeyde ya da iyice batıda. Buradan uzakta, hırstan uzakta. Çiftçileri tedavi eder, toprak ağasının kanını alır. Ona tek gereken bir at ve il içinde atla seyahat edecek sabır. Bir zamanlar Mr. Viney'nin ona öğrettiği gibi kendi tabletlerini yapabilir; Dot ise yumurta filan satar, küçük bir at arabasıyla kiliseye giderler, Adam gibi, herhangi bir düşman edinmeden yaşarlar.

Bu hayal onu brendi gibi ısıtıyor. Pis samanların içinde kendine bir yer yaparak uzanıyor, ayaklarını en az acıyacak

konumda uzatıyor ve gece boyunca, gelecekte yaşayacağı mutluluğun ayrıntılarını didikleyerek öylece uzanmış, düşünüyor. Gün doğumuna doğru kalkıyor ve ayaklarını sürürerek pencereye gidiyor. Sağ tarafta, Bishop Sokağı'nın, Half Moon Pasajı'nın ve Londra Düşkünlerevi'nin üzerinde gökyüzü yol yol inci rengine bürünmüş. Bekliyor, önce Felemenk kilisesinin boğuk çan sesini, ardından kuşların seslenişlerini duyuyor; önce yalnızca birbirinden uzak, birkaç kuş, sanki doğan yalancı bir şafak olabilirmiş gibi ya da Londra arazilerinin üzerine çöken büyük suskunluk karşısında huşu içinde kalmış gibi çekingence ötüyor. Ardından yüzlercesi bir ağızdan ötmeye başlıyor; hava muazzam bir ses karmaşasıyla doluyor, onların sesleriyle titreşiyor. Sanki daha önce hiç kuş sesi duymamış, hiç şafak görmemiş gibi. Daha önce hiç böyle ağlamamış olduğu kesin. Dünya güzel. Şaşılabacak şey.

Gerçekler dışarı sızıyor. Önce fısıltılar, söylentiler halinde. Yalanların gölgesinde. Dot'u hücrelerine nasıl götürmüşler; Dot onlarla nasıl boğuşmuş; onu nasıl bastırmışlar, ellerini, ayaklarını nasıl zincirlemişler; ardından boynuna nasıl tasma takmışlar, tasmayı hücre duvarındaki halkaya nasıl zincirlemişler. Dot nasıl arkalarından tükürmüş; onlara nasıl lanetler yağdırmış ve cehennem şahidi olsun ki onları öldüreceğini söylemiş.

Sabah Dot'u, sırtını duvara yaslamış, bacaklarını dosdoğru uzatmış, otururken buluyorlar; başı tasmanın içinde dönmüş, gözleri aralık, dili dişlerinin arasından sarkıyor. Ona dokundukları anda, bedeninin buz kesmiş olduğunu fark edip öldüğünü anlayarak zincirlerini çözüyorlar. Koridordaki kadınlardan biri, Dot'un bedenini ottan yatağa kaldırdıklarını görüyor ve ona ulaşip onu susturmalarına fırsat kalmadan, haberi herkese çığlık çığlığa duyuruyor. Çığlığı, diğerlerine de bulaşıyor ve haber, sürgülü kapılardan, demir parmaklıklardan geçerek hastaneyi dolaşılıyor. Can güvenliklerinden kaygı duyan gardiyanlar, koğuştan ayrılıyor ve yarım saat sonra on iki kadar gardiyan ellerinde ipler ve coplarla geri dönüyor. Sakal tıraşı olmamış Doktor da başlarında, onlarla birlikte. Cansız bedeni muayene ediyor, ani bir nöbet sonucu öldüğünü doğruluyor. Akıl hastaları arasında oldukça sık görülen bir durum; Dorothy Flyer gibi vahşi bir yaratık için beklenmedik bir şey değil. Talimat veriyor: Hücreler kilitli tutulacak. Onu ertesi gün, olabildiğince erken gömecekler. Tam oradan ayrılırken, O'Connor'ın, erkekler koğuşunda bir akıl hastası tarafından öldürülmekte olduğunu haber alıyor.

O'Connor basamaklarda oturuyor. Çenesi kırıldığı için konuşamıyor. Boynu ve omzu kan içinde. Sol kulak memesi ısırlarak koparılmış. Avcunu açıp kopmuş kulak memesini gösteriyor, ardından James Dyer'ın hücrelerini işaret ediyor.

James hücresinde, görünürde sakince yerde yatıyor. Doktora duyduklarının doğru olup olmadığını soruyor. Doktor başta ona yanıt vermiyor, kendi sorularını sorup duruyor: O'Connor'a neden saldırdın? Dorothy Flyer seni neden ilgilendiriyor? Sonunda, belki de bu sorgulamayı sonlandırmak ve sabah alışkanlıklarına dönebilmek için James'e,

duyduklarının doğru olduğunu söylüyor. Dot Flyer beyin felci geçirmişti. Ölmüştü. Ardından, hırçın bir şekilde bağırarak yineliyor: “Öldü!”

İkinci kez “öldü” demesiyle doktor, hastasında tuhaf bir dönüşüm gözlemliyor: Adamın içindeki kırılğan cam bir yapı tuzla buz oluyor sanki. James kısa ancak derin bir nefes veriyor, suspus oluyor, ardından yüzünde, belirli maddelerle zehirlenmiş insanların yüzlerinde görülen türde kasılmalar görülüyor. Wagner, hastanın ellerini zincirlemek gerekip gerekmediğini soruyor. Doktor başını sallıyor ve, “Benim zincirlerim, seninkinden çok daha incelikli, Mr. Wagner,” diyerek odadan çıkıyor.

Ertesi sabah Adam, James’in hücresinde, James’le birlikte camdan dışarı bakıyor. Cenaze topluluğunu izliyorlar: Papaz, Dolly Kingdom, Passmore ve yalnızca cenaze için, tabutu taşımaları için tutulmuş, tanımadıkları adamlar. Hastanenin demir kapılarından çıkıp New Broad Sokağı’nın yanındaki hastane mezarlığına doğru dönen ve tek atlı bir arabaya konmuş tabutu izleyen, özensiz bir kortej. Defin işlemini izlemek olanaksız. Papaz ve gardiyanlar, bir saat kadar sonra dönüyorlar. Kiralık işçilerse, boş arabalarına binmiş, sigara içiyorlar.

James, çeşitli işkencelere tabi tutuluyor. Kusturuluyor, alazlanıyor; hem de hastanedeki ilk dönemlerinde

olduğundan çok daha ağır bir biçimde. Yemek yiyemiyor. Gardiyanlar et suyunu boğazından aşağı boşaltıyorlar; James bunu yeniden kabın içine kusuyor. Aynı suyu ona yeniden içiriyorlar.

Dot ona hiçbir şey bırakmamış. Ne bir madalyon, ne bir andaç, ne bir mektup. Ne de veda sözcükleri. Onu avutacak ya da ayakta tutacak hiçbir şey. Peki James yüreğindeki bu sevdayı ne yapacak? Bunu nereye akıtacak? Sevdası içinde çürüyüp gidiyor. James çürüyüp gidiyor.

Hastane berberinin usturalarından birini alıyor. Ağzı paslanmış olsa da, iş görür. Bunu gözü gibi koruyor. Ayakkabısının içine saklıyor.

Dot'un yüzünü ona yirmi yıl, otuz yıl göstermeselerdi, buna katlanabilirdi. Asıl katlanamadığı, onu asla göremeyecek olması.

Yüzüne sinekler konuyor. Onları kovalamıyor. Sonra sinekler kayboluyor. Hava soğuyor. Rüzgâr, penceresinin demirlerine çarpıyor. Mideleri kalkmış, ancak hallerinden hoşnut, hücre kapılarının önünden geçen ziyaretçilerin sırtında artık kürklü mantolar, kalın pelerinler var. Bir sabah, yatağının gri samanlarının üstünde kar görüyor. Dışarı bakıyor. Moorfields santimetrelerce kar altında. On kadar çocuk, bir göletin yanında kartopu oynuyor. Sırtlarında paketler bulunan iki adam, ağır adımlarla kente yaklaşıyor. Sinekler gibi kara ve inatçılar, arkalarında ufak ayak izleri bırakıyorlar. Biri sendeliyor; diğeri duruyor, geri dönüyor ve sendeleyeni adamın omzuna dayanmasına izin veriyor. Ne kadar da ağır ilerliyorlar! O paketlerin içinde, onca çabayı haklı çıkaracak ne var?

Ardından, hiç beklenmedik bir şekilde, bir zamanlar kar-
da ağır ağır yürümesini izlediği başka bir adamı anımsıyor.
Manastırın yanındaki ormana doğru yürüyen papazı. Du-
rup arkasına dönen ve el sallayan o şişman, iyi huylu papazı.

Noel günü, Mr. Rose tarafından hastanede bir konser dü-
zenleniyor. Gardiyanlar James'i, bir zamanlar oyunun pro-
vasının yapılmış olduğu odaya indiriyorlar. Ayakkabısının
içindeki ustura, her zamankinden daha fazla aksamasına
neden oluyor. Bakıcılar onu Rose'un önünden, marifetlerini
göstere göstere geçiriyorlar. Rose ona yaklaşıyor, eğilerek se-
lam veriyor ve hüzünlü bir ifadeyle, "Sizi iyi görmediğime
üzüldüm," diyor. "Eğer bu beyler izin verirse, sizi şurada,
ön sırada oturtmak isterim."

Bedlam sakinleri odada bir araya getirilip dürtmeler
ve dik dik bakmalar sonucu susturulduktan sonra, Rose,
1730'ların son modasına uygun pullu bir elbise giymiş, zayıf
bir kadın olan Faustina Bordoni'yi tanıtıyor. Kadın hareket
ettiğinde, gıcırdayan balina kemiği korsesi, hışırdayan met-
relerce ipek ve tafta, denizde yol alan bir gemi gibi sesler
çıkarmasına yol açıyor. Muhteşem yüzünde uykulu bir ifade
var; kâğıtsı teni rujla pembeleştirilmiş, yüzüne bir ben çizil-
miş, kahverengi gözleri, ağır gözkapaklarının altında pırıl
pırıl. Genç, şişman bir adam piyanoda ona eşlik ediyor. Ka-
dın hafif, ancak son derece tatlı bir sesle şarkı söylüyor. Akıl

hastaları duygulanıyorlar. Clapp adında bir adam sıralardan atlıyor ve ona sarılıyor. Gardiyanlar onu çeke çeke uzaklaştırıyorlar. Sinyora Bordoni gülümsüyor ve şişman İtalyan gençle İtalyanca şakalaşüyor; eriyen kar damlalarının şıprıtısının yerini, pencereye vuran yağmurun melodik tıkırtısı alırken, bunun eşliğinde yeniden şarkı söylemeye başlıyor.

Konserden sonra Rose, James'le yeniden sohbet ediyor; Dot Flyer'dan ve ona ne kadar saygı duymuş olduğundan söz ediyor. James daha sonra onu, Doktor'a usulcacık bir şeyler söylerken görüyor. Noel'in ertesi günü, James'in ayağındaki zincirler çözülüyor; üstüne örtmesi için paket içinde bir battaniye veriliyor. *On İkinci Gece* oyunu için, Wagner ona lacivert yünden bir takım elbise getiriyor. James bunu giymeye korkuyor. Bu ona, kendisini yeniden dünyaya çekmek için yaptıkları bir numara gibi görünüyor. Paket günlerce yerde, tam olarak açılmamış duruyor. Ardından üstündeki paçavraları çıkarıyor, hücresinde çırılçıplak, bir deri bir kemik, titreyerek takım elbiseyi giyiyor.

Gardiyanlar ondan uzak duruyor. Doktor bile, geçerken hücreesine yalnızca şöyle bir bakıp başını sallıyor ve sanatını daha az görünür, daha az korunan adamlar üzerinde uygulamak üzere uzaklaşıyor. James usturayı ayakkabısından çıkarıyor, tekrar tekrar kullanılmış bir parşömen gibi duran tahta duvar kaplamalarına kabaca bir kalp çiziyor, Dot'un adını, kendi adını ve tarihi kazıyor: Şubat 1770.

"Adam?"

"Evet, James."

"Bir daha asla sevmeyeceğim."

"Bu elimizde olan bir şey değil."

"Bir daha asla sevmeyeceğim."

“Hiçbir şey kalıcı değil, kardeşim. Hem, asla çok sağlıklı-sız bir sözcük.”

“Eşin öldüğünde. Sen ne yaptın? Adam?”

“Aklımı yitirdim.”

“O zamandan bu yana hiç başka birini sevdin mi?”

“Bu yağmur gibi bir şey, kardeşim. Bundan her zaman kaçamazsın.”

James bekliyor, biraz da korkarak iyileşmeye başladığını, kederden ölebilecek türde bir adam olmadığını, içindeki can-
nın yaşama inatla tutunduğunu fark ediyor.

Ve düşlerinde geleceğini gördüğü kadını bekliyor. İçinde bulunduğ^u durumun mimarını. O kurnaz cadıyı. Her gün penceresinden dışarı bakıp onu arıyor; ta ki bir mart akşamı, onun orada olduğundan emin olana kadar. Bir grup yabancı, hastanenin bahçesine çıkan basamakların yanında duruyor. Hastanenin mimari güzelliklerini eldivenli elleriyle işaret ederken, hastaneyi hayran hayran süzüyorlar. Sert rüzgârlı havada, sesleri kopuk kopuk ona kadar yükseliyor. Ardından uzaklaşıyorlar ve onu görüyor; onların arkasında, üzerinde koyu renkli bir elbise, boynunda kırmızı bir atkı, duruyor. James ona el sallamıyor. James’in kendisini gördüğünü biliyor. Kadın orada on dakika kadar, bir ağaç gibi hareketsiz duruyor, ardından Finsbury’ye doğru yürüyerek uzaklaşıyor.

Ertesi gün yine aynı yerde duruyor. James’i nasıl da sınıyor! Çok erken olduğunun farkında değil mi? James’in yeterince güçlü olmadığını? Hâlâ iyileşmediğinin? Ancak James ona, kendine güvendiğinden daha fazla güveniyor. Kadın onu almak için burada. Öyleyse James gitmeli. Bunun kuşku götürmezliği onu rahatlatıyor. Wagner’e gidiyor

ve kendisi için Doktor'la bir görüşme ayarlaması için yalvarıyor. Doktor görüşme talebini kabul ediyor. Üç gün sonra Wagner erkenden gelip onu hücrelerinden alıyor; James, Wagner'i izleyerek, onun gürültüyle kilidini açtığı kapılardan topallayarak geçiyor. Taş zemin yerini halıya, karanlık yerini aydınlığa bırakıyor. Havadaki idrar kokusu yok oluyor, yerini balmumu cila, sıcak yemek ve öğütülmüş kömür kokusu alıyor. Açık bir pencerenin yanında duran bir masada, vazoda nergisler var. James onların yanında çakılı kalıyor: Güzelliğin, mükemmelliğin canlı örnekleri bunlar. Wagner ona, pek de kaba olmayan bir şekilde sesleniyor. Sesinden, James gibi, çiçeklerin karşısında donakalmış adamları çok sık gördüğü anlaşılıyor.

Geniş, pırıl pırıl cilalanmış bir kapıya varıyorlar. Wagner kapıyı tıklatıyor. İçeri çağırıyorlar. Sarkık yüzlü başına parlak kırmızı, kadife bir kepe geçirmiş Doktor, masasında oturmuş, onlara bakıyor. Odanın arka tarafındaki daha küçük bir masada, giysisinin kollarını mürekkepten korumak için pamuklu kolluklar takmış bir sekreter oturuyor. Doktor'un önünde açık bir gazete, bunun yanında da yarılanmış bir kırmızı şarap kadehi, bir tabak tatlı çörek ve içinden yoğun kahve kokusu yükselen bir fincan var. Wagner'e "Ne istiyor bu?" diye soruyor.

"Affedersiniz, efendim," diyor gardiyan, "ama hastaneden çıkmak istiyormuş."

"Çıkmak mı?"

"Evet, efendim. Bana öyle söyledi."

Doktor gözlerini James'e dikeyyor. James onun gözlerine bir anlığına bakıyor, ardından başını yeniden eğiyor. Bacaklarının titremeye başlayacağından korkuyor.

"İyileştiğini mi düşünüyormuş?" diye soruyor Doktor, gözlerini James'ten Wagner'e çevirerek. Bunun üzerine

Wagner, James'e bakıyor. Ona karşı iyi niyet beslemeyen bu adamların arasında dikilen James, kendisini hiç de iyileşmiş gibi hissetmiyor. Bir şekilde kendini ele vereceğinden, delice bir şeyler saçmalayacağından, şarkı söylemeye, salyalarını akıtmaya ya da dizlerinin üstüne düşüp çığlıklar atmaya başlayacağından korkuyor. Bir şeyler söylemesi gerektiğinin farkında. Odadaki sessizlik şimdiden tehlikeli bir biçimde uzamış durumda.

"Evet," diyor. Saldırgan sayılacak kadar yüksek sesle söylediği bu sözler, büyüü bozuyor. Başını kaldırıyor.

"Ne demek istiyor bu?" diyor Doktor. "'Evet' demekle neyi kastediyor? Buradan ayrılmayı mı istiyorsun, Dyer?"

"Evet," diyor James.

"Pekâlâ," diyor Doktor, bir çörek daha alarak, "hastaneden çıkacak durumda olduğuna karar verirsem, ne yapmayı planlıyorsun? Konuş."

James, "Sessiz bir yaşam süreceğim," diyor. "Düşman edinmeksizin."

"Peki, yaşamını nasıl sürdüreceksin? Ekmegini nasıl kazanacaksın?"

James, sekretere bir bakış fırlatıyor. "Okumam, yazmam var," diyor. "Kalemimle para kazanabilirim..."

Doktor bir kahkaha atıyor, masaya bir şaplak atıp sandalyesinde arkaya dönüyor. "Duydun mu, Price? Sekreter olmak istiyormuş. Kâtip olacakmış! Bu sence eski bir akıl hastası için uygun iş mi?" Sonra James'e dönüyor: "Nereye gideceksin?"

"Bir kız kardeşim var," diyor James, yanıtıyla kendisini şaşırtarak. "Somerset'te."

"Demek seni görünce sevineceğini düşünüyorsun? Deli ağabeyini? Oraya yürüyerek gitmeyi mi planlıyorsun?"

"Evet, efendim."

Doktor çöreğini yerken uzun bir sessizlik oluyor. James bakışlarını yeniden halıya indiriyor. Halıda, mavi-kırmızı kıvrımlı bir desen var, James gözlerini bundan ayıramıyor. Yazgısına karar verilmekte olduğunu biliyor.

“Mr. Price,” diyor Doktor, “hastanın, taburcu edilmesi için gereken belgeleri imzalamasını sağlayın. Sekreterlik yapacaksa, kendi adını yazabiliyor olması gerek.”

Price, James’i masasına çağırıyor, kalın bir defteri açıyor, kalemi uzatıyor. James’in imzalaması gereken sayfaya parmağını hafifçe vuruyor.

Bu arada Doktor gazetesini yeniden kaldırıyor. “Taburcu edildin,” diyor. “Sert içkiler içme. Her tür heyecandan uzak dur. Özellikle kadınlardan. Kız kardeşin dışında elbette. Kız kardeş kabul edilebilir.”

James konuşmaya çaballıyor, ancak başaramıyor. Görüşme boyunca, başının üstünde, Doktor’un masası kadar ağır ve kocaman bir şey taşımış gibi, bitkin. Parmak uçları terliyor. Odadan hemen çıkmazsa, tartışmaya açık özgürlüğünün, ondan geri alınabilecek bir armağan olduğunu biliyor.

Wagner onu dirseğinden tutuyor, dışarı çıkartıyor, ardından özel bir merdivenden hastanenin yan tarafındaki bir kapıya götürüyor. James, Adam’a, Collins kardeşlere, Asquini’ye veda edemiyor. Wagner, sanki tüm olan biten, ikisinin de rolünü oynamasını gerektiren sinsî bir şakaymış gibi ona sırtlıyor. James dönüp ışığa bakıyor, dışarı adımını atıyor. İsteddiği bu mu? Hastanenin tanıdık dehşetleri, dış dünyanın bilinmedik dehşetlerinden daha iyi değil mi? Saklanmak, gölgelere sığınmak, koşarak bir ağaca tırmanarak gözden kaybolmak için olağanüstü güçlü bir istek duyuyor.

Kapı ardından kapanıyor. Anahtarın kilitte döndüğünü duyunca irkiliyor. Gözlerini bir an kapatıyor, dikkatini topluyor, ardından ağır ağır –*Bir Yaz Gecesi Rüyası*’nda Atina

dışındaki orman rolünü üstlenmiş– bakımlı bahçede ilerliyor. Onu geri çağıran bir ses duymayı bekliyor, bunu neredeyse umuyor, ancak seslenen olmuyor. Bahçedeki ana girişin yanındaki daha küçük bir kapıdan dışarı adımını atıyor, bunu arkasından dikkatle kapatıyor ve onu yolun beyaz tozu içinde ikinci kez kurtarmak için bekleyen kadının yanına gittikçe hızlanan adımlarla, neredeyse koşarak gidiyor.

YEDİNCİ BÖLÜM

1770

"Kyrie, eleison."

"Christe, eleison."

"Kyrie, eleison."¹

Sözcükler, kemerlerin gölgelerine yarasalar gibi dağılıyor. Simon Tupper öksürük nöbetine tutuluyor. Arkasındaki sırada oturan George Pace, yaşlı adamın kamburlaşmış sırtına bir şaplak atıyor. Öksürük nöbeti yatışıyor.

"Tanrı sizinle olsun."

"Ve ruhunuzla."

"Dua edelim."

Paskalya Pazarı için toplanmış, şu anda dizlerinin üstünde hafifçe sallanan cemaat, her zamanki kişilerden oluşuyor. Leydi Hallam da aralarında elbette; sarı ve altın renkli elbisesiyle pek hoş. Lord Hazretleri Londra'da; politika ya da çapkınlık veya her ikisinin birden peşinde. Leydi Hallam'ın arkasında, saç -hepsi kendi saç da değil- tokalar, pomat ve İspanyol taraklarıyla yığınlar halinde toplanmış Dido oturuyor. Papaz, geceleri uyurken saçını, vahşi bir hayvanmış gibi, tel bir kafes içinde tutuyor olmalı diye düşünüyor. Bugün Dido'nun elinde, altın yıldızlarla bezeli, çok güzel, lacivert bir yelpaze var. Pek şık; ayrıca bu havada çok da kullanışlı. Bugün kilisede hava çok sıcak. Yaşlılar çok geçmeden uykuya dalacaklar.

"Yüce Tanrı, tek oğlu Hz. İsa aracılığıyla ölümü yenmiş ve sonsuz yaşamın kapılarını açmıştır..."

Bugün, Papaz'ın yazgı bilançosunda alacakları, borçlarından biraz daha fazla gibi görünüyor. Doğru, kabız

1 Tanrım, merhamet et, anlamında bir dua. (ç.n.)

illetinden kurtulamamıştı, üstelik dün gece ev giderlerinin bazı ayrıntıları üzerinde Dido'yla arasında tatsız bir tartışma geçmişti. Bu seferki tartışma, her zamanki atışma düzeyinin ötesindeydi. Her ikisinin de ağzından çıkmaması gereken sözler çıkmıştı ve Papaz yatağa, vicdanı rahatsız olarak girmiş, yatağında bir o yana bir bu yana dönmüş, en sonunda buz gibi odada kalkıp bir kalem bulmuş, bir özür kalamış, bunu kız kardeşinin kapısının altından atmıştı; bunu yaparken onun odasında da ışığın hâlâ yandığı dikkatinden kaçmamıştı. Ve doğru, bu Paskalya döneminde, inancı onu yine terk etmişti, bu artık sık yinelenen tökezlemelerinden biriydi ve eskiden olsa, canını çok sıkacak bu mesele, artık onu kabızlığı kadar bile kaygılandırmıyordu. Tanrı onunla saklambaç oynuyordu. Deneyimleri ona yolunu yeniden bulacağını ve korkuyla çırpınacağına, suyun yüzeyinde hareketsiz sırtüstü yatmanın daha iyi olduğunu öğretmişti.

Tüm bu eksilere karşın, yaşamında şu artılar var: İyi huy-lu ineği Ruby yavrulamıştı. Pace kahvaltı sırasında, doğum-dan kalma yapış yapış elleriyle gelip bunu kendisine haber vermişti. Ardından Papaz, Dido, Mrs. Cole ve Tabitha hep birlikte dışarı, hayvanın bir gün önce getirildiği ağıla gitmişlerdi. Muhteşem bir görüntüydü bu! Kocaman dilini çıkarıp yavrusunu yalayan inek ve annesinin karnından dünyaya geçişinin verdiği narin bir sersemlik içinde tir tir titreyen buzağı.

Sonra bahçesi var; mevsim dönümünde, kızıl topraktan çiçekler fışkırmış, meyve ağaçları, taç yapraklarıyla yağmu-ru çanak gibi içlerinde tutan baharlarla dolmuştu; Bir önceki pazar günü Sam'i, içi suyla dolu baharlara dilinin ucunu batırırken yakalamıştı. Parmak uçlarında yükselmiş, dilini bir çiçeğe sokmuş çocuğun görüntüsü başlangıçta gerçekten çok tuhaftı. Daha sonra, Sam gözden kaybolduğunda,

kendisi de bunu deneme isteği duymuştu. Ancak birisinin onu görmesinden çekinmişti.

"Yüce Tanrı, Hz. İsa'nın Babası, her şeyin yaratıcısı. Tüm insanların yargıcı: Zaman zaman işlediğimiz birçok günahımızı ve yaptığımız kötülükleri itiraf ediyor ve bu yüzden hayıflanıyoruz."

Sözlerinin orta yerinde zihninde, bedeni, hoş kokulu buhardan bir hırkayla sarmalanmış, ateşin başında şişleri ve bıçaklarıyla yemek yapan Mrs. Cole'un mükemmel görüntüsü net olarak beliriyor. Bugün, diye düşünüyor, domuz kafası yiyeceğiz! Bu düşünce zihninde, bir trompetin zafer dolu sesi gibi çınlıyor. Domuz kafası, dana paça ve Mr. Askew'un kuşkonmaz yataklarından toplanmış kuşkonmazlar...

"Bağışlayıcı Tanrım, izin ver, sevgili oğlunun etini yiyerek, kanını içerek, günahkâr bedenlerimizi, onun bedeniyle arındıralım..."

Bu ekmek de amma bayat. Umarım herhangi bir sürprizle karşılaşmayız. Mübarek ekin kurtları.

"Tanrı sizinle olsun."

"Ve ruhunuzla."

"Yüreklerinizi açın."

"Tanrı'ya kadar yükselelim."

Taş zemine renkli pullar halinde vuran tozlu güneş ışığı huzmeleri, güneşin önüne geçen bir bulutla aniden kayboluveriyor. Papaz, kilisenin orta kısmını göremez oluyor, ancak bir kapının açılıp hızla kapandığının, birinin koridorda durduğunun ayırdına belli belirsiz varıyor. Duasını okuyor. Ardından: *"Tanrı'nın huzuru hep sizinle olsun."*

"Ve Ruhunuzla."

Leydi Hallam eteklerini topluyor, yerinden kalkıyor ve parmaklıklara yaklaşıyor. Dido onun hemen arkasında, onun da arkasında Astick ve onun huysuz kızı Sophie var. Sophie'nin arkasında Dr. Thorne, pantolonunun ağnı düzeltiyor.

Bulut güneşin önünden çekiliyor. Işık, koridor boyunca bir bayrak gibi açılıyor ve Papaz, ekmeği Leydi Hallam'a vermek üzere kırarken, kiliseye kimin girmiş olduğunu görüyor; onu derhal tanıyor, ancak o olamayacağından, burada, onun kilisesinde bulunamayacağından o kadar emin ki, gözlerine inanmak istemiyor. Buraya ait olmadığı gerçeği hiçbir zaman değişmeyecek olan o kadın burada, kilisesinde!

Biri boğazını nazikçe temizliyor. Bakışlarını aşağı çeviriyor. Leydi Hallam kaşlarını, nazikçe kaldırıyor. Papaz, yüreğinin üç kez attığı süre boyunca, nerede, ne yaptığını anımsayamıyor. Ardından ekmeği, Leydi Hallam'ın açmış olduğu avuçlarına koyuyor.

"Hz. İsa'nın bedeni..."

Dido bakışlarıyla soruyor: Bu kadın da kim? Onun kulağına doğru eğilip fısıldıyor: "Adı Mary. Yabancı bir ülkeden. Yanına otur, lütfen."

Diğerleri de onu bakışlarıyla sorguluyorlar. Thorne, sanki tuhaf görünüşlü bu kadının gelişinde aslen ahlaksızca bir şey varmış gibi sırtıyor. Tören, yepyeni bir enerji kazanıyor. Dua sırasında, varsayımlar ve karşıt varsayımlar, berbat bir sesle söylenen ilahilerin gürültüsünün altında, bir sıradan diğerine yayılıyor. Başlar, pek de gizlemeye gerek duyulmaksızın, bu alışılmadık davetsiz misafire dönüyor. Papaz, birinin oldukça net, "Çingene," dediğini duyuyor.

"Tüm kavrayışları aşan Tanrı'nın verdiği huzur, yüreklerinizi ve zihinlerinizi Tanrı'nın bilgisinden ve sevgisinden ayırmasın..."

Sonunda kapı ardına kadar açılıyor. Papaz, kalan şarabı içerken, içeri giren temiz hava ona kadar ulaşıyor. Bu her ne kadar pek kaliteli bir şarap değilse de, elinde olsa, kendisine bir bardak daha koyar. Kadehin ağzını bir bezle siliyor ve ayin cübbesini arkasında dalgalandıra dalgalandıra

koridordan hızla geçiyor. Mary'ye uzun uzun bakıyor, ardından başını hafifçe sallıyor. Dido'ya, "Elimden geldiğince çabuk döneceğim. Sen burada kalabilir misin?" diyor.

Dido, "Bizi anlayabiliyor mu?" diye soruyor.

Dönüp doğuya bakan pencerede Aziz George'un ejderhayı öldürüşünü resmeden vitrayı büyük bir merakla inceleyen Mary'ye bakıyorlar. Mary yapılması gereken birtakım mucizevi işler olduğunu, onlardan istediği şeyi, ancak bu işler yapıldıktan sonra yerine getirebileceklerini anlamış gibi görünüyor.

"Belki," diyor Papaz. "Birkaç soru sormayı dene."

Kapının yanında sarı bir elbisenin hareketi gözüne takılıyor. Dönüp uzaklaşıyor. Dido, Mary'nin profiline, çıkık elmacıkkemiklerine, ıslatılmış ahşap rengi gözlerine bakıyor. Onun varlığı, Dido'yu telaşlandırmıyor. Aslında kadının varlığını tuhaf bir biçimde rahatlatıcı buluyor.

On kadar kilise cemaati üyesi, kilise mezarlığının yolunda oyalanıyor; eğilerek mezar taşlarındaki tanıdık isimleri okuyorlar. Arada sırada kilisenin kapısına doğru bir bakış atmayı da ihmal etmiyorlar. Leydi Hallam, Papaz'ı bir gülümsemeyle karşılıyor ve ayine ne çok insan geldiğine ilişkin bir şeyler söylüyor.

"Beklediğimden bir kişi fazla," diyor Papaz.

"Aa, evet," diyor Leydi Hallam, sanki bu olay tamamen aklından çıkmış gibi. Thorne yaklaşıyor. Papaz'la el sıkışıyorlar.

"Güzel vaazdı, Peder."

Papaz başını sallıyor, bir teşekkür mırıldanıyor. Thorne yine sırtıyor. Ancak Leydi Hallam'ın soğuk bakışlarını görünce, bastonunu, kuyruğunu titreten bir kedi gibi sallayarak uzaklaşıyor.

"Acaba," diyor Papaz, "gelen kadının kim olduğunu çıkarabildiniz mi?"

“Aa, sanırım çıkardım. Ben dışarı çıkarken birbirimizi gizlice süzdük. Nasıl gözler onlar! Tıpkı mektubunuzda anlattığınız gibi, nereden göndermiştiniz o mektubu, Riga’dan mı?”

“Riga olabilir. İtiraf etmeliyim, Leydi Hallam, hayatımda hiç bu kadar şaşırmamıştım; ancak, Mary insanları şaşırtmak konusunda oldukça yeteneklidir.”

“Onun gibi birinin burada bulunuş nedenini sıkça açıklamamız gerekecek.” Leydi Hallam’ın yüzünde, durumu hem eğlenceli bulduğunu hem de anlayışla karşıladığını belli eden geniş bir gülümseme beliriyor. “Belki de en akıllıcası, hiçbir açıklama yapmamak olacaktır. Kardeşinizle sizin yardıma gereksiniminiz olması durumunda, bana her şekilde güvenebilirsiniz.”

“Biliyorum. Bana karşı, bize karşı çok iyisiniz.”

“Ben sizin dostunuzum. Şimdi gideyim ve meraklıları benimle birlikte buradan uzaklaştırmaya çalışayım. Arayı çok açmadan bana uğrayın.” Elini uzatıyor, Papaz bunu tutuyor; bir, iki... Ah o erişilmesi olanaksız üçüncü saniye.

“Eee Mary,” diyor Papaz. “Bizi oldukça şaşırttın.”

Mary elini önlüğünün cebine sokuyor, bundan rulo yapılmış bir yaprak çıkarıyor, bunu ağzına atıp tütün gibi çiğnemeye başlıyor.

“Mary, Dr. Dryer hakkında herhangi bir bilgin var mı? Nerede olduğunu biliyor musun?”

Mary ayağa kalkıyor ve ağır ağır yürüyerek kiliseden dışarı çıkıyor. Papaz onu geri çağırmak ister gibi hareketleniyor. Dido onun koluna dokunuyor ve, “Onu takip etmemizi istiyor,” diyor.

Mary’nin peşi sıra, nergis öbeklerinin arasından, alçak bahçe kapısından geçiyorlar, kilise mezarlığının duvarının yanındaki patikadan ilerleyip sıkışmış ve kırılmış –artık yabani

otlar için sarılacak bir kafes görevi gören- bir bahçe kapısının çevresinden dolanıp meyve bahçesine giriyorlar. Bu arsa, oğulları dünyayı fethetmek üzere evden ayrılmış, yarım akıllı kızıyla yaşayan dul Mr. Makins'e ait. Bu bahçede elmalar ya çürüyor ya da çocuklar tarafından koparılıyor. Yaz akşamları burası flört eden çiftlerin uğrak yeri oluyor. Papaz bazen, akşam duasından eve dönerken onların iç çekişlerini duyuyor.

Dido'nun eteği otlara takılıyor. Bir sinek sürüsü, bir insan dışkısından öfkeyle kalkıyor. Havada arı sesleri, yabani sarımsak kokusu var. Zikzaklar çizen ara yollarda, mavi gölgeler ve rengârenk çiçek öbekleri arasından kendine yol açan Mary'yi bir an için gözden kaybediyorlar. Papaz, bir deliğe giren tavşan gibi ortadan kaybolmak tam da Mary'den beklenecek bir şey diye düşünüyor. Ancak onu, diğerlerinden biraz daha büyükçe bir ağacın yanında, alegorik bir tablo figürü gibi, bir parmağıyla ağacın tepesini gösterir biçimde buluyorlar. Dido ve Papaz başlarını kaldırıp yukarı bakıyorlar. Bir adamın ayakkabıları, bir adamın bacakları, gri bir gömlek. Son derece beyaz, son derece zayıf, şekilsiz kır sakalla kaplı bir yüz.

Papaz, "Dr. Dyer!" diye haykırıyor. "Bu ne güzel ve ne beklenmedik bir sürpriz. Korkmuştum doğrusu... Yani, sizden haber alamayınca. İyi misiniz? Aşağı insanınız? Dallar oldukça ince de."

Yüz, aşağı onlara bakıyor. Adamın geçirmiş olduğu değişim olağanüstü, dehşet verici. Onu bu hale getiren nasıl bir hastalık olabilir?

Dido, "Dr. Dyer bu mu?" diye soruyor.

"Evet," diyor Papaz alçak sesle. "Ondan geriye kalanlar. Dr. Dyer! Ben Papaz Lestrade. Beni unutmuş olamazsınız? Yardıma ihtiyacınız var mı?"

Bir ses, insan sesi demeye bin şahit isteyen bir ses, ağacın tepesinden onlara ulaşıyor.

“İspinoz... tarla kuşu ve serçe... ve dümdüz öten guguk kuşu... herkes kulak verir... sesine... bir türlü hayır... diyemez diye...”¹

Dido, “Bu bir şarkı mı?” diye soruyor.

“Kara tavuk, kara mı kara... gagası sarımsı kahverengi... sakanın tiz ve inceciktir sesi...”

Papaz, iki küçük yüzün, bir ağaç gövdesinin arkasından onları izlediğini görüyor. Birini tanıyor, zangocun oğlu, Sam Clarke bu.

“Sam! Buraya gel oğlum. Gel, sana kızmadım.”

Çocuk, önce Papaz’a, sonra ağaca, sonra da Mary’ye bakarak yaklaşıyor.

“Hızlı koşabilir misin, Sam?”

“İdare eder.”

“Eh, biz de seninle idare edeceğiz o zaman. Caxton’ın yerine git. Orada George Pace’i bulacaksın. Ona, kilisenin kutsal emanet odasında bulunan merdiveni buraya, meyve bahçesine getirmesini söyle. Söyle ona, onu hemen bekliyorum, birasını bitirdikten sonra değil. Dur! Ortalığı velveleye verme ve ne gördüğünü kimseye söyleme sakın. Burada seyirciye ihtiyacımız yok. Hadi şimdi git.” Çocuğun, hızla koşarak, otların üzerinden uçarcasına uzaklaşmasını izliyorlar. Mary, ağacın köklerinin yanına çömeliyor. Dido, “Ağaçtan düşecek diye korkuyorum,” diyor. “Düşerse, kesin ölür. Ağaca, onun yanına tırmanamaz mısın, Julius?”

Papaz, “Tanrı aşkına, aklını başına topla, Diddy,” diyor. “Ona ulaşabileceğimi varsaysak bile, ikimizin de o dalda mahzur kalması ne işe yarar? Düşüp boynumu kıracağım-dan korkmuyor musun?”

1 *Bir Yaz Gecesi Rüyası*, William Shakespeare, çev. Özdemir Nutku, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

“Bir zamanlar ağaçlara pek güzel tırmanırdın.”

“Evet, bir zamanlar. Üzerinden otuz yıl geçti. Sen de babamın evinin arkasındaki o koca karaağaca pek güzel tırmanırdın.”

“Evet, doğru. Ancak kızlar, kadın olduklarında, bedenlerini özgürce kullanamazlar. Gelenekler böyle gerektirir.”

“Tüm gelenekler değil.”

“Kabalaşıyorsun, Julius. Senin en sevmediğim yönün bu.”

Bekliyorlar, gölgeleri izliyor, pazar gününe özgü huzur dolu sesleri dinliyorlar. Arada sırada, yukarıdan, çatlak sesle söylenen bir şarkı, fısıldanan dizeler duyuluyor.

Sam, trampetçi bir çocuk gibi askeri adımlarla yürüyerek geliyor; omzundaki merdivenle kaşlarını çata çata yürüyen George Pace’e yol gösteriyor.

“Aferin Sam! Sana da teşekkür ederim, George. Bunun karşılığını ödeyeceğim. Şurada. Adamı görüyor musun? Şuraya koyalım. Bu bey, James Dyer.” Papaz merdiveni tutuyor. “Ona ulaşabiliyor musun? Tutabildin mi?”

George Pace aşağı tek başına iniyor. “Adamın üstü bit kaynıyor. Sakalında görebiliyorum. Ayrıca çöplükten farksız kokuyor.”

Papaz, “Bergamot suyuna batırıp çıkartayım istersen?” diyor. “Tanrı aşkına George, senden yalnızca adamı aşağı indirmeni istedim. Evlenmeni istemedim.”

“Yanlış anlamayın, efendim, ama indirmek istemiyorum. Bana vebalı gibi geldi.”

“Vebalı mı? Ne ara bu konu üzerinde eğitim aldın, Leydi Hallam’ın kuşlarına tuzaklar kurmaktan fırsat bulduğunda mı?”

“Bırak söylenmeyi, Julius,” diyor Dido. “İndirmem diyorsa, indirmesin.”

“Peki sen mi indireceksin, kardeşim?”

“George haklı olabilir,” diyor Dido. “Bir hastalığı olabilir. Bu yüksek bir olasılık.”

“Onu ağacın tepesinde mi bırakacağız yani? Anlaşıldı, iş başa düştü. Her zamanki gibi.”

Merdiven, ağırlığı altında esnerken, tören cübbesi hâlâ sırtında olan Papaz, ağzının içi taş gibi kupkuru, tutuna tutuna tırmanıyor. Peruğu bir dala takılınca, vurulmuş bir kuş gibi Dido’nun ayaklarının dibine düşüyor.

“Dr. Dyer?”

Burnunun dibinde bir ayak bileği duruyor. Bunu yakalıyor. “Dr. Dyer? Sizi aşağı indirmemiz gerekiyor. Ağaç tepesinde kalamazsınız. Ayağınızı omzuma koyun. Hayır, şöyle... uff... hadi, hadi... Şimdi diğerini, yavaşça... Dikkat, dikkat, merdiveni tut, sallanmayın, George! Şimdi... güzel, evet, böyle... evet... şimdi... evet... ah... biraz daha... Şimdi... güzel... Bana yardım et George, Tanrı’nın cezası. Böyle... bir adım daha... ve... tamam indirdik... Şükürler olsun.”

“Bravo, ağabey!”

Papaz peruğunu yerden alıp kendini için için kutlayarak bunu başına atıveriyor. James Dyer, Mary’nin dizlerinin dibine, nefes nefese çöküyor. Ağaçtan indiği için, onda yaşanan değişim tüm boyutlarıyla gözler önüne seriliyor. Papaz onun, batan bir gemi enkazından canlı, ancak ölmesine ramak kala kurtarılan biri gibi görüldüğünü düşünüyor. Yanına, dizlerinin üzerine çöküyor. Pace bit konusunda haklı.

“Yürüyebiliyor musunuz? Kilisenin yanında arabamız var. Buraya çok yakın.”

Evde onları küçük bir grup karşılıyor. Akşam yemeği için gelen Mr. Astick ve kızı; arabanın önünde, tarlalardan kestirme geçerek, haberi duyurmuş olan Sam; mutfak kapısından kaygıyla bakan Mrs. Cole ve Tabitha.

Astick geliyor ve atı yularından tutuyor, ardından hanımları indirmeye yardımcı olmak üzere arabanın arkasına geçiyor.

"Bu, Dr. Dyer," diyor Papaz. Astick başını kaldırıp bakıyor. Arabada gördüğü adam ona, '57 yılında Plessy Çarpışması'nın ardından gördüğü tutsakları anımsatıyor. Sakalları doğrudan kafataslarından fışkırıyormuş gibi görünen adamlardı onlar da. Kafalarına kıyasla kocaman kocaman gözlerle, daha şişman insanların göremediği şeyleri görüyorlardı.

Astick, James'i arabanın yüksek oturma yerinden kucağına almak için uzanırken, Papaz, "Üstü bit dolu," diye fısıldıyor.

"Önemli değil," diyor Astick. Güçlü bir adam olduğundan James'i kolaylıkla aşağı sallandırıyor.

"Mrs. Cole," diyor Papaz, "benim odamın yanındaki oda kullanılabilir durumda mı?"

"Beyim, yapılı yatak yok ve oda havalandırılmadığı için..."

"Odanın havalandırılması şu anda öncelikli değil, Mrs. Cole. Tabitha, yatağı yap, elini çabuk tutarsan iyi olur. Mrs. Cole, çabuk tarafından bir biftek çorbası ya da" –diyor kadının dudaklarında bir itiraz oluşmaya başladığını gördüğünden– "çabuk hazırlanabilecek, besleyici çorbalarınızdan birini yapar mısınız? Mary nerede?" Onun, ahırın duvarına yaslanarak oturmuş, başı göğsüne düşmüş uyuduğunu, ayaklarının dibindeki kedinin onu kokladığını görüyorlar.

Dido, "Zavallı kadın," diyor. "Bitap düşmüş. Mrs. Astick ve ben onunla ilgileniriz."

"Aman Tanrım," diyor on yedi yaşındaki Mrs. Astick, "daha önce hiç bir yabancıyla ilgilenmemiştim."

Papaz ve Mr. Astick, hasta adamı aralarına alıp merdivenden yukarı çıkarıyorlar, Tabitha'nın çarşafarla esinti

yarattığı odaya getirip şöminenin yanındaki tozlu bir koltuğa oturtuyorlar.

“Sakalının kesilmesi gerek,” diyor Astick, “diğer kıllarının da. Bana bir ustura getirebilirseniz, Peder, bunu ben hallederim. Bir de sıcak su. Bakın! Kol ağzınızda... İzin verin...” Astick böceği, başparmağıyla parmağı arasında eziyor. Papaz, odasından usturayı getirirken, beklenmedik olaylar, insanların gerçek doğasını nasıl da ortaya seriyor, diye düşünüyor. Astick çok iyi bir asker olmalıydı, iyi bir Hristiyan, iyi bir asker. Ona dostum diyebildiğim için mutluyum.

Hastalarını soyuyorlar, giysilerini yakılmak üzere bir top yapıyorlar, onu bir ölüyü tıraş eder gibi tıraş ediyorlar. James gerçekten de bir ceset kadar solgun, beyaz ve sarı. Onlar üzerinde çalışırken, o gözlerini tavana dikmiş, bakıyor. Sık ve sık soluklar alıyor. Sam yeniden, bu sefer Dr. Thorne’a gönderiliyor. James’in kaşlarında bile bitler var. Kaşlarını kazıyorlar, bitleri eziyorlar.

Mrs. Cole odaya sıcak çorbayla giriyor. Papaz içeceği kapıda ondan alıyor. Bunun yüzeyine üflüyor ve James’in çatlamış dudaklarının arasından, kaşıkla birazını akıtmaya çalışıyor, ancak çorba, hasta adamın çenesinden aşağı dökülüyor. “Daha önce hiç kimseye yemek yedirmedim,” diyor.

“Hiç de değil,” diyor Astick. “Daha bu sabah tüm kiliseyi beslediniz, Peder. Ekmek ve şarapla.”

“Doğru diyorsunuz. Ancak bu seferki zor iş. Çorba, ağzı dışında her yere akıyor.”

“Başını biraz kaldırın. İşte böyle. Onu çorbayla boğmayalım.”

“Aha! Bu sefer birazını kabul etti. Hatta yuttu. Bu çorba kan yapar, Doktor.”

James, kaşık kaşık, yarım kâse kadar çorba içiyor. İçine bir sıcaklık yayılmaya başlıyor. Günlerdir ilk kez, bir

bedeni olduğunun ayırđına varıyor. Bir bedene sahip olduğunu anımsamak onu pek de mutlu etmiyor. En son ne zaman yemişti? Mary onu New Forest'ta bir şekilde ağağ kşkleriyle beslemişti. Ardından Salisbury'deki pazarda, bir yanı ezik bir portakal ve biraz ekmek bulmuşlardı. Ondan sonra yol kenarındaki şalılıklardan toplayıp yedikleri yeşilliklerden başka hiçbir şey geşmemişti boğazlarından. Bir kayayı göğsünden yana yuvarlayıp atıyormuş gibi, yatağında olağanüstü bir çabayla dönüyor. şuradaki adam da kim? "Mary!" diye haykırıyor.

Astick, "Sanırım bir şey dedi," diyor. Ne dediniz beyefendi?"

"Mary."

"Mary mi?"

"Evet," diyor Papaz, "birlikte geldiği kadın."

"Karısı mı?"

"Yoldaşı. Ya da öyle olduğunu sanıyorum. Sakin olun, Doktor. şimdi geliyor. Kız kardeşim ve Mrs. Astick onunla ilgileniyorlar. Uzun yoldan geldiniz sanırım."

James, "Uzun yoldan, uzun yoldan..." diyor. Dışarıya mı, yoksa kendi kendine mi konuştuğundan emin değil. Burada ölse, fena olmaz. Belki de yolun sonu burasıdır diye düşünüyor. Başını çevirdiğinde, Papaz Lestrade'i ve Mr. Astick'i bellerine kadar soyunmuş, güreşmek üzerelermiş gibi birbirlerine dönük dururken görüyor. Astick'in kolu Papaz'a doğru uçuyor. "Yakaladım birini!" diye haykırıyor. "Bravo," diyor Papaz. "En son Fransa ziyaretimden bu yana bu kadar fena bitlenmemiştim."

Kafasında tek tüy kalmamış olan James, ateşten ve bitkinlikten oluşan yeraltı ırmaklarında sürükleniyor. Thorne iki kez geliyor, yataktan bir metre uzakta durarak gözlem

yapıyor, ardından bir kutu Dover's Powders¹ bırakıyor; kutu, Mary'nin ziyaretlerinden birinin ardından, pek de gizemli olmayan bir şekilde kayboluyor.

Mary, James'e kendi perhizini uyguluyor; kimse ona karışmaya kalkışmıyor. Papaz'ın bahçesini yağıyor. Günün ilk ışıklarıyla yukarı, ormana çıkıyor, önlüğü melekotu, çuha çiçeği, civanperçemi ve adı daha az bilinen diğer bitkilerle dolu olarak dönüyor.

Mrs. Cole'la hemen hemen aynı bedene sahip olduklarından, Mrs. Cole'un eski elbiselerinden birini veriyorlar ona. Bedenleri aynı olsa da, elbisenin eteklerini, Dido'nun odasında kısaltmak gerekiyor; Mary de, hizmetçileriyle çevrili bir prenses kadar rahat, onların önünde ayakta, ölçüsünün alınmasını bekliyor. Yumuşak uyluklarından ve butlarından aşağı, dizinin kıvrımına kadar bir yağmur gibi yağan mavi yıldızlardan oluşan dövmelerini o zaman, onu giydirirlerken görüyorlar.

Elbette Mary'nin varlığı, söylentilere neden oluyor. Onunla bağlantılı olarak büyüler, nazar, ruh çağırma gibi şeyler konuşuluyor. Ancak St. Michael Yortusu'nda gelen bu yabancıнын öyle ılımlı bir havası var ki, Mrs. Cole, Mary'ye şişmiş dizlerini göstererek kendisini oldukça şaşırtıyor; Mary, kâhyanın ayaklarının dibinde bir su birikintisi oluşana kadar ellerini onun dizlerine bastırıyor. "Beyim," diyor Mrs. Cole, ertesi pazar günü dedikodu yaparken bir yandan da yenilenmiş kaslı, kırmızı küreciklere benzeyen dizlerini göstermek için eteklerini kaldırarak. "Ne biçim elleri var. Ne biçim!" diyor.

Hamsin Yortusu'na gelindiğinde, James hasta yatağından ilk kez çıkıyor: Papaz'ın eski takım elbisesi içinde bir

1 19. yüzyılda Thomas Dover tarafından grip ve soğuk algınlığına karşı geliştirilmiş bir geleneksel ilaç. (ç.n.)

palyaço gibi, avluda ve bahçede ayaklarını sürüyerek dolaşıyor, sık sık otların arasında, hatta salonun halısı üzerinde kıvrılıp uyumuş bir halde bulunuyor.

Papaz, James bir daha ağaçlara tırmanmaya kalkışmadığı, bu James için süregelen bir eğlence biçimi olmadığı için rahatlıyor. Nasıl bir ruh hali içine girmiş, ne tür tuhaf enlemlerde dolaşmış olduğu bilinmeyen James şimdi oldukça aklı başında görünüyor, tüm sorulara mantıklı yanıtlar veriyor. Ancak bunlar şimdilik, “Bugün nasılsınız?”, “Daha iyiyim, teşekkürler”; “Bugün yürüyüşe çıkacak mısınız?”, “Çıkacağım”; “İçecek bir şey alır mısınız?”, “Biraz çay varsa, lütfen” gibi, en temel soru-yanıt konuşmalarının ötesine geçemiyor.

Papaz’ın onu en son Rusya’da odasında gördüğü zaman ile Cow’da elma ağacının tepesinde ortaya çıkışı arasındaki dönemde başından geçenler hakkında fazla bir şey bilinmiyor ya da öğrenilemiyor. Vakayı, devasa bahçesinin havadar ve geniş manzarasından takip eden Leydi Hallam, sabırlı olmalarını öğütlüyor.

Yaz mevsimi ağaçlara ve ormanlara girdiği, tarlalar adam boyu mısırlarla dolduğu ve köy, yorucu hasat zamanını göğüslediği için, Papaz’ın evinde de bir dönüşüm havası yaşanıyor. Tabitha –söylentilerin önü kesilemiyor– kuzeyden hasat için gelmiş olan, köye savaşıla ve dünyanın ucundaki kentlerle ilgili hikâyeler yayan bir askere tutuluyor. George Pace, sanki sonsuza kadar sürecek bir düğünün konukuy-muş gibi, şapkasında küçük bir demet yabani çiçek taşıyor. Astick, James’in iyileşmesini izlemek üzere düzenli olarak ziyarete geliyor, altı ay önce aksi ve inatçı bir yaratık olan kızıyla, kırılgan ve cesaret kırıcı bir güzelliğe bürünüyor. “Böyle bir mevsimde ne olanaksız ki,” diye düşünüyor Papaz.

Ağustosun ilk haftasında geceler, sanki daha güneydeki bir ülkenin geceleriymiş, İtalya’dan ya da Fas’tan buralara

sürüklenmiş gibi sıcak. Tabur tabur yıldızlar, gökyüzünde ağır ağır ilerliyor. Kulübelerin dar kanatlı pencereleri ve malikânenin devasa sürmeli pencereleri, başıboş esintileri yakalamak için sonuna kadar açılıyor. Leydi Hallam, şakaklarını kokulu bir mendille silerek, parkın solan karanlığına gözlerini dikip tavus kuşlarının çığlıklarını dinleyerek ve herkesten yalıtılmış olmanın mahremliği içinde, kendisine derin bir melankoli hissetme lüksü tanıyarak gün ağarana kadar uyanık oturuyor.

Papaz da geç saatlere kadar oturuyor; ısındığı için çatırdayan evde sessizce dolaşıyor ve arada sırada yukarıdaki odalardan birinde birisi bu misk kokulu, gizemli havayı içine çekmek için pencereye yürüdüğünde zemin tahtalarının gıcırdadığını duyuyor. Hava böyle devam etmez, keşke edebilseydi! Papaz, Cow kasabasının, La Vaca'ya dönüştüğü, tarlalar yerine bağlarla kaplı olduğu, yanık tenli köylülerin çalımlı çalımlı dolandığı, kilisenin gizemli gölgelerle dolu yükseldiği bir ortam düşünüyor.

Bu altın mevsimin sona ermesine yakın Papaz, sabaha karşı evden peruksuz ve ceketsiz, elinde sağlam bir baston, dilinde şarap tadı, sessizce çıkıyor. Otlakların içinden geçip ormana doğru yürüyor. Bilinçli bir hedefi yok, ancak ardındaki otlarda keskin gölgeler yaratan ayın altında yirmi dakika kadar durmaksızın yürüdükten sonra, birden nereye doğru yol aldığını idrak ediyor. Papaz buraya, "halka" diyor, bildiği kadarıyla buraya verilmiş belirli bir ad yok, yeri, haritalarda belirtilmemiş. Aslına bakılırsa burada haritada belirtilecek türden bir şey yok ya da neredeyse yok. Burası, meşe ağaçlarından oluşan bir halka; orayı mantar toplarken keşfetmişti ve belirli taşların anlamlı bir biçimde işaretlenmiş olmasından, burasının bir zamanlar belki de bir pagan tapınağı olarak kullanılmış olduğunu düşünüyor ve

bir zamanlar beyaz cübbeli bir selefinin, şu an burada yaşayan kasabalıların yapağı saalı atalarının önünde törenler yönetmekte olduğuunu hayal etmek ona mutluluk veriyor.

Ağaaların korunaklı örtüsü altında on dakika kadar yürüyüp aniden halkanın içinde buluyor kendini ve burayı, ay ışığının böyle olduğu bir gecede görünce, kutsal bir alana girdiğinden emin oluyor.

Halkanın merkezindeki ot öbeğinin üstünde bir adam oturuyor. Papaz donakalıyor, karaçalı bastonuna daha sıkı sarılıyor ve tam yeniden ağaaların arasına geri çekilmeye hazırlanırken, adam ona dönüyor; Papaz donakalıyor. "Siz misiniz, Dr. Dyer?"

"Evet."

Papaz, sanki ot öbeğinin üstünde oturan figürün, zihninin oynadığı bir oyun ya da daha kötüsü, buraya ait büyülu bir varlık olduğu ortaya çıkabilirmiş gibi tereddüdünü üstünden atamamış bir halde yaklaşıyor. Papaz'ın bir türlü var olmadığına kendini inandıramadığı orman ruhlarının çok kurnaz oldukları söyleniyor. Oyun oynamak için şişman, orta yaşlı, ay sarhoşu bir din adamından daha iyi bir kurban olabilir mi?

Birbirlerine yaklaştıklarında James, "Böyle bir gecede zavallı akıl hastalarına acımak gerek. Buraya geldiğimden beri üç ya da dört kişinin aya karşı uluduğunu duydum," diyor.

"Tanrım, gerçekten de sizsiniz, Dr. Dyer. Burayı nasıl buldunuz?"

"Yürürken rast geldim. Bu aralar çok az şeyi bilinçli yapıyorum. Buyrun, şu keyif verici elma şarabından biraz için. Alırken izin almadım, ancak mutfaktan biraz getirmiştim. şaraptan daha çok kaldı."

Papaz, taş sürahiye dudaklarını dayayarak bir yudum içiyor. James haklı. Elma şarabı gerçekten iyi. İnsan bunu içtiğinde tüm ağacın tadını alabiliyor sanki.

“Gördüğüm kadarıyla çizim yapıyorsunuz.”

“Deneme yapıyorum. Çizimleri görmek ister misiniz?”
Gümüş otların üstüne beş sayfa yayıyor; her birinin üzerinde, mürekkeple, kabaca ancak inkâr edilemez bir enerjiyle çizilmiş tek bir halka var.

“Şu ikisini parmağım ile yaptım.” Kanıt olarak işaretparmağının kara ucunu gösteriyor. “Daha kâğıdım var, siz de denemek ister misiniz? İşin püf noktası, hiçbir şey düşünmemek. Bunun ne kadar güzel olduğunu, kâğıda aktarmanın ne güç olduğunu ya da bunu kâğıda aktararak aktaramayacağınızı bile düşünmemek. Ortaya çıkan şey sizi şaşırtmalı.”

“Yani, bunu hem çizmeli hem de çizerken çizdiğimi düşünmemeliyim, diyorsunuz?”

James, “Aynen öyle,” diyor. Ardından Papaz’ın yüzündeki ifadeden, aklının karıştığını anlayınca, “Belki de şaraptan yeterince içmedik,” diyor.

Sırayla şaraptan üçer büyük yudum alıyorlar. Sürahiden tuhaf, yankılı bir müzik yükseliyor. Papaz geçiriyor, ardından parmağını açık mürekkep şişesine batırıp, pütürlü olmasına karşın, aya son derece benzeyen bir çember çiziyor.

“Cesur bir çalışma!”

Bazı yıldızlar, meşelerin tepelerinden oluşan süslü ufkun ardına kayana kadar, uzun süre konuşmaksızın oturuyorlar.

“Dr. Dyer, iyileştiginize çok sevindiğimi söylemeliyim, çünkü şimdi gerçekten de iyileştiginizi görebiliyorum. İtiraf etmeliyim ki, Paskalyada hepimizi oldukça korkutmuştunuz.”

“İyileşiyorsam –iyileştim diyemiyorum, bunun için biraz daha zaman gerek– bunu sizin iyiliğinize, kız kardeşinizin ve ev halkının iyiliğine borçluyum...”

“Ve Mary’ye...”

“Ve Mary’ye elbette. Mary’nin davranışları sizlere çok

tuhaf geliyor olmalı. Ancak, onu az da olsun tanıyorsunuz. Onu ilk gören sizdiniz. Bir anlamda, yaşamını size borçlu.”

Papaz başını sallıyor ve anımsıyor: meşaleler, köpekler, kadının sessiz koşusu.

“Bence Mary, bir insanın karakterini oldukça doğru biçimde tartabilen biri. Beni buraya getirmesi rastlantı değildi.”

“Bu sözleriniz benim için çok değerli, Doktor. Siz ve Mary burada istediğiniz kadar kalabilirsiniz, kalmalısınız. Şu anda yatmakta olduğunuz oda birkaç değişiklikle biraz daha konforlu bir hale getirilebilir; Mary de” –sözcüklerini dikkatle seçiyor– “sanırım, Tabitha’nın odasının yanındaki odada yeterince rahat.”

“İkimiz de oldukça rahatız. Ancak size bazı şeyleri açıklamalıyım. Yani, eminim merak ediyorsunuzdur...”

“İtiraf etmeliyim ki ediyorum, ancak sizden bir açıklama beklemiyorum. Önce iyileştığınızden emin olmalıyız. Bacağınız hâlâ ağrıyor mu?”

“Biraz canımı sıkıyor. Bu çok eski bir sakatlık. Aynı şey ellerim için de geçerli. Ancak acısı eskisi gibi keskin değil. Neredeyse ayrılmaz bir dostum gibi artık.”

“Beni bağışlayın, Doktor, ancak bir zamanlar dişlerini size hiç geçiremiyordu, yani öyle görünüyordu. Acıyı kastediyorum.”

“Öyle ‘görünmüyordu’, Peder. Numara yapmıyordum. Doğruyu söylüyordum. Şeye kadar... Petersburg’a kadar bir an bile bedensel acı hissetmemiştim. Bunu ben de inanılması güç bulmaya başladım. Şunu söylemem yeterli olur sanırım: Bu arada kaçırdığım şeyleri bol bol telafi etme olanağım oldu.”

“Yani o adam tamamen ortadan kayboldu mu diyorsunuz?”

“Kimi kastediyorsunuz?”

“Eski James Dyer’ı.”

“Tamamen.”

“Peki gittiğine üzülmüyor musunuz?”

“Zaman zaman, acıdan muaf olmanın bana sağladığı o muazzam kendinden emin olma halini düşündüğümde. Şimdi korkak bir adam sayılırım. Şu veya bu nedenle içimde hep bir korku var. Bir zamanlar tereddütten ve kuşkudan hiç kimsenin olamayacağı kadar muaftım, şimdiyse bunların sürekli kurbanıyım. Hah! Sabah hangi ceket giyeceğime karar vermem bile yarım saatimi alıyor ve bildiğiniz gibi, yalnızca iki ceketim var.”

“Bunlar da geçecek. Tüm bunlar... hastalığınızın yan etkilerinden başka bir şey değil.”

“Ben o kadar emin değilim. Yepyeni bir ruh haliyle, yeni bir benlikle doğmuş gibiyim; bir önceki benliğimin en belirgin özelliği güçse, şimdikinin en belirgin özelliği zayıflık.”

Papaz, “Bu yeni benlik sizce de daha yumuşak, daha sevecen değil mi peki?” diyor.

“Olabilir. Ne olduğumu, ne umacağımı henüz pek bilemiyorum. Neşter kullandığım günlerin sona erdiği kesin. Belki resim yaparak birkaç kuruş kazanabilirim.”

“Leydi Hallam sizi, Bath’ta bulduğunuz dönemden anımsıyor. Sizin o zamanlar olağanüstü bir itibara sahip olduğunuzu söylüyor.”

“Bath’ta uzun süre bulundum, Leydi Hallam’ın beni tanıdığını söylemesi de büyük zarıflık; gerçi Tanrı biliyor ya, eski kişiliğimin belleklerde, bir avuç toz gibi iz bırakmamış olmasını dilerdim.”

“Gölgenizin izini sürerek sizi rahatsız etmeyeceğiz, korkmayın, Doktor. Ne de olsa, her insan değişmekte özgürdür. Atması gereken eski derisi içinde hapsolmuş öyle çok insan var ki.”

“Engerek gibi mi? Umarım siz eski derinizi asla değiştirmezsiniz.”

“Siz her ne kadar bunu zayıflık olarak adlandırıyorsanız da, ben sizin gösterdiğiniz cesareti gösteremem.”

“Bu benim isteyerek seçtiğim bir şey değildi.”

Böyle bir yerde karşılaşmalarının verdiği samimiyeti hissedен, bundan cesaret alan Papaz, söze başlıyor: “Rusya’da, Millionaya’daki evde, bir şeye tanık oldum...”

James birden bir elini kaldırıyor, sanki o yaz gecesinde, büyük ve kolay anlaşılamayacak bir şey, kendisine işaretle, o an kavraması gereken bir mesaj vermiş gibi, gözlerini bir noktaya dikerek öne eğiliyor. Onun nereye baktığına bakan Papaz yalnızca, ayaklarından on metre ileride otların üstünde zıplayıp oynayan, kürkleri ay ışığında gümüş rengine bürünmüş bir tavşan ailesi görüyor. James’in yüzüne bakıp fısıldıyor: “Ne gördünüz orada?”

James gevşiyor, başını ağır ağır sallıyor, burnunu çekip sürahiye uzanıyor.

“Hayaletler. Yalnızca hayaletler. Siz ne diyordunuz?”

“Hiçbir şey. Hiçbir şey.”

SEKİZİNCİ BÖLÜM

1772

“Mrs. Cole,” diyor Papaz Lestrade, ağzını silerken, “anlattıklarına gülecek kadar nazik olmanızın yanı sıra, dünyanın en leziz güvercinlerini de pişiriyorsunuz. Siz olmasanız ne yapardık, bilmiyorum. Dr. Dyer sizce de öyle değil mi?”

James bardağını kaldırıyor. “Mrs. Cole, Devon’daki en becerikli aşçı. Bir sanatçı.”

“Gerçekten de öyle!” Papaz bardağını dolduruyor. “Ağzınıza sağlık, Doktor. Tabitha kızım, karidesleri uzatır mısın? Teşekkür ederim. Şimdi söyle bana, senin şu çavuş, Amerika’ya giden gemiye binmeden önce bizi ziyarete gelecek mi?”

Dido, “Zavallı kızı yemekte rahat bırak, Julius,” diyor.

Papaz, “Hem yiyip, hem konuşabilir, değil mi?” diyor. “Son derece basit bir soru sordum. O genç adamın geleceğiyle ilgileniyorum. Son derece yetenekli bir bitki bilimci. Bunu biliyor muydun? Güller hakkında ne sorsan biliyor.”

“Kızı utandırıyorsun, Julius. Yapma şunu.”

Tabitha’nın asılmış yüzünden bir damla gözyaşı süzülüyor ve pat diye tabağındaki tereyağlı et suyuna düşüyor. Mrs. Cole, kol ağzından bir mendil çekip çıkartıyor ve sertçe Tabitha’nın burnuna tutuyor. Tabitha sümkürüyor. Dido ağabeyine kaşlarını çatarak bakıyor, o da suçlu suçlu omuzlarını silkiyor ve şarabından bir yudum alıyor. James, masada karşısında oturan Sam’e göz kırpmıyor. Bugün Sam’in doğum günü. Onun onuruna tüm ev halkı –bu tür bir toplulukta kendisini rahatsız hissedecek olan George Pace dışında– yemeğe birlikte oturmuş. Aylardan mayıs. Yağmur çiseliyor. Mary, James’in yanında oturuyor.

James, "Mrs. Lestrade bana, Bath'a gideceğinizi söyledi, Peder," diyor.

"Büyük olasılıkla. Astick kızıyla birlikte oraya gitmek istiyor. Kız kardeşim de orayı seviyor."

Dido, "Yeniden tiyatroya gitmek istiyorum," diyor. "Şu sıralar Mr. Barret ve Mr. Death, *Venedik Taciri*'ni sahneliyorlar. Belki siz de gelmek istersiniz, Doktor."

Papaz, "Doktor tiyatro sevmiyor," diyor.

James, "Eskiden arada sırada Orchard Caddesi'ndeki tiyatroya giderdim," diyor.

"Neleri izlediniz?" diye soruyor Dido.

James gülümsüyor. "Korkarım, pek dikkat etmedim."

"Kışları," diyor Dido, "genelde düşümde Bath'ta olduğumu görürüm. Düşümde hava hep güzeldir, insanlar en güzel giysilerini giymiştir, ben de baloya gidiyorum olurum." Gülüyor, ardından kızarıyor. "Son derece aptalca bir düş, kuşkusuz. Bath'ı sever misiniz, Dr. Dyer?"

James, tabağındaki güvercin kemiklerini yeniden düzenliyor. "Bana göre orası biraz..."

Papaz ellerini çırpıyor. "İşte pudingler de geliyor! Umarım midende bunlara yer kalmıştır, Sam."

Tabitha ve Mrs. Cole masaya pastaları ve şaraplı krema tatlılarını koyuyorlar. Odaya sıcak badem ve tarçın kokusu yayılıyor. Pastalar kesildiğinde Mrs. Cole, Mary'ye haşhaşlı pastadan kocaman bir dilim veriyor. Aşçı, "En çok bunu seviyor, biliyorum. Tatlısı tam istediği gibi," diyor.

Mary, pastadan parmaklarıyla parçalar koparıp, bunları bir topak haline getirerek, ağzına atıyor. James ona gülümseyerek bakıyor. Mary başını kaldırıp ona bir anlığına bakıyor.

Gözyaşları kuruyan Tabitha, "Bu öğleden sonra Cow'da bir gösteri var," diyor.

"Ne gösterisiymiş bu?" diye soruyor Papaz.

“Exeter’den gelen bir zenci,” diyor Mrs. Cole.

Sam, “Güreşecekmiş,” diyor. “Her bir koluyla, birer at arabası ve iki adamı kaldırabiliyormuş.”

Tabitha, “Karısı da onunla birlikte. Kadın el kadar.”

“Karısı da güreşiyor muymuş?” diye soruyor Papaz.

Dido, “Tabitha, Sam’i götürebilir,” diyor. “Yakışksız olmaz, değil mi Mrs. Cole?”

“Olacağını sanmam,” diyor Mrs. Cole, “ancak her olası-
lığa karşın ben de onlarla giderim. Çocuk bu işlerden anla-
mayacak kadar küçük, Tabitha’nın da kuş kadar akli yok.”

Papaz, “Siz dışı bir Kral Süleyman’sınız, Mrs. Cole,” di-
yor. “Eee Sam, pastanın son dilimini yemek istiyorsan, bize
bir şarkı söylemelisin. Doktor’un seni dinlemeyi sevdiğini
biliyorum.”

James, “Bugün onun doğum günü olduğu için, bizim ona
şarkı söylememiz gerekmiyor mu?” diyor.

Papaz başını evet anlamında sallıyor. “O zaman hep be-
raber şarkı söyleyelim. Dido, sen bir şarkıya başla, biz sana
katılalım.”

Yağmur duruyor. Çaylarını bitirdiklerinde, öğleden sonra
havası, yağmur damlalarıyla parıldıyor. Bahçeye çıkıyorlar.
Papaz sarı güllerini, leylaklarını ve morsalkımlarını kontrol
ediyor. “Sarmaşıkları biraz iple toplamak gerek,” diyor.

Dido, Sam’in gözlerini bir eşarpla bağlıyor. Onu iki kere
döndürüyor ve “Hadi git!” diyor.

Diğerleri, ısıklar çalarak ve ona seslenerek dağılıyorlar...
Mary dışında. James, Mary’nin aklının gerçekten karıştı-
ğını görmekten son derece büyük haz alıyor. “Bu bir oyun
Mary!” diyor. “Sam’in seni yakalamasına izin verme.”

Onun yarım metre önünde durmakta olan Sam, önün-
de birinin varlığını hissediyor, her iki elini de uzatıyor,

ardından duruyor, başını bir yana eğiyor, dönüyor ve doğrudan Papaz'ın, laleleri üzerine eğmiş, saklandığı noktaya koşuyor.

Dido, "Görüyor bu!" diye bağırıyor. "Çok ayıp Sam!"
"Mesele o değil," diyor James.

Sam gözbağını çıkarıyor ve Papaz'a veriyor. Mary'ye bakıyor. Gülüyor. Papaz gözbağını takıyor. Birkaç dakika sonra Mrs. Cole'u yakalıyor. Mrs. Cole, Tabitha'yı yakalıyor. Şaşırtıcı derecede hızlı koşan Tabitha, James'i yakalıyor. James, Dido'yu yakalıyor. Herkes kıpkırmızı, az da olsa soluk soluğa. Tabitha, Mrs. Cole ve Sam, Cow'a gitmek üzere yola çıkıyorlar. Dido eve giriyor ve elinde bir kitapla çıkıyor. Bunu kaldırıyor. James kitabı tanıyor: *Tristram Shandy'nin Hayatı ve Görüşleri*. Son cilt. Kitabı, haftada iki ya da üç gece, bazen Dido, ancak çoğunlukla James yüksek sesle diğerine okuyor. "Şimdi mi okumak istiyorsunuz, Miss Lestrade? Bahçede mi okuyalım?"

"Biraz yürürüz, sonra ırmak kıyısında okuruz diye düşünmüştüm. Julius, sen de bizimle birlikte yürüyerek Mrs. Cole'un pastasını hazmetmek ister misin? İstersen yürüyüş ayakkabılarını bulurum."

Papaz, "Mrs. Cole'un pastalarını hazmetmekte hiç zorlanmıyorum canım, ancak aynısını Laurence Sterne için söyleyemem."

"Saçmaladın, ağabey. En son James okurken at gibi kişniyordun."

Papaz, "Sterne insanı şaşırtıyor. Yok, siz ikiniz bensiz gidin. Ben burada mutluyum. Onu buradan götürün, Doktor. Egzersiz asıl ona gerek. Neden yola çıkmışken şu güreşçi zenciye ve karısını da izlemiyorsunuz?" Kıkırdıyor ve cebinden bir sicim yumağı çıkarıyor. Ahırın baktığı avludan testere sesleri geliyor. George Pace bir şeyler yaratıyor olmalı.

Dido eve giriyor. James onu izliyor. Bir bulut, bir anlığına güneşi engelliyor, ardından geçip gidiyor. Güneş, şimdi her zamankinden daha parlak.

Yürüdükleri yol çamurlu, ancak taze yaprakların altında yürürlerken içlerine çektikleri hava hoş bir biçimde serin ve temiz. Ayakkabılarını korumak için ırmak kıyısında tek sıra halinde yürüyorlar. Dido, James'e bugün bacağına nasıl olduğunu soruyor. James omzunun üzerinden, bu havanın bacağına iyi geldiğini, bacağına eskisi gibi sancımadığını söylüyor.

Köprüye vardıklarında, karşıya geçip öteki yakada ırmağın kıyısına iniyorlar. Burada, yoldan görünmeyen ve ağaçların gölgesi altında kalan yassı taşlar var. Irmak, burada hafif bir akıntıdan biraz daha güçlü bir şekilde sığ burgaçlar yaratarak akmasına karşın, daha önce de burada kitap okumak, sohbet etmek ya da ırmağı izlemek için durmuşlardı.

Dido, kitabı James'e veriyor. Kaldıkları yeri kurdeleyle işaretlemişler. James gözlerini ovuşturuyor. Artık eldivenlerini takmıyor. Boğazını temizliyor, başını kaldırıp kendisine gülümsemekte olan Dido'ya gülümsüyor. Bir anlığına ve belki yüzüncü kez, Dido'yu boş yere ümitlendirip ümitlendirmediklerini, Dido'nun kendisinden aşk sözcükleri bekleyip beklemediğini merak ediyor. Dido, Mary'nin, James'in odasından çıktığını hiç duymamış ya da görmemiş olabilir mi?

Yoksa bunları göz ardı etmeyi mi yeğliyor? Ancak James, Mary'yle olan ilişkisini kendisi bile tanımlayamıyor. Çok yönlü ve pek çok açıdan masum bir ilişki bu. Yani, Dido'ya kur yapmak, Mary'ye ihanet olmaz. Hatta belki Mary'nin amacı da bu.

Dido, "Kaldığımız yeri bulamıyor musunuz?" diye soruyor.

James, "Şimdi buldum," diyor. Okumaya başlıyor.

"Son bölümü bitirdikten sonra geriye dönüp baktığımızda ve orada yazarların niteliğini incelediğimizde, gereken bilgelik ve budalalık dengesini korumak amacıyla bu sayfadan itibaren beş sayfa boyunca kitaba çok sayıda farklı unsur eklemek gerektiğini görüyoruz; aksi takdirde, bir kitabı bir yıl boyunca dahi bir arada tutamazsınız..."

James kitabı sonuna kadar okuyor, kapatıyor ve taşın üstüne koyuyor. Dido, "Biraz yakışsız şeyler içerse de, bu kitabı sevdim. Bitirdiğimize üzüldüm," diyor.

James başını sallıyor. "Mr. Askew, kitabın, yazar öldüğü için sona erdiğini düşünüyor. Ona göre, yazar yaşasaymış, kitabı biraz daha uzatırmış."

"Ben bir roman yazacak olsaydım, beni en çok zorlayan sonu olurdu, " diyor Dido. "Belki aynı şey Laurence Sterne için de geçerliydi."

"Yani," diyor James, "kitabı bitirmek yerine ölmeyi seçerek kolaya kaçtığını mı söylüyorsunuz?"

Dido gülüyor. "Öyle bir şey söyleyemeyeceğim çok açık. Bu biraz abartılı olurdu."

"Evet. Ancak ölüm kesinlikle bir son."

Dido kaşlarını kaldırıyor. "Aman diyeyim, böyle dine aykırı şeyler ağabeyimin kulaklarına gitmesin."

James ona gülümseyerek bakıyor. "Beni yanlış anladınız, Miss Lestrade."

Kasabadan tek bir borazan notası duyuluyor. Dido, "Gösteriden sanırım. Başlıyor olmalılar," diyor.

Bir anlık sessizlikten sonra James, "Gidip şöyle bir bakmak ister misiniz? Onları bir kez, geçen kış görmüştüm, ancak gösterilerini hiç izlemedim," diyor.

Dido ayağa kalkıyor, eteğini silkeliyor. Yüzünde tatlı, kederli, sabırlı bir gülümseme var. "Bir göz atalım. İnsanların beni orada görmesini istemem."

"Kapıdan şöyle bir bakarız. O kadarcıktan bir şey olmaz."

Boş yola ulaştıklarında, borazan sesi yeniden duyuluyor.

Öğleden sonra hava gitgide ısınmaya başlıyor. Güneş, yoldaki su birikintilerini neredeyse tamamen kurutuyor. Çadır, Caxton'ın barının yakınındaki arsaya kurulmuş; bir zamanlar kırmızı-beyaz olan çadır bezi, şimdi solarak pas ve krem rengi olmuş. Çadıra doğru yürürlerken, içeriden alkış ve tezahürat sesleri yükseliyor. Girişte, çadırın eteklerinin geriye çekilip bağlandığı yerde duruyorlar. James'in burnuna gelen kokular son derece tanıdık: ezilmiş ot, ter, çadır bezi, bira kokusu. Keşke Dido'ya, bir zamanlar böyle bir yerde gösteri yapmış olduğunu, Marley Gummer'ın etine iğneler batırdığını anlatabilse.

İçeride, John Amazement'ın, bir demir çubuğu eğmesini izleyen yaklaşık kırk kişi var. Beline kadar çıplak olan Zenci'nin omuzları titriyor, gözleri kısılıyor. Zenci daha sonra U şeklinde büktüğü şömine demirini havaya kaldırıyor. Bunu, James'in anımsadığından da ufak tefek olan karısına veriyor, o da bunu kasabalılara götürüyor, ellerine alıp incelemelerine izin veriyor. Kasabalılar başlarını sallıyor, arkadaşlarına bir şeyler mırıldanıyorlar. Kadın tiz bir sesle, içlerinde "Afrikalı"ya meydan okuyacak kadar güçlü kuvvetli bir adam olup olmadığını soruyor. Genç erkekler geri

çekiliyorlar. Biri, Jack Hawkins'i öne itiyor. Hawkins, yeniden kalabalığın içine girmeye çalışıyor, ancak onu yeniden öne itiyorlar. Sonunda Hawkins, ayaklarını sürüyerek ringe giriyor ve ellerini beceriksizce kaldırıyor. Kadın ceketini ve gömleğini alıyor. Hawkins neredeyse Zenci kadar uzun boylu ve ondan yirmi yaş daha genç. Yürümeye başladığından bu yana babasının arazisinde çalışmış olan, güçlü kuvvetli bir adam. Kalabalık duruluyor. Kapının hemen girişinde bulunan şişman bir adam, "Gebert onu, Jacko!" diye bağırıyor. John Amazement çevresine bakınıyor. Bir an James'le göz göze geliyor, sonra onu tanımış gibi başıyla hafif bir selam veriyor. Ardından rakibiyle yüzleşmek için dönüyor.

Birbirlerine yapışıyorlar, ayakları yerdeki tozu kaldırıyor, sırtları ve kolları şişmiş, parlıyor. Hawkins saldırıyor; Zenci sendeliyor, yüzünde hâlâ huzur verici bambaşka bir şey düşünüyormuş gibi sakin ve ciddi bir ifadeyle, tek dizinin üstüne çöküyor. Kalabalık neşeyle bağırıyor. Bazıları, sanki kendi hayalet rakipleriyle boğuşuyormuş gibi durdukları yerde kıpırdanıyorlar. James, Dido'nun omzunun kendisinininkine hafifçe dayandığını hissediyor. Jack Hawkins, başını Zenci'nin karnına gömerek, onu geriye, çadırın duvarına doğru sürüyor. John Amazement, Hawkins'in yarattığı ivmeye kendi gücünü de katıyor ve onu, Sam yaşlarında bir çocukmuş gibi kolayca ve hafifçe ters çeviriyor. Hawkins, nefesi kesildiği için bir an sırtüstü yerde kalıyor, ardından terli sırtı toprak içinde ayağa kalkıyor. Başını iki yana sallıyor, sırtıyor ve kadından ceketıyla gömleğini alıyor.

Kadın ikinci kez meydan okuyor. "Afrikalıyı yeneceğini iddia eden biri var mı?" John Amazement, onun arkasında, sol omzuna masaj yaparak sessizce duruyor. Birden geriye doğru sendeliyor, haykırıyor, boş yere bir şeylere tutunmaya çalışıyor, ardından yere tüm ağırlığıyla yıkılarak, toprağı

sarsıyor. Olayın göz açıp kapayıncaya kadar gerçekleşmesi herkesi sersemletiyor. Yerde yatan kocaman bedene, onun tuhaf hareketsizliğine bakakalıyorlar; kadın adama doğru ağır ağır ilerliyor. Ona adıyla sesleniyor. Yanıt yok. Dido, "Nesi var? Neler oluyor?" diye fısıldıyor.

James'in en güçlü dürtüsü, oradan ayrılmak; Dido'yla ya da Dido'suz oradan hızla uzaklaşmak. Şimdi, şu an uzaklaşmazsa, çok geç olacağını biliyor, ancak o an geçiyor ve James yerinden kımıldamıyor. Kadın, Zenci'nin başının yanına dizlerinin üstüne çöküyor. Yardım istiyor. Yalvarıyor.

James, çadırın gölgesine adım atıyor; başlar ona dönüp bakıyor. Adının söylendiğini duyuyor. Gözlerini Zenci'den ve kadından ayırmıyor. Kadın onun geldiğini görünce bağırmayı bırakıyor. James'in varlığı onu sakinleştirmişe benziyor. Kollarını James'e doğru kaldırıyor ve anlayamadığı, dinlemediği bir şeyler geveliyor. James'in bakışları, yerde yatan John Amazement'ta. Krizi geçireli yarım dakika oldu olmadı, ancak şimdiden ölüp gitmiş gibi görünüyor. James diz çöküyor. Kadına, "Ölmüş," demek istiyor, ancak diyemiyor; onun kedere boğulacağı düşüncesine katlanamıyor. Elini hafifçe Zenci'nin göğsüne koyuyor. Cildi nemli ve soğuk, ancak kalbinin sıcaklığı hâlâ hissediliyor. Buna daha önce de tanık olmuştu; bu sıcaklık, hastanın nefes alış ve kalbinin atışı durduktan sonra birkaç dakika daha varlığını korur. Bir akşam Bath'ta, bir balo sırasında genç bir kadının aniden böyle yığılıverdiğini anımsıyor. Gemici dansı yapmaktaydılar. Orada Agnes Munro'yla birlikteydi, kıza doğru eğilmiş ve sorunun kalbinde olduğunu tahmin etmişti. O anda, aklına çılgınca bir şey gelmişti: Kızın göğsünü açarak, onu yeniden yaşama döndürmeye çalışmak. Bu fikir aklına bir yıldırım gibi düşmüşse ve onu heyecanlandırmışsa da, çantası yanında değildi ve bir balo salonunda genç bir kadının

göğsünü yardığının görülmesi, itibarı için pek de iyi olmazdı. Şimdiyse kaybedecek bir itibarı yok. Ellerine bakıyor. Titremiyorlar, yeterince sabitler. Elini, ceketinin cebine sokuyor ve sustalı bıçağını çıkartıyor. George Pace bunu önceki gün, tırpanlardan birini bilerken, bileğitaşında bilemişti. Şu anda oldukça keskin. Pace, “Bununla balık ayıklayabilirsiniz, Doktor,” demişti.

James kadına bakıyor, ona, ekşi ekşi gülümsemeyi başarıyor. Kadın, onun elindeki bıçağı fark ediyor. “Bana güven,” diyor James, kadına olduğu kadar kendine de. “Bana güven.” Kadın başını sallıyor. Belki de onu anlıyor. Başını çeviriyor. Grimaldi’nin saati hâlâ James’in cebinde, ancak bugün kimse onun için saat tutmayacak. Bıçağın ucunu, John Amazement’ın göğüs kemiğine dayıyor, ardından bıçağın tahta sapını tutan elini gevşetiyor. İnsan kesmenin ne kadar güç olduğunu, etin, düğümleri ve damarlarıyla ne inatçı olabileceğini biliyor; ancak bıçağı, bir çocuğun kalem tuttuğu gibi tutmamalı. Bıçak elinde, bir ressamın elindeki fırça gibi kaymalı.

Çevresinde onu izleyenlerden gelen dehşet ya da inanmazlık nidalarının farkında olmaksızın; çadırın sıcaklığını, çömelirken ağrıyan bacağına hissetmeksizin kesiyor. Göğsü yarıyor, kaburgaların kırırdağını kesiyor, kalbin, sol kesesinin gerisinde yarı saklanır durumda, lifli bir eldiven görevi gören kalp zarı içinde durduğu yeri tespit ediyor, bunu eline alıp sıkıyor. Bir an için, yaşamının bir önceki döneminde olduğu gibi, pür dikkat işine odaklanıyor. Kendisine ait yaşam okunun, geri çekilerek saplanmayı beklediği hedef, işte bu. Bu eylemiyle, önceki tüm deneyimleri bir araya geliyor. Yaşamının, asıl ve beklenmedik hasadı bu.

Eli, kalbin ritmini taklit ediyor. Zenci adamın bakışları yeniden canlanıyor. Ölü adam, sanki su altında kalmış da, aniden, yeniden havaya kavuşmuş gibi derin bir soluk alıp

şiddetle öksürmeye başlayarak yaşama dönüyor. Sessizlikten, ölümden hayata dönmüş bir sesle bir şeyler söylüyor. Nefes alıyor, ardından alçak ve net bir sesle, beş ya da altı sözcük söylüyor; bunlar James'e, tersyüz edilmiş, aynalanmış sözcükler, ölümlerin lisanı, ölümden dönerken o diyardan bu diyara kaçırılmış bir tümcenin sözcükleri gibi geliyor. Kadın James'e bakıyor. Yüzünde, gözyaşlarının açtığı yollara yapışmış toz zerrelere var. "Bu onun kendi dili," diyor kadın. "Bu, Afrika."

Zaman içinde John Amazement'ın göğsünde boydan boya uzun, gri bir yara izi oluşuyor, kendisi de adını değiştiriyor. Bir daha güreşmiyor. Yaşıyor. Yazı çıkaramayan, Zenci'nin adını unuttuğu, ancak yüzü, yaşadığı sürece düşlerinde, ayın sudaki yansıması gibi yüzecek kişi oluyor: Papaz'ın ve onun kız kardeşinin dostu, bazılarının anlattığına göre ta Rusya'ya kadar gidip imparatoriçeyle tanışmış ve başından çeşitli maceralar geçmiş ve bir ağustos sabahı kasaba yakınlarındaki bir arpa tarlasında, kucağında eskiz defteriyle otururken kısa ve tek bir şaşkınlık nidasıyla, yanında yalnızca bir çocuk ve bir köpek varken taburesinden arkaya düşerek ölen zarif, kederli, topal, zeki cerrah. Bedenine elini sokup, onu yaşama geri döndürecek kimse yok.

Çocuk yardım istemek için koşarak eve gittiğinde, James, haça gerilmiş, koyu renkli bir figür gibi yaklaşık bir saat

kadar orada tek başına yatıyor; bulutların gölgesi yüzüne dokunuyor, ekinler çevresinde kayıtsız, altın bir kalabalık gibi dalgalanıyor. Papaz'ın mutfağında, turta için elma soymakta olan Mary duruyor, bıçağı ve elmayı doğrama tahtasına koyuyor. Hamurundan başını kaldıran Mrs. Cole, arkadaşının gülümsediğini görünce şaşıyor.

SON SÖZ

Tabut, köprüye kadar at arabasıyla getiriliyor, oradan itibaren erkeklerin omuzlarında taşınıyor. George Pace, Mr. Astick –kendisi özellikle rica etmişti– Ween Tull, Killick ve Urbane Davis; hepsi en iyi kıyafetlerini giymişler, şapkalarına siyah ipek şeritler takmışlar ve Papaz’ın büyük incelikle, çiftini iki peni altı pense alarak onlara verdiği siyah güderi eldivenler giymişler. Papaz, tabutun önünde, kız kardeşi ve Leydi Hallam’la birlikte yürüyor. Arkadan Mary, Sam, Mrs. Cole, Tabitha, Dr. Thorne, Mrs. Clarke ve ölmüş adamı, en azından son yolculuğuna uğurlayacak kadar tanıyan on kadar çiftçi ve tüccar geliyor.

Cenazeye uygun bir hava var: serin, bulutlu, yağmur çiseliyor. Zangoç Clarke, onları bahçe kapısında karşılıyor. Tabutu, çalan çanlar eşliğinde, yoldan kilisenin içine taşıyorlar.

“Tanrı kılavuzumdur; benim eksiğim olmaz. Beni taze çayırlarda yatırır; kendi ismi uğrunda beni doğruluk yollarına yöneltir...”

Dido mendilini gözlerine bastırıyor; Mrs. Cole ve Tabitha da öyle. Kederle ilk kez tanışan Sam’in gözyaşlarıysa, tüm çabalarına karşın hiç durmadan akıyor. Papaz, çocuğun, James öldüğünde yanında olması ne fena diye düşünüyor. Korkunç bir darbe. Üstelik James iyileşiyor, güçleniyor gibi gözüküyordu. Gitgide daha mutlu görünüyordu. Son aylarda onun için, mutlu bir insan olduğu bile söylenebilirdi.

“Ve yeni bir gök, yeni bir yeryüzü gördüm: çünkü önceki gökle yeryüzü ortadan kalmıştı...”

Tabutu omuzlayıp mezarlığa çıkarıyorlar. Mr. Clarke ve asistanı Mr. Potter, mezarın yanında saygıyla bekliyorlar. Yan taraftaki mezar hâlâ taze: Sally Caxton ve bebeği.

Çimlerin üzerinde ölü çiçekler var, kenarları kahverengileşen taş yaprakları, çiseleyen yağmurla birlikte, bitkiden bir yastığa dönüşüyor.

Yas tutanlar toplanıyor. Papazın elinde kitabı var, ancak buna bakmadan konuşuyor:

“İnsana gelince, ota benzer ömrü; kır çiçeği gibi serpilir. Rüzgâr üzerine esince yok olur gider; bulunduğu yer onu tanımaz...”

Mr. Astick eldivenlerini çıkartıyor, bir toprak parçasını alıyor, avcunun içinde parçalıyor ve tabutun kapağına serpiyor. Leydi Hallam da aynı şeyi yapıyor; ardından Sam’in eline de bir parça toprak veriyor. Çocuk öne eğiliyor ve bunu, tabutun kapağı zedelenebilecek bir şeymiş gibi dikkatle elinden bırakıyor. Mezarın başında, gözleri kahverengi ışıktan iki çizgi olan Mary, kendi törenini yönetiyor, kendi ruhlarını, Cow üzerinde bulunan diğer ruhlara karışmaları için çağırıyor.

Tören sona erdiğinde, bahçe kapısına yürüyorlar. Papaz herkesi, evinde bir bardak şarap içmeye davet ediyor. Leydi Hallam, Dido’yu ve Mrs. Cole’u arabasına alıyor. Diğerleri, köprüye doğru yürümeye başlıyorlar. Bazıları arabaya binecek, bazılarıysa, bir çocuk tarafından göz kulak olunan, ağaçlara bağlanmış atlarına binecek. Gökyüzü şimdi, fark edilir biçimde daha aydınlık. Kimse fazla konuşmuyor. Tarlalardan, hasat yapanların sesleri geliyor. Bir kolunda bir bebek, diğer kolunda taş bir testi taşıyan bir kadın, topluluk geçerken duruyor ve başını eğiyor. Papaz başını sallıyor ve kadının adını mırıldanıyor.

Yanındaki hendekte bir şey dikkatini çekiyor. Duruyor. Mr. Astick, Papaz’ın omzunun üzerinden bakıyor. “Zavallı şey,” diyor Astick. Yollarına devam ediyorlar; diğerleri hendeğe kısaca bir göz atıyorlar, ancak durmuyorlar. Yalnızca

grubun en arkasında yürüyen Sam duruyor ve çömeliyor. Hendeğin eğimli toprağında, boğazı kesilmiş bir kedi yavrusu var. Öleli çok olmuş gibi görünmüyor. Göğsünün tüyleri kanla sertleşmiş ve çevresindeki otlara kiraz rengi damlalar sıçramış. Gözlerini çektiği acılara karşı sımsıkı yummuş gibi, aralık ağzından, dili ve hâlâ inci beyazı dişleri görünüyor. Sam bir sopa alıyor ve bu mucizeler çağında, yavru kedinin uyanıp koşarak uzaklaşmasını bekler gibi onu dürtüyor. Ardından sopayı, kedinin bedeninin altına sokuyor ve bunu eğimden aşağı, hezaren çiçeklerinin, çançiçeklerinin ve düğünçiçeklerinin arasından, hendeğin dibine yuvarlıyor.

YAZARIN NOTU

James Dyer, Papaz Lestrade, Dido, Mary, Leydi Hallam, tümü hayal ürünü karakterler ve on sekizinci yüzyılda, hayali maceralar yaşayan, bir hayal dünyasının vatandaşlarıdır. Ancak karakterlerden bazıları, eskiden yaşamış insanlara dayanarak yaratılmıştır. Bunların arasında en önde geleni, 1767 yılında Rus sarayına, İmparatoriçe Katerina'yı çiçek hastalığına karşı aşılması için davet edilen Thomas Dimsdale'dir. Doktor Dimsdale'in yolculuğu, olaysız geçmiş ve –riskli bir uygulama olan– aşılama başarıyla sonuçlanmıştır. Ne yazık ki, karlı düzlüklerde yapılmış bir yarışa ya da Dimsdale'in, James Dyer gibi dişli bir rakiple karşılaş-tığına dair herhangi bir kayıt bulunmamaktadır.

"DÜNYANIN EN ÇOK HANGİSİNE
İHTİYACI VAR; İYİ YÜREKLİ, SIRAĞAN BİRİNE Mİ,
YOKSA YÜREĞİ ELİZDAN, TAŞTAN YAPILMIŞ,
OLAĞANÜSTÜ BİR İNSANA MI?"

1739 yılında İngiltere’de soğuk bir kış günü dünyaya gelen James Dyer sıradışı bir çocuktur: Ne fiziksel ne de duygusal acı hissetmemektedir. Bu tuhaf özelliği nedeniyle, sirk ucubeliğinden dâhi bir cerraha dönüştüğü maceralı bir yaşamı olur Dyer’in. Ama toplumun içinde ne kadar yükselirse yükselsin, hep eksik bir insandır o, çünkü acı hissetmemenin yanında sevgi ve merhamet de hissedememektedir. Ta ki onun cezalandırıcısı ve kurtarıcısı olacak gizemli şifacı kız Mary’yle tanışana kadar...

Yayımlandığı 1997 yılında büyük ses getiren, sırasıyla Uluslararası IMPAC Dublin Edebiyat, James Tait Black ve İtalyan Grinzane Cavour Ödülü’nü kazanan bu ilk roman, yazarına dünya çapında bir ün de getirdi.

Yayınevimizden daha önce çıkan *Saf ve Oksijen* adlı romanlarıyla ülkemizde kendi okur kitlesini yaratan yazarın bu kitabı, fantastik karakterleri, titizlikle kurgulanmış tarihsel detayları, okuru hem ürperten hem de büyüleyen alışılmadık atmosferiyle benzersiz bir deneyim sunuyor.

www.kirmizikedikitap.com
www.facebook.com/kirmizikedikitap
twitter.com/krmzikedikitap
[instagram.com/kirmizikediyayinevi](https://www.instagram.com/kirmizikediyayinevi)

₺ 25

